EDITURA UNIVERS

„M-am sculat la trei dimineaţa teribil de trist, dar luptînd în acelaşi timp împotriva tristeţii, nebuniei, melancoliei şi disperării. Voiam să analizez victoria, regăsirea iubirii, tot ce ştiam că este decent, luminos şi limpede în mine. Apoi, de undeva din adîncul meu se înălţă cuvîntul dragoste, dorinţa intensă de a iubi. Părea că dragostea se scurge din mine ca un fluid abundent, precum apa, în toate sensurile, şi cuprinzînd totul."

(Din *Oceanul*)

Lei 6,75

142

1970

JOHN CHEEVER • FIDELA CLARISSA

JOHN CHEEVER

FIDELA CLARISSA

COLECŢIA MERIDIANE

Coperta: *Adrian Maftei*

John Cheever
The Brigadier and the Golf Widow

London, Victor Gollanez LTD, 1965

John Cheever

Fidela Clarissa

În românește de *George Tăslăuanu*

Editura UNIVERS

București, 1970

ADĂPOSTUL ANTIATOMIC

N-aş vrea să fiu unul dintre scriitorii care îşi pun, de cum se scoală, întrebarea: „O, Gogol, O, Cehov, O, Thackeray şi tu Dickens, ce poveste aţi fi putut scoate oare voi dintr-un adăpost antiatomic decorat cu patru raţe de ipsos, o scăldătoare pentru păsărele şi-un grup de pitici Statu-Palmă-Barbă-Cot?" După cum spuneam, deşi n-aş vrea să-mi încep ziua astfel, mă întreb totuşi ce-ar fi putut scoate din tema asta. Pentru că, totuşi, adăpostul se integrează în peisajul din faţa geamului împreună cu fagii şi castanii sălbatici ce se înalţă pe creastă. Îl văd bine de aici, privindu-l pe fereastră în timp ce scriu. A fost construit de familia Pastern pe un teren învecinat cu al nostru. Îşi rotunjeşte obscen spinarea sub un covor firav de iarbă proaspăt semănată şi cred că doamna Pastern a pus statuile alea acolo tocmai ca să şteargă această impresie. Ideea i se potrivea de minune. Era o femeie complet ştearsă. Stînd ţeapănă pe terasa casei sale, în salon sau în oricare altă parte, era complet şi permanent închistată în propria ei înfumurare. Dacă-i ofereai o ceaşcă de ceai, exclama imediat: „Ia te uită, ceştile astea sînt exact ca cele din serviciul pe care l-am dat

anul trecut pentru Armata Salvării". Dacă-i arătai piscina cea nouă spunea strivind un ţînţar imaginar cu palma pe gleznă: „Asta-i deci pepiniera voastră de ţînţari gigantici". Dacă-i ofereai un scaun, remarca imediat: „Ce imitaţie reuşită după scaunele stil regina Anne pe care le aveam de la bunica mea, Delancy". Aceste împunsături răutăcioase răneau mai adînc ca orice şi, deşi aparent triumfătoare, îţi aduceau imediat aminte că pentru ea nopţile erau lungi, copiii nerecunoscători şi căsnicia teribil de banală. Acum douăzeci de ani ar fi fost luată drept o nevastă neglijată şi atitudinea ei era poate rezultatul unui doliu interior. Se îmbrăca numai în negru şi cine n-o cunoştea, privind-o urcîndu-se în tren, putea bănui că domnul Pastern era mort demult. Dar domnul Pastern era departe de a fi mort. Măsura în sus şi-n jos vestiarul clubului de golf Grassy Brae urlînd înfierbîntat: „Trebuie să bombardăm Cuba, Berlinul! Trebuie să le facem cadou cîte o bombiţă atomică şi să le arătăm cine este stăpînul!" Era comandantul infanteriei uşoare din vestiarul clubului şi, din cînd în cînd, declara război Rusiei, Cehoslovaciei, Iugoslaviei şi Chinei.

Totul a început într-o după-amiază de toamnă şi cine ar mai putea după atîta amar de vreme să descrie încă o dată frumuseţea unei zile de toamnă? S-ar putea crede că n-a fost una mai frumoasă, sau, şi mai sigur, că nu va mai fi niciodată una la fel. Lumina scormonitoare şi limpede a soarelui scăldînd peluzele concentrase parcă toată strălucirea lui de peste an. Undeva

se ardeau frunzele uscate şi mirosul înţepător de amoniac al fumului amintea de naşterea materiei. Aerul albastru, descătuşat, se întindea peste bolta cerului ca pielea întinsă pe o tobă.

Plecînd de acasă spre seară, doamna Pastern se opri să admire lumina de octombrie. In ziua aceea trebuia să strîngă fonduri pentru lupta împotriva hepatitei epidemice. Primise şaisprezece adrese, material de propagandă şi un chitanţier. Colectarea banilor de la vecini era una din atribuţiile sale. Casa ei era aşezată pe o colină şi înainte de a se urca în maşină aruncă în jur o privire la casele din vale. Ştia că generozitatea este ceva complex şi reciproc, şi aproape fiecare acoperiş reprezenta un act de caritate. Doamna Balcolm avea în sarcină bolile creierului. Doamna Ten Eyke se ocupa de bolile psihice, doamna Trenchard de protecţia orbilor, iar doamna Horowitz răspundea de bolile de nas, gît şi urechi. Doamna Trempler, tuberculoza; doamna Surcliffe, procesiunea mamelor în căutarea bănuţilor; doamna Craven, cancerul, iar doamna Gilkson, rinichii. Doamna Hewlitt supraveghea naşterile, doamna Ryerson se ocupa de artrite şi, privind mai departe, vedea acoperişul înclinat de ardezie al casei lui Ethel Littleton, care reprezenta guta.

Doamna Pastern se oferise să umble din casă în casă cu resemnarea obişnuită şi inconştientă a muncitorului cinstit. Asta era soarta ei, viaţa ei. Şi maică-sa făcuse la fel, şi chiar şi bunica strînsese bani pentru lupta împotriva vărsatului şi ajutorarea femeilor cu copii din flori. Doamna Pastern telefonase din vreme la majoritatea ve-

cinilor pe la care avea de gînd să treacă şi cei mai mulţi o şi aşteptau. Nu era nevoită să treacă prin emoţiile umilitoare ale aşteptării, ca străinii care se abăteau din cînd în cînd pe acolo încercînd să vîndă vreo enciclopedie oarecare. Nu făcea decît să se oprească ici şi colo, să facă o vizită şi să bea un păhărel de sherry. Donaţiile erau mai mari ca anul trecut şi de vreme ce banii nu erau ai ei îi făcea o deosebită plăcere să-şi umple sacoşa cu cecuri mari. Pe seară, se opri la familia Surcliffe şi bău un whisky cu sifon. Se întinse la vorbă şi cînd plecă se întunecase de-a binelea şi era timpul să se întoarcă acasă ca să-i pregătească masa domnului Pastern.

— Am adunat o sută şaizeci de dolari pentru hepatită, îl anunţă ea emoţionată cum intră pe uşă. Afară de familia Blevin şi Flannagan am fost la toţi. Aş vrea să predau banii mîine. Te-ar deranja dacă te-ai duce pînă la ei pînă pregătesc masa?

— Dar nu cunosc familia Flannagan.

— Nimeni n-o cunoaşte. Dar mi-au dat zece dolari anul trecut.

Era obosit, avea necazuri cu afacerile lui, iar imaginea nevestei punînd cotletele pe grătar prelungea în mod neplăcut ziua asta plicticoasă. Era destul de mulţumit să se poată repezi cu maşina pînă la familia Blevin, care poate aveau să-i ofere ceva de băut. Dar Blevinii erau plecaţi şi servitoarea îi înmînă un plic conţinînd un cec şi-i închise uşa în nas. Îndreptîndu-se spre casa lui Flannagan încerca să-şi amintească dacă-i cunoscuse vreodată. Numele era încurajator

fiindcă fusese totdeauna convins că ştie cum să-i ia pe irlandezi. Prin geamul uşii de la intrare văzu o femeie plinuţă, cu părul roşu, aranjînd florile într-o vază în vestibul.

— Hepatita epidemică, strigă el jovial de afară.

Femeia se privi mai întîi lung în oglindă şi apoi întorcîndu-se porni cu paşi mărunţi spre uşă.

— Vă rog, să poftiţi înăuntru. Vocea ei de fetiţă era aproape şoptită. Se vedea foarte bine că nu era vorba de o fetiţă. Avea părul vopsit şi era cam trecută. Se apropia probabil de patruzeci de ani, dar făcea, se pare, parte din categoria femeilor care se agaţă cu desperare de felul de a fi şi de graţiile fetiţelor drăguţe de opt ani.

— Tocmai acum mi-a telefonat soţia dumneavoastră, îl anunţă ea vorbind cu pauze între cuvinte, ca toţi copiii. Nu ştiu dacă am vreun ban în casă. Dar dacă aveţi puţină răbdare şi-mi găsesc carnetul de cec, am să vi-l dau. N-aţi vrea să treceţi în salon? E mai plăcut.

Un foc de curînd făcut ardea în cămin şi serviciul de băuturi era pregătit. Ca oricare bărbat în momentele sale de libertate, reacţia la atmosfera aceea plăcută a fost instantanee. Se întreba unde putea fi domnul Flannagan. Venea oare mai tîrziu, cu un tren de noapte? Se schimba sus, pentru masă? Sau făcea poate un duş? În fundul camerei era un birou acoperit cu vrafuri de hîrtii pe care ea le răsfoia febril

cu suspine şi exclamaţii copilăreşti de exasperare.

— Îmi pare teribil de rău că vă fac să aşteptaţi. Nu vreţi să vă serviţi singur ceva de băut ? Aveţi totul la îndemînă.

— Cu ce tren vine domnul Flannagan ?

— E plecat din ţară. Şi adăugă cu o voce decepţionată : E plecat de şase săptămîni...

— Atunci beau şi eu un pahar dacă-mi ţineţi tovărăşie.

— Da, dar numai pe fundul paharului.

— Ce-ar fi să luaţi loc şi să vă beţi liniştită paharul ? Cel mai bun sistem de a găsi ceva este să te relaxezi.

Pînă la urmă au băut cîte şase pahare fiecare. Ea i-a vorbit deschis de viaţa ei. Flannagan fabrica depresoare din material plastic pentru presat limba la examinarea gîtului şi călătorea prin toată lumea. În ceea ce o privea, ei nu-i plăcea să călătorească. În avion i se face totdeauna rău şi, nu mai departe decît în vara asta, la Tokio, i s-a servit peşte crud la gustarea de dimineaţă, aşa că s-a întors imediat acasă. Pînă de curînd trăiseră la New York înconjuraţi de o mulţime de prieteni. Dar lui Flannagan i se păruse mai sigură provincia în caz de război şi se mutaseră aici. Cît despre ea, prefera să trăiască în primejdie decît să moară de singurătate şi plictiseală. N-avea nici copii, nici prieteni.

— Totuşi, te-am mai zărit, îi spuse ea cu mare sfială, bătîndu-l pe genunchi, plimbîndu-ţi cîinii duminica sau trecînd în maşina decapotabilă...

Era mişcat la gîndul acestei femei singure, privind într-una pe fereastră, dar era şi mai mişcat de rotunjimile ei. Deşi ştia foarte bine că rotunjimile în sine nu reprezentau ceva vital şi că nu contribuiau cu nimic la procreaţie. Şi ştiind că serveau numai ca un fel de pernuţe care scoteau în evidenţă restul trupului şi că valoarea lor era limitată în ierarhia lucrurilor, se mira totuşi că în acel moment era pe punctul să-şi vîndă chiar şi sufletul pentru aceste rotunjimi. Observaţiile ei iniţiale despre suferinţele femeilor singure erau atît de generale, încît nu ştia cum ar putea să răspundă. Dar, după cel de-al şaselea pahar, o cuprinse de umeri şi-i propuse să caute împreună sus carnetul de cecuri.

— N-am mai făcut asta niciodată, îi spuse ea mai tîrziu, pe cînd se pregătea de plecare. Vocea ei tremura de o emoţie reţinută, pe care el o găsea foarte atrăgătoare. Nu se îndoia că spune adevărul, deşi auzise cuvintele astea de sute de ori. „N-am mai făcut asta niciodată“, spuneau toate trăgîndu-şi rochia peste umerii albi, imaculaţi. „N-am mai făcut asta niciodată“, spuneau ele pe coridorul hotelului aşteptînd ascensorul. „N-am mai făcut asta niciodată“, spuneau tot ele bînd un pahar de whisky. „N-am mai făcut asta niciodată“, spuneau ele trăgîndu-şi ciorapii. Pe vapoare, în trenuri sau în hotelurile de sezon cu perspectiva munţilor în faţă, spuneau totdeauna acelaşi lucru : „N-am mai făcut asta niciodată“.

— Unde-ai fost, întrebă abătută doamna Pastern acasă. E trecut de unsprezece.

— Am băut un pahar la familia Flannagan.

— Mi-a spus că bărbat-su e în Germania.

— A venit pe neașteptate.

Charlie a mîncat ceva în bucătărie, ducîndu-se apoi la televizor să audă știrile.

— Bombardați-i ! răcni el. Aruncați-le-n cap o bombiță atomică ! Arătați-le cine-i stăpînul !

Cînd se băgă însă în pat, nu putu adormi. Se gîndi întîi la băiatul și la fata lui, care erau departe, la școală. Îi iubea. Era singurul lucru care avea sens în lumea asta pentru el. Apoi jucă în gînd nouă găuri de golf, alegîndu-și handicapul, culorile potrivite, poziția, adversarii și starea timpului. Dar verdele terenului de golf pălea în fața grijilor bănești. Toți banii lui erau băgați într-un hotel din Nassau, într-o fabrică de porțelanuri și în producția unui detergent pentru spălat geamurile. Norocul se întorsese acum împotriva lui. Nu putea adormi din cauza grijilor, de aceea se dădu jos din pat, își aprinse o țigară și se rezemă de geam. Putea să vadă la lumina stelelor pomii desfrunziți. În timpul verii, încercase să recupereze ceva din pierderile suferite jucînd la curse, iar pomii goi îi aminteau că biletele sale de la pariul mutual mai zăceau poate și acum acolo, ca niște frunze moarte, în șanțurile de lîngă Belmont și Saratoga. Cădeau ca frunzele de arțar, frasin, fag și ulm. O sută cîștigător pe calul trei în cursa a patra, cincizeci cîștigător pe șase într-a treia, o sută cîștigător pe doi într-a opta. Copiii întorcîndu-se de la școală îi vor risipi probabil

în joacă cu picioarele propriile sale frunze. Apoi, culcîndu-se din nou, se gîndi fără rușine la doamna Flannagan, plănuind unde să se întîlnească din nou și ce-au să facă. Sînt, își spunea el, puține mijloace de a dobîndi uitarea în viață, de aceea ce rost avea să refuze medicamentul chiar dacă părea puțin cam amar ?

Orice cucerire nouă avea un efect salutar asupra lui Charlie. Devenea peste noapte generos, cuntenitor, permanent bine dispus, relaxat, bun cu cățeii și pisicile, cu străinii, expansiv și înțelegător. Mai era, desigur, și privirea mustrătoare a doamnei Pastern așteptîndu-l seara, dar o servise cu credință douăzeci și cinci de ani și știa că dacă ar fi încercat în momentul acela s-o mîngîie ea ar fi protestat. „Au ! Tocmai acolo m-am zgîriat în grădină." În serile pe care le petreceau împreună își dezvăluia laturile cele mai dure ale personalității ei, vorbea de nemulțumirile pe care le avea. „Știi, spunea ea, Mary Quested trișează la cărți." Dar observațiile ei nu-l interesau de loc. Dacă erau manifestări indirecte ale dezamăgirii, această dezamăgire nu mai avea nici o importanță pentru el.

A luat masa cu doamna Flannagan în oraș, petrecîndu-și toată după-amiaza împreună. Părăsind hotelul, doamna Flannagan se opri la galantarul unei parfumerii și, frecîndu-și drăgăstos umărul de el și dezmierdîndu-l cu un „puișorule", îi spuse că adoră parfumul. Față de purtarea ei de fetiță și de parada pe care o făcea de fidelitate, dorința ei păru cam materialistă, totuși el îi cumpără o sticluță de par-

fum. La următoarea întîlnire, admiră un halat de casă pe care i-l cumpără. La a treia întîlnire, doamna Flannagan s-a ales cu o umbrelă de mătase. Aşteptînd-o într-un restaurant la cea de a patra întîlnire, spera că n-are să ceară bijuterii, pentru că nu prea avea bani în buzunar. Îi dăduse întîlnire la ora unu şi o aştepta gîndindu-se la situaţia prezentă şi simţind mirosul de sos de gin şi de covoare. Doamna Flannagan venea întotdeauna cu întîrziere, aşa că la unu şi jumătate mai comandă un cocteil. La două fără un sfert îl observă pe chelner, care vorbea pe şoptite şi rîdea pe înfundate cu alt chelner, arătînd complice cu capul în direcţia lui. Îi trecu prin minte că ar putea să-l lase să aştepte mult şi bine. Dar cine era ea, cine se credea să-i facă o astfel de figură? Nu era decît o femeie singură, neglijată de bărbat, atît şi nimic mai mult. La ora două comandă masa. Era distrus. În ultimii ani viaţa lui nu fusese altceva decît o serie de aventuri de o noapte, fără de care însă i-ar fi fost imposibil să trăiască.

E un obicei universal de a fi lăsat să aştepţi la ora prînzului într-un restaurant — ţara spirituală a nimănui, unde toţi împărţim cu duşmanul copacii dezrădăcinaţi, tranşeele şi gropile individuale, dezarmaţi de credulitatea inimilor noastre. Chelnerul îşi dădea seama despre ce era vorba. Rîsetele şi discuţiile vesele din jurul său îl făceau mai sensibil. Avea impresia că dezamăgirea lui se înălţa neputincioasă deasupra tuturor ca pe o prăjină de steag, singurătatea sa proiectîndu-se din ce în ce mai mult pe fundalul acelei săli aglomerate. Îşi surprinse într-o

oglindă chipul cu părul cenuşiu, lipit pe vîrful capului ca al unui personaj romantic, trupul greoi semănînd cu un Moş Crăciun de operetă şi burta rotunjită parcă cu ajutorul cîtorva perne de pe canapelele de calitatea a doua ale doamnei Kelly. Împinse brusc masa şi se îndreptă spre una din cabinele telefonice din hol.

— Nu vă place mîncarea, monsieur? îl întrebă îngrijorat chelnerul.

Răspunse chiar ea la telefon cu cea mai copilărească voce posibilă.

— Nu mai merge aşa. Am reflectat mult. Nu mai merge. N-aş vrea să te părăsesc. Nu, eşti un bărbat prea viril, dar nu mă lasă conştiinţa.

— Pot să te văd deseară ca să discutăm mai pe larg?

— Ştiu eu...

— De la gară vin direct la tine.

— Numai dacă-mi faci o favoare.

— Care?

— Am să-ţi spun deseară. Dar, te rog, să parchezi maşina în spatele casei şi să intri pe uşa din dos. Nu vreau să încap pe gura babelor astea bîrfitoare din vecini. Ştii doar că n-am mai făcut niciodată aşa ceva.

Desigur. Avea dreptate, gîndea el. Trebuia să-şi păstreze respectul de sine. Mîndria ei era atît de copilăroasă, atît de candidă. Trecînd cîteodată spre seară printr-un orăşel industrial, poţi vedea pe vreo alee de pe marginea şoselei sau pe malul rîului cîte o fetiţă înfăşurată într-o faţă de masă şi aşezată pe un scaun şchiop, fluturîndu-şi sceptrul deasupra unei împărăţii de buruieni şi grămezi de cenuşă, prin care aleargă cîţiva pui de

găină sfrijiţi. Ceea ce te emoţionează este puritatea şi ironia acestei mîndrii. Cam acelaşi lucru simţea el şi pentru doamna Flannagan.

În aceeaşi seară, doamna Flannagan l-a primit prin uşa de serviciu, dar în salon decorul era acelaşi şi focul ardea în cămin. I-a servit whisky şi se simţea alături de ea, de parcă i-ar fi luat cineva de pe suflet o greutate. De data asta făcea pe timida şi n-avea astîmpăr, stînd cînd în braţele lui şi gîdilîndu-l cînd repezindu-se la oglindă.

— Întîi promisiunea.

— Despre ce-i vorba ?

— Ghiceşte.

— Bani n-am. Ştii că nu sînt bogat.

— Cum aş putea să primesc bani ? Era indignată.

— Atunci ?

— Ceva ce porţi permanent la tine.

— Ceasul nu face doi bani, iar butonii sînt de alamă.

— Altceva.

— Ce anume ?

— Nu-ţi spun dacă nu-mi promiţi că-mi dai ce-ţi cer.

Ştiind cît de uşor putea fi prostit, o îndepărtă de el.

— Nu pot promite nimic pînă nu ştiu despre ce-i vorba.

— E ceva foarte mic.

— Cît de mic ?

— Micuţ, mititel de tot.

— Spune-mi, te rog, ce este ? O luă din nou în braţe. Acum se simţea în plenitudinea forţelor sale : solemn, viril, înţelept şi imperturbabil.

— Nu-ţi spun dacă nu-mi promiţi.

— Dar nu pot să promit.

— Atunci, pleacă. Pleacă şi să nu te mai prind niciodată pe aici.

Era prea copilăroasă ca să poată fi luată în serios, totuşi comportarea ei îl puse pe gînduri. Putea oare să se ducă acasă, unde nu-l aştepta decît nevasta plină de furie ? Să stea acolo aşteptînd să-i iasă în cale altă femeie ?

— Spune-mi, te rog.

— Promiţi ?

— Îţi promit.

— Vreau o cheie de la adăpostul vostru.

Pretenţia ei îl izbi ca o măciucă în moalele capului şi-l cuprinse o puternică dezamăgire. Reveneau acum, amare, toate ideile frumoase legate de fiinţa ei, pe care o comparase cu fetiţa din tîrguşorul industrial conducîndu-şi puii de găină. Probabil că asta urmărise de la bun început, cînd aprinsese focul în cămin, cînd pierduse carnetul de cec şi-i dăduse să bea. Pretenţia ei stinse orice dorinţă în el. Dar peste o clipă se aprinse iar, cînd ea îi sări din nou în braţe, gîdilîndu-l la coaste şi spunînd : „Ghidi, ghidi, und'te duci ? Ia, pe Charlie să-l apuc". O dorea atît de mult, încît i se înmuiaseră picioarele, de parcă l-ar fi izbit cineva la genunchi pe la spate. Şi totuşi, undeva într-o firidă ascunsă din capul său încetoşat, era conştient de nebunia pe care ar fi făcut-o şi de inoportunitatea dorinţei lui. Dar cum să-şi modernizeze muşchii şi ciolanele adaptîn-

du-le acestei lumi atît de noi, să-şi adapteze carnea rătăcitoare şi lacomă la politică, geografie, masacre şi cataclisme? Bustul ei se rotunjea frumos, atrăgător şi moale. Aşa că scoase cheiţa de pe lanţ — o bucăţică de metal de patru centimetri încălzită de căldura mîinilor sale, talisman salvator original, scut de apărare împotriva sfîrşitului lumii — şi o lăsă să cadă în corsajul ei.

Adăpostul lor fusese terminat în primăvară. Ar fi vrut să nu afle nimeni, sau cel puţin să nu atragă prea tare atenţia. Dar circulaţia camioanelor şi a buldozerelor îi dăduseră de gol. Costase treizeci şi două de mii de dolari. Avea două closete cu absorbţie chimică, un aparat pentru fabricarea oxigenului necesar, o bibliotecă cu cărţi selecţionate de un profesor de la universitatea Columbia, menite să inspire speranţă, bună dispoziţie şi linişte sufletească. Era prevăzut de asemenea cu un depozit în care încăpeau alimente pentru trei luni şi cîteva lăzi de whisky. Doamna Pastern cumpărase raţe de ipsos, o scăldătoare pentru păsări şi pitici, încercînd să dea un aspect inofensiv movilei din grădină, să-i pară măcar ei suportabilă. Cu spinarea ridicată în mijlocul peisajului armonios, domnea ca un simbol al morţii a cel puţin jumătate din populaţia lumii, şi stratul subţire de iarbă nu putea ascunde prezenţa adăpostului sub cerul senin, albastru, pe care pluteau norii albi, imaculaţi. Obişnuia să ţină draperiile trase la ferestrele ce dădeau spre partea asta din grădină şi erau trase şi în după-amiaza următoare cînd îl servea pe episcop cu gin.

Episcopul venise pe neaşteptate. Pastorul îi telefonase că episcopul, fiind prin apropiere, ar dori să-i mulţumească pentru serviciile aduse bisericii şi o întrebase dacă nu putea veni imediat. A improvizat ceva pentru ceai, şi-a schimbat rochia şi a coborît chiar în clipa cînd cei doi sunau la uşă.

— Ce mai faceţi, preasfinţia voastră? a întrebat doamna Pastern cînd l-a întîmpinat. Nu vreţi să poftiţi în casă, preasfinţia voastră? Doriţi un ceai, sfinţia voastră, sau poate vreţi să beţi ceva, sfinţia voastră?

— Aş dori un Martini, răspunse episcopul. Era un bărbat bine făcut, avea o voce limpede şi atrăgătoare, părul atît de negru încît părea vopsit, pielea întinsă şi brăzdată adînc în jurul gurii şi ochii îi sclipeau de parcă ar fi fost drogat.

— Vă rog să mă iertaţi o clipă, sfinţia voastră...

Dorinţa episcopului o pusese în încurcătură; cocteilurile le prepara totdeauna Charlie. Scăpă gheaţa pe jos în cămară, turnă puţin gin în shaker şi încercă să atenueze efectul băuturii, după părerea ei, ucigătoare, turnînd mai mult vermut.

— Domnul Ludgate, şi arătă spre pastor, mi-a spus cît de indispensabilă sînteţi parohiei, spuse episcopul luînd paharul în mînă.

— Fac şi eu ce pot.

— După cîte ştiu aveţi doi copii.

— Da, Sally care învaţă la liceul Smith şi Carkie la Colgate. Casa îmi pare foarte pustie

în lipsa lor. Băieţii au primit comuniunea de la fostul episcop, bătrînul Tomlinson.

— Da, da, aprobă episcopul.

Era nervoasă din cauza prezenţei episcopului. Ar fi vrut ca vizita să fie mai firească; ar fi dorit cel puţin ca prezenţa ei în propriul său salon să pară mai reală. Se simţea extrem de prost, aşa cum i se întîmpla cîteodată la şedinţele de comitet, cînd atmosfera de întrunire parlamentară avea un efect distrugător asupra personalităţii ei. Părea, aşa cum stătea pe scaunul pliant, că face eforturi să-şi păstreze personalitatea încercînd să dezvăluie anumite virtuţi, de exemplu: „Sînt o mamă bună" sau „Sînt o soţie răbdătoare".

— Îl cunoaşteţi de mult pe pastorul nostru? întrebă ea.

— Nu, răspunse scurt episcopul.

— Sfinţia-sa este numai în trecere, adăugă fără energie pastorul.

— Aş putea să vizitez grădina dumneavoastră? întrebă episcopul.

Luîndu-şi paharul cu Martini, episcopul ieşi în urma doamnei Pastern prin uşa laterală, pe terasă. Deşi era pasionată de grădinărie, aspectul grădinii era dezamăgitor. Florile începuseră să se scuture şi nu mai rămăseseră decît crizantemele.

— Aş fi dorit s-o vedeţi primăvara şi, mai ales, la începutul verii. Întîi înfloreşte magnolia. Apoi înfloresc cireşii şi prunii. Nici n-apucă bine să se scuture, că înfloreşte azaleea şi leandrul hibrid. Sub iederă am pus lalele galbene ca bronzul iar liliacul e alb.

— Văd că aveţi şi un adăpost, observă episcopul.

— Da. Fusese trădată de raţele şi piticii ei. Da, avem, dar credeţi-mă că nu-i interesant de loc de vizitat. Rondul ăsta este cu mărgăritare. Am impresia că trandafirii sînt mai de efect decît într-o grădină ornamentală, de aceea i-am plantat în spatele casei. Pe margini sînt numai fragi de pădure. Sînt atît de dulci, atît de ademenitori.

— Aveţi de mult adăpostul?

— L-am construit în primăvara asta. Lîngă gardul ăsta viu înfloresc gutuile. Dincolo este grădiniţa noastră de zarzavat, unde cresc lăptuci şi tot felul de verdeţuri.

— Aş vrea să văd adăpostul, o întrerupse episcopul.

Era jignită. Şi această jignire îi reamintea o veche jignire din copilărie, cînd descoperise că prietenii o vizitau cînd ploua, nu pentru că ar fi fost atraşi de prietenia ei, ci ca să-i mănînce prăjiturile şi să-i strice jucăriile. Nu-şi putuse înfrîna egoismul niciodată şi furia i se citea pe faţă cînd trecură pe lîngă scăldătoarea păsărilor şi pe lîngă raţele pictate. Piticii cu căciuliţe îi priveau pe toţi trei în timp ce deschidea uşa blindată cu cheiţa pe care o purta la gît.

— Minunat! exclamă episcopul. Minunat loc! Aveţi chiar şi bibliotecă?

— Da. Cărţile au fost selecţionate pentru umorul lor, liniştea şi speranţa pe care o aduc.

— O caracteristică nefericită a arhitecturii bisericeşti, spuse episcopul, este faptul că subsolurile sau pivniţele de sub altar sînt foarte mici.

De aceea dispunem de foarte puţin spaţiu pentru adăpostirea credincioşilor. Unele biserici au subsoluri mai încăpătoare. Dar nu vreau să vă mai reţin. Traversă peluza, puse paharul gol pe balustrada terasei şi o binecuvîntă pe doamna Pastern.

Ea se aşeză oftînd pe treptele terasei, privind în urma maşinii. Ştia că nu venise s-o laude. Era oare un păcat dacă îl bănuia că se învîrtea prin parohie căutînd refugiul cel mai bun ? Era oare posibil să-şi speculeze sfinţenia în felul ăsta ? Povara vieţii moderne, chiar dacă mirosea, se pare, a material plastic, izbea cu cruzime în coloanele pe care se sprijinea Credinţa, Familia şi Naţiunea. Presiunea părea extrem de mare şi i se părea că aude cum se prăbuşesc fundaţiile. Crezuse toată viaţa în sfinţenia preoţimii şi, dacă această credinţă era reală, cinstită, de ce nu-i oferise imediat episcopului siguranţa adăpostului ? Dar dacă el credea cu adevărat în înviere şi în viaţa de apoi, de ce mai avea nevoie de adăpost ?

Sună telefonul şi răspunse cu amabilitate forţată. Era o femeie care lucra cu ziua, Beatrice, şi care le făcea curat de două ori pe săptămînă.

— Aici e Beatrice, doamnă Pastern. Aş vrea să vă comunic ceva. Ştiţi că nu-mi place să umblu cu vorba. Eu nu-s ca Adela, care merge din casă în casă povestind că soţii cutare şi cutare nu mai dorm împreună, că la cutare a găsit în lada de gunoi şase sticle goale de whisky şi că la cutare şi cutare nu vine nimeni cînd au petreceri. Eu nu-s ca Adela. Ştiţi foarte bine, doamnă Pastern, că nu-mi place să bîrfesc.

Dar trebuie neapărat să vă spun ce-am aflat. Azi am lucrat la doamna Flannagan, care mi-a arătat o cheie spunîndu-mi că este de la adăpostul dumneavoastră şi că i-a dat-o domnul Pastern. Nu ştiu dacă-i adevărat sau nu, dar eu mi-am făcut datoria să vă previn.

— Mulţumesc, Beatrice.

Pînă atunci, Charlie îi tîrîse numele ei nepătat în sute de escapade, înjosind-o şi ucigîndu-i dragostea, dar n-ar fi bănuit niciodată că ar putea trăda tot ce plănuiseră împreună în legătură cu sfîrşitul lumii. Îşi turnă restul de cocteil într-un pahar. Detesta gustul ginului, dar toate necazurile ce se adunaseră o copleşeau ca o adevărată boală, iar ginul o liniştea puţin, deşi îi aţîţa indignarea. Afară, cerul se întunecă, vîntul îşi schimbă direcţia şi începu să plouă. Ce era de făcut ? Nu putea să se întoarcă la mama ei, pentru că acolo nu avea adăpost antiaerian. Nici nu mai putea să se roage lui Dumnezeu s-o ajute. Dragostea evidentă de viaţă a episcopului diminuase în ochii ei alinarea pe care o putea oferi raiul. Nu se putea gîndi la desfrînarea bărbatului ei fără să bea gin. Apoi, îşi aduse aminte de noaptea aceea, noaptea judecăţii, cînd căzuseră de acord să-i lase pe mătuşa Ida şi pe unchiul Ralph să ardă, cînd ea îşi sacrificase nepoţica de trei ani iar el nepoţelul de cinci, cînd conspiraseră împreună ca nişte asasini şi hotărîseră să n-o salveze nici pe bătrîna lui mamă.

Cînd sosi Charlie era beată turtă şi-l luă imediat în primire.

— N-aş putea rezista să petrec două săptămîni sub pămînt cu aia, cu madam Flannagan.

— Ce tot îndrugi acolo ?

— L-am dus pe episcop să vadă adăpostul şi el...

— Care episcop ? Ce-a căutat episcopul aici ?

— Nu mă întrerupe şi ascultă-mă. Madam Flannagan are una din cheile de la adăpostul nostru şi tu eşti cel care i-a dat-o.

— Cine ţi-a spus ?

— Madam Flannagan, repetă ea cu încăpăţînare, are una din cheile de la adăpostul nostru şi tu i-ai dat-o.

Pastern se întoarse prin ploaie la garaj şi îşi strivi degetele în uşă. Din grabă şi de furie înecă motorul în benzină şi aşteptînd să se usuce carburatorul privi în lumina farurilor toate lucrurile ce se strînseseră în garaj de-a lungul anilor. Era acolo o adevărată avere, mobilă de grădină stricată şi ustensile mari. Cînd în sfîrşit porni motorul, ţîşni de pe alee în şosea, trecu apoi un stop pe roşu la prima intersecţie şi fu cît pe ce să-şi piardă viaţa într-un accident, dar nu-i păsa. Gonind în sus spre deal strîngea volanul în mîini, ca şi cînd ar fi strîns gîtul ei plinuţ, de femeie tîmpită. Distrusese onoarea şi liniştea copiilor lui. Lovise în copiii lui, în iubiţii lui copii.

Opri maşina în faţa casei. Era lumină şi vedea fumul ce se înălţa pe coş. O linişte deplină domina împrejurimile. Privind prin geamul de la intrare, nu văzu nici o mişcare şi nu auzi decît zgomotul picăturilor de ploaie. Incercă uşa. Era încuiată. Bătu cu pumnul în geam. Intr-un tîrziu, ea apăru din salon şi bănui că o

sculase. Purta halatul cumpărat de el. Îşi aranjă părul. De cum îi deschise uşa, el se repezi înăuntru strigînd :

— De ce-ai făcut asta ? De ce dracu ai făcut asta ?

— Nu te înţeleg.

— De ce i-ai spus nevesti-mi că ţi-am dat cheia ?

— Eu nu i-am spus nimic.

— Atunci cui i-ai spus ?

— N-am spus nimănui nimic.

Ridicînd din umeri, privea fix la vîrful papucilor. Ca majoritatea mincinoşilor incurabili, avea o părere foarte originală despre adevăr, pe care o exprima în aşa fel încît se vedea că minte. Îşi dădu seama că nu va afla nimic de la ea, că n-ar izbuti nici cu forţa şi că mărturisirea ei, dacă ar fi reuşit să i-o smulgă, nu i-ar fi folosit la nimic.

— Dă-mi ceva să beau.

— Cred că ar fi mai bine să pleci şi să te întorci mai tîrziu, după ce-ţi vii în fire.

— Sînt obosit. Sînt obosit. Doamne, sînt frînt de oboseală. N-am stat jos nici un minut toată ziua.

Intră în salon şi îşi turnă singur un whisky. Îşi privi mîinile înnegrite de fumul trenului, de balustrade, de clanţe şi ziare, de ziua lungă de lucru şi îşi văzu în oglindă părul ud leoarcă de ploaie. Ieşi din salon şi trecînd prin bibliotecă intră în baia de la parter. Ea scoase un sunet ce semăna vag cu un ţipăt. Cînd Pastern deschise

ușa, se trezi nas în nas cu un necunoscut gol pușcă.

Trînti ușa și apoi se așternu o liniște nefirească, ca aceea dinaintea unei furtuni. Ea sparse prima tăcerea.

— Habar n-am cine e și tocmai încercam să-l dau afară... Știu ce crezi, dar nu-mi pasă. În fond sînt în casa mea și nu te-am invitat să vii și nici nu sînt obligată să-ți dau explicații la fiecare pas.

— Piei din fața mea ori îți frîng gîtul.

Se întoarse prin ploaie acasă. Cînd intră, fu izbit de zgomotele și mirosul de mîncare ce veneau din bucătărie. Avea impresia că acestea trebuie să fi fost printre primele și ultimele semne de viață de pe planetă. Gazeta de seară era în salon și agitînd-o în mînă striga :

— Aruncați-le-n cap cu o bombiță atomică ! Arătați-le cine-i stăpînul ! Și apoi căzînd pe un scaun, întrebă în șoaptă : Isuse, Doamne, cînd o să se termine ?

— De mult așteptam să te aud vorbind așa, spuse doamna Pastern liniștită venind din cameră. De aproape trei luni aștept să te aud spunînd asta. La început am fost îngrijorată cînd ți-ai vîndut butonii de la manșete și de la guler. Atunci mă întrebam care-i cauza. Apoi, cînd ai semnat contractul pentru construirea adăpostului fără să ai un ban în buzunar, am început să înțeleg ce urmărești. Dorești sfîrșitul lumii, nu-i așa ? Nu-i așa, Charlie, nu-i așa ? Am știut asta, de mult, dar nu-mi venea să

cred, părea atît de crud. Dar în fond, învățăm toată viața. Trecu pe lîngă el în hol și urcă scările. Ai un cîrnat în tigaie și niște cartofi în cuptor. Dacă vrei și garnitură, poți să-ți încălzești conopida. Mă duc să telefonez copiilor.

Călătorim atît de repede în zilele noastre, încît abia ne mai aducem aminte de cîte un nume de localitate. Speculația metafizică trebuie să ne ajungă din urmă cu mărfarul, dacă ne mai poate ajunge. Finalul acestor întîmplări mi le-a povestit mama, a cărei scrisoare m-a găsit în Kitzbühel, unde mă duc cîteodată. „S-au schimbat atîtea în ultimele șase săptămîni“ scria ea, încît abia știu cu ce să încep. Am să încep cu familia Pastern care a plecat. Definitiv. El este la pușcărie, unde ispășește o pedeapsă de doi ani pentru escrocherie. Sally s-a retras de la școală și lucrează la magazinul Macy, iar băiatul după cum mi s-a spus, este în căutare de lucru. Locuiește cu maică-sa undeva în Bron. Cineva mi-a spus că trăiesc din ajutorul acordat săracilor. Se pare că Charlie a păpat toți banii pe care-i lăsase maică-sa acum un an, și în ultima vreme trăiau din credite. Banca le-a luat tot, iar ei s-au mutat la început într-un motel din Transford. Apoi au mers din motel în motel, călătorind cu o mașină închiriată și uitînd regulat să achite notele de plată. Primii care le-au luat urma a fost proprietarul mașinii și administratorii motelurilor. Casa a fost cumpărată de la bancă de niște oameni foarte simpatici, Willoughby. Flannaganii au divorțat. Pe ea ți-o mai amintești ?

Avea obiceiul să se plimbe în jurul casei cu o umbrelă de mătase. După divorț, Flannagan n-a fost obligat să plătească nici un fel de pensie alimentară și nici altă obligație n-a avut. Cineva a văzut-o în Central Park West, într-un pardesiu subțire într-o noapte friguroasă. Totuși a mai venit pe aici. A fost tare ciudat. S-a întors joia trecută, imediat după-masă. Tocmai începuse să ningă. Mama ta este o bătrînă nebună, dar așa bătrînă cum sînt tot mă impresionează viscolul. Aveam o mulțime de treabă, dar am lăsat totul baltă și am privit pe fereastră cum ningea. Cerul era negru. Era o zăpadă frumoasă ce cădea acoperind repede totul ca o manta de lumină. Atunci am văzut-o pe madam Flannagan pe stradă. Sosise probabil cu trenul de două treizeci și trei și acum venea de la gară. Nu prea cred să fi avut bani, dacă nu și-a putut permite să ia un taxi. Tu ce zici? Era îmbrăcată subțire, avea pantofi cu tocuri înalte și fără șoșoni. De pe stradă s-a îndreptat direct spre adăpostul antiaerian, traversînd peluza Pasternilor, adică fosta lor peluză, și s-a oprit în fața adăpostului privindu-l țintă. Nu știu la ce se gîndea. Adăpostul seamănă cu un mormînt, iar ea, așa cum stătea acolo cu fulgii de zăpadă căzîndu-i pe cap și pe umeri, părea că plînge un mort și m-a întristat gîndindu-mă că abia îi cunoștea pe Pasterni. Apoi mi-a telefonat doamna Willoughby, întrebîndu-mă dacă n-o cunosc pe femeia aceea stra-

nie care stătea în fața adăpostului ei. I-am răspuns că știu cine este, doamna Flannagan care locuise pe deal, iar ea m-a rugat s-o sfătuiesc ce să facă, și i-am spus că cel mai bun lucru ar fi s-o gonească de acolo. Pe urmă, doamna Willoughby a trimis servitoarea și am văzut-o spunîndu-i doamnei Flannagan să plece, iar doamna Flannagan s-a întors imediat prin zăpadă îndreptîndu-se spre gară.

ÎNGERUL PODULUI

Poate că şi dumneavoastră aţi văzut-o vreodată pe mama dansînd pe gheaţă la Rockefeller Center. Acum are şaptezeci şi opt de ani dar este încă suplă şi sprintenă şi poartă un costum de patinaj de catifea roşie cu o fustă foarte scurtă. Maioul este de culoarea pielii, poartă ochelari, părul alb este prins cu o bandă roşie şi valsează cu unul din patinatorii profesionişti ai patinoarului. Nu ştiu de ce mi se pare atît de stînjenitor faptul că valsează încă pe gheaţă, dar aşa simt. Evit cît pot să mă abat prin părţile acelea iarna şi nu iau niciodată masa la restaurantele de la patinoar. Odată, pe cînd treceam pe acolo, un necunoscut m-a prins de braţ şi, arătînd-o pe mama, mi-a spus : „Uită-te la baba aia nebună". M-am simţit foarte prost. Cred că ar trebui să fiu mulţumit că se distrează cum poate şi nu mă plictiseşte, dar aş fi preferat din toată inima să-şi fi găsit o distracţie care să atragă atenţia mai puţin. De cîte ori văd o doamnă în vîrstă aranjînd cu graţie un buchet de crizanteme sau turnînd ceaiul, mă gîndesc la mama îmbrăcată ca un manechin, tîrînd după ea un patinator plătit în jurul ghe-

ţii, chiar în inima celui de al treilea oraş ca mărime din lume.

Mama a învăţat patinajul artistic la St. Botolphs, sătucul de unde ne tragem, şi dansul pe gheaţă reprezintă pentru ea legătura cu trecutul. Cu cît îmbătrîneşte, cu atît tînjeşte mai mult după lumea provincială din tinereţea ei apusă. După cum vă puteţi imagina, este o femeie care poate îndura multe, dar nu-i plac schimbările. Într-o vară, am aranjat să plece la nişte prieteni din Toledo. Am condus-o la aeroportul din Newark. Părea tulburată de sala de aşteptare a aeroportului, cu reclamele sale luminoase, de bolta înaltă şi scenele mişcătoare şi dureroase de despărţire, ce erau însoţite de tangouri cîntate mult prea tare. Nu părea să-i placă sau s-o intereseze de loc şi, comparativ cu staţia din St. Botolphs, aceste cîntece constituiau într-adevăr un fundal ciudat pentru despărţiri. Plecarea avionului a fost amînată cu o oră, aşa că am rămas în sala de aşteptare. Mama arăta obosită şi bătrînă. După vreo treizeci de minute de aşteptare a început să respire greu. Îşi apăsa pieptul cu mîna şi respira sacadat, cu gura deschisă, ca şi cînd ar fi avut dureri. Pe faţă îi apărură pete de roşeaţă. M-am prefăcut că nu observ. Cînd s-a anunţat plecarea avionului, s-a ridicat brusc în picioare exclamînd : „Mă duc acasă ! Dacă e să mor subit, nu vreau să mor într-o maşină zburătoare". Mi s-a restituit costul biletului, am condus-o acasă, în apartamentul ei, şi n-am pomenit niciodată de criza asta nici ei, nici altcuiva, dar frica asta capricioasă sau poate nervoasă de ac-

cidente mi-a deschis pentru prima dată ochii asupra faptului că pe măsură ce îmbătrînea întîlnea în drumul ei tot mai multe obstacole. Mi-am dat seama cît de excentrică era calea pe care mergea, în timp ce lumea părea să-și schimbe dimensiunile și devine din ce în ce mai greu de înțeles pentru ea.

Pînă acum, am zburat și eu foarte mult. Afacerile mă chemau la Roma, la New York, la San Francisco și la Los Angeles, și cîteodată trebuia să zbor chiar în fiecare lună de la un oraș la altul. Îmi plăcea să zbor. Îmi plăcea incandescența cerului la mari altitudini. Îmi plăceau zborurile spre est, în care poți să urmărești prin hublouri poala nopții deplasîndu-se pe continent, și cînd ceasul reglat după ora Californiei arată ora patru gospodinele din Garden City spală vasele după-masă, iar stewardesele avionului servesc al doilea rînd de băuturi. Către sfîrșitul călătoriei, aerul este închis, te simți obosit. Firul auriu din țesătura fotoliului îți înțeapă obrazul și ești cuprins pentru moment de un sentiment de părăsire, de o senzație copilărească de înstrăinare. Găsești, desigur, tovarăși de drum plăcuți sau plicticoși, dar majoritatea celor care zboară la altitudini atît de mari sînt modești și foarte tereștri. Bătrîna doamnă care zboară peste polul nord îi duce în dar surorii sale din Paris un borcan cu vițel în aspic, iar călătorul de lîngă ea vinde branțuri din imitație de piele. Pe cînd zburam spre vest într-o noapte întunecoasă, am traversat cumpăna de ape a continentului american, dar mai aveam încă o oră pînă la Los Angeles ; nu începusem

încă să coborîm și eram la o înălțime atît de mare, încît pierdusem noțiunea caselor, a orașelor și a oamenilor de sub noi. Am văzut doar un șir de lumini ca cele ce strălucesc de-a lungul țărmurilor. Dar nu exista nici un fel de țărm prin părțile acelea și-mi dădeam seama că n-am să știu niciodată dacă era marginea deșertului sau marginea vreunei prăpăstii ori a unui munte, dar în noapte, la înălțimea și viteza de zbor ametițoare, era ca apariția unei lumi noi care-mi atrăgea amabil atenția asupra existenței mele efemere și a generației mele și asupra incapacității mele de a înțelege lucrurile pe care le văd desfășurîndu-se mereu în jurul meu. Era un sentiment plăcut, lipsit complet de regretul de a fi fost prins într-o evidentă epocă de tranziție, ale cărei sensuri mai adînci ar putea fi înțelese numai de urmașii mei.

După cum am spus, îmi plăcea să zbor fără să fiu niciodată cuprins de îngrijorările mamei mele. Fratele meu mai mare, copilul ei preferat, a fost cel care a moștenit hotărîrea, încăpățînarea, tacîmurile ei de argint și unele din curiozitățile ei. Într-o seară, fratele meu, pe care nu-l mai văzusem de mai bine de un an, s-a invitat la cină și, bineînțeles, am acceptat cu bucurie. Locuim într-un apartament la etajul unsprezece. La ora șapte și jumătate mi-a telefonat din holul blocului rugîndu-mă să cobor. Am crezut că voia să-mi spună ceva între patru ochi, dar spre surprinderea mea s-a suit împreună cu mine în ascensorul automat și-am început să urcăm. Nici nu se închiseseră bine ușile, că am și observat pe fața lui aceleași simptome

de frică pe care le văzusem la mama. Fruntea îi era acoperită de broboane de sudoare și respira greu, cu gura deschisă, ca un alergător.

— Ce s-a întîmplat ?

— Mi-e frică să merg cu ascensorul, răspunse rușinat.

— De ce ?

— Mi-e teamă că se dărîmă blocul.

Am izbucnit în rîs și cred că am fost crud. Dar mi se părea teribil de caraghioasă imaginea blocurilor din New York ciocnindu-se ca munții și apoi prăbușindu-se unele peste altele. Fusesem totdeauna într-o oarecare măsură geloși unul pe altul și-mi dau seama că undeva, în adîncul meu, mă ustura faptul că el cîștiga mai mult ca mine și că, în general, reușise mai bine în viață decît mine. Văzîndu-l acum umilit, prăbușit, m-am întristat și totuși, în același timp, împotriva voinței mele, aveam senzația că preluasem conducerea în cursa pentru cucerirea onorurilor care stătea la baza legăturilor noastre. El era cel mai mare, el era favoritul. Dar, văzîndu-l cuprins de desperare în ascensor, aveam sentimentul că nu este decît sărmanul meu frate mai mare, copleșit de griji. S-a oprit pe coridor ca să-și vină în fire, explicîndu-mi în același timp că suferea de această fobie de mai bine de un an. Fusese la un psihiatru, dar nu-i servise la nimic. O dată ieșit din ascensor, și-a revenit, dar am observat că tot timpul a evitat să se apropie de fereastră. La plecare, l-am condus pînă la ascensor. Eram curios să văd cum reacționează. Cînd a sosit ascensorul s-a întors spre mine spunîndu-mi că este nevoit

să coboare pe scări. L-am condus pînă jos pe scări și în tot timpul coborîrii s-a ținut de bară ca de un colac de salvare. Ne-am despărțit în hol, am luat ascensorul și la întoarcere i-am povestit nevestei-mi despre spaimele lui. Și ei i s-a părut ciudat și întristător, dar mie mi se părea în același timp și teribil de caraghios.

N-a mai fost însă de loc caraghios cînd, o lună mai tîrziu, firma la care lucra fratele meu și-a mutat birourile la etajul cincizeci și doi într-un bloc nou comercial. A fost nevoit să-și dea demisia. Nu știu ce motive a invocat. Abia după șase luni și-a putut găsi loc într-un birou situat la etajul trei. L-am zărit odată într-un amurg de iarnă, la colțul dintre Madison Avenue și Fiftyninth Street, așteptînd să se schimbe stopul. Avea aspectul unui om inteligent, civilizat și bine îmbrăcat, și mă întrebam cîți dintre cei care așteptau ca și el să traverseze strada își croiau drum printr-un noian de idei absurde, strada părîndu-li-se un torent, iar mașinile trecînd în goană, ca fiind conduse parcă de îngerul morții.

Cînd simțea pămîntul sub picioare, n-avea nimic. Am petrecut cu copiii un week-end în casa lui din New Jersey și el arăta atunci foarte bine. Nu l-am întrebat nimic de fobia lui. Ne-am întors cu mașina duminică seara. Pe cînd ne apropiam de podul George Washington, o furtună cu fulgere și trăsnete se abătuse asupra New Yorkului și, în timp ce traversam podul, o rafală de vînt aproape că mi-a smuls volanul din mînă. Am avut senzația că podul uriaș se clatină. La jumătatea podului, am cre-

zut că şoseaua începe să se prăbuşească. Nimic nu indica această catastrofă imediată şi totuşi eram convins că dintr-un moment în altul podul se va rupe în două, aruncînd nenumărate şiruri de maşini în apa neagră ce se căsca sub noi. Acest dezastru imaginar era îngrozitor. Picioarele mi se înmuiaseră în aşa hal, încît nu mai eram sigur că aş putea frîna la nevoie. Apoi, am început să mă sufoc. Aveam impresia că numai deschizînd gura mare şi respirînd adînc puteam să inhalez puţin aer. Din cauza variaţiei bruşte a tensiunii arteriale mi s-a întunecat vederea. Am comparat totdeauna frica cu o alergare, cînd în pragul epuizării, trupul şi, poate şi spiritul, se apără apelînd la ultimele resurse pentru a cîştiga. Odată trecut de mijlocul podului, suferinţa şi spaima mea au început să se domolească. Nevastă-mea şi copiii admirau furtuna şi nu păreau să fi observat prin ce trecusem. Pe de-o parte îmi era teamă de prăbuşirea podului şi pe de alta ca ei să nu-mi fi observat panica.

M-am gîndit apoi bine la week-end, căutînd vreun incident oarecare ce ar fi putut explica frica mea iraţională declanşată de podul George Washington în plină furtună. Fusese însă un week-end plăcut şi chiar analizînd cu maximum de pedanterie fiecare moment petrecut n-am putut descoperi nici o sursă de nervozitate sau anxietate. Spre sfîrşitul săptămînii a trebuit să mă duc cu maşina la Albany şi, deşi era o zi frumoasă şi calmă, amintirea primului şoc era încă prea proaspătă, aşa că am luat-o de-a lungul malului de est al rîului mergînd spre nord

pînă la Troy, unde am traversat rîul pe un pod mic şi vechi, evitînd astfel podul George Washington. Aceasta însemna un ocol de cincisprezece, douăzeci de mile, şi era umilitor să-ţi vezi drumul drept blocat de bariere invizibile şi lipsite de sens. M-am întors pe acelaşi drum şi a doua zi m-am dus la medicul nostru de casă şi i-am spus că mi-era frică de poduri. A început să rîdă.

— Tocmai tu, mi-a spus cu dispreţ, caută şi stăpîneşte-te.

— Nu uita, i-am răspuns, că mamei mele îi este frică de avioane, iar fratelui meu de ascensoare.

— Nu uita că mama dumitale este trecută de şaptezeci de ani şi este totuşi una dintre cele mai remarcabile femei pe care le-am cunoscut. N-aş vrea de loc s-o amestecăm în toată povestea asta. Nu-ţi trebuie decît mai mult curaj. Asta-i tot.

Era părerea lui definitivă şi atunci l-am rugat să-mi recomande un psihanalist. După convingerea lui însă, psihanaliza nu era o ştiinţă medicală şi a adăugat că-mi pierd vremea şi banii de pomană, dar ca să se achite de obligaţie mi-a dat adresa unui psihanalist care mi-a explicat că frica mea de poduri este manifestarea superficială a unei anxietăţi adînc înrădăcinate şi că trebuia să mă supună unui examen complet. Ca să mă pot da pe mîna lui n-aveam nici timp, nici bani şi, mai presus de orice, nici încredere în metodele sale, aşa că i-am spus că am să încerc să mă descurc singur.

Desigur că există suferințe reale și suferințe închipuite, iar ale mele erau pur subiective. Dar cum puteam să-mi conving mintea, nervii și întregul organism de lucrul acesta? Puteau oare tulburările din anii copilăriei și adolescenței să explice frica mea prezentă de înălțimi? Gîndul la o viață pîndită de obstacole ascunse era inacceptabilă și m-am hotărît să urmez sfatul medicului nostru de casă și să încerc să-mi înving această teamă. Pe la sfîrșitul săptămînii, a trebuit să mă duc la Idlewild și, în loc să iau un taxi sau un autobuz, am plecat cu mașina. Trecînd podul Triborough era cît pe-aci să leșin. Cînd am ajuns la aeroport, am comandat o cafea, dar mîna îmi tremura în așa hal, încît am vărsat-o toată pe tejghea. „Ai făcut un chef strașnic, nu?“ mă întrebă zîmbind vecinul meu. Puteam oare să-i mărturisesc că mă culcasem treaz și foarte devreme, dar că-mi era frică de poduri?

Avionul a decolat spre Los Angeles către seară. La aterizare, ceasul meu arăta ora unu. În California era abia zece. Obosit am luat un taxi pînă la hotelul unde trag de obicei. Dar nu puteam să dorm. Pe fereastră se vedea statuia uriașă a unei femei care făcea reclama cabaretului Las Vegas. Se rotea încet, scăldată într-o rază albă de lumină. Deși reflectorul s-a stins la două noaptea, ea a continuat să se învîrtească lent pînă în zori. Nu s-a oprit nici o clipă și mă întrebam cînd au timp să-i ungă axul pe care se învîrtea și să-i spele umerii. Mă simțeam oarecum legat de ea, pentru că nici eu nici ea nu ne puteam odihni și mă întrebam

dacă o fi avînd și ea familie; poate o mamă artistă și un tată compromis și sărac cu duhul care conducea vreun autobuz pe linia West Pico. Peste drum era un restaurant și am urmărit scena îmbarcării într-o mașină a unei femei bete purtînd o capă de zibelină. De două ori era cît pe ce să cadă. Luminile puternice ce țîșneau prin ușa deschisă, ceasul tîrziu, beția femeii, atenția cu care o înconjura bărbatul ce-o însoțea, toate erau învăluite într-un aer de neliniște și singurătate. Apoi, două mașini care păreau antrenate într-o cursă de automobile pe bulevardul Sunset frînară la stopul de sub fereastra mea. Din fiecare mașină țîșniră cîte trei inși care au început pe loc să se bată ca niște sălbatici. Se auzea zgomotul oaselor și cartilagiilor lovite. Cînd stopul a trecut pe verde, s-au urcat iar în mașinile lor și au dispărut în goană. Bătaia, ca și ghirlanda de lumini văzută din avion, erau semnele prevestitoare ale unei alte lumi, care în ceasul acela indicau violența și haosul. Apoi, mi-am amintit că joi trebuia să mă duc la San Francisco și că eram așteptat la Berkeley la masă. Asta însemna să trec podul San Francisco-Oakland Bay și m-am hotărît să iau un taxi, lăsînd mașina închiriată la San Francisco, în garajul hotelului. Am încercat din nou să-mi explic frica asta de prăbușire a podului. Eram oare victima unei tulburări sexuale? Viața mea fusese variată, lipsită de griji și plină de plăceri mari. Exista totuși un secret ce trebuia descoperit de un specialist? Fuseseră oare toate plăcerile mele numai false bucurii, evadări din realitate, fiind poate de fapt îndrăgostit de bă-

trîna mea mamă în costumul ei caraghios de patinaj ?

Privind la trei dimineaţa, de-a lungul bulevardului Sunset, am avut impresia că frica mea de poduri era oroarea mea stîngaci ascunsă de viitorul acestei lumi. Pot să-mi conduc maşina nepăsător prin suburbiile din Cleveland şi Toledo, trecînd pe lîngă locul de baştină al crenvurştilor polonezi, pe lîngă tarabele cu cîrnaţi de Buffalo, pe lîngă cimitirele de maşini şi arhitectura monotonă a oraşului. Mărturisesc că-mi place să mă plimb duminica pe bulevardul Hollywood. Am admirat cu bucurie soarele ce apune dincolo de palmierii ciufuliţi şi expatriaţi de pe bulevardul Doheny, proiectîndu-se mîndri pe incandescenţa cerului ca nişte şiruri nesfîrşite de şomoioage ude. Oraşele Duluth şi East Seneca sînt fermecătoare şi, dacă vi se pare că nu sînt, evitaţi-le. Hidoşenia drumului dintre San Francisco şi Palo Alto nu este altceva decît încercarea oamenilor de a găsi un loc decent unde să poată trăi. Acelaşi lucru e valabil şi pentru localitatea San Pedro şi pentru toate cele de pe coasta învecinată. Dar înălţimea podurilor părea să fie o verigă pe care n-o puteam introduce sau lega de lanţul acesta ipocrit de acceptări. În realitate, urăsc drumurile deschise şi cîrnaţii de Buffalo. Palmierii expatriaţi şi şirurile nesfîrşite de case identice mă deprimă. Muzica permanentă din trenurile rapide mă exasperează, detest să se treacă peste normele obişnuite ale moralei, sînt profund mîhnit de nefericirea şi beţia prietenilor mei, obiceiurile vulgare mă indispun. Şi tocmai în mijlocul podurilor deveneam deodată conştient de profunzimea şi amărăciunea cu care uram viaţa modernă şi de setea mea profundă de o lume mai vie, mai simplă şi mai paşnică.

Dar nu puteam să reformez viaţa bulevardului Sunset şi, deocamdată, nici nu eram în stare să-mi conduc maşina peste podul San Francisco-Oakland. Ce era de făcut ? Să mă întorc în St. Botolphs şi, îmbrăcat ca un pescar, să joc cărţi la postul de pompieri ? Dar satul n-are decît un pod peste un rîu lat de-o azvîrlitură de băţ.

M-am înapoiat de la San Francisco sîmbătă şi-am găsit-o pe fiică-mea acasă. Venise de la şcoală să petreacă week-end-ul cu noi. Duminică dimineaţa m-a rugat s-o duc cu maşina la şcoala de maici din Jersey, ca să apuce slujba de dimineaţă, aşa că am plecat de acasă pe la şapte. Vorbind şi rîzînd, am ajuns pe podul George Washington, uitînd de slăbiciunea mea. De data asta criza s-a declanşat brusc, fără nici un avertisment. Picioarele mi s-au înmuiat, respiram greu şi sacadat şi simţeam cu groază că-mi pierd vederea. Eram hotărît în acelaşi timp să nu mă trădez în nici un fel faţă de fiică-mea. Am reuşit să traversez podul, dar eram teribil de slăbit. Se pare că fata n-a observat nimic. Am ajuns la şcoală la timp, am sărutat-o la despărţire şi am pornit spre casă. Nici nu mai putea fi vorba să traversez din nou podul George Washington, aşa că m-am hotărît s-o iau spre nord pînă la Nyack şi să traversez rîul peste podul Tappan Zee. După cît îmi aminteam avea o pantă mai lină şi era mai bine

fixat de mal. Mergînd de-a lungul ţărmului de vest pe şoseaua paralelă de parcare, simţeam că mă sufoc şi am deschis toate geamurile maşinii. Aerul proaspăt mi-a făcut bine, dar numai pentru moment. Din ce în ce, simţul realităţii se estompa. Şoseaua şi însăşi maşina păreau imateriale, ca de vis. Aveam cîţiva prieteni prin apropiere şi m-am gîndit să beau ceva la ei, dar de-abia trecuse de nouă dimineaţa şi nu le puteam cere de băut atît de devreme, explicîndu-le că mi-era frică de poduri. Apoi m-am gîndit că mi-ar face bine dacă aş vorbi cu cineva şi m-am oprit la o staţie de benzină. Din păcate, vînzătorul era laconic şi adormit şi nu-i puteam spune că de această conversaţie atîrna viaţa sau moartea mea. Ajunsesem în Thruway şi mă întrebam ce-am să fac dacă n-am să pot trece podul. Aş fi putut să-i telefonez nevestimi, rugînd-o să mă scoată din încurcătură, dar relaţiile noastre erau bazate atît de mult pe stimă şi pe aparenţe, încît mărturisirea deschisă a acestei ţicneli ar fi putut zdruncina fericirea noastră conjugală. Aş fi putut telefona la garajul unde îmi ţineam maşina, rugîndu-i să-mi trimită un şofer care să mă conducă acasă. Aş fi putut să parchez maşina, să aştept pînă la unu cînd se deschid barurile şi să-mi petrec vremea bînd whisky. Dar dădusem ultimii bani pe benzină. M-am hotărît să-mi încerc norocul şi-am cotit spre pod.

Imediat au revenit toate simptomele cunoscute şi de data asta erau mai rele ca oricînd. Mi-am pierdut deodată respiraţia, ca după o lovitură puternică în piept. Eram atît de tulburat, încît mergeam şerpuind de pe un culoar al drumului pe altul. Am tras pe dreapta şi-am pus frîna de mînă. Singurătatea situaţiei în care mă aflam era înnebunitoare. Dacă aş fi fost nefericit din dragoste, contorsionat de vomă sau beat ca un porc, încă mi s-ar fi părut o stare mai decentă. Mi-am amintit de figura fratelui meu în ascensor, alb ca varul şi plin de broboane de sudoare, de mama în fustiţa ei roşie, cu piciorul ridicat graţios, valsînd în braţele patinatorului profesionist, şi aveam impresia că facem parte toţi trei dintr-o tragedie meschină şi amară, purtînd poveri prea grele pe umeri şi fiind despărţiţi de restul oamenilor din cauza nenorocirilor noastre. Viaţa mea se încheiase. Pierdusem tot ceea ce iubisem, setea de viaţă şi sensul firesc al lucrurilor. Nu vor mai reveni niciodată. Voi sfîrşi probabil în pavilionul de psihiatrie al spitalului din districtul meu, urlînd că podurile, toate podurile din lume se prăbuşesc.

Deodată, o fetişcană deschise uşa maşinii şi se aşeză lîngă mine.

— Nu credeam să mai găsesc pe cineva care să mă treacă podul.

Avea o valiză de carton şi, lucru de necrezut o harpă portativă într-o husă jerpelită. Părul ei castaniu deschis, periat cu multă grijă, avea fire aurii şi-i cădea pe umeri ca o capă. Avea o faţă rotundă şi veselă.

— Călătoreşti cu autostopul? am întrebat-o.

— Da, mi-a răspuns.

— Dar nu-i periculos pentru a fată atît de tînără ?

— De loc.

— Călătorești mult ?

— În permanență. Am nițică voce și cînt prin cafenele.

— Ce cînți ?

— O, mai ales muzică populară. Și ceva clasici vechi, Purcell și Dowland. Dar în special muzică populară. Fredonă corect, cu o voce plăcută, melodia „Mi-am dat dragostea unui cireș fără roade“ : „Mi-am dăruit dragostea unui pui fără oase / I-am spus iubitei mele o poveste fără sfîrșit / Mi-am dăruit dragostea unui copil care nu plînge“.

Mi-a cîntat de-a lungul întregului pod care părea acum o construcție surprinzător de rațională, durabilă și chiar frumoasă, proiectată de oameni inteligenți ca să-mi ușureze călătoria, iar apele Hudsonului curgeau fermecătoare și liniștite dedesubtul nostru. Reveniseră toate : setea de viață, bucuria vitalității și o liniște extatică. Cîntecul se sfîrși cînd am ajuns în dreptul cabinei de taxare de pe malul de est. Fata îmi mulțumi, își luă rămas bun și coborî din mașină. M-am oferit s-o duc oriunde, dar fata refuză și se îndepărtă. Eu mi-am continuat drumul spre oraș printr-o lume, care fiindu-mi restituită, părea minunată și cinstită. Cînd am ajuns acasă, m-am gîndit să-i telefonez fratelui meu și să-i povestesc cele întîmplate, cu speranța că există poate și un înger al ascensoarelor. Dar harpa, numai acest detaliu, putea

să mă facă în ochii lui ridicol sau nebun. Așa că nu i-am mai telefonat.

Aș vrea să fiu convins că va interveni totdeauna cineva milostiv care să mă ajute în necazurile mele, dar nu vreau să cer prea mult norocului, așa că mai ocolesc podul George Washington, deși pot traversa liniștit podurile Triborough și Tappan Zee. Fratelui meu îi mai este frică de ascensoare, iar mama, deși este cam țeapănă acum, continuă să valseze pe gheață.

O INTELECTUALĂ AMERICANĂ

„Sînt încă unită prin sfînta taină a căsătoriei de soțul meu, celebrul mijlocaș de baseball, care cîntărește optzeci de kilograme, un om lipsit de veleități intelectuale și continui să-l duc și să-l aduc pe fiul meu Bibber de la școala particulară, la înființarea căreia am contribuit. Cred că am prezidat pînă acum pe rînd toate organizațiile locale civile, iar anul trecut am condus timp de nouă luni agenția noastră de voiaj. O editură din New York (să bat în lemn) s-a interesat de biografia critică a lui Gustave Flaubert scrisă de mine și cînd tot anul trecut am candidat din partea democraților pentru postul de primar, am obținut cel mai mare număr de voturi înregistrat vreodată în istoria satului nostru. Polly Coulter Mellowes (patruzeci de ani) a stat la noi o săptămînă în drumul ei de la Paris la Minneapolis și am vorbit, am băut, am mîncat și am gîndit tot timpul în franțuzește. Plutea printre noi umbra domnișoarei de Grasse. Mai găsesc timp și să marchez cu inele de identificare piciorușele păsărilor migratoare și să împletesc ciorapi Argyle."

După această relatare, destinată revistei publicate de elevii fostei sale școli, s-ar fi putut crede că era vorba de o femeie agresivă. Dar în realitate nu era cazul. Jill Chidchester Madison își conducea inteligent, competent și cu multă grație multiplele sale comitete și, de fapt, era foarte timidă. Pe vremea aceea, părul ei castaniu deschis era aranjat foarte simplu, exact ca acum douăzeci de ani, cînd era la internat. S-ar putea ca internatul să-i fi deformat gustul la îmbrăcăminte. La asta se adăuga faptul că avea fruntea îngustă și era genul de femeie care suferea din cauza acestui defect ca de pierderea unui picior. Dacă mă gîndesc la felul ei înțelegător de a privi viața, părea ciudat ca un lucru atît de minor s-o preocupe într-una și totuși o preocupa teribil. Avea picioare frumoase, un ten proaspăt și luminos și niște ochi căprui mult prea apropiați care, atunci cînd stătea liniștită, o făceau să semene cu un șoarece.

Mama ei, Amelia Faxon Chidchester, era o femeie bondoacă și viguroasă, cu un păr alb splendid, roșcovană la față și un accent puternic, determinat mai mult de temperament decît de locul natal. La ea, cuvintele se modelau ca să exprime vigoarea ei neobosită, victoria asupra durerii, entuziasmul cultural și încrederea nețărmurită în oameni. Era autoarea a șaptesprezece cărți nepublicate. Tatăl lui Jill murise cînd n-avea decît șase zile. Se născuse în San Francisco, unde tatăl ei avusese o editură neînsemnată și administra o mică proprietate. La moarte lăsase o avere suficientă

ca să le ferească de griji, cu toate acestea erau mult mai sărace decît rudele lor. Jill părea să fie un copil precoce și la trei ani mama ei a dus-o la München și-a înscris-o la Gymnasium für Kinder, condus de doctorul Stock și destinat copiilor excepțional dotați. Concurența era acerbă și, cu toate că rezultatul la testele de inteligență au fost mediocre, ea rămînea totuși o fetiță drăgălașă și vioaie. La cinci ani au mutat-o la Scuola Pantola din Florența, care se ocupa tot de copii deosebit de dotați, și de acolo în Anglia, la celebra școală Tower Hill din Kent. Apoi Amelia, sau Melee, cum îi spuneau prietenii, a hotărît că fata trebuie să primească și o educație pur americană. Atunci a închiriat o casă la Nantucket și a înscris-o la școala din acest oraș.

Nu știu de ce copiii expatriați par toți nemîncați. Iar Jill, cu îmbrăcămintea ei cosmopolită și bagajul de limbi ce i se amestecau în cap, cu picioarele goale în sandale dădea impresia că excesul de educație sădise în ea un fel de patetism. Era genul de copil care n-avea astîmpăr. Țopăia într-una la școală și acasă și pe urmă era timidă. Nici simțul practic nu-l avea prea dezvoltat, iar maică-sa o încuraja :

— Tu nu trebuie să speli vase, draga mea. O fată așa de deșteaptă nu trebuie să-și piardă timpul spălînd vasele. Aveau o servitoare devotată, toate servitoarele lui Melee ar fi fost în stare să sărute pămîntul pe care-l călca fata, și tot ce știa Jill despre gospodărie era că n-avea voie să facă nimic. I s-a permis numai la zece ani să învețe să împletească, ca recreație, ciorapi Argyle. Era romantică. În caietele ei puteai găsi fraze ca aceasta : „Doamna Amelia Faxon Childchester are onoarea să vă invite la căsătoria fiicei sale Jill cu vicontele Ludley-Hutington, conte de Ashmead, ce va avea loc la Westminster Abbey. Ținuta de rigoare, decorații". Casa pe care o închiriaseră la Nantucket era plăcută, iar Jill a învățat să conducă o barcă cu pînze. Și tot aici i-a vorbit într-o zi maică-sa despre subiectul pentru care noi n-avem în englezește nici un fel de vocabular potrivit, despre dragoste. Focul ardea în cămin și masa era împodobită cu flori. Jill citea, iar mama ei scria. Deodată, oprindu-se din scris, Melee îi spuse peste umăr :

— Cred, draga mea, că trebuie să-ți spun că în timpul războiului, pe cînd conduceam o cantină la Embarcadero, m-am dăruit multor soldați.

A fost ca un trăsnet. Fata nu putea pricepe așa ceva nici cu mintea nici cu sufletul. Îi venea să plîngă. Nu și-o putea imagina pe mama ei dăruindu-se, cum spusese, unui șir de soldați. Felul de a fi al mamei sale afirma cu autoritate indiferența ei față de astfel de probleme. Cele spuse însă nu mai puteau fi retrase. Se înfipseseră în mintea fetiței ca un meteor în cădere. Poate era o minciună, dar mama ei nu mințise niciodată. Atunci, pentru prima dată își văzu mama, singura ei rudă, într-o lumină adevărată. Accentul ei, ca și gusturile sale, nu erau decît o înșelătorie, iar privirea ei serafică din timpul concertelor nu era decît privirea goală a celor care vor să-și reamintească un

număr de telefon. Cu optimismul ei nezdruncinat, cu junghiurile şi durerile ei continue, cu snobismul său convins, cu pretenţiile ei de intrusă în cultură, cu prieteniile sale distinse şi cu felul său autoritar şi lipist de sens de a vorbi, părea în clipa aceea reprezentarea unei greşeli imense a naturii. Putea oare Jill, singură, să stabilească o legătură de dragoste şi înţelegere între această creatură care-i dăduse viaţă şi viaţa însăşi, aşa cum se manifesta în jurul ei, sub forma cîmpiilor şi a pădurilor minunate şi luminoase ce se întindeau dincolo de fereastră ? N-ar putea oare în schimb... Dar se simţea prea mică, prea slabă, prea neajutorată ca să-şi făurească viaţa singură şi hotărî că mama ei nu spusese nimic din tot ce auzise şi pecetlui această renegare cu un sărut uşor, abia atins.

La doisprezece ani, Jill a intrat în internat cucerind toate premiile. Notele sale la învăţătură, purtare şi sport erau fără precedent. În anul doi de colegiu, ducîndu-se să-şi viziteze rudele la San Francisco, s-a îndrăgostit de Georgie Madison. Din punct de vedere al inteligenţei, nu era omul potrivit, dar bunul ei simţ o împingea spre acest băiat cu preocupări atît de diferite de ale ei. Era înalt, brun şi osos, cu o privire atît de blîndă încît ar fi putut rupe inima tuturor fetelor orfane de tată, indiferent de vîrstă. Nici ea nu avea, în fond, tată. Băiatul lucra la oficiul juridic de la unul din şantierele navale din San Francisco. Îşi luase licenţa în drept la Yale, dar cînd Melee l-a întrebat odată dacă-i place Thackeray a răspuns, sincer şi politicos, că n-a gustat niciodată din mîncarea asta. Răspunsul lui a rămas în familie ca o glumă. S-au logodit cînd Jill era în anul trei şi s-au căsătorit la o săptămînă după ce şi-a terminat cursurile colegiului cucerind şi de astă dată toate premiile. Georgie a fost transferat la un şantier naval din Brooklyn şi astfel s-au mutat la New York, unde şi-a găsit şi ea o slujbă la biroul de informaţii al unui magazin universal.

În cel de-al doilea sau al treilea an de căsnicie s-a născut şi fiul lor pe care l-au botezat Bibber. A fost o naştere grea şi Jill nu mai putea să facă copii niciodată. Apoi, cînd băiatul era încă mic, s-au mutat la Gordenwille. Era mai fericită la ţară, pentru că aici putea să-şi desfăşoare talentele mai bine ca la oraş. Preşedinţii diferitelor organizaţii cetăţeneşti se schimbau des şi cînd văduva care conducea agenţia locală de voiaj s-a îmbolnăvit, Jill i-a ţinut, competent, locul. Singura lor problemă, aici la ţară, era găsirea unei femei care să aibă grijă de Bibber. Prin casă s-au perindat o serie de babe, eleve şi servitoare, dar nici una n-a corespuns. Georgie îşi iubea copilul la nebunie. Băiatul era destul de deştept, dar tatăl lui îl considera sclipitor de inteligent. El se plimba şi se juca cu băiatul, el îl îmbăia la culcare şi-i spunea apoi poveşti. Georgie ducea în spate toată grija copilului cînd era acasă, mai ales că Jill venea, adesea, mai tîrziu ca el.

După ce a renunţat la conducerea agenţiei, Jill s-a hotărît să organizeze un tur al Europei. Nu mai fusese în Europa de la căsătoria lor şi,

ca organizatoare, ar fi costat-o mult mai puţin. Cel puţin aşa pretindea ea. Şantierul naval al lui Georgie mergea bine şi n-aveau nici un motiv să alerge după o călătorie gratuită, dar el îşi dădea seama cît o atrăgea ideea de a conduce grupul de turişti, aşa că avînd consimţămîntul lui s-a simţit încurajată. S-au înscris douăzeci şi opt de amatori şi, în iulie, Georgie a condus-o împreună cu „mieluşeii“ ei, cum îi numea ea, la avionul pentru Copenhaga. De aici, itinerarul lor se termina la Neapole, unde Jill urma să-şi îmbarce clienţii într-un avion care să-i aducă acasă. Apoi, urma ca ei doi să se întîlnească la Veneţia, unde vor sta o săptămînă. Jill îi trimitea în fiecare zi cîte o carte poştală şi mulţi dintre clienţii ei erau atît de entuziasmaţi de comportarea ei, încît i-au scris personal, ca să-i spună ce nevastă fermecătoare, competentă şi învăţată avea. Vecinii erau prietenoşi şi de cele mai multe ori lua masa la ei. Bibber, care avea aproape patru ani, fusese trimis într-o colonie de copii în timpul verii.

Înainte de a pleca spre Europa, Georgie s-a dus cu maşina în New Hampshire să-l vadă pe Bibber. Îi era foarte tare dor de băiat, pe care îl visa mult mai des decît pe ea. Ca să adoarmă, îşi imagina o ascensiune imposibilă pe Alpii Dolomiţi cu băiatul cînd va fi mare. Noapte de noapte îşi ajuta copilul să treacă din stîncă în stîncă, în timp ce deasupra lor stratul de zăpadă subţire strălucea în lumina tare a verii. Încărcaţi cu pitoane şi corzi, ajungeau pe înserat la Cortina. Realitatea călătoriei lui spre nord contrasta net cu visurile sale alpine.

Călători aproape toată ziua şi, după o noapte de insomnie într-un motel, descoperi a doua zi dimineaţă tabăra. Era o vreme instabilă şi se afla în munţi. Ploi repezi şi dese alternau cu înseninări de un albastru pal ; o vreme mai mult tristă decît întunecată. Majoritatea fermelor erau abandonate. Apropiindu-se de tabără, simţea că aceasta, ca şi natura care o înconjura, purta amprenta unei creaţii îndepărtate, sau poate nu era decît reeditarea propriilor sale trăiri legate de vară şi de tabere, ca interludii în afara timpului. Apoi, de pe o ridicătură de pămînt, se ivi tabăra. În fundul depresiunii se afla unul dintre acele lacuri mici de tot şi rotunde ale căror ape de culoarea ceaiului şi pîlcurile de pini din jurul lor îţi dau impresia de oboseală a erelor geologice. Amintirile sale de tabără însorite, strălucitoare şi sănătoase contrastau violent cu văgăuna asta jalnică, plină cu apă, cu adunătura de barăci prefabricate şi putrede. Încerca să se sugestioneze că lucrurile ar fi arătat alt fel, dacă ar fi fost vreme frumoasă. Săgeţile indicatoare l-au condus la pavilionul administraţiei, unde îl aştepta directoarea. Era o femeie tînără, cu ochi albaştri, căreia competenţa nu reuşise încă să-i estompeze frumuseţea.

— Am avut bătaie de cap cu fiul dumneavoastră. Nu s-a simţit prea bine. Este un caz neobişnuit. Rareori am întîlnit un copil căruia să-i fie atît de dor de casă. Asta se întîmplă numai cînd avem de-a face cu copii ai căror

părinţi sînt despărţiţi şi în general refuzăm să primim astfel de copii. Putem rezolva problemele obişnuite, dar nu pe cele ale copiilor care, în afară de micile lor necazuri, trebuie să mai suporte şi pe cele ale părinţilor.

— Dar noi nu sîntem divorţaţi.

— Daa ? N-am ştiut. Deci sînteţi doar despărţiţi ?

— Nu, nici despărţiţi. Soţia mea face o călătorie în Europa şi mîine plec şi eu să mă întîlnesc cu ea.

— Da, da. Înţeleg. În acest caz, nu pricep de ce Bibber se adaptează atît de greu. Dar, iată-l şi pe Bibber, o să ne spună singur ce se întîmplă.

Băiatul se smulse din mîna îngrijitoarei care-l adusese şi se aruncă plîngînd în braţele tatălui său.

— Taci, Bibber, taci. Tăticul n-a venit atîta drum ca să te vadă plîngînd.

Lui Georgie îi bătea inima de-atîta dragoste şi se simţea încurcat. Strîngîndu-şi băiatul la piept, îi săruta lacrimile din ochi şi de pe obraz.

— Poate vreţi să vă plimbaţi puţin cu Bibber care o să vă arate împrejurimile.

Georgie, ţinîndu-l strîns de mînă pe băiat, trebuia să facă faţă unor obligaţii care depăşeau dragostea de tată. Instinctul îl îndemna să-l ia pe copil acasă. Dar datoria lui era să-l încurajeze şi să-i ridice moralul, ca să-l pregătească să suporte povara vieţii.

— Care-i locul tău preferat în tabără, Bibber ? întrebă Georgie, conştient de tonul fals dar şi de necesitatea lui. Vreau să-mi arăţi locul tău preferat din tabără.

— N-am nici un loc preferat. Încerca din răsputeri să nu plîngă. Iată cantina, spuse băiatul arătîndu-i o baracă lungă şi urîtă, reparată cu bîrne noi.

— Asta-i locul vostru de joacă ? întrebă Georgie.

— Nu ne jucăm. Profesoara de sport s-a îmbolnăvit şi a plecat acasă.

— Aici vă adunaţi să cîntaţi ?

— Tată, ia-mă, te rog, acasă.

— Nu pot, Bibber. Mama e în Europa şi eu plec cu avionul mîine după-amiază să mă întîlnesc cu ea.

— Dar cînd am să pot pleca acasă ?

— Cînd o să se închidă tabăra. Chiar şi pentru Georgie aceste cuvinte sunau ca o condamnare. Îl auzi pe copil respirînd repede, dureros. În depărtare, se auzi o goarnă sunînd. Georgie, luptîndu-se cu îndatoririle şi impulsurile sale, îngenunche şi-şi luă băiatul în braţe. Dragul meu, nu pot să-i telegrafiez mamei că nu mai vin. Mă aşteaptă. Şi, oricum, dacă nu-i şi mama cu noi, tot nu-i plăcut acasă. Eu sînt toată ziua plecat, mănînc în oraş şi n-are cine să te îngrijească.

— Mi-am făcut datoria, răspunse băiatul plin de speranţă. Era ultimul său apel la îndurare şi, văzînd că n-are nici un efect adăugă : Acum, trebuie să plec. Am al treilea antrenament. Sui dealul pe o potecă bătătorită, printre pini.

Georgie se întoarse la administraţie, gîndindu-se că lui îi plăcuse totdeauna viaţa de ta-

bără, că fusese totdeauna cel mai popular dintre băieţi şi că nu dorise niciodată să plece acasă.

— Cred că lucrurile au să meargă mai bine, îi spuse directoarea. După ce o să treacă hopul, o să se simtă mai bine ca ceilalţi. Totuşi, v-aş sfătui să nu staţi prea mult. Acum e la lecţia de călărie. Duceţi-vă să-l vedeţi şi-apoi plecaţi înainte de sfîrşitul antrenamentului. E foarte mîndru de felul cum călăreşte şi în afară de asta evitaţi şi-o despărţire dureroasă. În seara asta facem un foc de tabără cu cîntece şi jocuri. Nimic nu-l poate vindeca mai bine decît cîntecul şi prezenţa celorlalţi copii în jurul focului uriaş.

Lui Georgie i se păru că directoarea are dreptate, cu atît mai mult cu cît lui îi plăcuse să cînte în jurul focului de tabără. Exista oare vreo durere care în aceşti primi ani ai vieţii să nu poată fi vindecată de melodia răsunătoare a „Imnului de luptă a republicii“ ? Plecă spre manej cîntînd : „I-au făurit un altar în roua rece a înserării...“ Începuse din nou să plouă şi Georgie nu-şi putea da seama dacă faţa băiatului era udă de lacrimi sau de picăturile de ploaie. Era călare şi un băiat de la grajd îl conducea ducînd calul de căpăstru în jurul manejului. Bibber era cît pe ce să cadă făcîndu-i semn cu mîna lui Georgie, dar el plecă imediat după ce băiatul s-a întors cu spatele.

Pînă la Tarvisio a zburat cu avionul. Apoi a luat trenul pînă la Veneţia, unde Jill îl aştepta într-un hotel elveţian, pe unul din canalele mai retrase. Întîlnirea a fost înflăcărată şi, cu toate că ea era obosită şi slăbită, o iubea la fel de mult. Traversarea Europei în fruntea „mieluşeilor“ fusese o încercare grea pentru ea. El ar fi vrut să se mute din acel hotel de mîna a treia la Cipriani, să închirieze o vilişoară la Lido şi să petreacă o săptămînă pe plajă. Dar Jill nici n-a vrut să audă de Cipriani, deoarece era plin de turişti, şi a doua zi s-a sculat la şapte, a făcut un nescafé într-un pahar de spălat pe dinţi şi l-a tîrît în goană la biserica San Marco să asculte slujba de la ora opt dimineaţă. Georgie cunoştea Veneţia, iar Jill ştia prea bine, sau ar fi trebuit să ştie, că pe el nu-l interesau nici picturile, nici mozaicurile, totuşi l-a purtat de la un monument la altul. Georgie îşi imagina că vizitarea monumentelor devenise un obicei pentru Jill şi că cel mai bun lucru de făcut era să aibă răbdare pînă cînd se va plictisi. Îndrăzni să-i propună să ia prînzul la Harry, dar răspunsul ei a fost prompt :

— Ce-ţi trece prin minte, Georgie ?

Au mîncat într-o *trattoria*[1], vizitînd apoi în continuare biserici şi muzee pînă la ora închiderii. A doua zi dimineaţă i-a propus să meargă la Lido, dar ea aranjase deja să viziteze vilele din Maser.

Cît au stat la Veneţia, Jill şi-a etalat toate cunoştinţele de ghid expert şi Georgie nu înţelegea rostul acestui lucru. Multora dintre noi ne place să ne fălim cu cunoştinţele noastre, dar Georgie nu găsea nici o umbră de plăcere în

[1] Birt (it).

zelul ei. Unora le place pictura și arhitectura. Felul ei de a se apropia de monumentele de artă ale Veneției nu vădea pasiune. Înclinația spre frumos era ceva necunoscut pentru Georgie, dar era oare necesar ca frumosul să pună în umbră simțul umorului? Într-o după-amiază fierbinte, în fața unei biserici, ea îi citea dintr-un ghid. Cita date, bătălii navale și multe alte evenimente, trecînd în revistă istoria republicii, ca și cînd l-ar fi preparat pentru un examen. Lumina care o scălda era crudă și de loc măgulitoare, iar aerul Veneției în general sărbătoresc, nu se potrivea de loc cu erudiția și entuziasmul ei steril. Încerca să-l impresioneze făcîndu-l să priceapă că Veneția trebuia luată în serios. Și aceasta reprezenta oare scopul monumentelor de marmură strălucitoare ale acestui oraș întortocheat și dărăpănat, mirosind a scoici și alge putrede? Luînd-o de umeri îi spuse:

— Haide, draga mea, încetează. Dar ea i-a răspuns, eliberîndu-se din strînsoare:

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

Nici dacă ar fi pierdut o adresă, un copil, o carte, un șir de mărgele sau alt lucru de preț, ea n-ar fi cercetat cu atîta minuțiozitate și exasperanță obositoare toate colțișoarele Veneției și, cît au stat la Veneția, Georgie a însoțit-o în această cercetare misterioasă. Din cînd în cînd se gîndea la Bibber și la tabără. Din Tarvisio au luat avionul spre casă și, în lumina mai familiară din Gordenville, părea să-și recapete vechea ei personalitate. S-au reîntors la

fericirea lor și l-au primit cu bucurie pe Bibber cînd s-a întors din tabără.

— Nu-i divin? Nu este cea mai divină perioadă din arhitectura americană? întreba Jill conducîndu-și oaspeții prin locuința lor încăpătoare. Casa fusese clădită prin 1870 și avea ferestre prelungi, o sufragerie ovală și un grajd cu cupolă. Era greu de întreținut, dar aceste dificultăți, cel puțin la petreceri, nu se făceau niciodată simțite. Camerele, cu tavanul înalt, erau luminoase și aveau o grație specială, austeră, tristă și bine echilibrată. Jill făcea toate oficiile de gazdă. Conversația lui se limita la construcția de vase. În schimb el prepara cocteilurile, tăia friptura și turna vinul în pahare. În cămin ardea focul, vasele erau pline cu flori, mobila și argintăria străluceau fără ca cineva să bănuie că el lustruia mobila și furculițele.

— Nu-s făcută pentru gospodărie, spusese ea și el era suficient de inteligent să-și dea seama de adevărul acestor vorbe; suficient de inteligent pentru a ști că ea nu putea renunța la imaginea de intelectuală pe care și-o făurise singură. Era sursa principală a vitalității și bucuriei ei.

Într-o iarnă grea n-au putut găsi servitori de loc, doar bucătăreasa care venea cu ora numai cînd aveau musafiri, așa că restul treburilor căzuse pe capul lui Georgie. Era în anul cînd Jill studia literatura franceză la Universitatea Columbia și încerca să termine cartea despre Flaubert. Jill scria de obicei seara, în dormitor, în timp ce Bibber dormea, iar Geor-

gie lustruia argintăria și alămurile în bucătărie. Purta șorț și bea whisky, înconjurat de cutii de țigări, suporturi pentru buștenii de ars în cămin, fructiere, căni de apă și o casetă imensă de tacîmuri de argint. Nu-i plăcea să frece argintăria, dar n-avea ce face pentru că altfel s-ar fi înnegrit. Iar ea, așa cum spusese singură, nu era făcută pentru gospodărie. Nici el nu era făcut pentru asta și nici nu fusese educat în acest sens. Dacă nu era, după cum afirmase ea, un intelectual, avea totuși suficientă pregătire intelectuală ca să nu accepte ideile vulgare și stupide despre lupta pentru egalitatea sexelor. Știa că ideile astea reprezentau o realitate nouă. Simțea că ea se sustrăgea în felul acesta obligațiilor casnice. Fusese crescută să devină intelectuală și emanciparea ei era amenințată încă din multe puncte de vedere. De vreme ce el părea mai apt pentru o poziție tradițională, era de datoria lui să cedeze și să se ocupe de gospodărie. El știa că nu ea era de vină că fusese crescută pentru a fi intelectuală și că hotărîrea luată de alții era irevocabilă. O înconjura cu blîndețe virilă, căldură și iubire. În timp ce freca furculițele, se întreba mirat dacă treburile gospodărești nu pot fi făcute oare și de o minte luminată. Știa că preocupările intelectuale nu erau specifice bărbaților, deși ei aveau puterea în mînă de atîtea secole, încît în virtutea vechii lor superstiții își puteau permite să fie mai puțin învățați. De ce însă instinctele lui îl îndemnau să se aștepte ca femeia, în brațele căreia dormea în fiecare noapte, să-și ascundă cît de cît cultura? De ce exista această

nepotrivire între iubirea lui mare pentru ea și faptul că Jill era capabilă să înțeleagă teoria cuantică?

Din cînd în cînd cobora și ea și-l privea din pragul ușii muncind. Sentimentele ei erau afectuoase. Cu ce bărbat bun, tandru, hotărît și frumos se măritase. Și ce mîndru era el de casa lor. Dar continuînd să-l privească o străbătea un fior spiritual, o cuprindea un acces de îndoială. Era el, așa cum stătea aplecat și muncind ca o femeie, un bărbat adevărat? Nu cumva se măritase cu un monstru, jumătate bărbat și jumătate femeie? Oare-i plăcea cu adevărat să poarte șorț? Nu cumva era deghizat? Sau poate că și ea era un monstru? Dar acesta era un lucru inadmisibil, tot atît de inadmisibil ca și ideea că ea ar putea să-și dea seama că el freca argintăria de nevoie. Și deodată, de undeva din fundul imaginației sale, apărea o formă vagă de brută, vreun marinar păros și bețiv care ar bate-o în fiecare sîmbătă seara, posedînd-o violent cu pofta lui nesățioasă și obligînd-o să spele dușumelele în genunchi. Ăsta era genul de bărbat cu care ar fi trebuit să se mărite. Acesta ar fi fost destinul ei adevărat. Și chiar atunci, Georgie ridica capul și o întreba zîmbindu-i tandru cum merge lucrul la carte.

— *Ça marche, ça marche*[1], răspundea plictisită și se întorcea la masa de lucru. „Micul Gustav nu se înțelegea de loc cu colegii săi de școală" scria ea. „Era teribil de nepopular..."

---

[1] Merge, merge (fr.).

Terminîndu-şi treaba, Georgie intră şi el în dormitor. Îşi trecu uşor mîna prin părul ei.

— Lasă-mă să-mi termin paragraful.

Îl auzi apoi făcînd duş, traversînd după aceea cu picioarele goale camera pe covor şi întinzîndu-se fericit în pat. Mînată în egală măsură de simţul datoriei şi de dorinţă, dar cu gîndul încă la gloria lui Flaubert, se spălă, se parfumă şi se întinse alături de el, în patul larg şi curat care, mirosind a lenjerie proaspătă şi luminat egal de cele două lămpi de pe noptieră, părea într-adevăr un boschet. *Bosquet*[1], gîndea ea, *brume*[2], *bruit*[3]. Pe urmă, cuibărită în braţele lui, exclamă:

— *Elle avait lu „Paul et Virginie" et elle avait rêvé la maisonette de bambous, le nègre Domingo, le chien Fidèle, mais surtout l'amitié douce de quelque bon petit frère, qui va chercher pour vous des fruits rouges dans des grands arbres plus haut que des clochers, ou qui court pieds nus sur le sable, vous apportant un nid d'oiseau...*[4]

— Fir-ar al dracului să fie, blestemă Georgie cu amărăciune în glas. Sări din pat şi luîndu-şi o pătură din dulap se culcă în salon.

[1] Boschet (fr.).

[2] Ceaţă (fr.).

[3] Zgomot (fr.).

[4] Citise „Paul şi Virginia" şi visase la căsuţa de bambus, la negrul Domingo, la cîinele Fidèle şi în special la prietenia tandră a unui frăţior care să-i culeagă fructe roşii din copacii mai înalţi decît cupolele bisericilor sau, care, alergînd cu picioarele goale pe nisip să-i aducă un cuib de păsărele...

Iar ea plînse. Sigur, era gelos pe inteligenţa ei. Dar ca să fie o femeie atrăgătoare trebuia neapărat să facă pe idioata? Georgie avea oare dreptul să se înfurie pentru că spusese cîteva vorbe în franţuzeşte? De o sută de ani nu mai era la modă ideea că inteligenţa, cultura şi educaţia erau apanajul exclusiv al bărbaţilor. Simţea că se sufocă de indignare şi că inima îi va sări ca încuietorile cufărului cu minuni din copilărie din cauză că era prea plină de durere. Ideea de inteligenţă o frămînta permanent. Inteligenţa era în joc. Şi totuşi cuvîntul acesta răsuna limpede şi liber, dincolo de durere. Inteligenţa era în discuţie, dar căpătase în clipele acelea înfăţişarea unui om. Îi apărea ca un schelet al durerii, purificat prin fierbere şi lustruit de colţii cîinilor din haită; inteligenţa asta mirosea a moarte. Şi plînse pînă o doborî somnul.

Tîrziu o trezi zgomotul unei căderi. Îi era frică. Venea cumva s-o pedepsească? Se stricase oare ceva în bunul mers al bătrînei case? Hoţi? Foc? Zgomotul venea din baie. Îl găsi gol, în patru labe, pe dalele reci, cu capul sub chiuvetă. Se repezi la el ajutîndu-l să se scoale.

— N-am nimic, linişteşte-te. Sînt doar groaznic de beat.

Îl duse în patul lor, unde adormi pe loc.

Mormanul de argintărie pe care Georgie îl frecase cu atîta sîrg s-a murdărit din nou cîteva seri mai tîrziu, cînd au organizat o petrecere. Petrecerea a avut loc fără nici un incident. Unul dintre oaspeţi, un avocat, a povestit un scandal din localitate. Guvernul federal şi autorită-

țile locale aprobaseră proiectul construirii unei șosele care urma să lege pe o lungime de șapte kilometri două zone de parcare. Lucrarea, în valoare de trei milioane de dolari, fusese încredințată lui Felici. Drumul urma să treacă printr-un parc public, ce exista de mai bine de cincizeci de ani. Proprietarul, un bătrîn care locuia în San Francisco, nu reacționase de fel, fie pentru că era lipsit de apărare și indiferent, fie pentru că era prea indignat ca să reacționeze. Drumul ce urma să fie construit era nefolositor, toate studiile făcute în legătură cu traficul local demonstraseră inutilitatea lui. Un parc frumos și o cotă serioasă din taxele de folosire a autostrăzii urmau să fie înghițite de un antreprenor veros.

Era exact ce-i plăcea lui Jill. Ochii îi străluceau și obrajii i se coloraseră de bucurie. Georgie o privea cu un amestec de mîndrie și mîhnire. Zelul ei cetățenesc fusese provocat și știa prea bine că nu se va lăsa pînă nu va lichida situația asta scandaloasă. Această provocare o făcea fericită, și fericirea ei învăluia casa, bărbatul și însăși felul său de a trăi. Încă de luni dimineața a alergat la diferitele comisii care supravegheau construcția șoselelor și a verificat cele auzite. Apoi, a organizat un comitet și a difuzat un manifest. Bătrîna doamnă Haney avea grijă de Bibber și o fată din cursul superior venea să-i citească povești, după-amiezile. Entuziastă, cu ochii strălucitori, Jill se aruncase în luptă.

Asta se petrecea în decembrie. Într-o seară, Georgie s-a dus direct de la slujbă să facă niște cumpărături la New York. Zgîrie-norii se pierdeau în înaltul cerului ploios. Le simțea totuși prezența, ca pe niște munți bine cunoscuți. Era ud la picioare și-l durea gîtul. Străzile erau ticsite de lume, iar reclamele magazinelor erau prea sus ca să poată vedea ce scria pe ele. Deși se putea uita la bolta de lumini de la Lord & Taylor, nu vedea în schimb din basorelieful de pe fațada magazinului Saks decît trupurile înveșmîntate ale sculpturilor dintr-un cor bisericesc. El privea în sus, ascultînd muzica religioasă ce se auzea pînă afară, în ploaie, și călcă într-o băltoacă. Din cauza luminilor puternice, noaptea părea și mai neagră. Intră în magazin și se opri amețit de spectacolul de lux și eleganță luminat din plin. Se feri din cale ca să nu-l strivească mulțimea într-un perpetuu du-te vino. Simțea că răcise. Lîngă el, o femeie scăpă pachetele din mînă și Georgie se grăbi să le ridice. Avea o înfățișare plăcută, purta o haină de nurci și observă că era mai udă decît el la picioare. I-a mulțumit și el a întrebat-o dacă avea de gînd să ia cu asalt raioanele magazinului.

— Asta aveam de gînd, dar m-am răzgîndit. Sînt udă leoarcă la picioare și cred că am răcit îngrozitor.

— Și eu sînt în aceeași situație. Să bem ceva într-un loc liniștit.

— Nu pot.

— De ce ? Nu sîntem în ajunul sărbătorilor ?

Seara întunecoasă părea să se potrivească cu ideea de sărbătoare și întreg alaiul de cîntece și lumini dădea un aer festiv.

— Nu m-am aşteptat.

— Să mergem totuşi. Şi luînd-o de braţ o conduse într-un bar liniştit. Comandă de băut şi strănută.

— Ar trebui să faci o baie fierbinte şi să te culci. Grija ei părea pur maternă. S-au prezentat. Ea se numea Betty Landers, era căsătorită cu un doctor, fiica ei se măritase, iar băiatul era în ultimul an la universitatea din Cornell. Era mai mult singură şi, în ultima vreme, se apucase de pictură. Se ducea de trei ori pe săptămînă la o şcoală de arte plastice şi avea un atelier în afara oraşului. Au băut trei-patru rînduri şi apoi au luat o maşină pînă la atelierul ei.

Nu semăna de loc cu ceea ce îşi închipuise el că este un atelier de pictură. Era un apartament de două camere, într-unul din blocurile noi de lîngă Washington Square şi semăna puţin cu bîrlogul unei celibatare. Îi arătă ceea ce numea ea comorile ei : o masă cumpărată din Anglia, un scaun din Franţa şi o litografie semnată de Matisse. Avea părul şi sprîncenele negre şi o faţă îngustă. Putea fi într-adevăr celibatară. I-a preparat ceva de băut şi cînd a rugat-o să-i arate pînzele ei l-a refuzat cu modestie, deşi le-a văzut mai tîrziu îngrămădite în baie, împreună cu şevaletul şi celelalte accesorii. Georgie n-a înţeles niciodată de ce deveniseră amanţi şi de ce în prezenţa acestei femei străine se simţea liber de orice crispare, de parcă se dezbrăcase de ele o dată cu hainele. Betty nu mai era o femeie tînără. Coatele şi genunchii ei erau cam noduroase, ca şi cînd s-ar fi înrudit pe departe cu Daphne, şi era pe cale să se transforme într-un copac obişnuit şi noduros, nu într-un arbust înflorit.

După aceea se întîlneau de două-trei ori pe săptămînă. N-a mai aflat nimic nou despre ea în afară de faptul că locuia în Park Avenue şi că era mai mult singură. Se interesa de îmbrăcămintea lui şi-l ţinea la curent cu toate noutăţile din magazine. Era subiectul ei favorit de conversaţie. Aşezată pe genunchii lui, îi vorbea de soldurile de cravate de la Saks, de cele de pantofi de la Brooks şi de soldurile de cămăşi de la Altman. Între timp, Jill era atît de absorbită de campania ei, încît abia îl vedea pe Georgie cînd venea şi pleca. Dar, stînd în salon într-o seară, în timp ce Jill telefona de zor din camera de sus, şi-a dat seama că s-a purtat urît cu ea. Simţea că trebuia să pună capăt aventurii începute în seara aceea din preajma Crăciunului şi luînd mapa cu scrisori îi scrise lui Betty : „Draga mea, în seara asta plec la San Francisco pentru şase săptămîni şi cred că eşti de acord cu mine ca la întoarcere să nu ne mai vedem". Copie scrisoarea, schimbînd San Francisco cu Roma şi expedie scrisoarea pe adresa atelierului.

Cînd Georgie s-a întors în seara următoare acasă, Jill vorbea la telefon ca de obicei, de sus, iar Mathilde, eleva, îi citea poveşti lui Bibber. S-a jucat puţin cu băiatul şi apoi s-a dus în oficiu să-şi prepare ceva de băut. Auzi zgomotul tocurilor lui Jill coborînd scara. Zgomotul lor avea ceva ameninţător, răzbunător şi cînd Jill intră în oficiu era palidă şi trasă la faţă.

Mîna în care ţinea prima versiune a scrisorii către Betty îi tremura.

— Ce-i asta ?

— Unde-ai găsit-o ?

— În coşul de hîrtii.

— Bine. Am să-ţi explic. Stai jos, te rog, liniştită şi am să-ţi povestesc totul.

— Trebuie neapărat să mă aşez ? Sînt foarte ocupată.

— Cum vrei. Nu-i neapărat nevoie. Dar vrei să închizi uşa ? Ar putea să ne audă Mathilde.

— Cred că nu-i ceva care trebuie spus în secret.

— Uite ce este, spuse el închizînd uşa, în decembrie, chiar înainte de Crăciun, mi-am găsit o amantă. O femeie singură. N-aş putea să-ţi spun de ce am ales-o tocmai pe ea. Poate pentru că avea un apartament propriu. Nu era nici tînără, nici frumoasă. Avea copii mari, iar soţul ei era medic. Locuiau în Park Avenue.

— Doamne Dumnezeule ! Park Avenue ! Începu să rîdă. Ai haz. Nu mi-am închipuit că născocind povestea asta cu amanta ai să spui că locuieşte în Park Avenue. Nu ştii să minţi.

— Crezi că-i minciună ?

— Sigur că da. Ai inventat toată istoria asta ca să mă răneşti. N-ai avut niciodată destulă imaginaţie. Reuşeai poate mai bine dacă-l citeai din cînd în cînd pe Thackeray. Asta-i bună ! Matroana din Park Avenue. Nu puteai să scorneşti ceva mai amuzant ? O studentă roşcată de la Vassar, vreo cîntăreaţă de culoare dintr-un bar sau o prinţesă italiană.

— Crezi într-adevăr că-i doar o scorneală ?

— Sigur că da. E numai o poveste dezgustătoare. Povesteşte-mi totuşi mai departe despre matroana ta din Park Avenue.

— Nu mai am nimic de spus.

— Sigur, te-a lăsat imaginaţia, nu ? Uite ce-i, dragul meu, te sfătuiesc să nu te mai înhami la astfel de treburi în care ai nevoie de imaginaţie. Nu-i specialitatea ta.

— Deci, nu mă crezi ?

— Nu. Şi chiar dacă aş crede, tot n-aş fi geloasă. Femeile de genul meu nu sînt niciodată geloase. Am lucruri mult mai importante de făcut.

În această situaţie, lupta pe care o purta Jill cu comisia pentru drumuri juca rolul unui pod pe care puteau trece, se puteau întîlni şi mînca împreună. Era suspendat destul de sus, deasupra sentimentelor lor învolburate. Jill se lupta să aducă problema în litigiu în faţa unei instanţe de judecată şi pentru asta trebuia să dovedească, documentat, comisiei gravitatea cazului pe care-l susţinea şi sprijinul înalt de care se bucura. Din nefericire, tocmai atunci Bibber a răcit rău de tot şi era greu de găsit pe cineva care să-l îngrijească. Doamna Haney venea din cînd în cînd, iar după-amiezile îi citea Mathilde poveşti. Cînd Jill a trebuit să plece la Albany, Georgie a fost obligat să lipsească de la slujbă. Acest lucru s-a repetat şi în altă zi cînd doamna Haney n-a putut să vină, iar Jill avea o întîlnire importantă. Jill îi era sincer recunoscătoare pentru aceste sacrificii, iar el, la rîndul său, îi admira inteligenţa şi tenacitatea. Era, de

departe, un avocat și un organizator mai bun ca el. Urma să apară în fața comisiei într-o vineri și el ar fi vrut ca ea să cîștige. Georgie venise acasă joi pe la șase. O strigă pe Jill, pe doamna Haney și pe Mathilde, dar nu-i răspunse nimeni. Se dezbrăcă în grabă și urcă la Bibber în cameră. Lumina era aprinsă, iar Bibber era singur și părea că doarme. Pe perna lui era prins cu un ac următorul bilet: „Dragă doamnă Madison, unchiul și mătușa mea au venit să ne vadă și trebuie să mă duc acasă să-i ajut mamei. Bibber doarme și n-are să-mi simtă lipsa. Îmi pare rău, Mathilde". Lîngă bilet, pe pernă, era o pată de sînge închegat. Pipăi băiatul și simți că arde ca o flacără. Încercă să-l trezească, dar copilul nu dormea, era leșinat.

Udîndu-i buzele cu puțină apă, Bibber se trezi și se agăță de gîtul său. Lui Georgie îi dădură lacrimile văzîndu-l pe acest copil plăpînd doborît de boală. Era cuprins de atîta dragoste înflăcărată pentru copil, încît trebui să se stăpînească de frică să nu-și strivească băiatul în focul îmbrățișării. Erau înlănțuiți. Georgie chemă doctorul. Sună de zece ori, dar telefonul suna într-una ocupat. Renunță și chemă salvarea. Îl înveli pe Bibber într-o pătură și coborî scara cu el în brațe. În cîteva minute sosi și mașina salvării.

După o jumătate de oră veni și Jill, care întîrziase la un pahar cu una dintre ajutoarele sale.

— Lauri pentru eroul victorios, strigă ea veselă intrînd în casa pustie. Ni s-a admis punerea pe rol a procesului și escrocii ăia bleste-

mați au fost lichidați. Chiar și Felici a fost, se pare, mișcat de elocvența mea, iar Carter mi-a spus că trebuia să mă fac avocată. Am fost pur și simplu formidabilă.

„CABL FLORENȚA VIA RCA 22 23 9 : 35 AMELIA FAXON CHIDCHESTER PRIN AMEXCO : BIBBER MORT DE PNEUMONIE JOI. VII TU SAU VIN EU. DRAGOSTE JILL".

Amelia Faxon Chidchester locuia la Fiesole, împreună cu prietena ei, Louisa Trefaldi. Tîrziu după-amiază, în ziua de douăzeci și trei ianuarie, Amelia plecă pe bicicletă la Florența. Era o bicicletă veche, Dutheil, cu șaua foarte ridicată, care o înălța deasupra mașinilor mici, iar ea se aruncase nepăsătoare în vîltoarea celui mai primejdios trafic din lume. Viața îi era amenințată la tot pasul de troleibuze sau autobuze, dar ea nu le dădea nici o atenție și fața ei sănătoasă rămînea perfect liniștită. Privind de sus și deplasîndu-se cu liniștea de somnambul a biciclistului, zîmbind amabil morții care o pîndea la fiecare intersecție, părea aproape supranaturală și poate că se și credea așa. Zîmbetul ei era dulce, impenetrabil și ferm. Îți dădea impresia că, azvîrlită-n aer într-un accident, și-ar fi păstrat în zbor același zîmbet. Trecu peste un pod, descălecă și merse de-a lungul rîului pînă la oficiul poștal american. Spuse tare bună ziua în italienește, grăbită și îngrijorată să nu fie cumva confundată cu vreun cowboy american fără cal și, mai ales, cu cei de felul ei, oameni pierduți și nedoriți de nimeni, care se învîrtesc într-una ca niște frunze moarte la marginea vieții și care se strîng la

coadă să întrebe dacă au primit vreo scrisoare. Era înghesuială la poştă. Citi telegrama lui Jill înghesuită în mijlocul mulţimii. N-ai fi putut ghici niciodată conţinutul telegramei după expresia feţei sale. Oftă adînc ridicînd capul. Părea înnobilată. Răspunse pe loc: NON POSSO TORNARE TANTI BACI FERVIDI. MELEE[1].

„Scumpa mea", scria ea în seara aceea. „Vestea ta tragică m-a mîhnit profund. Mulţumesc lui Dumnezeu că nu l-am cunoscut mai bine, dar experienţa mea în aceste probleme este destul de mare şi am ajuns la vîrsta cînd nu-mi place să am de-a face cu lucruri legate de moarte. Fiecare stradă pe care trec, fiecare clădire, fiecare pictură de aici îmi aminteşte permanent de dragul şi scumpul meu Berenson. Cînd l-am văzut ultima dată, stăteam la picioarele lui şi-l întrebam ce tablou ar dori să vadă, dacă ar avea un covor fermecat care să-l ducă la orice muzeu din lume. A răspuns fără să şovăie, Madona lui Rafael de la Ermitaj. Nu pot să mă întorc. Pînă la urmă se va afla adevărul: că nu-mi pot suferi concetăţenii. Cît despre venirea ta aici, stau acum împreună cu scumpa mea Louisa, şi, după cum bine ştii, în două ne simţim bine, în trei am fi prea multe. Poate la toamnă, după ce o să te mai consolezi, să ne întîlnim la Paris cîteva zile şi să vizităm din nou vechile noastre locuri favorite."

Georgie era dărîmat de moartea copilului. Dădea vina pe Jill, acuzaţie crudă şi iraţională, dar, pe cît se pare, şi el putea fi crud şi iraţional. La cererea lui, Jill obţinu divorţul la Reno. Georgie aranjase totul ca să sune ca o pedeapsă. Mai tîrziu, s-a angajat la o editură didactică din Cleveland unde, datorită priceperii şi farmecului ei, a fost curînd îndrăgită şi s-a descurcat destul de bine, dar nu s-a mai măritat, cel puţin nu era măritată cînd am auzit ultima oară de ea. Georgie mi-a telefonat într-o seară, insistînd să cinăm împreună. Era unsprezece noaptea şi cred că era beat. Nici el nu se însurase încă şi, după amărăciunea cu care vorbea despre femei în seara aceea, cred că nu s-a mai însurat niciodată. Mi-a vorbit de postul pe care-l avea Jill în Cleveland şi de doamna Chidchester care făcea turul Scoţiei pe bicicletă. Mi-am dat seama cît de inferior îi era lui Jill, cît de copilăros. Cînd am acceptat să-l chem ca să fixăm o întîlnire, mi-a dat numărul de telefon de la şantierul naval, interiorul, numărul de telefon de acasă, numărul de telefon de la vila pe care o avea în Connecticut şi numărul de la clubul unde mînca şi juca cărţi. Mi-am notat toate numerele pe o foaie de hîrtie şi după ce i-am spus la revedere am aruncat hîrtia la coş.

[1] Nu pot veni, multe sărutări, Melee (it.).

ÎNOTĂTORUL

Era una dintre acele duminici din plină vară cînd toţi reflectau indispuşi: „Am băut prea mult aseară". Asta şopteau enoriaşii ieşind din biserică şi chiar şi pastorul în timp ce se chinuia să-şi scoată anteriul. Acelaşi lucru putea fi auzit pe terenurile de golf şi de tenis şi în parcul clubului Audubon, al cărui conducător era foarte mahmur.

— Am băut într-adevăr prea mult, spunea Donald Westerhazy.

— Toţi bem prea mult, spunea Lucinda Merrill.

— Cred că-i din cauza vinului, îşi dădu părerea Helen Westerhazy. Am băut prea mult din vinul ăla roşu.

Această discuţie se purta pe marginea piscinei lui Westerhazy, care, din cauză că era alimentată de un izvor natural cu apă bogată în fier, avea o culoare verzuie. Era o zi frumoasă. Norii groşi şi albicioşi îngrămădiţi spre vest aveau aspectul unui oraş mare, văzut de la distanţă, de pe prova unui vas apropiindu-se de ţărm. Ar fi putut avea chiar şi un nume. Lisabona. Hackensack. Soarele ardea puternic. Neddy Merrill stătea lungit pe marginea ba-

zinului, ţinînd într-o mînă un pahar cu gin, iar cealaltă atîrnîndu-i moale în apa verzuie. Era un bărbat zvelt, avînd supleţea proprie tinereţii şi, cu toate că era departe de a fi tînăr, coborîse chiar în dimineaţa aceea călare pe balustrada scării şi bătuse amical pe spate statuia de bronz de pe masa din hol ce o reprezenta pe Afrodita, în timp ce se grăbea, atras de mirosul cafelei, spre sufragerie. Ar fi putut fi comparat cu amurgul unei zile de vară şi, cu toate că n-avea în mînă nici racheta de tenis nici sacul de sport, dădea impresia unui om tînăr, sportiv şi optimist. Tocmai ieşise din apă şi respira adînc, zgomotos şi cu lăcomie, ca şi cînd ar fi vrut să inspire toate elementele ce compuneau acel moment: căldura fierbinte a soarelui şi intensitatea plăcerii. Toate păreau sorbite de plămînii lui. Casa sa era situată la opt mile mai spre sud, în Bullet Park, unde cele patru fete frumoase ale sale îşi terminaseră probabil masa de prînz şi poate jucau acum tenis. Deodată se gîndi că dacă face un ocol spre sud-vest, poate să ajungă acasă prin apă înotînd.

Viaţa lui nu era îngrădită de nimic şi bucuria descoperirii pe care o făcuse nu putea fi explicată prin faptul că sugera evadarea. I se părea că vede cu ochi de cartograf salba de piscine, acest rîu semisubteran care şerpuia traversînd ţinutul. Făcuse o descoperire, o contribuţie adusă geografiei moderne. Va boteza acest rîu Lucinda, după numele soţiei sale. Nu era nici mucalit, nici nebun, cu siguranţă. Însă era un original. El avea impresia vagă şi modestă că reprezenta o figură legendară. Ziua era

frumoasă și merita, după părerea lui, să fie sărbătorită cu o cursă lungă de înot.

Dîndu-și jos puloverul care-i atîrna pe umeri, se aruncă în apă. Disprețuia în mod inexplicabil bărbații care nu plonjau în apă. Înota craul cu o bătaie sacadată a picioarelor, respirînd fie la prima, fie la a patra bătaie, și numărînd inconștient un-doi, un-doi, cînd lovea apa. Nu era stilul cel mai potrivit pentru distanțe lungi, dar împămîntenirea înotului se făcuse cu anumite reguli, iar craulul era ceva obișnuit prin acele părți. Faptul că apa îl îmbrățișa și-i oferea un sprijin era mai puțin plăcut decît senzația de revenire la starea naturală pe care o încerca în apă. Ar fi vrut să înoate fără costum de baie, dar această dorință nu se împăca cu scopul lui. Se săltă din apă la capătul bazinului, nu se folosea niciodată de scară, și traversă peluza. Întrebat de Lucinda unde pleacă, răspunse că se duce înot pînă acasă.

Singurele planuri și hărți pe care le avea la dispoziție proveneau din amintire sau imaginație, dar îi erau destul de clare în minte și putea urmări cu ușurință traiectoria drumului pe care-l avea de parcurs, piscinele ce urma să le traverseze pe rînd. Întîi, cele ale lui Graham, Hammer, Lear, Howland și Crosscup. Va traversa apoi strada Ditmar pînă la piscina lui Bunker și, după o scurtă traversare, va trece pe la Levy, Welcher și prin bazinul ștrandului din Lancaster. Urmau apoi piscinele lui Halloran, Sachs, Biswanger, Shirley Adams, Gilmartin și Clyde. Ziua era fermecătoare și faptul că trăia într-o lume alimentată din plin cu apă i se

părea o binecuvîntare, o binefacere. Alerga cu inima ușoară prin iarbă. Drumul acesta neobișnuit de întoarcere acasă îl făcea să se simtă pelerin, explorator, om al destinului. Știa că va întîlni prieteni pe tot parcursul, de-a lungul rîului Lucinda.

Trecu prin gardul ce-l despărțea pe Westerhazy de Graham, trecu pe sub merii înfloriți și pe lîngă șopronul unde se afla pompa și filtrul și ieși la capătul piscinei lui Graham.

— Uite-l pe Neddy, strigă doamna Graham, ce surpriză plăcută. Te-am căutat toată dimineața la telefon. Stai să-ți aduc ceva de băut.

El și-a dat seama, ca orice explorator, că trebuia să fie diplomat față de ospitalitatea și obiceiurile indigenilor dacă voia să ajungă vreodată la destinație. Nu voia să-i înșele sau să fie nepoliticos, dar nici n-avea timp de pierdut. Înotă de-a lungul piscinei pînă unde se aflau ei și după cîteva minute fu salvat de sosirea a două mașini pline cu prieteni din Connecticut. Reuși s-o șteargă în timpul veseliei generale. Se strecură prin fața casei, sări un gard viu ghimpat și traversă un teren viran pînă la familia Hammer. Privind printre trandafiri, doamna Hammer îl văzu traversînd piscina înot, dar nu-l recunoscu. Cei din familia Lear l-au auzit înotînd zgomotos pe sub ferestrele deschise ale salonului. Howland și Crosscup erau plecați și, îndreptîndu-se spre familia Bunker, după ce traversase strada Ditmar, auzi de la distanță zgomotul unei petreceri.

Din cauză că apa propagă ușor sunetele, zgomotul vocilor și rîsetele păreau suspendate în

aer. Piscina lui Bunker era plasată ceva mai sus şi trebui să urce cîteva trepte pînă la terasa unde vreo douăzeci-treizeci de persoane stăteau şi beau. Singurul om din piscină era Rusty Towers care plutea pe o saltea pneumatică. Cît de frumoase şi bogate erau malurile rîului Lucinda. Bărbaţi şi femei bogate adunaţi pe malul apelor ca safirul şi serviţi cu gin rece de chelneri în alb. Sus, în înaltul cerului, se învîrtea în cercuri largi un avion roşu de sport de Haviland. Se rotea ca un copil bucuros că se dă în leagăn. O undă de duioşie îl învălui pe Ned, care privea întreaga scenă ca pe un obiect pe care ar fi vrut să-l apuce cu mîna. În depărtare se auzi tunînd. De cum l-a zărit, Enid Bunker a început să strige :

— Ia uitaţi-vă ! Ce surpriză plăcută ! Am crezut că mor cînd Lucinda mi-a spus că nu poţi să vii. Îşi croi drum prin mulţime la el, şi după ce se sărutară, îl conduse spre bar unde ajunseră cu greu, Neddy fiind nevoit pe parcurs să mai sărute opt-zece femei şi să strîngă mîna la tot atîţia bărbaţi. Barmanul, pe care-l mai văzuse la sute de petreceri, îi întinse zîmbitor un pahar cu gin şi suc. Rămase lipit de bar, de frică să nu se angajeze în vreo discuţie care să-l întîrzie din drum. Cînd şi-a dat seama că nu va rezista, se aruncă în apă înotînd pe lîngă marginea bazinului, ca să evite salteaua de cauciuc pe care stătea lungit Rusty. Ieşind din apă în partea cealaltă, îi ocoli zîmbindu-le din toată inima, pe soţii Tomlinson şi urcă aleea grădinii. Pietrişul îi zdrelea tălpile. Era singurul lucru neplăcut. Toţi se adunaseră pe malul piscinei şi, pe măsură ce se apropia de casă, sunetul înfundat al vocilor se estompa, iar din bucătărie se auzeau acordurile muzicii uşoare transmise la radio. Era duminică după-amiază. Se strecură printre maşinile parcate şi se îndreptă, mergînd pe fîşia de iarbă de pe marginea aleii, spre Alewives Lane. Nu voia să fie văzut pe şosea în costum de baie, dar nu trecea nici o maşină, aşa că ajunse nestingherit la aleea cu semnul de proprietate particulară şi avînd cutia de corespondenţă directă cu New York Times care ducea la locuinţa lui Levy. Geamurile şi uşile erau toate larg deschise, dar nu era nici ţipenie de om ; nu se auzea nici măcar un lătrat de cîine. Ocoli casa şi ajunse la piscină. Sticlele şi paharele goale, ca şi farfuriile cu alune ce se zăreau lîngă o cabină de baie sau un chioşc decorat cu lampioane japoneze, îi dovedi că abia plecaseră. Traversă piscina şi îşi turnă un pahar. Era al patrulea sau al cincilea, şi traversase înotînd jumătate din lungimea rîului Lucinda. Se simţea obosit, curat şi mulţumit că se află un moment singur. Era mulţumit de toate.

Venea furtuna. Norii groşi ce aveau aspectul unui oraş se înălţaseră întunecîndu-se şi se auzi din nou bubuitul tunetului. Avionul de Haviland continua să se rotească pe cer şi lui Ned i se părea că aude rîsul fericit al pilotului în acea după-amiază de duminică. Dar la al doilea tunet, o porni spre casă. Se auzi şuieratul unui tren şi se întrebă cît o fi ceasul. Patru ? Cinci ? Îşi imagină gara mică, provincială la ora aceea : un chelner cu haina de ploaie peste jacheta albă, un pitic cu nişte flori împachetate într-un

ziar și o femeie plînsă așteptau trenul. Deodată se întunecă totul; ciripitul păsărelelor cu ciocurile ascuțite deveni mai strident, prevestind furtuna. Apoi apa începu să curgă șiroaie din coroana unui stejar din spatele lui, ca și cînd s-ar fi scos cepul unui butoi. Imediat după aceea, apa se revărsă cu zgomot de fîntînă arteziană din frunzișul celorlalți pomi. Se întreba de ce îi plăceau atît de mult furtunile și care era sensul bucuriei sale cînd ușile se izbeau brusc de perete și palele de vînt încărcate de ploaie măturau scara și trebuia să alerge ca să-nchidă ferestrele vechii case? De ce primele note ale furtunii îi sunau în urechi ca o veste bună, fericită? O explozie cu miros de cordită îi întrerupse gîndurile, iar ploaia biciuia lampioanele japoneze pe care doamna Levy le cumpărase din Kyoto acum doi ani, sau poate acum trei ani.

A stat în chioșcul lor pînă s-a potolit furtuna. Aerul era rece după ploaie și începu să tremure. Vîntul smulsese frunzele galbene și ruginii ale unui arțar, împrăștiindu-le prin iarbă și pe suprafața apei. Probabil că pomul era bolnav și de aceea s-a scuturat în plină vară. Totuși se simți deodată ciudat de trist la acest semn de toamnă. Își îndreptă spatele, goli paharul și se îndreptă spre piscina lui Welcher. Trebuia să traverseze terenul de călărie al lui Lindley și fu surprins găsindu-l năpădit de buruieni și cu obstacolele scoase. Se întreba dacă vînduse caii sau dacă, plecînd în vacanță, nu-i dusese undeva într-un grajd. Își aducea vag aminte că auzise ceva despre Lindley și caii lui.

Își continuă drumul cu picioarele goale prin iarbă, pînă la Welcher, unde găsi piscina goală.

Această verigă ruptă din lanțul său de piscine îl dezamăgi în mod absurd, simțindu-se ca exploratorul care căutînd un torent de apă descoperă numai o vale seacă. Era dezamăgit și înșelat. Toată lumea pleca vara, dar nimeni nu-și golea piscina. Familia Welcher plecase definitiv. Era clar. Toate articolele de plajă erau îngrămădite la un loc și acoperite cu o prelată. Cabinele de baie erau încuiate, ferestrele de la casă închise și ocolind clădirea, dădu peste placarda pe care era scris DE VÎNZARE bătută în cuie într-un pom. Cînd îi văzuse oare ultima oară, cînd refuzaseră invitația lor? Trecuse parcă numai o săptămînă-două. Îl lăsa memoria sau și-o antrenase atît de bine la ascunderea faptelor neplăcute încît pierduse simțul realității? În depărtare se juca tenis și pocnetul regulat al mingii îl înveseli liniștindu-l. Putea din nou înfrunta cu indiferență cerul înnorat și răcoarea care se lăsase. Era celebra zi cînd Neddy Merrill traversa, înotînd, întregul ținut. Era o zi însemnată! Porni spre cea mai grea traversare.

Cine ar fi trecut pe acolo cu mașina în după-amiaza aceea ar fi putut să-l vadă aproape gol, așteptînd pe marginea autostrăzii 424 să traverseze, și s-ar fi întrebat dacă era victima unui accident sau pur și simplu nebun. Ți se făcea milă privindu-l cum stătea cu picioarele goale printre sticle de bere, zdrențe și resturi de cauciucuri explodate și aruncate la marginea dru-

mului, expus glumelor proaste spuse în goana mașinilor. Știa de la bun început că această traversare făcea parte din călătorie, era trecută doar și pe hărțile lui, dar șirul nesfîrșit de mașini ce șerpuiau în lumina verii l-a surprins nepregătit. Șoferii rîdeau bătîndu-și joc de el și unul aruncă o sticlă de bere în el, iar Neddy n-avea nici suficientă demnitate, nici simțul umorului ca să poată face față situației. Ar fi putut să se întoarcă la Westerhazy, unde Lucinda mai făcea probabil plajă. Nu semnase nimic, nu făcuse nici un fel de prinsoare și nu se angajase nici măcar față de sine însuși. Atunci de ce, fiind convins că încăpățînarea omenească poate fi înfrîntă de bunul simț, nu era totuși în stare să se întoarcă? De ce era hotărît să-și termine călătoria chiar cu prețul vieții? Cînd devenise ceva serios această glumă, această farsă, acest joc grotesc? Nu se putea întoarce. Nu putea nici măcar să-și amintească precis apa verde din piscina lui Westerhazy, senzația că sorbea o dată cu aerul tot ce-l înconjura și nici vocile prietenești, relaxate, repetînd într-una că băuseră prea mult. Parcursese în aproximativ un ceas o distanță care făcea întoarcerea imposibilă.

Un bătrîn care mergea cu douăzeci și cinci de kilometri pe oră îi îngădui să traverseze prima parte a autostrăzii pînă la refugiul de iarbă din mijloc. Aici era expus glumelor celor care mergeau spre nord. Dar după vreun sfert de oră reuși să traverseze. Acum nu mai erau decît cîțiva pași pînă la Centrul de odihnă de

la marginea satului Lancaster, care avea cîteva terenuri de handbal și un ștrand.

Efectul apei asupra vocilor și iluzia de strălucire și forță erau aceleași ca la piscina lui Bunker, dar aici glasurile erau mai sonore, mai aspre și mai ascuțite și, pășind în incinta ștrandului aglomerat, dădu cu ochii de pancarda cu instrucțiuni:

FOLOSIREA DUȘULUI ȘI SPĂLATUL PICIOARELOR ÎNAINTE DE INTRAREA ÎN BAZIN ESTE STRICT OBLIGATORIE. PURTAREA NUMERELOR DE VESTIAR ESTE OBLIGATORIE.

A intrat și el sub duș, s-a spălat pe picioare cu o soluție lăptoasă și amară, și s-a îndreptat spre apă. Mirosea a clor și semăna cu un lighean de spălat vase. Doi salvatori cu fluierele în gură, urcați pe cele două platforme de supraveghere, fluierau într-una la intervale regulate și-i plictiseau pe cei din apă cu o avalanșă de sfaturi date cu emfază ca niște sentințe. Neddy își aminti cu dor de apa albăstruie ca safirul din piscina lui Bunker și se gîndi că s-ar putea îmbolnăvi pierzînd din farmec dacă înoată într-o apă atît de infectă. Dar își aduse aminte că era explorator, pelerin, și că apa asta nu reprezenta decît o bălțoacă stătută a rîului Lucinda. Plonjă cu scîrbă în clor și fu obligat să înoate cu capul afară ca să evite ciocnirile, totuși a fost izbit, stropit cu apă și înghiontit. Cînd a ajuns în partea cu apă mică, amîndoi salvatorii au început să răcnească deodată:

— Hei, tu, tu ăla fără număr! Ieși afară din apă!

A ieşit imediat şi cum nu puteau să-l urmărească, trecu prin duhoarea de clor şi ulei de bronzat, sări gardul de protecţie şi lăsă în urmă terenurile de handbal. Traversă apoi drumul intrînd în pădurea de pe proprietatea lui Halloran. Drumul prin pădurea necurăţată fu greu şi periculos pînă ajunse la peluza şi gardul viu de fag din jurul piscinei.

Erau prieteni cu soţii Halloran, o pereche de oameni în vîrstă, foarte bogaţi, care se complăceau în situaţia de a fi suspectaţi că sînt comunişti. Erau reformatori zeloşi, dar nu comunişti, şi cînd erau acuzaţi uneori de subversiune, le făcea plăcere de parcă ar fi primit un compliment. Gardul lor viu de fag era îngălbenit şi părea atins de o boală ascunsă ca şi arţarul lui Levy. Strigă de cîteva ori de departe ca să-i anunţe că vine şi astfel să-i deranjeze mai puţin. Din motive pe care nu le înţelesese niciodată, soţii Halloran nu purtau niciodată costume de baie. Într-adevăr, nu exista nici un fel de explicaţie. Nudismul reprezenta o parte din zelul lor neabătut pentru reforme, aşa că, politicos, îşi scoase costumul de baie înainte de a păşi prin deschiderea gardului viu.

Doamna Halloran, o femeie voinică, cu părul alb şi faţă senină citea „Times". Domnul Halloran pescuia cu un căuş frunzele de fag din apă. Nu păreau nici surprinşi nici plictisiţi de venirea lui. Piscina lor era poate cea mai veche din regiune: un dreptunghi din piatră de rîu,

alimentat de un pîrîu. N-avea nici filtru nici pompă, iar apa avea culoarea aurie şi opacă a pîrîului.

— Traversez ţinutul înot, spuse Ned.

— Nu ştiam că se poate, exclamă doamna Halloran.

— Ştiţi, am pornit-o de la Westerhazy, continuă Ned. Sînt vreo şapte kilometri.

Îşi lăsă costumul de baie pe malul unde apa era mai adîncă şi traversă bazinul pe unde apa era mai mică. În timp ce se sălta în mîini ca să iasă din apă, o auzi pe doamna Halloran spunînd:

— Ne-a părut tare rău de nenorocirile tale, Neddy.

— Nenorocirile mele? întrebă el mirat. Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— Cum, dar am auzit că ţi-ai vîndut casa şi că bieţii tăi copii...

— Nu-mi amintesc să-mi fi vîndut casa. Cît despre fete, sînt acasă.

— Da, suspină doamna Halloran, da... Vocea ei aducea o notă de adîncă melancolie atmosferei înconjurătoare şi Ned spuse repede:

— Mulţumesc pentru baie.

— Bine, bine, drum bun, îi urlă doamna Halloran.

Dincolo de gard îşi puse costumul strîngîndu-l bine. Atîrna pe el şi se întreba dacă putuse să slăbească într-un timp atît de scurt. Îi era frig, era obosit, iar goliciunea soţilor Halloran şi apa întunecată din piscina lor îl întristaseră. Înotase peste puterile lui, dar azi-dimineaţă la Westerhazy cînd coborîse scara călare pe ba-

lustradă nu-şi putuse da seama de asta. Îşi simţea braţele ca de plumb, iar picioarele moi, ca de cauciuc, şi-l dureau încheieturile. Cel mai rău îl deranja frigul şi senzaţia că n-are să se mai încălzească niciodată. În jurul lui cădeau frunzele şi vîntul aducea miros de fum. Cine făcea oare foc în plină vară ?

Simţea nevoia să bea ceva. Un pahar cu whisky l-ar fi încălzit şi i-ar fi dat puteri, ajutîndu-l să-şi termine călătoria şi întărindu-i în acelaşi timp credinţa că traversarea înot a regiunii era ceva original şi valoros. Chiar şi cei ce traversau Canalul Mînecii beau cîte ceva. Avea nevoie de un stimulent. Traversă peluza din faţa casei lui Halloran şi-o apucă pe poteciţa care ducea la casa fiicei lor Helen, măritată cu Eric Sachs. I-a găsit pe amîndoi pe marginea piscinei, care era mult mai mică.

— Ia te uită cine vine ! Neddy, exclamă Helen. Ai prînzit la mama ?

— Nu chiar. M-am oprit totuşi, să-i văd. Ca explicaţie, părea suficient. Îmi pare rău că vă deranjez, dar am răcit şi v-aş ruga să-mi daţi ceva de băut.

— Cu mare plăcere, răspunse Helen, dar de trei ani, de la operaţia lui Eric, nu mai ţinem băuturi în casă.

Oare îşi pierduse memoria, sau capacitatea lui de apărare prin uitare mersese atît de departe încît uitase că-şi vînduse casa, că fetele sale o duceau greu şi că prietenul său fusese bolnav ? Automat, privirea-i coborî pe abdomenul lui Eric, brăzdat de trei cicatrice punctate de urmele copcilor, dintre care două aveau vreo treizeci de centimetri. Buricul nu se mai vedea şi Ned se întreba ce s-ar întîmpla cu mîna care, împinsă de dorinţă, ar mîngîia trupul noaptea la ora trei şi n-ar întîlni acest indiciu al vieţii, al legăturii dintre mamă şi copil.

— Cred că poţi găsi ceva de băut la Biswanger, îl îndemnă Helen. Petrec de minune. Poţi să-i auzi de aici. Ascultă ! Ridică capul.

Auzi din nou, de dincolo de peluze, de păduri, de grădini, zgomotul glasurilor plutind deasupra apei.

— Bine, atunci să mă duc, spuse Ned dîndu-şi seama că n-are ce face altceva.

Se aruncă în apa rece a bazinului şi, gîfîind, gata să se înece, traversă bazinul.

— Şi eu şi Lucinda am dori grozav să vă vedem, strigă el. Ne pare rău că ne-am văzut aşa de rar, dar o să vă vizităm foarte curînd.

Trecu peste cîteva peluze, înconjurat de zgomotul petrecerii dezlănţuite, înainte de a ajunge la Biswanger. Vor fi onoraţi să-i ofere ceva de băut, gîndea el, vor fi fericiţi să-i ofere ceva de băut, vor fi de fapt norocoşi să-i ofere ceva de băut. Îl invitau pe el şi pe Lucinda, de patru ori pe an, cu şase săptămîni înainte. Dar invitaţia lor era totdeauna refuzată şi totuşi ei continuau să le trimită invitaţii fără să înţeleagă realităţile rigide şi total nedemocratice ale societăţii în care trăiau. Erau genul de oameni care discutau preţurile zilei la cocteil, schimbau sfaturi în ceea ce priveşte jocul la bursă în timpul mesei de seară, povestind apoi anecdote deocheate, iar societatea pe care o frecventau

era amestecată. Nu făceau parte din lumea lui Ned, nu figurau nici măcar pe lista invitaților de Crăciun întocmită de Lucinda. Se îndrepta spre piscina lor cu indiferență, avînd sentimentul că le face o favoare și se simțea oarecum indispus, pentru că părea să se întunece, deși această zi era una din cele mai lungi ale anului. Cînd a ajuns acolo petrecerea era în toi. Grace Biswanger era genul de gazdă care invita totdeauna persoane care aveau darul prezicerii, veterinari, samsari și dentiști. Nu era nimeni în piscină și amurgul, reflectîndu-se în apă, avea strălucirea luminii de iarnă. Se îndreptă spre bar. Cînd l-a zărit, Grace Biswanger a venit spre el cu un aer belicos, la care nu se aștepta de loc.

— Avem tot ce ne trebuie, strigă ea tare, chiar și un intrus.

Nu se punea problema ca ea să-l poată atinge ca poziție socială, de aceea nici nu clipi.

— Ca intrus, întrebă el politicos, merit un whisky ?

— Ia-ți singur, mai ales că nu prea pui preț, după cum se pare pe invitații.

I-a întors spatele, ducîndu-se să-și achite obligațiile de gazdă, iar el s-a dus la bar și a comandat un whisky. Barmanul l-a servit, dar nu cu deferența care i se cuvenea. În lumea în care trăia el, felul cum te servea un barman, chiar dacă era sezonier, reprezenta în ochii lumii și ai tăi situația ta socială. Faptul că barmanul nu fusese destul de politicos era o umilire, o desconsiderare din punct de vedere social. Mai

avea o speranță. Poate că barmanul era nou și nu-l cunoștea. Dar o auzi pe Grace spunînd chiar în spatele lui.

— S-au ruinat peste noapte. N-au nici un venit. Doar leafa. Iar el a venit beat într-o noapte și ne-a cerut să-l împrumutăm cu cinci mii de dolari...

Ca de obicei, nu vorbea decît de bani. Era mai grav decît dacă mînca mazărea cu cuțitul. Ned se aruncă în bazin, îl traversă și își continuă drumul.

Penultimul bazin era proprietatea fostei sale amante Shirley Adams. Știa că lîngă ea va uita toate jignirile familiei Biswanger. Dragostea, de fapt dragostea sexuală brutală, era supremul elixir, alinarea durerii, pilula frumos colorată care-l va redresa și-i va reda bucuria de a trăi. Nu-și amintea cînd avusese loc legătura lor, săptămîna trecută, acum o lună, sau anul trecut ? El fusese cel care rupsese legătura, el o dominase și acum deschidea poarta din zidul care înconjura piscina fără să-și dea seama de îngîmfarea lui. Într-un fel avea impresia că piscina îi aparținea lui, pentru că amantul, în special cel ascuns, își posedă iubita cu o autoritate necunoscută în sfînta căsătorie. Ea stătea pe marginea apei de un albastru pur ca cerul, cu părul de culoarea aramei, dar chipul ei nu-i spunea nimic deosebit. Își amintea că fusese o legătură trecătoare, deși ea plînsese la despărțire. Se simți jenată cînd îl văzu și el se întreba dacă mai era încă jignită și dacă, Doamne ferește, nu va plînge din nou.

— Ce dorești ? îl întrebă ea.

— Traversez ținutul înot.

— Doamne Dumnezeule ! Cînd o să-ți vină oare mintea la cap ?

— Ce s-a întîmplat ?

— Dacă ai venit după bani, nu-ți dau nici o lețcaie.

— Ai putea să-mi dai ceva de băut.

— Sigur că da, dar nu vreau. Sînt cu cineva.

— Atunci mă duc.

Se aruncă în apă și traversă piscina. Cînd încercă să se salte în mîini ca să iasă din apă, brațele și umerii îi erau sleiți de puteri, așa că ieși pe scară. Privind înapoi peste umăr, zări în vestiarul luminat un tînăr. Mergînd pe peluză în întuneric, simți în nări mirosul crizantemelor sau al gălbenelelor cu parfumul lor persistent de toamnă. Ridicînd capul privi stelele care abia răsăriseră. Nu înțelegea de ce vedea Andromeda, Cefeu și Casiopeea în locul constelațiilor de vară. Începu să plîngă.

Din adolescență și pînă acum era prima dată cînd plîngea. Prima oară în viață cînd se simțea nenorocit, înfrigurat, obosit și dezorientat. Nu putea înțelege grosolănia barmanului și nici asprimea unei amante care se tîrîse în genunchi la picioarele lui, udîndu-i pantalonii cu lacrimi. Înotase prea mult și stătuse prea mult în apă, de aceea îl ustura nasul și gîtul. Avea nevoie de băutură, de un prieten și de niște haine curate și uscate. Deși putea să se ducă direct acasă traversînd strada, s-a dus totuși la piscina lui Gilmartin și aici, pentru prima dată în viață, în loc să sară coborî scara în apa rece

ca gheața și înotă pe o parte într-un stil învățat cîndva, în tinerețe. Merse clătinîndu-se de oboseală pînă la piscina lui Clyde și o traversă oprindu-se des să se odihnească cu mîna pe bară. Urcînd scara se întreba dacă mai avea putere să ajungă acasă. Realizase ceea ce-și propusese. Traversase ținutul înot, dar era atît de sfîrșit de oboseală, încît triumful său i se părea îndoielnic. Adus de spate, cu umerii căzuți, ajunse ținîndu-se de stîlpii gardului pe aleea din fața casei.

Casa era cufundată în întuneric. Era oare atît de tîrziu încît se culcaseră toți ? Rămăsese Lucinda să ia cina cu Westerhazy ? Poate se duseseră și fetele acolo sau în altă parte. Dar nu hotărîseră oare cu toții ca duminica să refuze orice invitație și să stea acasă ? Încercă ușa garajului să vadă care dintre mașini era acasă, dar era încuiată și își mînji palmele cu rugina de pe clanțe. Îndreptîndu-se spre casă, văzu că furtuna desprinsese unul din burlane care atîrna deasupra ușii de la intrare ca spița unei umbrele. Putea să-l repare mîine dimineață. Casa era încuiată și se gîndi că probabil era de vină tîmpita de bucătăreasă sau de fată în casă. Își aminti însă că nu mai aveau de mult nici bucătăreasă nici fată în casă. Strigă, bătu cu pumnii și se opinti cu umerii în ușă. Apoi, privind printr-o fereastră, își dădu seama că toată casa era pustie.

METAMORFOZE

I

Larry Actaeon era tipul clasic de american, cu părul ondulat, nas triunghiular, înalt, voinic și totuși suplu. Avea în plus ceea ce s-ar putea numi o înclinație inovatoare de tip periclean. Își proiectase singur barca cu pînze (înregistrată la căpitănia portului), candidase în alegerile de primar (și fusese învins), împerecheașe o cățea lup finlandeză cu un cîine ciobănesc german (clubul American Kennel refuzase să înregistreze inovația) și organizase o vînătoare la picior în Bullet Park, unde trăia cu fermecătoarea sa soție și cei trei copii. Era unul din proprietarii băncii de investiții Lothard și Williams, unde era apreciat pentru dibăcia și optimismul său gălăgios.

Banca Lothard și Williams era foarte conservatoare și renumită pentru cinstea sa ireproșabilă. Dintr-un singur punct de vedere încălca tradițiile : unul dintre coproprietari era o femeie, o văduvă, doamna Vuiton. Soțul ei fusese unul din proprietarii principali, avînd cele

mai multe acțiuni, și la moartea sa văduva ceruse să-i continue activitatea. În favoarea ei pledau inteligența, frumusețea și, mai ales, pierderea pe care ar fi reprezentat-o retragerea capitalului ce aparținuse soțului. Lothard, cel mai conservator dintre ei, îi sprijinise candidatura și doamna Vuiton fusese admisă. Inteligența ei deosebită era întărită de deosebita ei frumusețe imaculată. Era o femeie excepțională, de treizeci și cinci de ani, și adusese mult mai multe foloase firmei decît partea ei de capital. Deși nu-i displăcea, de altfel nici n-ar fi îndrăznit să-și permită, lui Larry nu-i convenea faptul că frumusețea și vocea ei melodioasă erau mai eficace în afacerile bancare decît iscusința și comportarea sa energică.

Proprietarii băncii Lothard și Williams, șapte la număr, își aveau birourile dispuse în jurul birourilor centrale ale domnului Lothard. Toate aveau același aspect învechit : birouri masive de nuc, portrete ale foștilor proprietari, pereți cu tapete întunecate și covoare în culori mohorîte. Toți cei șase patroni purtau ceasuri cu lanț, ace de cravată și meloane. Într-o joi după-amiază, analizînd în atmosfera de-o tristețe calculată a biroului său problemele legate de emisiunea unor bonuri de tezaur pe termen lung care se vindeau greu, lui Larry îi veni ideea că ar putea transfera aceste bonuri la fondul de pensii. Într-un elan impetuos de entuziasm, străbătu în fugă holul de așteptare și năvăli în biroul domnului Lothard, dar se opri ca trăsnit în prag la vederea doamnei Vuiton, care nu purta, ca îmbrăcăminte, decît un

șirag de mărgele, iar domnul Lothard, la rîndul său, nu purta decît un ceas de mînă.

— Oh! Îmi pare foarte rău! Închise ușa și se întoarse în biroul său.

Imaginea doamnei Vuiton îi revenea mereu, arzătoare. Văzuse sute de femei goale, dar niciodată una atît de tulburătoare. Nu-i ieșea din minte albeața sidefată și luminoasă a pielii ei. Înflăcărarea și frumusețea femeii goale îi stăruiau în minte ca o frîntură de melodie. Văzuse ceva ce n-ar fi trebuit să vadă, iar doamna Vuiton îl țintuise cu o privire răutăcioasă, de piază rea. Nu putea scăpa și nici înlătura ideea că făcuse o gafă îngrozitoare, că într-un fel comisese o încălcare care se cerea pedepsită și răzbunată. Numai entuziasmul îl determinase să intre fără să bată la ușă, iar entuziasmul lui cinstit nu putea fi condamnat. Atunci de ce să intre în panică și să se simtă copleșit de necazuri, de ghinion și de dezastru? Știa că oamenii sînt senzuali prin însăși natura lor și că astfel de lucruri se petreceau în mii de birouri. Își spunea că nu văzuse decît ceva foarte obișnuit. Dar albeața pielii ei și privirea sfredelitoare și pătrunzătoare nu erau de loc obișnuite. Își repeta într-una că nu greșise cu nimic, dar în adîncul ființei sale, dincolo de ideea de bine și de rău, de merite și recompense, se afla însăși natura dureroasă și stăruitoare a lucrurilor, și-și dădea seama că văzuse ceva ce nu-i fusese destinat să vadă.

Restul zilei și-l petrecu dictînd cîteva scrisori și răspunzînd la telefon, fără să fie în stare să lucreze la ceva serios. Încercă să plaseze cățeii

pe care-i fătase cățeaua finlandeză. Grădina zoologică din Bronx îl refuză net, iar clubul American Kennel îi răspunse de la obraz că nu crease o rasă nouă ci o monstruozitate. Cineva îi spusese că magazinele de bijuterii, cele universale și muzeele erau păzite de cîini foarte răi, așa că telefonă la serviciile de pază ale firmelor Macy, Cartier și la muzeul de Artă Modernă. Dar toți aveau cîini. Își petrecu restul după-amiezii la fereastră, mărind marea masă a faliților, a celor plictisiți, a frizerilor fără clienți, a vînzătorilor din magazinele de antichități în care nu intră nimeni niciodată, a agenților leneși din societățile de asigurare, a vînzătorilor de mărunțișuri ratați, a tuturor miilor de oameni care privesc pe geam cum se scurge, inutil, după-amiaza. Un blestem necunoscut părea să-i amenințe bunăstarea și nu reușea să-și recapete impetuozitatea și buna dispoziție.

La ora șapte trebuia să participe la un dineu oficial, dat în cinstea directorilor în East Side. Își luă cu el hainele de seară într-o cutie și urma să facă baie și să se schimbe în apartamentul gazdei. Plecă la cinci și, ca să-și omoare timpul și să-și mai vină în fire, parcursese pe jos cele două trei mile pînă la Fifty-seventh street. Dar tot era prea devreme și intră într-un bar să bea ceva, într-unul din acele localuri în care erau binevenite toate femeile necăsătorite din împrejurimi, care după ce beau sherry mai toată ziua se adunau aici la ora cocteilului. Una dintre ele avea un cîine. Nici n-apucă să intre în local și cîinele, un baset,

se repezi la el. Lesa era legată de piciorul mesei şi, cîinele tîrî masa cu furie, răsturnînd cîteva pahare. Nu reuşi să-l apuce de picior pe Larry, dar iscă o mare învălmăşeală şi Larry se retrase în fundul barului. Cîinele era furios, iar lătratul lui ascuţit şi întărîtat era asurzitor.

— Ce-i, Smoky? întrebă stăpîna să-l potolească. Ce naiba ai, Smoky? Ce-a păţit căţeluşul meu cuminte? Unde-i căţeluşul meu cuminte? Ăsta nu-i căţelul meu... Cîinele continuă să-l latre pe Larry.

— Nu-ţi plac cîinii? îl întrebă barmanul.

— Dimpotrivă, cresc cîini şi mă-nţeleg foarte bine cu ei.

— Curios. Nu l-am auzit lătrînd niciodată. Stăpîna lui îl aduce în fiecare după-masă, de şapte ori pe săptămînă, şi este prima oară cînd se înfurie. N-aţi vrea să treceţi în restaurant?

— Îl deranjez pe Smoky?

— Doamna este clienta noastră... Pe dumneavoastră nu v-am văzut niciodată.

— Bine, mă duc, acceptă Larry vorbind apăsat ca să-şi manifeste nemulţumirea. Îşi luă paharul şi se aşeză la o masă din restaurantul gol de alături. După ieşirea lui din bar, cîinele încetă pe loc să mai latre. La plecare, căută altă ieşire, dar negăsind fu nevoit să treacă din nou prin bar şi Smoky se repezi iar la el. Toată lumea era mulţumită să-l vadă plecat.

Fusese de multe ori în blocul unde era aşteptat, dar uitase adresa exactă. Se bizuia pe faptul că avea să recunoască intrarea şi holul principal. Dar cînd intră fu izbit de asemănarea dintre toate blocurile din zona aceea. Toate holurile aveau aceeaşi pardoseală din dale albnegru, un cămin fals, cîte două scaune englezeşti şi acelaşi peisaj înrămat pe perete. Locul i se părea familiar, dar putea să aparţină oricăruia dintre cele douăsprezece blocuri, aşa că întrebă liftierul dacă acolo locuia familia Fullmer. La răspunsul afirmativ al acestuia, Larry intră în ascensor. Dar în loc să urce la etajul zece, unde locuia gazda sa, ascensorul coborî. La început, Larry se gîndi că se fac probabil reparaţii sau că familia Fullmer îşi zugrăveşte vestibulul şi trebuia, deci, să se folosească de ascensorul de serviciu. Liftierul deschise uşa la un moment dat. În dreptul ei se vedea un maldăr de lăzi de gunoi îngrămădite, cărucioare de copii stricate şi nişte ţevi căptuşite cu azbest rupt.

— Treci de uşa aia şi ia celălalt ascensor, îi spuse liftierul.

— De ce să iau ascensorul de serviciu?

— Aşa-i regulamentul.

— Nu înţeleg.

— Ascultă, nu mai discuta cu mine. Ia ascensorul de serviciu. Toţi comisionarii vor să meargă prin faţă ca proprietarii. Ei bine, asta nu se poate în blocul nostru. Administraţia a hotărît ca toate comisioanele să se facă pe uşa de serviciu şi cuvîntul administraţiei e lege.

— Eu nu sînt comisionar. Sînt invitat.

— Atunci ce-i cu cutia asta?

— În cutia asta, răspunse înţepat Larry, sînt hainele mele de seară. Şi-acum du-mă la etajul zece, la familia Fullmer.

— Scuzați-mă, domnule, dar arătați ca un adevărat comisionar.

— Sînt bancher, mă duc la un dineu oficial al directorilor, unde se vor discuta condițiile unei emisiuni de bonuri de tezaur în valoare de patruzeci și patru de milioane de dolari. Averea mea se cifrează la nouă sute de mii de dolari. Am o casă cu douăzeci și două de camere în Bullet Park, crescătorie de cîini, doi cai de călărie, trei copii la liceu, o barcă cu pînze de șapte metri și cinci mașini.

— Dumnezeule, exclamă liftierul.

După baie, Larry își privi atent fața în oglindă căutînd să descopere vreo schimbare, dar imaginea din fața sa era prea familiară. O bărbierise și o spălase de prea multe ori ca să-i mai poată ascunde vreun secret. Se achită de obligațiile impuse de masă și de ședința ce a urmat. La sfîrșit bău un pahar de whisky cu ceilalți directori. Era încă tulburat de faptul că fusese confundat cu un comisionar și, sperînd într-o consolare, se adresă vecinului său :

— Ce părere ai, cînd am venit, băiatul de la lift m-a confundat cu un comisionar. Fie că n-auzise, fie că nu înțelesese sau nu-i păsa, confidentul său nu-i dădu nici o atenție și începu să rîdă de ceva ce auzise din celălalt capăt al camerei, iar Larry, care era obișnuit să-și impună atenția, își dădu seama că pierduse din nou.

Luă un taxi pînă la gara Grand Central și plecă acasă cu una din cursele locale, ce pare a fi caruselul visătorilor, al bețivilor și al celor rătăciți. Controlorul era un tip corpolent,

roșu la față, cu un trandafir proaspăt înfipt în butonieră. Schimba, amical, cîteva cuvinte cu fiecare călător.

— Tot acolo lucrezi ? îl întrebă pe Larry.

— Da.

— Ești chelner la berăria din Yorktown, nu ?

— Nu, răspunse Larry, și își pipăi fața căutînd să descopere zbîrciturile, pungile de sub ochi sau celelalte modificări de ultimă oră.

— Nu lucrezi într-un restaurant ?

— Nu, răspunse încet Larry.

— Curios, cînd am văzut smochingul am crezut că ești chelner.

Trecuse de unu cînd se dădu jos din tren. Stația și ghișeul din stația de taxiuri erau închise și în zona de parcare mai erau doar cîteva mașini. Pentru cursele la gară avea o mașină mică, europeană. Cînd făcu contactul observă că luminile ardeau foarte slab și după ce apăsa pe accelerator deveneau încă și mai slabe. În cîteva minute bateria se consumă complet. N-avea de făcut decît un kilometru pînă acasă și nu-i păsa că trebuia să meargă pe jos. Traversă repede străzile pustii și deschise poarta de la intrarea în parc. Tocmai o închidea la loc cînd auzi din spate zgomotul înfundat al unor labe și o răsuflare grea. Atunci își dădu seama că toți cîinii erau dezlegați.

Zarva cîinilor alergînd o trezi pe nevastă-sa din somn. Crezînd că Larry era de mult acasă, îl strigă :

— Larry ! Larry ! Cîinii sînt liberi ! Cîinii sînt liberi ! Te rog, Larry, vino repede, cîinii

sînt liberi şi cred că fugăresc pe cineva. O auzi chemîndu-l în timp ce cădea şi nu mai apucă să vadă decît luminile galbene aprinzîndu-se la ferestre.

II

Ca de obicei de cînd se căsătorise, Orville Betman îşi petrecea vara singur la New York timp de trei luni încheiate. Avea un apartament mare, o menajeră excelentă şi primea o mulţime de prieteni dar nu o avea pe nevastă-sa. Sînt unii bărbaţi a căror constituţie sexuală este tot atît de viguroasă, de oarbă şi imperioasă ca şi aparatul digestiv şi, pentru ei, a îmbrăca instinctul lor animalic în haina chinurilor romantice ale dragostei ar fi la fel de ridicol şi de tragic ca şi crearea unor ritualuri şi a unei muzici noi închinate arborelui respirator. Nici cînd mănîncă o plăcintă nici în clipa supremă a dragostei, aceşti bărbaţi n-au sentimentul că încheie o convenţie sacră. Betman nu era aşa. Îşi iubea nevasta şi numai pe ea. Iubea vocea, gesturile, faţa, graţia, prezenţa şi amintirea ei. Era un bărbat frumos şi cînd era singur femeile se ţineau scai de el. Îl invitau la ele acasă, încercau chiar cu forţa să-i intre în casă, se agăţau de gîtul lui pe culoare sau pe aleile parcurilor, iar una încercase chiar să-i scoată costumul de baie pe plaja de la East Hampton, dar în ciuda acestor sîcîieli el n-o iubea decît pe Victoria.

Betman era cîntăreţ. Vocea lui nu se deosebea printr-un registru deosebit de mare sau prin frumuseţe, ci prin faptul că era convingătoare. Dăduse, la începutul carierei sale, un recital de muzică din secolul al XVIII-lea, dar fusese distrus de critici. Trecu la televiziune şi, un timp, dubla voci în filmele de desene animate. Apoi, din pură întîmplare, cineva îl rugă să cînte o melodie pentru reclama unor ţigări. N-avea decît patru versuri, dar rezultatul a fost extraordinar. Vînzarea acelor ţigări crescu brusc cu opt sute la sută, iar el se alese cu un profit net de cincizeci de mii de dolari. Elementul convingător din vocea sa nu putea fi descoperit şi bine definit şi, cu atît mai puţin, imitat. Dar nu dădea greş niciodată. Orice ar fi lăudat el în cîntecele sale — cremă de ghete, pastă de dinţi sau ceară de parchete, se vindea ca pîinea caldă. Oamenii nu puteau pur şi simplu să reziste îndemnului său. Pînă şi copiii erau cuceriţi de vocea sa. Se îmbogăţise cu siguranţă, iar munca era uşoară.

Îşi întîlnise nevasta prima oară, într-un autobuz care circula pe Fifth Avenue într-o seară ploioasă. Era pe atunci o tînără zveltă şi blondă şi, din primul moment, se simţi atras spre ea cu o pasiune inexplicabilă, sentiment pe care nu-l mai trăise pînă atunci şi aşa cum s-a şi întîmplat, nu avea să-l mai trăiască niciodată. Acest impuls arzător era atît de puternic, încît se luă după ea în susul străzii. Suferea, pentru că ştia la fel de bine, ca oricare îndrăgostit animat de sentimente frumoase, că dorinţa lui de a o cunoaşte va fi interpretată greşit, ca ten-

tativă de acostare, ceea ce este, de obicei, jignitor pentru o femeie. Fata se opri la intrarea unui bloc și-și scutură umbrela.

— Domnișoară...

— Da.

— Pot să vă vorbesc un minut ?

— Despre ce ?

— Mă numesc Orville Betman, se prezentă el. Cînt reclame la televiziune. Poate-ați auzit de mine. Eu... Fata nu-l mai urmărea și privea nerăbdătoare spre holul luminat al blocului. Atunci, Betman începu să cînte cu vocea lui corectă, caldă și bărbătească ultima reclamă pe care o înregistrase chiar în după-amiaza aceea :

„Numai Gream te scapă.
Cînd speli vasele în casă.“

Fata părea mișcată, ca toată lumea, de vocea lui, dar numai pentru scurt timp.

— Nu urmăresc programele de televiziune. De fapt, ce doriți ?

Betman răspunse cu toată sinceritatea :

— Vreau să mă căsătoresc cu dumneata.

Fata începu să rîdă și traversînd holul se urcă în lift. Pentru cinci dolari, portarul îi spuse numele fetei și-i mai dădu și cîteva informații suplimentare pe deasupra. Se numea Victoria Heatherstone și locuia cu tatăl său, invalid, în apartamentul 14-B. În dimineața următoare, serviciul de informații al studioului unde lucra, culese pentru el cîteva date suplimentare. Fata absolvise în primăvară colegiul Vassar și lucra voluntar într-un spital din East Side. O *scriptgirl* începătoare învățase întîmplător în aceeași clasă cu ea la colegiu și cunoștea bine pe colega ei de cameră. În cîteva zile, Betman reuși să obțină o invitație la un cocteil, unde fusese invitată și ea. Seara au luat masa împreună în oraș. Instinctul său nu-l înșelase. Era femeia vieții lui, îi era destinată. Fata a rezistat vreo două săptămîni înainte de a ceda. Dar exista o piedică serioasă. Bătrînul ei tată, discipol al lui Trollope[1], era într-adevăr invalid și fata își dădea perfect de bine seama că ar muri dacă l-ar părăsi și era conștientă că nu-și putea construi o viață nouă, proprie, avînd pe conștiință moartea tatălui ei. Bătrînul nu mai avea mult de trăit și ea îi promise lui Betman că se va căsători cu el după moartea tatălui ei și, ca să-i dovedească buna sa credință, deveni amanta lui. Betman era în al nouălea cer. Dar bătrînul continua să trăiască.

Betman voia să se însoare, voia ca unirea lor să fie binecuvîntată, sărbătorită și cunoscută de toată lumea. Nu se mulțumea s-o întîlnească numai de două-trei ori pe săptămînă în apartamentul său. Apoi, în urma unui atac, și fiind sfătuit de doctor să plece la New York, bătrînul se mută într-o casă pe care o avea în Albany. În felul acesta Victoria era liberă nouă luni pe an. S-au căsătorit în sfîrșit și erau extrem de fericiți împreună, deși n-aveau copii. Totuși, ea era nevoită să plece la fiecare întîi iunie pe o insulă a lacului St. Francis, unde bătrînul își petrecea vara, și se întorcea abia la întîi septembrie. Bătrînul nu știa nimic de

1 Trollope Anthony (1815—1882), scriitor englez, autor al unor romane despre viața provincială.

căsătoria Victoriei, astfel că Betman nu putea nici măcar s-o viziteze. Îi scria la post restant de trei ori pe săptămînă, dar ea îi scria mult mai rar, pentru că, explica ea, în afară de temperatura, tensiunea, digestia și transpirațiile nocturne ale tatălui său, nu avea nimic deosebit de comunicat. Bătrînul părea mereu că e pe moarte. Datorită faptului că Betman nu-l cunoscuse niciodată nici pe bătrîn nici insula unde-și petrecea vara, toate acestea căpătaseră în ochii lui proporții de legendă, iar cele trei luni de singurătate din fiecare an reprezentau pentru el o adevărată agonie.

Într-o dimineață o dori atît de intens de cum deschise ochii, încît o strigă cu voce tare: „Victoria, Victoria!" Se duse la biserică, după-masă expedie menajera și mai către seară plecă să se plimbe. Era neobișnuit de cald și temperatura ridicată părea să apropie orașul de inima timpului, iar mirosul dalelor încinse aparținea parcă istoriei. Prin geamul deschis al unei mașini își auzi vocea cîntînd o reclamă pentru untul de arahide. De pe East River Drive unde traficul era intens, îi parvenea zgomotul melancolic și ritmic al acestuia. Toate căile de acces ale orașului erau înțesate de mașini. Șirul lor nesfîrșit dădea impresia, duminică seara, că ziua era personajul unui scenariu în care jucau traficul intens, lumina aurie ce inunda străzile paralele ale orașului, huruitul îndepărtat al tunelului care dădea impresia că fusese smuls ca o frunză din pomul uriaș al sunetului și iarna insuportabilă din sufletul său încărcat de lunile de singurătate. Era copleșit de dor pentru iubita lui. Își scoase mașina din garaj și, imediat după căderea serii, porni spre nord.

Petrecu noaptea în Albany și ajunse în orașul de pe malul lacului St. Francis în mijlocul dimineții. Era un orășel mic, de vilegiatură, nici prea înfloritor dar nici prea mort. Se interesă la debarcader cum ar putea ajunge la Temple Island.

— Doamna vine o dată pe săptămînă, îl informă barcagiul. Vine pentru tîrguieli și medicamente, dar astăzi nu cred că vine, și arătă insula cam la o milă depărtare de țărm. Betman închirie o barcă cu motor și porni spre insulă. Înconjurînd-o, găsi în cele din urmă un loc de acostare într-un golf mic. Casa de deasupra golfului era un fel de cabană veche și nepotrivită, unsă cu catran, ușor inflamabilă și împodobită cu motive medievale bătătoare la ochi. Avea un turn rotund cu acoperiș rotund de șindrilă și un parapet de lemn care n-ar fi rezistat nici la un glonț de calibru mic. Acest castel de lemn era umbrit de brazi înalți. Era atît de întunecos în acea dimineață strălucitoare, încît lumina ardea în toate camerele.

Prin geamul ușii de la intrare văzu un hol lung, la capătul căruia urca o scară cu coloane. Una dintre ele avea ca ornament o statuetă de bronz lipsită de viață înfățișînd-o pe Venus. Ținea într-o mînă o ramură cu două lumînări electrice ce se luptau cu obscuritatea provocată de brazi. Nu avea pic de modestie în ținută, părea lipsită de apărare și puțin patetică, așa cum este uneori Venus. Pe cealaltă coloană stătea Hermes, în plin zbor, ținînd și el în mînă

două luminări electrice. Scara, acoperită cu un covor verde închis, conducea spre o fereastră cu vitralii, ale căror culori, chiar în obscuritate, erau surprinzător de vii și contrastante. La auzul soneriei, o menajeră bătrînă coborî scările cu greu șchiopătînd și sprijinindu-se de balustradă. Privindu-l prin geamul ușii, clătină din cap în chip de răspuns la ochii lui întrebători.

Betman deschise cu ușurință ușa și se prezentă în șoaptă :

— Sînt domnul Betman, vreau să-mi văd nevasta.

— Acum nu se poate. Nu poate primi pe nimeni. E cu el.

— Dar trebuie s-o văd.

— Nu se poate. Vă rog, vă rog să plecați. Se ruga de el ca un om speriat.

Dincolo de brazi se vedea lacul lucind ca o oglindă, dar vîntul care adia prin ramurile copacilor, îi dădea senzația că se află în vecinătatea mării și dacă ar fi fost legat la ochi, ar fi crezut că este o casă așezată pe un promontoriu. Apoi, îi trecu brusc prin minte ideea că în astfel de momente iubirea e amenințată de moarte. Nu erau numai simple fenomene ale naturii ci furtuni îndepărtate și invizibile care îl răscoliră ca niște valuri nevăzute. Și atunci spontan, începu să cînte :

„Oriunde te vor duce pașii
reci adieri vor bîntui poiana ;
Iar cînd să te odihnești, copacii
umbrindu-te și-or legăna coroana..."

Bătrîna, din politețe, sau poate mișcată de aria lui Handel, îl lăsă să cînte. Sus, se auzi o ușă închizîndu-se și pași înăbușiți pe covor. Apoi se ivi Victoria, coborînd grăbită spre el, trecînd prin fața vatraliilor strălucitoare și urîte. Betman n-ar fi schimbat sărutul ce urma nici pentru tot aurul din lume.

— Hai să plecăm acum ?

— Dragul meu, dragul meu, nu pot, Moare.

— De cîte ori pînă acum n-ai crezut că-i pe moarte ?

— Știu, știu dar acum este într-adevăr pe moarte.

— Hai cu mine.

— Nu pot. Moare.

— Vino.

Luînd-o de mînă, o conduse afară, trecînd peste covorul alunecos format din acele de brad căzute, pînă la barcă. Traversară lacul într-o tăcere atît de emoționant de sumbră, încît aerul, timpul și însăși lumina păreau împietrite. Plăti barca, deschise portiera mașinii și porniră spre sud. Betman o privi abia după ce au intrat pe autostradă. Atunci se aplecă spre ea, însetat de prospețimea și strălucirea ei. De vină a fost dragostea lui prea mare, faptul că-i iubea atît de mult brațele albe, culoarea părului și zîmbetul. Conducînd neatent, mașina șerpui pe șosea de pe un culoar pe altul pînă cînd se ciocni cu un camion.

Ea a murit, firește. Iar el a stat opt luni în spital. Cînd a putut din nou să meargă, a constatat că vocea lui își păstrase accentul convingător. Continuă să cînte reclame pentru so-

luții de lustruit mobila, pentru detergenți și aspiratoare de praf, deși ar fi dorit din toată inima să cînte universalitatea suferinței și a iubirii. Totuși, mii de oameni pornesc spre marile magazine cu convingerea că reclama este adevărata lui vocație.

III

Spectacolul oferit de intrarea doamnei Peranger în club era la fel de palpitant ca tragerea la sorți și alegerea echipelor în jocurile copiilor de pe stradă. Traversînd holul spre restaurant ea zîmbește discret doamnei Bebe, cu care lucrase în comitetul spitalului. Se face că n-o vede pe doamna Binger, care-o strigă zgomotos pe nume. O sărută pe amîndoi obrajii pe doamna Evans, dar se pare că a uitat cu totul de sărmana doamnă Budd, la care ia masa din cînd în cînd. Se pare, de asemenea, că a uitat și de existența celor din familiile Wright, Huggins, Frame, Logan și Halstead. Cu părul alb, bine îmbrăcată, doamna Peranger era de o duritate firească, care o făcea invulnerabilă, și mirarea stîrnită de această trăsătură nu făcea decît să-i salte acțiunile. Fusese o frumusețe, iar Paxton îi făcuse portretul prin anii douăzeci. O așezase în fața unei oglinzi. Fundalul era luminos, în maniera lui Vermeer, și, tot ca la Vermeer, nu puteai realiza de unde venea lumina. Puteau fi văzute și obiectele obișnuite ce

formau decorul : vaza cu ghimber, scaunul aurit, iar mai departe, în camera din spate ce se reflectă în oglindă, o harpă așezată pe un covoraș. Părul ei fusese ca o flacără. Portretul acesta static nu reda decît pe jumătate imaginea celei ce fusese și a lumii în care trăise. Pe timpul ei, doamna Peranger introdusese hora braziliană în Newport, jucase golf cu Bobby Jones, petrecuse pînă în zori în localurile clandestine de noapte, jucase pocher pe dezbrăcate la o petrecere, în Baltimore și, chiar acum la bătrînețe, dacă auzea în atmosfera parfumată de vară un charleston, se ridica grăbită și începea să danseze cu piruete viguroase, azvîrlind pe rînd picioarele înainte, pocnind din degete și cîntînd îndrăcit : „Charleston, charleston !“

Domnul Peranger și unicul lor fiu, Patrick, muriseră. Despre fiica cu nume de nimfă, Nerissa, care-i mai rămăsese, spunea :

— Nerissa își sacrifică pentru mine cîteva zile din puținul ei timp liber. Și apoi este atît de solicitată încît mă gîndesc cîteodată că n-a avut timp nici măcar să se mărite. Săptămîna trecută și-a pierdut cîinii la San Francisco și speră să plece cu ei la expoziția din Roma. Toți o iubesc pe Nerissa. Toată lumea o adoră. Are prea mult farmec ca să poată fi descris prin cuvinte.

Și iată că apare în salonul mamei sale însăși Nerissa, o fată bătrînă, slabă și trecută de treizeci de ani. E căruntă și de-o neglijență bătătoare la ochi. Are pantofii plini de noroi. Se vede cît de colo că este unul dintre acei copii

care, fără amărăciune sau ranchiună, par predestinaţi să ducă în spate toate neplăcerile vieţii. Este menirea lor să scoată în evidenţă faptul că eleganţa şi şicul oamenilor nu reprezintă, cum s-ar părea, o soluţie pentru a pune capăt suferinţei din lume. Fac parte dintre oamenii care sînt într-adevăr inocenţi şi puri şi cărora nu le-ar trece niciodată prin cap şi nici inima nu i-ar lăsa să încurce sau să se opună planurilor, visurilor şi izbînzilor la care aspiră pentru ei părinţii lor. Se pare că intervine într-adevăr însăşi mîna Domnului atunci cînd cad cît sînt de lungi în timpul dansului de la primul bal, sau îşi pierd echilibrul exact în momentul cînd, păşind din gondolă pe prima treaptă a vreunui palat din Veneţia, unde sînt invitaţi la o recepţie, cad în Canale Grande. Pătează feţele de masă cu vin şi mîncare, sparg vasele de flori, calcă în toate murdăriile de cîine, dau mîna cu valeţii, au accese de tuse cînd se ascultă muzică de cameră, au înclinaţia de a lega prietenii cu oameni rău famaţi şi, totuşi, în simplitatea şi bunătatea lor se aseamănă cu franciscanii. Iată, deci, că apare Nerissa.

În timp ce se fac prezentările se loveşte cu şoldul de colţul mesei, umple covorul de noroi şi scapă ţigara aprinsă pe tapiţeria scaunului, reuşind să tulbure atmosfera de calm creată de mama sa. Dar Nerissa nu face toate astea din perversitate sau din stîngăcie. Nu-i nimic altceva decît chemarea ei, aproape sacră, de a reînvia entuziasmul şi neîndemînarea oamenilor.

Nerissa cu nume de nimfă, creştea cîini de vînătoare din rasa Townsend. Afirmaţiile mamei sale privind multitudinea obligaţiilor ce-i răpeau aproape tot timpul erau, desigur, entuziaste şi sincere. Nerissa era o fată timidă şi singură, ocupată aproape exclusiv cu creşterea cîinilor. Avea şi ea o inimă sensibilă la dragoste, dar se îndrăgostea întotdeauna de grădinari, băieţi de prăvălie, chelneri şi portari. Într-o seară, tîrziu, cînd cea mai bună căţea (Ch. Gaines-Clansman) era pe punctul să fete, l-a chemat pe noul veterinar care tocmai deschisese un dispensar pentru cîini şi pisici pe Route 14. Veterinarul veni imediat şi numai la cîteva minute căţeaua fătă primul căţel. Doctorul îşi făcu datoria şi-l puse să sugă. Se purta cu animalele, gîndi Nerissa, foarte natural şi cu îndemînare şi, stînd în spatele lui aşa îngenuncheat cum era, lîngă culcuşul căţelei, Nerissa simţi imperios nevoia să-i mîngîie părul negru. Îl întrebă dacă e însurat şi simţi o mare bucurie cînd îi răspunse că nu. Era din nou îndrăgostită, Nerissa nu prevedea niciodată dezaprobarea mamei sale. Era mereu surprinsă de furia ei ori de cîte ori o anunţa că se logodise cu un mecanic sau un grădinar. Nici nu-i trecea prin cap că s-ar putea ca alesul inimii sale să nu-i placă maică-si. Radioasă, s-a purtat cît mai cuceritor posibil cu veterinarul, aducîndu-i apă, prosoape, whisky şi sandvişuri. Termină treaba abia în zori. Căţeii sugeau, iar căţeaua era mîndră şi răsplătită pentru toată suferinţa. Toţi căţeii arătau bine şi frumos coloraţi. Cînd părăsiră cuşca căţelei, o lumină

mijea albă, rece, se ivea în dosul pomilor din parc.

— Nu vreţi o cafea? Auzind în depărtare susurul apei, adăugă: Sau poate să-notăm? Îmi place să înot cîteodată, dimineaţa.

— Da, cred că ar fi plăcut. Aş vrea într-adevăr să înot puţin. Trebuie să mă întorc la dispensar şi baia o să mă trezească.

Piscina construită de bunicul ei era de marmoră, iar forma amintea de oglinzile în stil baroc. Apa limpede era presărată ici şi colo de frunze căzute, pe marginea cărora străluceau luminile curcubeului. Nerissa se simţea aici, mai bine ca oriunde. Cînd era plecată, numai de piscină îi era dor şi numai pentru ea se întorcea cu plăcere acasă. Găsi nişte costume de baie în cabină şi făcură baie într-o ţinută decentă. Nerissa îl conduse apoi pe veterinar pînă la maşină.

— Ştii, îi spuse el, eşti foarte drăguţă. Ţi-a mai spus cineva vreodată asta? Fără să mai aştepte vreun răspuns o sărută uşor şi tandru şi plecă repede cu maşina.

Se întîlni cu mama ei abia a doua zi la ora patru şi coborî la ceai purtînd doi pantofi pentru piciorul stîng: unul cafeniu şi altul negru.

— Mamă, mamă, strigă ea bucuroasă, mi-am găsit bărbatul cu care vreau să mă mărit.

— Daa? Şi cine-i bărbatul acesta ideal?

— Doctorul Johnson, cel cu dispensarul de cîini şi pisici din Route 14".

— Nu poţi să iei un veterinar, draga mea.

— El îşi spune igienist de animale.

— E revoltător!

— Dar îl iubesc, mamă. Îl iubesc şi mă mărit cu el.

— Du-te dracului, fu unicul răspuns al doamnei Peranger.

Seara, doamna Peranger l-a chemat la telefon pe primar cerîndu-i să vorbească cu nevastă-sa.

— Louisa Peranger la telefon. La toamnă vreau să propun candidatura cuiva pentru intrarea în clubul Tilton şi m-am gîndit la dumneata. La celălalt capăt al firului se auzi o exclamaţie de bucurie. Capul doamnei primar începu să se învîrtească. Dar de ce? De ce? Saloanele clubului erau ponosite, fetele care serveau erau morocănoase şi mîncarea proastă. De ce existau atunci mii de cereri de înscriere? Şi de ce era atît de acerbă lupta pentru un loc? Pun însă o condiţie. Ştii doar cît este de greu. Vreau să închizi dispensarul veterinar din Route 14. Cred că soţul dumitale poate găsi un pretext. Dispensarul veterinar trebuie să pară o pacoste pentru oraş. Dacă vorbeşti cu soţul dumitale, am să-ţi trimit lista membrelor, ca să-ţi alegi şi pe ceilalţi garanţi, şi voi organiza şi o masă pe la mijlocul lunii septembrie. La revedere.

Nerissa suferi, se stinse de durere şi fu îngropată în bisericuţa episcopală ale cărei ferestre fuseseră donate de familie în memoria bunicului ei. Doamna Peranger părea energică, ca o patriciană, în doliu. La ieşirea din biserică repeta într-una printre suspine:

— Era atît de frumuşică, atît de frumuşică.

Doamna Peranger şi-a revenit după pierderea fetei continuînd să-şi îndeplinească obligaţiile

care, în zilele acestea, constau din selecționarea candidatelor pentru un bal de debut. La trei săptămîni după înmormîntarea Nerissei, doamna Pentason și fiica ei fură poftite în salon.

Doamna Peranger știa foarte bine cît se străduise doamna Pentason să obțină această invitație. Lucrase la spital, organizase ieșiri comune la teatru, festivalul căpșunilor și bazare în stil antic. Dar doamna Peranger își privea invitatele cu severitate. Se vedea cît de colo că manierele lor erau învățate din carte. Studiaseră capitolul consacrat felului cum se bea ceaiul și erau genul de femei care se gîndeau numai la niște invitații care nu le vor primi niciodată. „Domnul și doamna Williams Paley au onoarea..." Nu vor primi însă niciodată decît invitații la licitații particulare, de vizitare a standurilor de cărți ale clubului Book-of-the-Month și scrisori neplăcute de la mătușa Minnie din Waco, Texas, care se mai folosea de scuipătoare. Nora servi ceaiul în timp ce doamna Peranger o urmărea cu atenție pe tînăra Pentason. Se auzea tare apa curgînd în piscină și doamna Peranger îi spuse Norei să închidă fereastra.

— În ultima vreme am avut atîtea cereri de participare la bal, încît am devenit mai pretențioase ca de obicei, spuse doamna Peranger.

— Vrem ca fetele să fie nu numai drăguțe și bine crescute, ci și interesante. Apa se auzea chiar și cu geamul închis. Avea impresia că le strică toată plăcerea. Știi să cînți ?

— Nu, răspunse fata.

— Cînți la vreun instrument ?

— Puțin, la pian.

— Cît de puțin ?

— Cunosc cîteva bucăți din Chopin, adică cunoșteam. Și „Für Elise". Dar în general cînt muzică populară.

— Unde îți petreci vacanțele de vară ?

— La Dennis Port, răspunse fata.

— Da, da, Dennis Port. Într-adevăr, nu mai ai unde să te duci. Coasta Adriaticii e supraaglomerată. Capri, Ischia și Amalfi nu mai fac doi bani. Prințesa Olandei a ruinat Argentario. Riviera e plină. Anglia este prea rece și umedă. Îmi place Skye, dar mîncarea e groaznică. Bar Harbor și insulele par atît de dărăpănate. Auzi din nou apa curgînd în piscină, de parcă o pală de vînt ar fi adus zgomotul direct prin fereastra închisă.

— Spune-mi, te rog, îți place teatrul ?

— Da. Foarte mult.

— Ce piese ai văzut în ultima stagiune ?

— Nici una.

— Călărești, joci tenis ?

— Da.

— Care-i muzeul dumitale favorit din New York ?

— Nu știu.

— Ce-ai mai citit în ultima vreme ?

— Am citit „The Seersucker Plague". Era pe lista cărților de mare succes. Au să facă și un film. Și-am mai citit și „Seven Roads to Heaven". Și asta era pe listă.

— Nora, strînge masa, porunci doamna Peranger fluturînd scîrbită mîna, ca și cînd ar fi vrut ca Nora să le ia pe doamna și domnișoara Pentason o dată cu ceștile murdare. Ceaiul se

terminase şi acum îşi conducea invitatele prin hol. Dacă voia să fie crudă, ar fi insistat asupra slăbiciunii oamenilor care aşteptau să se întoarcă roata norocului cu fiecare venire a factorului. O luă deoparte pe doamna Pentason şi-i spuse :

— Îmi pare tare rău...

— Oricum, eu vă mulţumesc, răspunse doamna Pentason cu lacrimi în ochi.

Fata îşi luă mama, jignită şi îndurerată, pe după umeri, conducînd-o afară din casă.

Doamna Peranger auzi din nou zgomotul apei curgînd în piscină. De ce era oare atît de puternic şi de ce părea să spună : „Mamă, mamă, mi-am găsit în sfîrşit omul cu care vreau să mă mărit" ? De ce răsună atît de tare, dîndu-i senzaţia că se purtase inutil de dur cu sărmanele Pentason ? Coborî treptele şi traversînd peluza se opri lîngă marginea piscinei şi strigă în şoaptă : „Nerissa ! Nerissa ! Nerissa !" Dar apa repetă într-una aceeaşi frază : „Mamă, mamă, mi-am găsit în sfîrşit omul cu care vreau să mă mărit".

Unica sa fiică se preschimbase într-o piscină.

IV

Bradish tînjea după o schimbare. Nu în sensul că ar fi dorit să se schimbe el însuşi, ci numai o schimbare de decor, a ritmului său de viaţă şi a mediului în care trăia, şi asta numai

pentru optsprezece sau douăzeci de zile, atît cît îşi putea îngădui să lipsească de la birou. Bradish fuma foarte mult şi raportul Ministerului Sănătăţii îl pusese pe gînduri. Avea impresia că lumea de pe stradă se uită cu dezaprobare şi, cîteodată, cu milă la ţigara pe care o fuma. Evident că ideea asta era absurdă şi, ca atare, trebuia să plece undeva în concediu, să facă o excursie şi, fiind divorţat, trebuia să plece singur.

Într-o zi, după prînz, se opri la o agenţie de voiaj din Avenue Park să vadă care erau preţurile. Funcţionarul de la biroul de informaţii îl îndrumă la o masă din fund, unde altă funcţionară tînără îi oferi un scaun şi o cutie de chibrituri purtînd culorile clubului Corinthian Yacht. Observă că avea un zîmbet splendid care dispărea însă automat şi complet, întocmai cum se închidea obturatorul aparatelor de fotografiat după ce-şi îndeplinea rolul. Bradish se gîndea la o călătorie în Anglia. Ar fi vrut să stea zece zile la Londra şi celelalte zece cu nişte prieteni la ţară. Cînd îi vorbi despre Anglia, funcţionara îi povesti că tocmai se întorsese de acolo, din Coventry. Deschise obturatorul, zîmbi, şi-l închise la loc. Bradish n-avea de gînd să se ducă în Coventry, dar funcţionara era o tînără înzestrată cu hotărîrea şi încăpăţînarea generaţiei sale şi îşi dădu seama că trebuie să suporte descrierea frumuseţilor din Coventry, unde se părea că trăise o adevărată renaştere estetică şi spirituală. Scoase din sertar o revistă ilustrată, ca să-i arate fotografia catedralei. Întîmplător, ceea ce-l impresionă, fu un anunţ, reclamă îngrozitoare din

revistă care demonstra că fumatul duce la cancer. Bradish renunţă, în gînd, la proiectul cu Anglia — funcţionara vorbea încă de Coventry — şi se gîndi la Franţa. Se va duce la Paris. Guvernul francez nu interzisese încă fumatul şi ar fi putut să savureze o ţigară Gauloise fără să simtă că face un act nepermis. Totuşi, amintirea ţigărilor Gauloise îl făcu să se răzgîndească. Gauloise albastre şi galbene. Îşi aminti de fumul lor ce venea parcă de sus şi pătrundea în plămîni declanşînd o tuse iritantă care-l frîngea în două. Văzu în imaginaţie nori întregi de fum de tutun puturos franţuzesc învăluind într-o ceaţă amară Oraşul Lumină şi făcîndu-l astfel să i se pară lipsit de farmec şi mohorît. Prin urmare va pleca în Tirol. Era cît pe ce să ceară informaţii despre Tirol cînd îşi aminti că în Austria tutunul era monopol de stat şi tot ce se putea fuma acolo erau numai ţigări plate şi fade, ambalate în cutii fanteziste şi mirosind a parfum. Deci, mai bine în Italia. Va trece pasul Brenner şi se va duce la Veneţia. Dar îşi aminti de ţigările italiene Exportazione şi Giubek, de felul cum i se lipea de limbă tutunul insuficient uscat şi fumul, ca un vînt de iarnă, care-l făcea să tremure şi-i amintea de moarte. În acest caz mai bine în Grecia; o să facă o croazieră prin insule, gîndea el, cînd îşi aminti deodată gustul tutunului egiptean, singurul care se găsea acolo. Rusia, Turcia, India, Japonia. Aruncînd o privire peste capul funcţionarei pe planiglob, şi-l reprezentă ca un lanţ nesfîrşit de tutungerii. Nu exista nici o scăpare.

— Cred că n-am să mai plec nicăieri, spuse Bradish tare şi funcţionara deschise şi închise obturatorul zîmbetului, în timp ce el se îndepărta spre uşă.

Disciplina luminează viaţa bărbatului şi realizările sale, dîndu-le integritate şi o frumuseţe care alungă dezordinea. Cel puţin aşa gîndea Bradish. Venise vremea să se autodisciplineze. Stinse ultima ţigară şi o luă în sus pe Park Avenue, cu pasul întins, uşor şi săltăreţ al atleticului bătrîn, îmbrăcat cu lucruri comandate în Anglia. Ca urmare a hotărîrii sale, către seară începu să sufere de ceva asemănător cu o uşoară intoxicaţie. Avea tulburări de circulaţie. Vasele capilare erau iritate, buzele umflate şi, din cînd în cînd simţea înţepături în piciorul drept. Avea în gură un miros neplăcut prea variat şi puternic ca să poată proveni numai din gură; părea prin varietatea şi forţa sa, să-i lărgească gura şi s-o facă la fel de mare şi de urît mirositoare ca şi sala unui teatru de comedii, precum Howard Athenaeum. Efluviile rău mirositoare păreau să-i ajungă din gură pînă în creier, dîndu-i o puternică senzaţie de amorţeală. De vreme ce îşi impusese singur această disciplină, se hotărî să-şi urmărească simptomele dinafară, aşa cum într-o ţară necunoscută un călător urmăreşte din tren schimbările vegetaţiei şi ale structurii geologice.

La căderea serii, regiunea prin care călătorea acum părea muntoasă şi aridă. Avea impresia că trece pe o cale ferată îngustă, printr-un defileu stîncos, unde nu creşteau decît spini şi ierburi uscate. Se gîndi că, odată trecut pasul

acesta, vor coborî într-o cîmpie fertilă, acoperită cu păduri şi ape bogate. Dar după ce trenul ocoli creasta muntelui, îi apăru în faţa ochilor un deşert de sare, brăzdat de albia rîurilor secate. Ştia că fumînd, tutunul ar iriga aceste locuri pustii, cîmpiile s-ar acoperi cu flori şi apele ar începe să curgă. Dar de vreme ce hotărîse singur să facă această călătorie, şi de vreme ce ea reprezenta o reală evadare dintr-o stare de nesuportat, începu să studieze cu sîrg această ariditate neîntreruptă. În seara aceea, pregătindu-şi un cocteil în apartamentul său zîmbi, într-adevăr observînd că în scrumieră nu mai era decît puţin praf şi o frunză pe care o dezlipise de pe talpa pantofului.

Simţea că într-adevăr se transformă şi, că în cazul majorităţii bărbaţilor, credea că dorise această schimbare. În cîteva ore devenise mai pătrunzător, mai inteligent şi mai matur. I se părea că întreaga sa generaţie se odihnea pe umerii lui. Avea impresia că începuse să înţeleagă ceva din poezia evoluţiei vieţii şi simţea că participă la una din acele lupte intime, epuizante şi invizibile, care constituie povestea sufletului omenesc. Dacă s-a lăsat de fumat, ar putea să se lase şi de băutură. Ar putea chiar să-şi reducă dorinţele erotice. Din cauza lipsei de cumpătare divorţase şi tot asta îl înstrăinase de copil. Dacă ei l-ar putea vedea acum, dacă ar vedea scrumiera curată, nu l-ar chema oare să se întoarcă acasă? Ar putea să închirieze o goeletă şi să plece cu ei de-a lungul coastelor

din Maine. Cînd se duse mai tîrziu să-şi vadă amanta, respiraţia ei mirosind a tutun îi dădu un aer de depravare şi de murdărie. De aceea nu se mai dezbrăcă şi se întoarse repede în patul lui curat şi la scrumiera, de asemeni curată.

Bradish nu avusese niciodată ocazia să trăiască alt sentiment de autorespect decît autorespectul omului vicios. Dezaprobase totdeauna pe băutorii de limonadă care erau, în general, cumpătaţi. Ducîndu-se a doua zi la birou, simţi brusc că făcea parte din rîndul sfinţilor; se surprinse a fi un apărător vehement al abstinenţei şi descoperi că aceasta se datora unui impuls necesar de a judeca comportarea celorlalţi, impuls atît de straniu şi nou, atît de deosebit de felul său obişnuit de a privi lucrurile, încît avu senzaţia că trăieşte o aventură palpitantă. Privea cu vădită dezaprobare un necunoscut care-şi aprindea ţigara la un colţ de stradă. Era limpede că străinul era lipsit de voinţă. Îşi distrugea sănătatea scurtîndu-şi zilele şi trădîndu-şi familia care poate suferea de foame şi de frig din cauza slăbiciunii sale. În afară de aceasta, era şi prost îmbrăcat şi nu avea pantofii lustruiţi. Deci, dacă nu-şi putea permite să se îmbrace decent, cu siguranţă n-ar fi trebuit să-şi permită luxul de a fuma. Ce să facă? Să-i smulgă ţigara din mînă? Să-l lămurească? Să-l aducă la realitate? Era începător în acest joc, dar dorinţa exista şi nu mai trăise niciodată un astfel de sentiment. Mergea acum pe Fifth Avenue plimbîndu-şi mîndru virtutea proaspăt dobîndită, evitînd priveliştea cerului şi a femeilor atrăgătoare, dar cercetînd

atent, ca un agent de moravuri, mulţimea de oameni de pe stradă. Şi erau atîţia păcătoşi ! O bătrînă neglijentă, a cărei faţă extrem de palidă contrasta nefiresc cu roşul sîngeriu al buzelor, fuma ţigară de la ţigară în colţul de la Forty-fourth Street. O sumedenie de bărbaţi ţintuiţi în pragul caselor, fete stînd pe treptele bibliotecii şi băieţi plimbîndu-se în parc fumau cu toţii hotărîţi parcă să se sinucidă.

Starea asta de ameţeală euforică se prelungi toată dimineaţa, împiedicîndu-l să lucreze la birou, iar vederea îi era vădit tulburată. Ochii îl usturau ca după o furtună de praf. În ziua aceea a fost nevoit să participe la o masă de afaceri şi cînd s-au servit băuturile cineva i-a oferit o ţigară, dar Bradish refuză cu un „mulţumesc, dar acum nu fumez". Se înroşi din cauza propriei sale virtuţi, dar nu putea să mărturisească nimănui lupta pe care o purta cu viciul. După o abstinenţă reuşită de aproape douăzeci şi patru de ore, se gîndi că merită o recompensă şi lăsă chelnerul să-i umple paharul cu cocteil. Bău astfel mult şi se întoarse la birou clătinîndu-se. Adăugată tulburărilor de circulaţie, buzelor umflate, ochilor dureros de injectaţi, înţepăturilor din piciorul drept şi senzaţiei că tot creierul îi este învăluit de duhoarea dintr-o sală de teatru, ameţeala alcoolului l-a împiedicat să lucreze şi pînă la plecare se învîrti de colo-colo, fără nici un rost. Bradish se ducea rareori la cocteiluri, dar în după-amiaza aceea, ca să fugă de obsesia tutunului, se duse la o astfel de petrecere. Nu se simţea în apele lui. Tulburările îi afectaseră chiar şi echilibrul, şi traversarea străzilor i se părea o aventură dificilă şi periculoasă, ca trecerea unei punţi înguste şi nesigure, suspendată la mare înălţime.

La petrecere era lume multă şi Bradish se ducea mereu la bar să bea. Credea că ginul ar putea să-i taie pofta de tutun. Nu era propriu-zis o poftă obişnuită ca foamea, setea sau nevoia de dragoste. Era o necesitate imperioasă şi violentă. Bradish era din ce în ce mai ameţit. Vorbea, rîdea şi pînă la un anumit punct se comporta cum trebuie, dar numai din obişnuinţă. În toiul petrecerii apăru în prag o tînără îmbrăcată într-o rochie sac, ca un tub, cu părul lung şi blond ca tutunul de Virginia, şi, grăbit să ajungă cît mai repede lîngă ea, Bradish răsturnă o masă plină cu pahare. Petrecerea fusese oarecum veselă, dar zgomotul paharelor sparte, urmat de ţipătul necunoscutei cînd Bradish o îmbrăţişă şi-şi îngropă faţa în părul ei de culoarea tutunului, o transformă într-un vacarm. Doi dintre invitaţi îl înşfăcară pe Bradish, eliberînd-o pe fată din braţele lui, dar el continua să stea cu mîinile întinse ca într-o adoraţie, inspirînd cu putere aerul prin nările dilatate. Apoi se smulse din încleştarea celor doi bărbaţi şi-o zbughi pe uşă.

Coborî în lift cu un necunoscut al cărui costum cafeniu mirosea a havană Upman, dar Bradish privea ţintă la podeaua cabinei mulţumindu-se să respire aroma de tutun emanată de străin. Hainele liftierului erau impregnate de mirosul unui tutun slab şi ieftin, care fusese la modă prin anii cincizeci. Observă că portarul arăta şi mirosea ca o lulea umplută cu tutun

Burley, iar pe Fifty-seventh Street văzu o femeie cu părul de culoarea tutunului său favorit care părea să lase în urmă un miros favorit și ațîțător de tutun. Numai strîngînd tare din dinți și încordîndu-și toți mușchii reuși să n-o îmbrățișeze. Își dădea seama că un gest asemănător celui de la petrecere l-ar duce direct la pușcărie, și după cîte știe, acolo nu se dădeau țigări. Bradish se transformase într-adevăr și același lucru se întîmplase cu restul lumii. Privind trecătorii în lumina stinsă a serii, îi vedea pe toți preschimbați în pachete de Winston, Chesterfield, Marlboro, Salem, Camel, Player sau în narghilele, pipe din spumă de mare, țigarete și țigări de foi Corona-Coronas. Nenorocirea i s-a tras de la o tînără, aproape un copil, pe care o confundă cu un pachet de Lucky Strike. Cînd s-a repezit la ea, fata a început să țipe și doi trecători îl trîntiră indignați la pămînt, lovindu-l cu picioarele. Imediat s-a adunat multă lume, s-a provocat o învălmășeală de nedescris, care nu s-a potolit decît după ce a fost băgat în duba poliției ce porni cu sirena urlînd strident.

BELLA LINGUA

Ca majoritatea americanilor care trăiesc la Roma, Wilson Streeter era divorțat. Lucra ca statistician la agenția F.R.U.P.C., locuia singur și ducea o viață plăcută în mijlocul celorlalți expatriați și a oamenilor atrași în cercurile acestora. Necazul lui era că la birou vorbea toată ziua numai englezește, iar italienii cu care se întîlnea în grupurile mondene știau atît de bine englezește în comparație cu italiana vorbită de el, încît nu reușea să vorbească cu ei în limba lor. Era convins că nu poți înțelege Italia, dacă nu-i cunoști limba. Vorbea destul de bine cînd era vorba de cumpărături sau de rezolvarea treburilor mărunte, dar ar fi dorit să-și poată exprima cursiv sentimentele, să poată face o glumă și să poată urmări discuțiile aprinse din troleibuze și autobuze. Era perfect și dureros de conștient că trăia într-o țară străină, dar spera că învățînd limba, nu se va mai simți permanent un intrus.

Pentru turist toate impresiile acumulate în timpul călătoriei aparțin, de îndată ce au fost înregistrate, trecutului. Zilele care trec devin amintiri și totul, monumentele, obiectele, fotografiile și cadourile sînt comemorative. La cul-

care, întins în pat, în așteptarea somnului, nopțile fac parte de îndată din trecut. Expatriatul n-are însă trecut. Amintirea lui l-ar împiedica să se adapteze condițiilor noii sale patrii. El trăiește într-un permanent prezent. În loc de amintiri, expatriatului i se oferă ocazia să învețe o limbă nouă și să cunoască un alt popor. Expatriații se zăresc în Piazza Venezia în drum spre lecția de italiană, în timp ce turiștii ocupă toate mesele de pe trotuarul cafenelei bînd Campari, despre care li s-a spus că este un *aperitivo* tipic roman.

Profesoara de italiană a lui Streeter era o americancă, Kate Dresser, care locuia într-un palat vechi lîngă Piazza Firenze, cu un fiu mărișor. Marți și vineri lua lecțiile seara, iar duminica, după-amiaza. Îi plăcea să se ducă seara pe jos de la agenție, trecînd pe lîngă Panteon, la lecția de italiană. Printre avantajele pe care i le oferea expatrierea, era sentimentul îmbătător de libertate provocat de capacitatea sa sporită de observare a lucrurilor din jur. Dragostea pentru patria noastră e determinată și de faptul că am crescut în ea, iar dacă în timpul acesta facem o greșeală cît de mică, ne amintim de ea pînă la moarte, ca de o crimă, o dată cu locul unde a fost comisă. Numai acest lucru putea să explice sentimentul de libertate al lui Streeter, iar capacitatea sporită de observare era normală la un om cu poftă de mîncare sănătoasă, care umbla pe străzile lăturalnice ale orașului în plină toamnă. Aerul era rece și mirosea a cafea și cîteodată a tămîie cînd ușile vreunei biserici erau deschise, iar la fiecare pas se vin-

deau crizanteme. Peisajul era atrăgător, dar ciudat — ruinele Romei republicane și imperiale alături de cele ale orașului de alaltăieri — însă totul va fi mai clar cînd va putea vorbi curent limba italiană.

Streeter știa că la vîrsta lui orice lucru nou era greu de învățat și pe deasupra nici nu fusese în stare să-și găsească un profesor bun. La început, frecventase cursurile institutului Dante Alighieri, unde erau atît de mulți elevi încît nu se putea învăța nimic. Pe urmă, luase lecții particulare cu o profesoară bătrînă. Lecția consta pentru el în citirea și traducerea cărții „Pinocchio" de Collodi. Dar în timpul lecției, după cîteva fraze, profesoara îi lua cartea din mînă și începea să citească și să traducă singură textul. Bătrînei îi plăcea atît de mult povestea, încît rîdea și plîngea în timpul lecturii și astfel treceau lecții întregi, fără ca el să deschidă măcar gura. Faptul că la cincizeci de ani trebuia să asculte, într-un apartament neîncălzit de la marginea Romei, povești pentru copii citite de o bătrînă de șaptezeci de ani, îi zdruncina încrederea în posibilitățile sale, așa că, după vreo zece lecții, o anunță că pleacă la Perugia în interes de afaceri și nu mai poate continua lecțiile. Apoi, s-a înscris la institutul Tauchnitz și luă lecții particulare. Profesoara era o femeie surprinzător de tînără și de frumoasă, care purta numai rochii mulate pe corp — erau la modă în anul acela — și o verighetă, probabil de logodnă, pentru că era foarte veselă și flirta pe față cu toată lumea. Era parfumată excesiv, își zăngănea brățările trăgîndu-și într-una bluza, își

șerpuia provocator șoldurile cînd se ducea la tablă și-l privi atît de insistent pe Streeter într-o seară, încît a îmbrățișat-o. Rezultatul a fost că ea a început să țipe și, răsturnînd o măsuță, a luat-o la fugă, trecînd prin trei clase și strigînd într-una, pînă a ajuns în holul școlii, că a fost atacată de o bestie. Bestie a fost singurul cuvînt pe care l-a înțeles din toată tirada ei, după luni de învățătură. Toată școala era firește în picioare și ștergîndu-și sudoarea de pe frunte a trebuit să defileze prin toate cele trei clase ca să ajungă în hol. Ca să-l vadă mai bine, se urcaseră toți în picioare pe bănci și, bineînțeles, nu s-a mai dus pe la Tauchnitz.

Profesoara următoare fusese o femeie foarte urîtă, cu părul cărunt, care purta tot timpul un șal de culoarea levănțicii împletit probabil de ea, într-atît era de plin de noduri și de înnădituri. Timp de o lună s-a dovedit a fi o profesoară excelentă. Apoi, într-o seară, a început să-și spună necazurile. Aștepta să fie încurajată ca să poată povesti totul și, cu toate să Streeter nu i-a arătat nici un fel de simpatie, ea a continuat totuși să-și depene amintirile. Se logodise cu douăzeci de ani în urmă, dar mama alesului ei se opusese căsătoriei și, de cîte ori venea vorba, se urca pe pervazul ferestrei amenințînd că se aruncă în stradă. Acum logodnicul era bolnav și trebuia tăiat (își întărea povestea cu un gest demonstrativ) de la gît pînă la buric, și, dacă murea, rămînea toată viața fată bătrînă. Stricatele ei de surori rămăseseră însărcinate ca să se poată mărita — una dintre ele venise în fața altarului în luna a opta (alte gesturi ilustrative) — dar ea (săltîndu-și șalul pe umeri) ar fi fost mai degrabă în stare să facă trotuarul decît așa ceva. Streeter îi asculta neputincios necazurile, așa cum ne plecăm urechea la suferințele omenești, gîndindu-se în același timp și la ale noastre, dar ea mai vorbea încă despre aceleași lucruri cînd elevul următor, un japonez, sosi la lecție. Streeter n-a învățat nici o boabă de italiană în seara aceea, iar ea, pentru că nu-și terminase încă povestea, a continuat-o și în ora următoare. Probabil că fusese greșeala lui — ar fi trebuit să-i taie pofta de la început, dar acum, devenind confidentul ei, nu mai putea face nimic. Se simțea singur și incapabil ca în toate marile orașe, așa că a fost nevoit să inventeze din nou un drum la Perugia. A mai avut apoi doi profesori și a mai plecat de două ori la Perugia. Și, pe la sfîrșitul toamnei celui de-al doilea an pe care îl petrecea la Roma, un necunoscut de la ambasadă i-a recomandat-o pe Kate Dresser.

Era ceva neobișnuit ca o americană să predea limba italiană la Roma, dar toate lucrurile sînt atît de complicate aici, încît bunul simț și scepticismul trebuie să cedeze cînd încerci să descrii un proces, o concesiune, un prînz sau orice altceva. Fiecare fapt sau amănunt nou dă naștere la mai multe întrebări decît răspunsuri, și pînă la urmă adevărul dispare. Iată-l pe cardinalul Micara cu adevăratul deget al lui Toma necredinciosul, pînă aici totul este clar, dar omul de lîngă noi din biserică este numai adormit sau mort? Și ce caută toți elefanții ăștia în Piazza Venezia?

Lecţiile aveau loc la capătul unei *sala* imense, în faţa căminului. Pregătirea lecţiilor îi răpea lui Streeter o oră şi cîteodată chiar două. Terminase cu „Pinocchio“ şi începuse să citească „I promessi Sposi“. Urma „Divina Comedie“. Era mîndru ca un copil de felul cum îşi făcea temele acasă, îi plăcea să facă exerciţii şi dictări şi intra de obicei în apartamentul lui Kate zîmbind ca un idiot, cu toată gura, foarte încîntat de sine însuşi. Era o profesoară foarte bună. Îi înţelegea prostia, memoria obosită de cei cincizeci de ani de viaţă şi dorinţa de a învăţa. Vorbea o italiană pe care o înţelegea şi el aproape întotdeauna, şi prin faptul că ţinea orele cu ceasul pe masă, că trimitea notele de plată prin poştă şi nu vorbea niciodată despre persoana ei, făcea ca lecţiile ei să fie practice, fără să aibă o notă de personalitate. I se părea o femeie frumoasă, cu trăiri intense, neastîmpărată şi, deşi poate prea muncită, totuşi fermecătoare.

Printre alte lucruri asupra cărora Kate Dresser păstra tăcere, în timpul orelor în partea din cameră pe care o separase special pentru lecţii printr-un paravan şi cîteva scaune aurite şi vechi, era faptul că se născuse şi fusese crescută în orăşelul Krasbie din statul Iowa. Părinţii ei muriseră. În orăşelul lor aproape toată lumea lucra la fabrica de îngrăşăminte chimice, dar, întîmplător, tatăl ei fusese taxator de tramvai. Cînd Kate crescu mare, nu admisese în ruptul capului ca tatăl ei să taxeze biletele de tramvai. Nici nu voise să recunoască vreodată că este tatăl ei, deşi îi moştenise principala trăsătură

fizică: un nas atît de cîrn încît toţi o poreclisera Roller Coster şi Pug. Plecase la Chicago şi de acolo la New York, unde se măritase cu un funcţionar de la Ministerul de Externe. Au locuit mai întîi la Washington şi apoi la Tanger. Imediat după război se mutaseră la Roma, unde soţul murise din cauza unei intoxicaţii lăsînd-o singură cu un băiat şi aproape fără nici un ban. Aşa ajunsese la Roma. Tot ce ştia despre Italia învăţase în Krasbie privind cortina cinematografului local, unde îşi petrecea după-amiezele de sîmbătă pe cînd era o fetiţă slăbuţă. Îmbrăcată şi murdară la fel ca toţi ceilalţi copii neastîmpăraţi, cu părul împletit în cozi, cu buzunarele pline de alune şi bomboane şi mestecînd chewing-gum, plătea la casă, indiferent dacă afară era frumos sau urît, douăzeci şi cinci de cenţi în fiecare sîmbătă şi se instala comod într-unul din scaunele din primele rînduri. Cînd apărea se auzea strigînd din toate părţile: „Roller Coster şi Pug!“ Dacă mai punem la socoteală pantofii cu tocuri înalte (luaţi de la surorile ei) şi inelele cu briliante ieftine pe care le purta în degete, nu-i de mirare că-şi băteau joc de ea. Băieţii îi lipeau chewing-gum pe păr şi o scuipau luînd drept ţintă ceafa ei subţire. Batjocorită, se uita drept la cortina care-i vorbea despre viitor. Pe cortina veche fusese pictată o grădină italiană cu chiparoşi, terasă, fîntînă arteziană şi, în prim-plan, se vedea o balustradă de marmură acoperită de trandafiri ce creşteau în vase tot de marmură. Peisajul de pe cortină era aproape identic cu cel care i se oferea acum privirii de la fereastra palatului Tarominia.

La prima vedere s-ar părea curios ca o femeie cu venituri atît de modeste să locuiască în palatul Tarominia. Există însă o explicație tipic romană. Baroneasa Tramonde, sora bătrînului duce al Romei, locuia în aripa de vest a palatului, într-un aprtament ce fusese construit pentru papa Andros al X-lea, la care se ajungea printr-o scară monumentală, cu tavanul și pereții pictați de sus pînă jos. Înainte de război, baronesei îi făcea mare plăcere să-și primească rudele și prietenii în capul acestei scări monumentale. Dar vremea trecuse. Baroneasa îmbătrînise și o dată cu ea îmbătrîniseră și prietenii ei care nu mai puteau să urce scările. Se luptau să ajungă pînă sus la partidele de cărți organizate de ea, ca o patrulă sub focul mitralierelor, domnii împingînd cucoanele și cîteodată invers, și puteai vedea bătrîni, marchizi și prințese — crema Europei — bodogănind și gîfîind, așezîndu-se extenuați pe treptele scării. Aripa cealaltă, în care locuia Kate, avea ascensor. În aceasta însă nu se putea instala unul, pentru că s-ar fi distrus picturile. Ca să eviți scările, singura cale de acces era prin apartamentul lui Kate și printr-o ușă de serviciu care făcea legătura cu aripa cealaltă. Acordîndu-i ducelui Romei, care avea și el un apartament în palat, dreptul să treacă pe la ea, Kate beneficia de un apartament în palat, plătind o chirie foarte mică. Ducele trecea de obicei prin apartamentul ei de două ori pe zi ca să-și viziteze sora, iar în prima joi a fiecărei luni la opt și cinci seara un grup de bătrîni impunători traversa

apartamentul îndreptîndu-se la partida de cărți organizată de baroneasă. Pe Kate n-o deranja de loc. De fapt, cînd auzea joia soneria de la intrare, inima începea să-i bată mai repede și era cuprinsă de o emoție puternică. Bătrînul duce îi conducea totdeauna pe invitați. Mîna dreaptă îi fusese tăiată de la încheietură de unul din călăii publici ai lui Mussolini și acum cînd toți dușmanii săi erau morți, își etala cu mîndrie ciuntitura. În urma lui veneau de obicei don Fernando Marchetti, duce de Treno, ducele și ducesa Ricotto-Sporci, contele Ambro di Albentiis, contele și contesa Fabrizio Daromeo, prințesa Urbana Tessoro, prințesa Isabella Tessoro și Frederico, cardinal de Baldova. Fiecare dintre ei se remarcase printr-o acțiune deosebită. Don Fernando parcursese cu mașina distanța Paris-Peking traversînd deșertul Gobi. Ducele Ricotto-Sporci își rupsese mai toate oasele într-o cursă de cai cu obstacole, iar contesa Daromeo avusese un post clandestin de radio prin care ținuse legătura cu forțele aliate chiar în centrul Romei în timpul ocupației germane. Ducele Romei îi oferea totdeauna un buchet de flori lui Kate, iar apoi dispăreau cu toții pe rînd prin bucătăria și ușa de serviciu.

Kate vorbea o italiană perfectă, făcuse cîteva traduceri, dăduse lecții și, în ultimii trei ani, își cîștigase existența ei și a băiatului dublînd în englezește personajele din filmele vechi italienești transmise de televiziunea engleză. Datorită accentului ei cultivat, dubla în special femei mai în vîrstă din lumea bună și alte per-

sonaje asemănătoare, dar era mult de lucru și își petrecea majoritatea timpului în studioul de sunet de pe malul Tibrului. Abia putea să se descurce cu ceea ce cîștiga și cu ceea ce-i lăsase soțul după moarte. De două, trei ori pe an primea de la sora ei din Krasbie scrisori în care se plîngea mereu: „Ah, Kate, fericito! Cît te invidiez că ești departe de viața noastră meschină de acasă, cu toate mărunțișurile ei sîcîitoare și obositoare". Viața lui Kate Dresser era și ea plină de mărunțișuri stupide și sîcîitoare, dar în loc să vorbească despre ele, îi trezea surorii sale, pofta de călătorii, trimițîndu-i fotografii făcute în gondole sau ilustrate din Florența, unde își petrecea totdeauna vacanța de Paști la niște prieteni.

Nu mai este ușor, dacă ai fost vreodată, să pătrunzi frumusețea Italiei, dar mergînd într-un week-end cu cîțiva prieteni la o vilă mai jos de Anticoli, Streeter văzu un peisaj atît de frumos și de încîntător încît era imposibil de descris. Ajunse la vilă devreme, într-o seară ploioasă. Privighetorile cîntau, ușile mari ale vilei erau larg deschise, vaze cu trandafiri erau răspîndite pretutindeni, iar în sobe ardeau bușteni de măslin. Datorită servitorilor ce aduceau cu adînci plecăciuni candelabrele cu lumînări și vinul, atmosfera părea să fie a unui banchet fastuos, ca la cinematograf, dat în cinstea unui prinț. Ieșind după masa de seară să asculte cîntecul privighetorilor și să privească luminile orășelelor de pe dealurile din jur, Streeter simți că niciodată nu trăise un astfel de sentiment de înduioșare privind dealurile cufundate în întuneric și punctate

de luminițe îndepărtate. Cînd ieși a doua zi de dimineață pe balconul camerei sale, zări în grădină o fată cu picioarele goale care culesese un trandafir și-l prindea acum în păr. Fata începu să cînte. Părea un flamenco gutural la început, urcînd apoi în falsetto, dar bietul Streeter constată că italiana lui era atît de redusă, încît nu înțelegea nici un cuvînt din cîntecul fetei și asta îl făcu să-și dea seama că nu înțelege prea bine nici peisajul din jur. Sentimentele sale erau foarte asemănătoare cu ceea ce simțise pe plajă sau într-o stațiune climaterică celebră, unde, copil fiind, se integrase temporar frumuseții și simplității naturii. Se revolta împotriva amintirii unei fericiri dulci-amare care durase atît de puțin. Fata continua să cînte și Streeter nu înțelegea o vorbă.

În timpul lecțiilor sale cu Kate, băiatul ei Charlie traversa cel puțin o dată *sala*. Îl pasiona baseball-ul, avea un ten urît și un rîs de bufniță. După ce îl saluta pe Streeter, comenta ultimele știri sportive din „Daily American" care apărea la Roma. Streeter avea un băiat cam de aceeași vîrstă și, deoarece în urma divorțului nu avea voie să-l vadă, nefiindu-i permis conform hotărîrii judecătorești, de cîte ori îl întîlnea pe Charlie dorul îi sfîșia inima. Charlie avea cincisprezece ani și era unul dintre băieții americani care pot fi văzuți așteptînd autobuzul școlii în fața ambasadei, purtînd jachete de piele neagră și pantaloni Lewis, totuși fistichiu, cu favoriți sau coadă de rățoi, și purtînd mănuși de baseball, făcînd orice ca să se vadă că sînt americani. Aceștia erau adevărații expa-

triați. Sîmbăta după ce ieșeau de la cinema se duceau într-unul din barurile „La Harry", „La Larry" sau „La Jerry" unde pereții erau acoperiți cu fotografiile cu autografe ale unor cîntăreți la chitară electrică sau ale unor subrete necunoscute, ca să mănînce ouă cu slănină, să discute despre baseball și să asculte muzică la tonomat. Erau copiii celor de la ambasadă, ai scriitorilor, funcționarilor de la firmele petroliere și de la societățile de transporturi aeriene, ai celor divorțați sau ai celor din cadrul asociației Fulbright Fellows. Mîncînd ouă cu slănină și ascultînd tonomatul cîntînd, erau triști și se simțeau foarte departe de casă, sentiment mult mai puternic decît cel care l-ar fi putut trăi vreodată părinții lor. Charlie își petrecuse cinci ani din viață sub un tavan poleit cu aur, care fusese adus din Lumea Nouă de primul duce al Romei, și văzuse marchize bătrîne, împodobite cu diamante mari cît o ghindă, strecurînd pe furiș cojile de brînză în poșetă la sfîrșitul prînzului. Se plimbase în gondole, jucase softball pe Palatin. Văzuse Palio la Siena și ascultase clopotele din Roma, Florența, Veneția, Ravena și Verona. Dar nu despre asta-i scrisese prin martie unchiului său din partea mamei, George, la Krasbie. În schimb îl rugase pe bătrîn să-l ia acasă, să fie și el un adevărat băiat american. Nimerise bine. Unchiul George tocmai se pensionase de la fabrica de îngrășăminte chimice și dorea de mult s-o aducă pe Kate și pe băiat acasă. În două săptămîni s-a și îmbarcat pe un vapor cu destinația Neapole.

Desigur că Streeter nu știa nimic de toate astea, dar simțise o oarecare încordare în relațiile dintre mamă și copil. Îmbrăcămintea americană, aerele de jucător de baseball și cowboy adoptate de băiat pe de-o parte și manierele atît de italianizate ale mamei pe de alta reprezentau surse sigure de neînțelegere și, ducîndu-se la ei într-o duminică seara, Streeter nimeri cînd era scandalul mai mare. Assunta, servitoarea, îi deschise ușa dar se opri în dreptul ușii ce dădea spre *sala*, deoarece îi auzea certîndu-se cu furie. Streeter nu mai putea pleca. Assunta îl anunțase deja și acum era obligat să aștepte în vestibul. Kate veni să-i spună în italienește cu ochii scăldați în lacrimi că nu poate să facă lecția în ziua aceea. Se întîmplase ceva și nu avusese timp să-i telefoneze la vreme. El se simțea complet ridicol în fața lacrimilor sale ținînd gramatica, caietul de notițe și „I Promessi Sposi" la subțioară. Îi spuse că n-avea nici o importanță în ceea ce privește lecția și o întrebă dacă putea să vină marți. Îl asigură că da, rugîndu-l în același timp să vină și joi dacă poate, dar pentru alt motiv :

— Fratele tatălui meu, unchiul George, vine să-l ia pe Charlie și nu știu ce să fac. Nu știu ce aș putea să fac. Dar cred că m-aș descurca mai bine dacă ar fi și un bărbat lîngă mine ; m-aș simți mult mai puțin singură. Nu-i nevoie să intervii sau să faci ceva, ci numai să fii de față și să bei un cocteil. M-aș simți mult mai bine dacă n-aș fi singură.

La plecare, Streeter acceptă să vină, întrebîndu-se ce fel de viață ducea femeia asta, dacă într-o situație grea trebuia să ceară ajutorul

unui străin. Lecţia fiind amînată şi neavînd nimic altceva de făcut, o luă pe malul rîului pînă departe, în apropierea Ministerului Marinei, întorcîndu-se apoi printr-un cartier mohorît, nici vechi nici nou. Fiind duminică, majoritatea caselor erau închise şi străzile erau pustii. Pe drum se întîlni cu cîte o familie venind de la grădina zoologică. Din cînd în cînd zărea pe cîte cineva ducînd o cutie de bomboane la subsuoară, unul din acele personaje care pot fi văzute în orice parte a lumii în serile de duminică, mătuşi nemăritate şi unchi celibatari, care merg să ia ceaiul la rudele lor şi duc ceva în dar ca să fie mai bine primiţi. Dar şi aceştia erau rari, şi Streeter era mai mult singur şi nu auzea decît zgomotul paşilor săi şi, undeva departe, huruitul surd al tramvaielor, zgomot ce accentua totdeauna singurătatea americanilor în după-amiezele de duminică. Îşi amintea de duminicile exasperante, lipsite de prietenie şi de dragoste din tinereţea sa. Pe măsură ce se apropia de centru, străzile deveneau mai animate şi mai luminoase, apăreau florile şi se auzea zgomotul conversaţiilor, iar lîngă poarta Santa Maria del Popolo fu acostat de o prostituată. Era o fată tînără şi frumoasă, dar îi răspunse într-o italiană stricată că-l aşteaptă iubita acasă şi îşi continuă drumul.

Traversînd piaţa fu martor la un accident de maşină. Se auzi un zgomot de oase rupte. Conducătorul maşinii o şterse repede de la locul accidentului, luînd-o la goană în sus, pe dealul Pincia. Victima zăcea pe pavaj. Era un om prost îmbrăcat, cu părul negru ondulat şi

pomădat. Probabil că părul fusese mîndria lui. Ca de obicei, lumea s-a adunat curioasă, fără nici un fel de respect însă în faţa morţii. Doar cîteva femei s-au închinat. Vorbeau toţi deodată foarte aprins. Erau guralivi şi preocupaţi, se pare, de propriile lor păreri, fără să dea nici o atenţie muribundului, şi se îngrămădiseră atît de mulţi, încît poliţiştii şi-au croit drum cu greu ca să ajungă la victimă. Răsunîndu-i încă în urechi cuvintele prostituatei, Streeter se întreba de ce preţuiau oamenii atît de puţin viaţa altora.

Din piaţă se întoarse spre rîu şi, trecînd pe lîngă mormîntul lui Augustus, observă un tînăr ademenind o pisică cu o bucată de pîine. Pisica era una din miile de pisici care trăiesc printre ruinele Romei, hrănindu-se cu resturi de spaghete. Cînd se apropie, omul scoase din buzunar o pocnitoare, o înfipse în bucata de pîine, aprinse fitilul şi aşeză pîinea pe trotuar. Cînd pisica o înhăţă, explodă. Animalul ţipă ca muşcat de şarpe, sărind în aer cu corpul contorsionat de spaimă, şi o zbughi apoi peste zid dispărînd în bezna mormîntului lui Augustus. Omul se prăpădea de rîs împreună cu cîţiva privitori din jur.

Primul impuls al lui Streeter a fost să-l ia la bătaie ca să-l înveţe minte să nu mai hrănească pisicile vagabonde cu pocnitori, dar era prea multă lume de faţă şi toată întîmplarea ar fi degenerat într-un scandal general şi, pe deasupra, îşi dădu seama că nu era nimic de făcut. Oamenii care au rîs de această glumă erau buni şi blînzi, majoritatea fiind probabil părinţi iubitori. Poate că erau aceiaşi pe care îi văzuse mai devreme culegînd violete pe Palatin.

Mergînd pe o stradă întunecoasă, Streeter auzi în spate un tropot de cai. Părea o companie de cavalerie și se dădu la o parte lăsînd să treacă un dric și un cupeu. Dricul era tras de patru murgi împodobiți cu pompoane din pene negre. Birjarul purta o redingotă neagră cu fireturi, o pălărie de amiral și avea fața roșie și aspră a unui hoț de cai bețiv. Dricul se zdruncina, scîrțîia și se îndoise în așa hal din toate încheieturile hurducîndu-se pe bolovanii străzii, încît nefericitul pe care-l purta era probabil foarte clătinat, iar cupeul ce mergea în urma dricului era gol. Prietenii mortului greșiseră, se pare, data înmormîntării sau pur și simplu uitaseră, așa cum se întîmplă adesea la Roma, iar dricul și cupeul își vedeau de drum spre poarta Servia.

Deodată, Streeter își dădu seama că nu voia să moară la Roma. Era sănătos tun și n-avea nici un motiv să se gîndească la moarte, cu toate astea însă îi era frică. Ajuns acasă, își turnă un whisky îndoit cu apă și ieși pe balcon. Privea amurgul și luminile ce se aprindeau, mirîndu-se singur de propriile-i sentimente. Nu voia să moară la Roma. Își tot spunea că ideea asta nu se putea naște decît din stupiditate și ignoranță, pentru că această frică nu era decît neputința lui de a răspunde vieții. S-a mustrat singur cu argumente și s-a consolat cu whisky. Pe la miezul nopții însă fu trezit de zgomotul unei căruțe și de tropotul cailor ; de frică îl trecură din nou sudori reci. Avu impresia că dricul, hoțul de cai și cupeul gol treceau hurducîndu-se sub balconul său. Se sculă, se duse la fereastră ca să se convingă. Nu erau decît două căruțe goale ce se întorceau acasă în curte.

Cînd unchiul George debarcă la Neapole într-o marți, era emoționat și bine dispus. Prin călătoria asta dorea să obțină două lucruri deodată. Să-i aducă acasă pe Kate și pe Charlie și să se bucure și el de o vacanță, prima în patruzeci și trei de ani. Își notase itinerariul stabilit cu un prieten din Krasbie care vizitase Italia. „Tragi la hotelul Royal din Neapole. Vizitezi muzeul național. Bei un pahar la galeria Umberto. Seara mănînci la California. Au o bucătărie americană bună. Iei rapidul Roncari a doua zi dimineața spre Roma. Trenul trece prin două sate foarte interesante și oprește în locul unde a locuit Neron. În Roma tragi la Excelsior. Oprește-ți cameră din timp..."

Miercuri dimineața se sculă cu noaptea în cap și coborî în restaurantul hotelului.

— Suc de portocale și șuncă cu ouă, comandă chelnerului. Chelnerul îi aduse suc de portocale, cafea și ruladă. Dar ouăle cu șuncă ? întrebă unchiul George. Zîmbetul vag și plecăciunile repetate ale chelnerului îl făcură să-și dea seama imediat că nu știe englezește. Atunci scoase din buzunar dicționarul frazeologic. Propoziția cu ouă și șuncă lipsea. N-ai șunnncaa ? întrebă el. N-ai ouăăă ? Chelnerul continua să zîmbească făcînd plecăciuni și unchiul George se lăsă păgubaș. A mîncat ce i s-a adus, i-a dat chelnerului un bacșiș de douăzeci de lire, a schimbat patru sute de dolari în cecuri de călătorie la biroul de schimb și a părăsit hotelul.

Teancul impresionant de lire îi umfla buzunarul de la piept, iar el păzindu-şi portofelul cu mîna stîngă dădea impresia că-l durea inima. După cum ştia, Neapole era plin de hoţi. Un taxi l-a dus pînă la autogara dintr-o piaţă din apropierea galeriei Umberto. Era devreme, abia se lumina. Se bucura de mirosul cafelei, al pîinii proaspete şi de agitaţia oamenilor care se duceau la lucru. Dinspre golf venea mirosul plăcut al mării. Sosise prea devreme şi fu condus de un domn cu faţa roşie şi accent englezesc. Era ghid, unul dintre indivizii care, indiferent de mijloacele cu care te deplasezi sau locurile prin care treci, transformă vizitarea monumentelor în ceva bizar. Vorbesc cîteva limbi pe care le ştiu la perfecţiune, au cunoştinţe impresionante despre antichitate şi iubesc frumosul cu pasiune. Dar la fiecare ocazie cînd pot rămîne un moment singuri beau o duşcă din sticla plată de care nu se despart niciodată sau ciupesc discret vreo tînără pelerină. Fac apologia lumii antice în patru limbi, dar umblă jerpeliţi, cu cămaşa totdeauna murdară, iar mîinile le tremură permanent dorind alcool şi senzaţii lubrice. Vorbind despre vreme, unchiul George simţi că ghidul mirosea a whisky. Apoi îl părăsi pe unchiul George grăbindu-se să-i ajungă pe ceilalţi vizitatori care tocmai se îndreptau spre autobuz traversînd piaţa.

Erau aproape treizeci înghesuiţi unul într-altul intimidaţi, fireşte, de lucrurile străine din jurul lor. Majoritatea erau femei bătrîne. Veneau cotcodăcind (aşa cum vom face cu toţii la bătrîneţe), plictisitori ca toţi călătorii vîrstnici.

Apoi, însoţiţi de ghid care ridica Neapole în slăvi, porniră.

Întîi au mers de-a lungul coastei. Culoarea mării îi aminti unchiului George de cărţile poştale ilustrate pe care le primise cîndva din Honolulu de la un prieten plecat în vacanţă. Era verde şi albastră. Personal, nu văzuse niciodată aşa ceva. Trecură pe lîngă nişte staţiuni de vară pe jumătate adormite, unde cîţiva tineri stăteau întinşi în costume de baie pe stînci, aşteptînd răbdători să se bronzeze. Unchiul George se întreba la ce se puteau gîndi oamenii aceia. La ce Dumnezeu puteau să se gîndească atîtea ore în şir întinşi pe stînci. Trecură şi pe lîngă nişte cabine de baie dărăpănate, mici ca nişte closete de ţară, şi unchiul George îşi aminti, cîţi ani trecuseră Doamne de atunci? fiorul cu care se dezbrăcase cînd era copil în astfel de cabine impregnate de mirosul sărat al mării. Cînd cotiră pe drumul ce mergea spre interiorul ţării, întoarse capul ca să arunce o ultimă privire mării, mirîndu-se cît de mult i se întipărise în minte întinderea ei albastră şi strălucitoare. Apoi, trecînd printr-un tunel, ieşiră în plin cîmp. Pe unchiul George îl interesa agricultura, admiră viţa de vie ca nişte pomi fructiferi, se uită la pămîntul cultivat în terase şi privi cu o strîngere de inimă eroziunile provocate de ploaie. Îşi dădu seama că doar un geam de sticlă îl despărţea de o viaţă care pentru el era la fel de străină ca şi cea de pe lună.

Autobuzul cu geamuri mari şi acoperiş de sticlă semăna cu un acvariu, iar razele soarelui şi umbra norilor cădeau într-un joc de umbre şi

lumini pe fețele călătorilor. La un moment dat drumul fu blocat de o turmă de oi care, înconjurînd autobuzul, îi izolă ca o insulă pe americanii vîrstnici și umplu aerul cu behăitul lor răgușit. În spatele oilor se vedea o fată cărînd pe cap un ulcior cu apă. Un bărbat dormea în iarba de pe marginea drumului. În pragul unei case, o femeie își alăpta copilul. În interiorul cupolei de sticlă, bătrînele doamne discutau taxele de transport ale bagajelor cu avionul.

— Grace s-a molipsit de bube dulci în Palermo, spunea una din ele. Nu cred că o să mai scape vreodată de ele.

Ghidul le atrăgea atenția asupra vechilor porțiuni de drumuri, poduri și turnuri romane. În vîrful unui deal se vedea, spre bucuria unchiului George, un castel, și nu era de mirare că priveliștea îi făcea plăcere de vreme ce pe farfuriile din copilăria sa erau pictate castele, ca și pe primele cărți ce-i fuseseră citite sau pe care le citise el însuși. Ele însemnaseră pentru el tot ce era captivant, straniu și minunat în viață, și acum ridicîndu-și doar ochii putea să vadă un castel adevărat, proiectîndu-se pe cerul tot atît de albastru ca și pozele sale din cărți.

După vreo două ore s-au oprit într-un sat unde se afla o cafenea și toalete. O ceașcă de cafea costa o sută de lire, ceea ce a constituit subiectul de conversație al bătrînelor doamne pentru încă o bucată de drum. La hotel cafeaua costase numai șaizeci de lire și la barul din colț patruzeci de lire. Își luară pilulele citind ghidul turistic, în timp ce unchiul George privea pe fereastră țara asta străină în care florile de primăvară creșteau o dată cu cele de toamnă. S-ar putea ca acum în Krasbie să fie un timp mizerabil, dar aici totul era înflorit, pomii și mimozele, iar pajiștile erau smălțuite cu flori și grădinile de zarzavat pline de legume.

Intrară apoi într-un orășel sau tîrgușor cu străzi înguste și întortocheate, al cărui nume nu l-a înțeles. Ghidul le spuse că avea loc o *festa*[1]. Ca să-și poată croi drum, șoferul trebui să claxoneze într-una și de cîteva ori fu nevoit să oprească din cauza mulțimii. Oamenii de pe stradă priveau cu atîta mirare această apariție, acvariul cu americani bătrîni, încît unchiul George se simți jignit. Zări o fetiță scoțîndu-și coaja de pîine din gură ca să se zgîiască la el, iar femeile își luau în brațe copiii ca să-i vadă mai bine pe străini. Ferestrele se deschideau în grabă și lumea năvălea afară din cîrciumi arătînd cu mîna rîzînd spre turiștii aceștia ciudați. Unchiul George ar fi vrut să le vorbească așa cum vorbise de atîtea ori la clubul agricultorilor. „Nu vă mai zgîiți la noi", ar fi vrut să le spună. „Nu sîntem chiar atît de ciudați, de bogați și de străini. Nu vă mai zgîiți la noi."

Autobuzul coti pe o străduță laterală, oprindu-se din nou în fața unei cafenele cu toaletă. Majoritatea pasagerilor se împrăștiară să cumpere ilustrate. Unchiul George zări peste drum o biserică deschisă și vru să intre. Cînd deschise ușa, aerul mirosea tare a tămîie. Pereții de piatră erau goi, ca într-o magazie, și numai cîteva

1 Sărbătoare (it.).

luminări ardeau în sacristiile laterale. Apoi auzi vocea puternică a cuiva care se ruga în genunchi în fața uneia dintre sacristii. Se ruga cum nu mai văzuse niciodată pe cineva rugîndu-se. Vocea sa puternică era cînd rugătoare cînd mînioasă. Fața era toată scăldată în lacrimi. Implora crucea cerînd o explicație, iertare sau altă viață. Dădea din mîini plîngînd, iar vocea și suspinele stîrneau ecouri puternice în încăperea goală. Unchiul George ieși repede reluîndu-și locul în autobuz.

Ieșiră din nou în cîmp și aproape de prînz ajunseră la fosta locuință a lui Neron. Își luară bilete și intrară. Erau niște ruine impunătoare și ciudate, niște ziduri de cărămidă. Fusese o construcție înaltă și măreață. Acum, pereții și arcadele camerelor fără acoperiș erau risipite prin iarbă, vechile coridoare nu mai duceau nicăieri și numeroase trepte se răsuceau în sus oprindu-se la jumătatea drumului. Unchiul George se despărți de grup, rătăcind fericit printre ruinele palatului. Atmosfera i se părea plăcută și liniștită, aproape ca într-o pădure, auzi o pasăre cîntînd și susurul unei ape. Formele ruinelor năpădite de buruieni ca părul din urechile bătrînilor îi erau familiare, de parcă visurile sale de demult s-ar fi desfășurat într-un decor asemănător. Ajunsese într-un loc mai întunecat. Aerul era umed, iar camerele de cărămidă ce dădeau una într-alta erau năpădite de buruieni. Fusese poate o închisoare, o cameră de gardă sau un templu unde se săvîrșeau rituri obscene, pentru că se simți deodată excitat de umezeală. Se întoarse căutînd soarele, susurul

apei și cîntecul păsării și se trezi față în față cu un ghid care stătea în mijlocul cărării.

— Nu vreți să vedeți un loc special ?

— Ce anume ?

— Ceva foarte special. Numai pentru bărbați. Numai pentru bărbații tari. Niște picturi... foarte vechi.

— Cît ?

— Două sute de lire.

— E-n regulă. Și unchiul George îi dădu banii din buzunarul în care ținea mărunțișul.

— Veniți, spuse ghidul. Pe aici. Ghidul mergea repede, atît de repede încît unchiul George abia se putea ține după el alergînd. Îl văzu strecurîndu-se printr-o deschizătură îngustă din zid, într-un loc unde cărămida se sfărîmase. Cînd vru să-l urmeze, ghidul dispăruse. Era o cursă. Un braț îl apucă pe la spate de gît, smucindu-i capul îndărăt cu atîta putere încît nu mai putu scoate nici un sunet. Simți o mînă scoțîndu-i ușurel portofelul de la piept, atingere la fel de ușoară ca mușcătura peștelui în momeală, și apoi fu aruncat brutal la pămînt, unde zăcu cîteva minute amețit. Cînd reuși să se scoale, descoperi că-i lăsase portofelul gol și pașaportul.

Izbucni furios înjurînd hoții și toată Italia cu populația ei de bandiți, flașnetari și zidari. Deși cuprins de mînie, sentimentul de slăbiciune și rușine era mai puternic decît furia. Îi era rușine de el și cînd își ridică portofelul și-l băgă în buzunarul de la piept, avu impresia că-i fusese smulsă și strivită însăși inima. Cine era de vină ? În nici un caz ruinele umede. Vrusese ceva ce în propriile sale concepții era complet

imoral şi numai el era de vină. Poate că acest furt se repeta în fiecare zi, la fiecare oprire a autobuzului, cînd alţi bătrîni nebuni ca el cădeau în cursă. Se sculă cu greu, obosit şi enervat că bătrînul lui trup îl băgase în bucluc. Scuturîndu-şi hainele, îşi dădu seama să era tîrziu. Poate că pierduse autobuzul şi-l abandonaseră aici, între ruine, fără nici un ban în buzunar. Începu să alerge prin camerele fostului palat pînă cînd, ieşind la lumină, zări în depărtare turma de bătrîne care se înghesuiau ca de obicei una într-alta. Din dosul unui zid apăru şi ghidul şi porniră din nou la drum.

Roma era urîtă. Cel puţin suburbiile : tramvaie, magazine cu mobile de ocazie, străzi întortocheate şi blocuri cu apartamente în care nimeni n-ar vrea să locuiască. Bătrînele începură să-şi adune ghidurile turistice, să se îmbrace şi să-şi pună mănuşile. Sfîrşitul tuturor călătoriilor este oriunde acelaşi. Îmbrăcate, se aşezară din nou cu mîinile în poală şi se aşternu liniştea.

— Mai bine nu veneam, se adresă una din ele vecinei sale. Mai bine nu plecam de acasă. Şi nu era singura care gîndea la fel.

— *Ecco, ecco Roma*[1], spuse ghidul şi, într-adevăr, ajunseseră la Roma.

Joi la şapte cînd Streeter s-a dus la Kate ca de obicei tot Assunta i-a deschis, dar pentru prima dată traversa *sala* fără să aibă la subţioară „I promessi Sposi“ şi se aşeză în faţa

[1] Priviţi, priviţi Roma (it.).

căminului. Apoi a intrat Charlie. Purta ca totdeauna pantalonii săi strîmţi Lewis, cu manşetele suflecate, şi o cămaşă roz. În mers îşi tîrşîia tocurile înalte ale cizmelor cu carîmbul moale, sau bătea viguros cu ele pe pardoseala de marmură. Vorbea de baseball izbucnind din cînd în cînd, ca la o repetiţie, în rîsul său forţat de bufniţă, dar nu scoase nici un cuvînt despre unchiul George. Aceeaşi tăcere complice o păstra şi Kate cînd intră în *sala* şi nu-i oferi nimic de băut lui Streeter. Părea în pragul unei furtuni care anulase în ea orice capacitate de a lua o hotărîre. Vorbiră despre vreme. La un moment dat, Charlie se lipi de maică-sa, iar ea îl apucă de amîndouă mîinile. Apoi se auzi soneria de la intrare şi Kate se duse la uşă să-şi întîmpine unchiul. S-au îmbrăţişat foarte afectuos, ca în familie, şi, după ce toate manifestările de dragoste s-au terminat, unchiul George i-a spus :

— Am fost furat, Kate. Mi-au furat ieri patru sute de dolari cînd veneam cu autobuzul de la Neapole spre Roma.

— Îmi pare rău. Şi n-ai putut să faci nimic, George ? N-ai putut să te plîngi nicăieri ?

— Să mă plîng, Kate ? N-am putut vorbi cu nimeni de cînd am coborît de pe vas. Nu ştie nimeni englezeşte. Chiar dacă le-ai tăia mîinile şi tot n-ar fi în stare să vorbească. Nu sînt calic, pot să-mi permit luxul să pierd patru sute de dolari, dar înţeleg să-i pierd pentru ceva ce merită.

— Îmi pare tare rău.

— Ai o casă frumoasă, Katie.

Katie se adresă lui Charlie :

— Charlie, uite-l pe unchiul George.

Dacă Katie scontase pe faptul că s-ar putea ca cei doi să nu se înţeleagă, se înşelase amarnic. Charlie, care uitase să mai rîdă ca o bufniţă, stătea aşa de drept, de hotărît, aşteptînd să vadă ce poate face America pentru el, încît s-au înţeles dintr-o privire şi Kate trebui să-i despartă cu sila ca să-l poată prezenta pe Streeter. După ce dădu mîna cu elevul ei, unchiul George trase o concluzie greşită.

— Ştii englezeşte ?

— Sînt american.

— La cît eşti condamnat ?

— Ăsta-i al doilea an, lucrez la F.R.U.P.C.

— Asta-i o ţară imorală, spuse unchiul George aşezîndu-se pe unul din scaunele aurite. Întîi mi-au furat patru sute de dolari, apoi peste tot pe unde am trecut n-am văzut decît statui de bărbaţi dezbrăcaţi, goi puşcă.

Kate o sună pe Assunta şi vorbindu-i repede în italiană, îi comandă whisky şi gheaţă.

— Depinde cum priveşti lucrurile, unchiule George.

— Nu, nu-i aşa. Este împotriva naturii. Nu-i admis nici într-un vestiar. Cred că foarte puţini oameni sînt dispuşi să se plimbe goi într-un vestiar, dacă au la îndemînă un prosop cu care să-şi înfăşoare şoldurile. Nu, nu-i natural. Oriunde întorci capul vezi acelaşi lucru. Pe acoperişuri, la intersecţiile principale, acelaşi lucru. Cînd veneam încoace, am trecut printr-o grădiniţă, sau cum îi spuneţi voi, un loc de joacă rezervat copiilor şi, exact în mijlocul celor care

se jucau, se înălţa unul dintre bărbaţii ăştia goi puşcă.

— Bei un whisky ?

— Da, te rog... Vasul pleacă sîmbătă, Katie, şi vreau să veniţi amîndoi cu mine acasă.

— Nu vreau să-l las pe Charlie să plece.

— Dar el vrea să plece, nu-i aşa Charlie ? Mi-a scris o scrisoare frumoasă, bine gîndită şi scrisă cu o caligrafie splendidă. A fost într-adevăr o scrisoare frumoasă, Charlie. I-am arătat-o directorului de la şcoală şi mi-a spus că te primeşte oricînd în cursul superior la noi, în Krasbie. Şi, în plus, vreau să vii şi tu cu noi, Kate. E căminul tău, singurul tău cămin. Nenorocirea ta, Katie, a fost că-şi băteau joc de tine cînd erai mică în Krasbie, iar tu ai fugit.

— Dacă-i adevărat, şi poate că este, răspunse ea, de ce m-aş mai întoarce într-un loc în care par ridicolă ?

— Nu, Katie, n-ai să pari ridicolă. Voi avea eu grijă de asta.

— Vreau să mă duc acasă, mamă, spuse Charlie care stătea mai puţin ţeapăn pe un taburet, lîngă cămin. Mi-e dor tot timpul de casă.

— Cum poate să-ţi fie dor de America ? Şi vocea ei deveni deodată foarte aspră. N-ai văzut-o niciodată. Aici este casa ta.

— Ce vrei să spui ?

— Locul tău este lîngă mama ta.

— Am nevoie şi de altceva, mamă. Aici mă simt tot timpul străin. Toţi vorbesc altă limbă.

— Nici măcar n-ai încercat vreodată să înveţi italiana.

— Chiar dacă aş fi încercat, ar fi fost acelaşi lucru. Mi s-ar fi părut tot o limbă străină. Mi-aş fi dat tot timpul seama că nu este limba mea. De fapt, nu-i înţeleg pe oamenii ăştia, mamă. N-am nimic de zis, îmi plac, dar nu-i înţeleg. Nu ştii niciodată la ce te poţi aştepta de la ei.

— De ce nu încerci să-i înţelegi ?

— Ba încerc, dar chiar dacă aş fi un geniu, tot nu i-aş putea înţelege. Şi tu ai spus asta şi ştiu că şi ţie ţi-e dor de casă cîteodată. Mi-e de ajuns să-ţi văd privirea.

— Dorul de casă nu înseamnă nimic, răspunse ea furioasă, absolut nimic. Dintre toţi oamenii din lume, jumătate din ei suferă de dorul de casă. Dar tu eşti prea mic ca să înţelegi. Cînd te afli undeva şi ai dori să fii în altă parte, nu rezolvi nimic suindu-te pe primul vas şi pornind într-acolo. De fapt nu doreşti o altă ţară. Doreşti să descoperi ceva ce zace ascuns în tine, sau ceva ce n-ai fost capabil să găseşti niciodată.

— N-am vrut să spun asta, mamă, ci doar că m-aş simţi cu mult mai bine trăind în mijlocul oamenilor care vorbesc limba mea.

— Dacă n-aştepţi de la viaţă decît să te simţi bine, Dumnezeu să te aibă în pază.

Atunci sună clopoţelul de la intrare şi Assunta se duse la uşă. Aruncînd o privire la ceas, Kate văzu că era ora opt şi cinci şi era prima joi din lună. Înainte ca să poată explica despre ce este vorba, invitaţii obişnuiţi începură să traverseze *sala* cu ducele Romei în frunte, care ducea un buchet de flori în mîna stîngă. Puţin în spatele lui venea nevastă-sa, ducesa, o femeie înaltă şi subţire, cu părul cărunt, încărcată de

bijuterii ce fuseseră făcute cadou familiei sale de Francisc I. Şi mai în spate se înşirau o serie de nobili, ca actorii unui circ de ţară, gălăgioşi şi obosiţi de drum. Ducele îi dădu lui Kate florile. Se înclinară cu toţii în faţa celor prezenţi şi trecură apoi prin bucătăria cu miros de gaze, îndreptîndu-se spre uşa de serviciu.

— Giuseppe, bărbierul, şi-a luat plata, începu să cînte tare unchiul George. Şi-avea o mustaţă neagră, uite-aşa de mare. Dar la privirile sale amuzate n-a rîs nimeni, aşa cum se aşteptase, şi atunci întrebă : Ce-a fost asta ?

Kate îi explică, iar el observă că ochii ei străluceau.

— Îţi plac lucrurile astea, nu-i aşa ?

— Da.

— E o nebunie, Kate, e o nebunie. Mergem cu toţii acasă. Voi doi puteţi locui în cealaltă jumătate din casă. Şi vă aranjez şi o bucătărie drăguţă americană.

Streeter îşi dădu seama că era mişcată de oferta lui şi avea impresia că are să izbucnească în plîns. În schimb, ea răspunse repede :

— Cum dracu crezi că s-ar fi putut descoperi America dacă toată lumea ar fi stat acasă, în locuri asemănătoare cu Krasbie ?

— Tu nu descoperi nimic, Katie.

— Ba da, ba da.

— Am fi cu toţii mai fericiţi, mamă, spuse Charlie. Am fi toţi mai fericiţi într-o casă curată, cu prieteni mulţi, grădină, o bucătărie drăguţă şi duş.

Ea stătea cu spatele la ei, în faţa căminului, şi răspunse tare :

— Nici un fel de prieteni plăcuţi, nici un fel de bucătărie, nici un fel de grădină, nici un fel de duş şi nimic altceva nu mă poate împiedica să doresc să văd lumea şi oamenii care trăiesc în ea. Apoi, întorcîndu-se, se adresă încetişor băiatului : O să duci dorul Italiei, Charlie.

Băiatul izbucni în rîsul lui de bufniţă.

— O să-mi fie dor de firele negre de păr din mîncare.

Ea nu scoase nici un sunet. Nici măcar un oftat. Atunci, băiatul se repezi plîngînd la ea :

— Iartă-mă, mamă, iartă-mă ! A fost o prostie. Este numai o glumă veche de-a noastră. Îi sărută mîinile şi lacrimile de pe obraji, iar Streeter se ridică discret şi ieşi.

Tal era cio che di meno diforma e di meno compassionevole si faceva vedere intorno, i sani, gli agiati, citea Streeter duminica la lecţia următoare. *Chè, dopo tante immagini din miseria, e pensando a quella ancor più grave, per mezzo alla quale dovremo condurre il lettora, no ci fermeremo ora a dir quale fosse lo spettacolo degli appestati che si strascicavano o giacevano per le strade, de poveri, de fanciulli, delle donne* [1]. .

[1] Aşa era ceea ce deformează mai puţin şi ceea ce se vedea în jur mai puţin demn de milă, cei sănătoşi, cei înstăriţi... Care după atîtea imagini de mizerie, şi gîndind la mizeria şi mai gravă, prin mijlocirea căruia trebuie să-l călăuzim pe cititor, nu ne vom opri acum să spunem care era spectacolul oferit de ciumaţii care se tîrau sau zăceau pe străzi, ori de săraci, de copii şi de femei (it.).

Îşi dădea seama că băiatul plecase, nu după spusele ei, ci pentru că tot apartamentul părea mult mai mare. În mijlocul lecţiei, bătrînul duce al Romei trecu prin cameră în halat şi papuci ducîndu-i surorii sale bolnave un castronaş cu supă. Kate arăta aşa de obosită, aşa cum arăta de fapt totdeauna şi, la sfîrşitul lecţiei, cînd Streeter s-a ridicat să plece, întrebîndu-se dacă avea să aducă sau nu vorba de Charlie sau de unchiul George, l-a lăudat pentru progresele făcute sfătuindu-l să termine mai repede „I Promessi Sposi“ şi să cumpere pentru săptămîna viitoare *„Divina Comedie“*.

CLEMENTINA

Se născuse şi crescuse în Nascosta pe vremea minunilor, cînd se întîmplase miracolul odoarelor şi în iarna lupilor. Avea zece ani cînd hoţii spărseseră relicvarul Sfintei Fecioare, imediat după ultima slujbă ce avusese loc de San Giovanni şi furaseră odoarele dăruite bisericii de o prinţesă vindecată ca prin farmec de ficat. A doua zi pe cînd se întorcea de la cîmp, moş Serafino văzuse în gura uneia dintre grotele ce serviseră drept cimitir etruscilor, o apariţie angelică făcîndu-i semn să se apropie. Speriat, Serafino o luă la fugă. Cuprins mai apoi de friguri, chemă pastorul şi-i povesti toată întîmplarea. Iar acesta ducîndu-se la grota cu pricina găsi printe frunzele veştede pe care stătuse îngerul, odoarele furate. În aceeaşi vară, Maria, verişoara sa văzuse pe drumul ce trecea mai jos de fermă pe însăşi diavolul, îmbrăcat ca de obicei, în costumul său roşu strîns pe corp, cu coarnele şi coada-i ascuţită atît de bine cunoscute. Avea paisprezece ani pe vremea nemaipomenitei zăpezi cînd, scoţînd pe înserat apă din fîntînă, văzu cu groază la întoarcere lupii. Haita de vreo şase, şapte lupi urca în şir prin zăpadă treptele uliţei Cavour. Scăpînd

găleata şi cu limba înţepenită de groază, se repezi în turnul care le servea atunci drept locuinţă. Sufocată de spaimă, avu totuşi curajul să-i urmărească prin crăpăturile uşii. Blana lor era mai închisă decît a cîinilor, coastele lor împungeau blănurile răpănoase, iar din boturile lor căscate li se scurgeau balele însîngerate de oile pe care le sfîrtecaseră. Era înspăimîntată şi totuşi într-un fel ciudat, transportată, pentru că lupii croindu-şi drum prin zăpadă, păreau întruchiparea spiritelor morţilor sau, poate, a altor elemente care constituiau misterul pe care-l bănuia strîns legat de însăşi esenţa vieţii şi, dacă n-ar fi rămas urmele lor pe zăpadă, ar fi crezut că visase. Avea şaptesprezece ani cînd s-a angajat ca donna di servizio[1] la un baron obscur ce locuia într-una din vilele din deal şi, în aceeaşi vară, Antonio îi suci capul şoptindu-i seara, pe cîmpul întunecat, că este „trandafirul său înveşmîntat în rouă". Clementina se spovedi, se pocăi şi fu iertată. Dar după a şasea abatere, pastorul o obligă să se logodească şi astfel Antonio deveni logodnicul ei, *il fidanzato*. Dar mama lui Antonio nu era încîntată şi după trei ani, deşi Clementina era încă „trandafirul înveşmîntat în rouă", iar Antonio era tot acelaşi „fidanzato". De cîte ori venea vorba de căsătorie, mama îşi smulgea părul din cap. În toamnă, baronul îi propuse să meargă la Roma şi, cum ar fi putut să refuze, cînd ea visa zi şi noapte să-l vadă pe papă cu ochii ei şi să se poată plimba pe străzile luminate feeric.

[1] Fată în casă (it.).

Ajunsă la Roma, deşi dormea pe un mindir de paie şi se spăla într-o găleată, deşi muncea atît de mult încît rareori avea timp să se plimbe, cînd reuşea totuşi să iasă în oraş, spectacolul străzii era o desfătare pentru ea. Baronul îi promisese douăsprezece mii de lire pe lună. Dar nici la sfîrşitul primei luni şi nici la sfîrşitul celei de a doua nu primi nici un ban, iar bucătăreasa îi spusese că baronul aducea adesea fete de la ţară ca să-l servească fără să le plătească. Într-o seară, pe cînd îi deschidea uşa, îşi ceru cu tot respectul cuvenit drepturile. Dar baronul găsi că este foarte prost crescută că-i cere un salariu cînd ei îi oferise masă şi casă şi în plus posibilitatea de a schimba aerul şi de a vizita Roma. Clementina era practic în zdrenţe, pantofii erau făcuţi praf şi nu mînca decît rămăşiţele de la masa baronului. Îşi dădea seama că trebuie să găsească alt stăpîn, pentru că n-avea bani să se întoarcă acasă la Nascosta. În săptămîna următoare, o verişoară de-a bucătăresei îi găsi un loc unde în afară de atribuţiile ei de *donna*, trebuia să coasă, astfel că muncea şi mai mult. Cu toate astea, la sfîrşitul lunii nu primi nici un fel de salariu. Atunci, Clementina refuză să termine rochia pe care *signora* urma s-o poarte la recepţie, dacă nu i se dădeau drepturile ei. *Signora,* neagră de furie, îşi smulse părul din cap, dar plăti. În aceeaşi seară, verişoara bucătăresei o anunţă că nişte americani aveau nevoie de o *donna*. Clementina băgă vasele nespălate în cuptor ca să pară ordine, se rugă lui San Marcello şi traversă în goană

Roma spre casa americanilor, fiind sigură că toate fetele din Roma căutau să ocupe în seara aceea acelaşi post. Americanii aveau doi băieţi şi erau foarte bine crescuţi, dar Clementina îşi dădu imediat seama că erau trişti şi cam ţicniţi. Îi oferiră salariul de douăzeci de mii de lire pe lună şi o cameră foarte frumoasă în care, adăugară ei, sperau să se simtă bine. Şi a doua zi dis-de-dimineaţă îşi aduse lucrurile.

Clementina auzise multe despre americani, că erau generoşi şi fraieri, ceea ce în parte era adevărat, pentru că erau într-adevăr generoşi şi o tratau ca pe un musafir, întrebînd-o mereu dacă ar fi dispusă să facă cutare sau cutare treabă şi scuzîndu-se apoi pentru deranj. O obligau să iasă în oraş în fiecare joi şi duminică. Domnul era lung şi slab şi lucra la ambasadă. Avea părul tăiat foarte scurt, ca la nemţi sau la puşcăriaşi, sau ca şi cînd ar fi fost operat de curînd la cap. Avea un păr negru şi aspru şi, dacă şi l-ar fi ondulat, toate fetele de pe stradă l-ar fi admirat. În schimb, el se desfigura săptămînal la bărbier. În alte privinţe era modest, purta, de exemplu, la plajă un costum întreg de baie în loc de slip, dar se plimba pe străzile Romei cu capul gol, în văzul tuturor. Doamna era frumoasă, avea o piele ca marmura şi era foarte elegantă. Clementina ducea o viaţă comodă şi amuzantă şi se ruga mereu la biserica lui San Marcello să rămînă în slujbă. Lăsau toate luminile aprinse, ca şi cînd electricitatea ar fi fost pe gratis, făceau seara focul în cămin chiar dacă era numai puţin răcoare şi beau gin cu vermut şi cuburi de gheaţă înainte de masă.

Aveau toţi un miros deosebit. Era un miros slab, abia simţit, şi Clementina se gîndea că aceasta se datoreşte sîngelui lor nordic sau faptului că făceau zilnic atîtea băi fierbinţi. Făceau atîtea băi fierbinţi încît Clementina nu înţelegea cum nu se neurastenizaseră încă. Mîncau mîncare italienească şi beau şi vin, iar Clementina spera că mîncînd multe paste făinoase şi ulei vor căpăta pînă la urmă un miros puternic şi sănătos. Îi mirosea cîteodată în timp ce-i servea la masă. Dar miroseau totdeauna foarte slab sau uneori chiar de loc. Îşi răsfăţau copiii şi aceştia vorbeau răstit şi chiar obraznic cu *genitori* [1] lor, fapt pentru care ar fi trebuit să fie bătuţi, ceea ce însă străinii ăştia nu făceau niciodată. Nici nu ridicau măcar glasul şi erau departe de a explica copiilor rolul acestor *genitori*, ba mai mult, cînd cel mai mic dintre băieţi fusese o dată mai obraznic ca oricînd şi ar fi trebuit bătut, maică-sa îl luase la plimbare în oraş şi-i cumpărase o barcă cu pînze. Alteori, cînd ieşeau seara în oraş, domnul îi încheia el insuşi rochiile doamnei sau colierul de perle, ca un *cafone* [2], în loc s-o sune pe Clementina. Odată, cînd se oprise apa şi Clementina coborîse să aducă apă, domnul veni s-o ajute şi, deşi îi spuse că nu se cuvine să care el apa, îi răspunse că nu putea să stea liniştit la gura căminului, în timp ce o fată tînără se căznea pe scări cărînd damigene grele de apă. Apoi îi luă damigeana din mînă şi coborî la fîntînă să scoată apă o dată cu portarul

---

[1] Educatorii (it.).
[2] Ţopîrlan (it.).

şi toţi ceilalţi servitori din piaţă, în timp ce Clementina îl urmărea furioasă şi ruşinată prin fereastra bucătăriei. A trebuit să bea o gură de vin ca să-şi potolească nervii, într-atît era de necăjită că toată lumea va spune despre ea că-i leneşă şi lucrează în casa unor oameni de neam prost, lipsiţi de educaţie, care nici măcar nu credeau în stafii. Pe cînd traversa odată, pe înserate, *sala* a văzut atît de clar o stafie, încît la început a crezut că-i *signorele* şi a fost convinsă de asta pînă l-a văzut pe acesta în picioare lîngă uşă. Uluită, a scăpat tava cu paharele din mînă, ţipînd îngrozită. Cînd i-a explicat lui *signore* ce se întîmplase, acesta n-a înţeles. Apoi, cînd a văzut din nou stafia unui episcop cu mitra pe cap şi i-a explicat iarăşi de ce ţipase acesta tot n-a înţeles-o.

Copiii însă înţelegeau, şi cînd îi culca seara le spunea poveşti din Nascosta. Cel mai mult le plăcea povestea tînărului ţăran din Nascosta care se căsătorise cu frumoasa Assunta. După un an avură un băiat frumos cu părul cîrlionţat şi pielea aurie dar care de cînd s-a născut era mereu bolnav şi plîngea într-una. Crezînd că fusese fermecat, îl duseră călare pe măgăruş la doctorul din Conciliano care le spuse că băiatul murea de foame. Cum se poate, întrebară ei, cînd Assunta are atîta lapte încît îi pătează bluza? Doctorul îi sfătui să vegheze noaptea. La întoarcere, după cină, cînd Assunta adormi, bărbatul rămase de veghe şi văzu în lumina lunii o viperă uriaşă trecînd pragul casei, urcîndu-se în pat şi sugînd laptele Assuntei. Pînă cînd n-a terminat vipera de supt, bărbatul n-a

făcut nici o mişcare, de frică să nu-şi înfigă vipera colţii veninoşi în sînul femeii, dar cînd şarpele părăsi casa, îi înştiinţă pe toţi vecinii şi împreună cu ei descoperi lîngă gardul gospodăriei lui un cuib cu opt şerpi umflaţi de lapte şi atît de veninoşi încît pînă şi respiraţia lor era otrăvitoare. Pînă la urmă ţăranii reuşiră să-i omoare cu ciomegele. La sfîrşitul poveştii, Clementina spuse că era adevărată, pentru că trecuse de sute de ori prin faţa locului cu pricina. Altă poveste care le plăcea copiilor era cea a doamnei din Conciliano care se îndrăgostise de un străin tînăr şi frumos din America. Într-o noapte de dragoste observă pe spatele lui un semn mic în formă de frunză. Înspăimîntată, îşi aminti că fiul ei, care-i fusese răpit cu mulţi ani în urmă, avea un semn asemănător. Îşi dădu seama că amantul era propriul ei copil, şi disperată, alergă la biserică să cerşească îndurare. Preotul, gras şi îngîmfat, îi răspunse că nu există iertare pentru asemenea păcat. Apoi, deodată, se auzi în confesional un zgomot de oase risipindu-se pe jos. La auzul acestor sunete neobişnuite, lumea din biserică alergă şi, deschizînd uşa confesionalului, descoperi că din pastorul mîndru şi îngîmfat nu mai rămăseseră decît nişte oase. Clementina povesti copiilor despre miracolul odoarelor Madonei, despre *tempo infame* cînd văzuse lupii urcînd pe uliţa Cavour şi despre vremea cînd vară-sa Maria îl văzuse pe diavol îmbrăcat în roşu.

În iulie plecă cu americanii la munte, în august la Veneţia, iar toamna, la întoarcere, îşi dădu seama că americanii se pregăteau de

plecare, pentru că au fost aduse cuferele din pivniţă, iar Clementina îi ajută *signorei* la împachetat. Avea acum cinci perechi de ciorapi, opt rochii şi bani depuşi la bancă, dar era deznădăjduită la gîndul că va trebui din nou să se angajeze la o *signora* romană, care o va batjocori după bunul ei plac. Într-o zi, pe cînd repara o rochie de-a *signorei*, începu să plîngă în hohote. Îi explică atunci *signorei* cît de grea era viaţa unei *donna* la stăpînii romani, iar *signora* îi spuse că ar putea veni cu ei în America, dacă voia. I-ar putea obţine o viză temporară de şase luni, călătoria o să-i placă şi în acelaşi timp le-ar fi şi lor de folos. După ce-au fost făcute toate formalităţile necesare, Clementina plecă la Noscosta. Cînd auzi vestea maică-sa s-a pornit pe plîns rugînd-o să nu plece şi tot satul o sfătuia acelaşi lucru, dar Clementina îşi dădu seama că erau invidioşi, pentru că n-avuseseră niciodată ocazia să plece nicăieri, nici măcar pînă la Conciliano. Şi pentru prima oară, lumea în care trăise atît de fericită i se păru într-adevăr o lume înapoiată, în care obiceiurile şi zidurile erau mai vechi decît oamenii, şi îşi dădu seama că ar fi mai fericită într-o lume în care toate zidurile erau noi, chiar dacă oamenii erau sălbatici.

Plecă spre Neapole, oprindu-se ori de cîte ori *signora* voia să bea o cafea şi un coniac. Călătoreau comod, ca milionarii. La Neapole au tras la un hotel *di-lusso* unde îşi avea şi ea camera ei. În dimineaţa îmbarcării însă o cuprinse o tristeţe sfîşietoare, pentru că simţea că nu poţi fi fericit decît în ţara ta, dar

se consolă la gîndul că făcea numai o călătorie și se va întoarce acasă în șase luni. Și apoi, nu făcuse oare Dumnezeu lumea atît de diversă și de ciudată, ca să fie văzută ? După ce obținu viza pașaportului se urcă foarte emoționată pe vas. Era un vas american, pe care era frig ca iarna. La prînz, apa din căni era de la gheață și mîncărurile, dacă nu erau reci n-aveau nici un gust pentru că erau prost gătite. Își dădu din nou seama că oamenii aceștia, deși buni și generoși, erau neciopliți ; bărbații încheiau colierele de perle ale nevestelor și, cu toți banii lor, nu erau în stare să mănînce decît fripturi crude și să bea cafele cu gust de doctorie. Nu erau nici frumoși nici eleganți și aveau ochii spălăciți. Dar ceea ce o dezgusta mai mult pe vapor erau femeile bătrîne care în loc să poarte ca la ele acasă doliu după nenumărații lor morți, așa cum se cuvine, și să se comporte potrivit cu vîrsta, vorbeau tare, se îmbrăcau țipător, erau la fel de încărcate de bijuterii false ca Madona din Nascosta, se fardau tare și-și vopseau părul, dar nu reușeau să înșele pe nimeni, pentru că sub fard se vedeau mușchii obrajilor căzuți, zbîrciturile de pe gît adînci ca la broaștele țestoase și, deși miroseau a *campagna*[1] primăvara, erau la fel de veștejite și uscate ca florile de pe morminte. Păreau niște paie de grîu uscate. America era probabil o țară sălbatică, în care bătrînii nu aveau nici bun-simț și nici nu erau suficient de înțelepți ca să merite

[1] Cîmpie (it.).

respectul nepoților și al strănepoților. Uitaseră pînă și de morții lor.

Poate era totuși o țară frumoasă, gîndea ea, amintindu-și de fotografiile din New York pe care le văzuse prin reviste și ziare. Și-l închipuia cu turnuri de aur și de argint proiectate pe cerul albastru, un oraș care nu suferise niciodată distrugerile războiului. Cînd au ajuns în fața orașului ploua și, căutînd cu nerăbdare din priviri turnurile, nu le văzu nicăieri. I se spuse că erau ascunse în nori. Clementina a fost decepționată ca toți ceilalți călători pentru că tot ce vedea în această Lume Nouă era urît. Semăna cu Neapole în timpul războiului și-i părea rău că venise. Vameșul care-i scotoci bagajele era prost crescut. După ce luară un taxi și apoi trenul, ajunseră la Washington, capitala acestei Lumi Noi. Se urcară din nou într-un taxi, prin geamul căruia văzu că toate clădirile erau copiate după cele ale Romei imperiale. În lumina verzuie a neonului i se păreau niște stafii, de parcă Forumul ar fi renăscut din propriile sale ruini. Ieșiră din oraș și ajunseră la casele noi de lemn cu băi și chiuvete confortabile, iar în dimineața următoare *signora* îi arătă mașinile din bucătărie și felul cum trebuia să umble cu ele.

La început se uită cu neîncredere la mașina de spălat rufe, pentru că înghițea o groază de săpun și apă caldă și nu spăla bine. Își amintea cît de fericită fusese cînd spăla rufe la fîntîna din Nascosta, pălăvrăgind cu prietenele, și cît de curate erau rufele spălate de mîna ei. Dar

încetul cu încetul mașina i se păru mai *carina*[1], pentru că era o mașină care se umplea și se golea singură, învîrtindu-se într-una, și se minuna cum de putea o mașină să facă atîtea lucruri, să fie mereu în stare să lucreze. Cu mașina de spălat vasele puteai spăla îmbrăcată în rochie de seară, fără ca nici un strop de apă să-ți păteze mănușile. Cînd *signora* era plecată, iar copiii la școală, punea întîi cîteva rufe murdare în mașina de spălat, îi dădea drumul, apoi pornea mașina de spălat vase, pregătea o *saltimbocca alla romana* în tigaia electrică punînd-o și pe aceasta în priză și apoi se așeza în salon în fața televizorului, ascultînd încîntată mașinile care funcționau în bucătărie, ceea ce o făcu să se simtă stăpînă. Exista și un *frigidario* în bucătărie care făcea cuburi de gheață și păstra untul tare ca piatra, iar carnea de vacă și de miel era la fel de proaspătă ca în ziua tăierii. Mai erau : bătătorul electric de ouă, mașina de stors portocale, aspiratorul de praf. Clementina le punea pe toate deodată în funcțiune, uitîndu-se în același timp admirativ la mașina de prăjit pîine, făcută din argint strălucitor, în care puneai doar feliile, îi întorceai spatele și *allora*[2] apăreau două felii de pîine prăjite după poftă. Mașina făcea totul.

Signorele era toată ziua la birou, dar *signora* care trăia la Roma ca o prințesă era aici un fel de secretară și Clementina se gîndi că poate de fapt erau săraci, iar *signora* trebuia să muncească. Vorbea toată ziua la telefon, făcea tot felul de socoteli și scria într-una scrisori întocmai ca o secretară. Tot ca o secretară alerga toată ziua, iar seara cădea frîntă de oboseală. Fiind istoviți amîndoi seara, casa nu mai era atît de liniștită ca la Roma. Nemaiputînd răbda, o întrebă într-o zi pe *signora* de ce trebuie să facă munca asta de secretară, iar *signora* îi răspunse că nu era secretară, ci se ocupa cu strînsul fondurilor pentru săraci, bolnavi, și nebuni, ceea ce i se păru foarte curios Clementinei. Tot atît de ciudat i se părea și clima umedă, dăunătoare plămînilor și ficatului, deși copacii aveau în sezonul acela un colorit pe care nu-l mai văzuse niciodată. Erau cînd aurii, cînd roșii ca arama, cînd galbeni, iar frunzele lor cădeau încet, ca bucățile de tencuială a frescelor de pe tavanul holurilor înalte din Veneția și Roma.

Laptele îl aducea un *paisano*, Joe, originar din sudul Italiei. Era trecut de șaizeci de ani și cocîrjat de căratul sticlelor de lapte, dar Clementina se ducea cu el la cinema deoarece îi traducea dialogurile în italienește. El o ciupea și o cerea de nevastă. Clementina se distra. Cei din lumea asta nouă aveau *festas* ciudate. La una se mînca curcan dar nu se sărbătorea nici un sfînt, iar Crăciunul i se părea o adevărată insultă la adresa Sfintei Fecioare a lui Isus. Mai întîi au adus un brad verde pe care l-au așezat în salon și l-au gătit cu tot felul de ghirlande strălucitoare și alte podoabe, de parcă ar fi fost un sfînt cu puteri miraculoase, la care te puteai ruga. *Mamma mia*. Un pom ! Se spo-

---

[1] Frumoasă (it.).
[2] Atunci (it.).

vedi unui pastor sever, care-o blestemă că nu vine în fiecare duminică la biserică. La slujbă, cheta s-a făcut de trei ori și Clementina se hotărî ca la întoarcerea la Roma să scrie un articol la ziar, în care să arate că în țara asta, unde nici nu există nici măcar un deget al vreunei moaște pe care să-l poți săruta, unde se duc daruri unui pom verde și nu se ține seama de minunea Sfintei Fecioare, cheta se face de trei ori în biserică. Veni apoi zăpada care era însă mai *carina* decît la Nascosta, fără lupi, iar *signorii* plecau la schi în munți, în timp ce copiii se jucau în zăpadă, iar în casă era totdeauna cald.

Continua să se ducă în fiecare duminică la cinema cu Joe, care-i povestea subiectul, o ciupea și-o cerea mereu de nevastă. Odată, înainte de a ajunge la cinema, Joe se opri în fața unei case frumoase de lemn, vopsită îngrijit, și descuind ușa o conduse la primul etaj într-un apartament drăguț, tapetat cu hîrtie și cu dușumelele lăcuite, compus din cinci camere și o baie modernă, și îi spuse că, dacă-l ia de bărbat, toate acestea au să fie ale ei. O să-i cumpere o mașină de spălat vase, un bătător electric de ouă și o tigaie electrică ca a *signorei,* care știe singură cînd e gata *saltimbocca alla romana.* Cînd îl întreabă de unde are să facă rost de atîția bani, Joe îi răspunse că pusese deoparte șaptesprezece mii de dolari și ca să-i dovedească scoase din buzunar un libret de economii în care era trecut negru pe alb : șaptesprezece mii două sute treizeci de dolari și șaptesprezece cenți. Toate astea vor fi ale ei dacă se va mărita cu el. Clementina

îl refuză, dar cînd ieși de la cinema și se duse acasă, se gîndi cu tristețe în pat la toate mașinile astea și ar fi vrut să nu fi venit niciodată în America. Acasă o să-i pară totul străin. Cînd va spune la întoarcerea la Nascosta că un bărbat nu prea frumos, dar bun și cinstit, îi oferise șaptesprezece mii de dolari și o casă cu cinci camere, n-au s-o creadă niciodată. Au s-o considere nebună, și cum va mai putea dormi pe un mindir de paie, într-o cameră înghețată ? Și să mai fie și fericită pe deasupra. Viza ei de ședere temporară expira în aprilie și trebuia să plece. *Signorele* spusese că poate să ceară o prelungire și ea îl rugă să încerce. Într-o noapte cînd era în bucătărie, îi auzi pe stăpîni discutînd în șoaptă și bănui că este vorba de ea. Dar *signorele* nu-i vorbi decît mult mai tîrziu, cînd toată lumea se culcase și ea venise să-i ureze noapte bună.

— Îmi pare rău, Clementina, dar nu ți s-a aprobat prelungirea vizei.

— Nu-i nimic. Dacă țara asta nu mă vrea, am să mă întorc acasă.

— Nu-i așa, Clementina. Numai legea e de vină. Îmi pare foarte rău. Viza ta expiră în doisprezece. Am să-ți cumpăr din timp biletul de vapor.

— Mulțumesc, *signore*. Noapte bună.

Se va întoarce deci, gîndi ea. Va lua vaporul, va debarca la Neapole, se va sui în tren la Margellina și din Roma va lua un rapid care o va lăsa la Tiburtina. Își imagină apoi perdelele autobuzului fluturînd și norii purpurii din amurg coborînd spre dealul de la Tivoli. I se umplură ochii de lacrimi cînd se gîndi că o va săruta

pe mama și-i va da cadoul pe care i-l cumpărase de la Woolworth, fotografia Danei Andrews în ramă de argint. Apoi se văzu în *piazza* cu oamenii grămădiți în jurul ei, ca la un accident, vorbindu-i în limba natală, și ea bînd vinul lor și povestindu-le despre Lumea Nouă, unde sînt tigăi care gîndesc singure și unde chiar și praful de spălat *i gabinetti*[1] miroase a parfum de roze. Vedea scena ca și cînd ar fi fost acolo, stropii de apă din fîntînă purtați de vînt, apoi aerul de neîncredere așternîndu-se pe fețele consătenilor ei. Cine va crede poveștile ei? Cine va asculta-o? Ar admira-o, dacă ar fi văzut apariția diavolului, ca vară-sa Maria, dar altfel? Văzuse un fel de paradis în care nu credea nimeni, care nu interesa pe nimeni. Mutîndu-se dintr-o lume în alta, le pierduse pe amîndouă.

Reciti apoi pachetul de scrisori primite din Nascosta de la unchiul ei Sebastiano. În noaptea aceea, toate scrisorile lui păreau dureroase. Toamna fusese timpurie, scria el, și frigul începuse încă din septembrie, astfel că recolta de măsline și de lămîi era compromisă. Bomba atomică schimbase anotimpurile în Italia. Umbra orașului se proiecta acum mai devreme asupra văii și-și amintea și ea de începutul iernii cu căderea bruscă a brumei pe lămîi și pe florile de cîmp, cu *contadini*[2], sosind pe înnoptat cu măgari încărcați de rădăcini și de surcele, pentru că lemnul este rar prin părțile acelea și trebuie

[1] Closetele (it.).
[2] Țărani (it.).

să străbați zece kilometri ca să strîngi o grămadă de crenguțe verzi de măslin. Își amintea bine de frigul care îți pătrundea în oase, de măgarii în lumina gălbuie a asfințitului și de zgomotul pietrelor prăvălite în vale de copitele lor pe poteca abruptă. În septembrie, Sebastiano scria că venise din nou vremea lupilor. *Il tempo infame* se abătuse din nou asupra Nascostei și lupii mîncaseră șase oi din turma lui *padrone*. Nu se mai găsea *abbacchio*[1] și nici ouă pentru *pasta*. Piața era îngropată sub zăpadă pînă la marginea fîntînii. Toți erau înfometați și tremurau de frig, lucruri pe care Clementina și le aducea foarte bine aminte.

Era cald în camera în care citea scrisorile și lumina era trandafirie. Avea o scrumieră de argint ca a *signorei* și, dacă ar fi vrut, ar fi putut să se scufunde pînă la gît în apa fierbinte din baia ei. Era oare voia Sfintei Fecioare ca ea să trăiască în sălbăticie și să moară de foame? Revăzu din nou, în minte, fețele celor de acasă. Cît de măslinii erau la față și cît de negri le erau ochii și părul, gîndi ea, de parcă trăind printre blonzi le adoptase gusturile și prejudecățile. Toate aceste fețe măslinii păreau s-o privească cu mustrare, cu răbdarea lor ancestrală și cu o privire blîndă, demnă și disperată. De ce trebuia să se întoarcă și să bea poșirca aia de vin la umbra dealurilor? Oamenii de aici descoperiseră secretul tinereții. I-ar fi refuzat oare sfinții din cer să-și trăiască viața într-o veșnică tinerețe, dacă asta era voința Domnului? Își amin-

[1] Miel (it.).

tea că în Nascosta, pînă și oamenii cei mai frumoși se urîțeau repede din cauza timpului nemilos, ca florile neîngrijite ; pînă și cei mai frumoși se cocîrjau și rămîneau știrbi, purtînd haine mohorîte, ca a mamei sale, ce miroseau a fum și bălegar. Aici însă, putea să-și păstreze toată viața dinții albi și culoarea naturală a părului. Va avea pînă la moarte pantofi cu toc înalt și inele în degete, și va fi curtată de bărbați, pentru că în Lumea Nouă oamenii trăiesc zece vieți, fără să simtă scurgerea timpului. Nu, nu se va întoarce acasă. Se va mărita cu Joe. Va rămîne aici și va trăi zece vieți, cu pielea ca de marmură și avînd totdeauna dinți sănătoși cu ce să mestece.

În seara următoare *signorele* îi spuse cînd va pleca vaporul. Clementina îl lăsă să termine și apoi îi spuse că nu se mai întoarce acasă.

— Nu înțeleg, spuse el.

— Mă mărit cu Joe.

— Dar Joe este mult mai în vîrstă decît tine, Clementina. Are șaizeci și trei de ani. Și dumneata ?

— Douăzeci și patru.

— Îl iubești pe Joe ?

— Nu, *signore*. Cum aș putea să-l iubesc cu o burtă cît un sac plin cu mere și cu pielea de pe ceafă atît de încrețită încît poți să ghicești în ele ca în palmă ? Nu, nici vorbă.

— Clementina, eu îl admir pe Joe. E un om cinstit. Dacă te măriți, trebuie să ai grijă de el.

— Desigur că am să am grijă de el, *signore*. Am să-i fac patul, am să-i gătesc, dar n-am să-l las niciodată să se atingă de mine.

El privi gînditor în pămînt și spuse în cele din urmă :

— N-am să-ți dau voie să te măriți cu Joe, Clementina.

— De ce ?

— N-am să te las să-l iei decît dacă-i vei fi cu adevărat soție. Trebuie să-l iubești.

— Dar, *signore*, în Nascosta nu te poți căsători decît cu vecinul cu care îți poți uni pămîntul, și în acest caz poți fi obligată să-l iubești ?

— America nu este Nascosta.

— Dar toate căsătoriile sînt la fel, *signore*. Dacă oamenii s-ar căsători numai din dragoste, nu s-ar mai putea trăi în lumea asta, căci s-ar transforma într-un adevărat balamuc. Oare *signora* nu s-a măritat cu dumneavoastră pentru bani și pentru că i-ați oferit o viață mai ușoară ? El nu răspunse, dar se înroși ca focul. *O, signore, mio signore,* vorbiți ca un copil care visează, ca un băiețel care stă la fîntînă și se gîndește la poezie. Nu vreau altceva decît să vă explic că trebuie să mă mărit cu Joe ca să pot rămîne în această țară, iar dumneavoastră vorbiți ca un copil.

— Nu vorbesc ca un copil. Sculîndu-se de pe scaun repetă : Nu, nu vorbesc ca un copil. Cine crezi că ești ? Cînd ai venit la noi la Roma, n-aveai nici pantofi în picioare, nici haină în spinare.

— *Signore,* nu mă înțelegeți. Poate că am să-l iubesc, dar eu încerc numai să vă explic că nu mă mărit din dragoste.

— Și tocmai asta încerc să-ți explic și eu, că mă opun.

— În acest caz trebuie să vă părăsesc, *signore*.
— Răspund de dumneata.
— Nu, *signore*, de-acum încolo răspunde Joe de mine.
— Atunci ieşi afară din casa mea!
Se duse sus în camera ei, şi plînse îndelung de necaz şi de mila acestui copil mare, dar îşi împachetă totuşi lucrurile. A doua zi, pregăti gustarea de dimineaţă, însă rămase în bucătărie pînă la plecarea lui, cînd *signora* şi copiii coborîră şi se porniră cu toţii pe plîns. La prînz Joe o luă cu maşina şi o duse la Pelluchi, o familie de *paesani* unde urma să stea pînă la căsătoria lor. Maria Pelluchi îi povesti că aici fetele se mărită ca nişte prinţese. Şi aşa a şi fost. Trei săptămîni a cutreierat magazinele cu Maria. Mai întîi ca să-şi cumpere rochia de mireasă, albă şi croită după ultima modă, cu o trenă de satin lungă, care putea fi modificată astfel încît rochia să poată fi folosită şi ca ţinută de gală. Apoi, ca să cumpere rochiile Mariei şi a surorii sale, care urmau să fie damele ei de onoare. Au ales una galbenă şi alta de culoarea levănţicăi, şi ambele puteau fi folosite apoi ca rochii de seară. Pe urmă, a venit rîndul pantofilor, al florilor, al hainelor de călătorie şi al valizelor. N-au închiriat nimic. Cînd veni ziua cununiei era atît de ostenită, încît îi tremurau genunchii şi toată ceremonia i se păru un vis de care abia îşi mai amintea. La nuntă au fost o mulţime de *paesani*, cantităţi uriaşe de vin, mîncare din belşug şi multă muzică. Apoi, au plecat cu trenul la New York, unde zgîrie-norii erau atît de înalţi, încît i se făcu deodată dor de casă şi se

simţi mai neînsemnată ca oricînd. Au petrecut noaptea la un hotel şi a doua zi au luat un tren *di lusso* direct pînă la Atlantic City. Trenul avea fotolii pentru fiecare călător şi un chelner care servea în permanenţă aperitive şi băuturi. Clementina îşi pusese etola de nurci primită în dar de la Joe pe spătarul fotoliului şi i se părea că toată lumea o admiră considerînd-o o *signora* bogată. Joe chemă chelnerul şi comandă whisky şi apă minerală. Dar chelnerul se prefăcea că nu înţelege ce-i spune Joe şi pretindea că-i atît de ocupat cu ceilalţi pasageri, încît nu-i poate servi decît la urmă. Clementina se simţi ruşinată şi furioasă constatînd din nou că nevorbind frumos limba acestei ţări erau trataţi mai rău ca nişte porci. Şi au continuat să fie prost trataţi tot timpul călătoriei: chelnerul nu i-a mai servit cu nimic, ca şi cînd banii lor n-ar fi fost la fel de buni ca ai celorlalţi. Au trecut printr-o *galleria* lungă şi întunecată, apoi printr-o regiune urîtă, înecată în fumul coşurilor înalte, în ciuda copacilor şi a rîurilor cu debarcadere. Privea prin fereastră peisajul ce se desfăşura lin, ca o apă, şi-l compara cu cel italian. Dar ceea ce vedea nu era ţara ei, pămîntul ei. La marginea oraşelor se vedeau cartierele săracilor, acolo unde rufele atîrnă pe frînghie, şi Clementina se gîndi că peste tot se atîrnă rufele pe frînghie. Casele săracilor seamănă toate între ele, sprijinite unele de altele, şi au grădini cultivate de nevoie, nu ca decor. Plecaseră imediat după prînz şi pe măsură ce străbăteau ţara trecea şi după-amiaza. Acum se terminau orele de şcoală şi străzile se umpleau de copii, unii cu

cărţile la subsuoară, alţii alergînd pe biciclete sau jucîndu-se. Mulţi dintre ei făceau semne cu mîna cînd trecea trenul şi Clementina le răspundea. Le făcea semn cu mîna unor copii cocoţaţi pe un pod şi unui bătrîn, şi toţi îi răspundeau ; făcu semn la trei fetiţe şi unei doamne care împingea un cărucior, unui băiat cu o haină galbenă care căra o valiză şi care-i răspunse şi el. Toţi i-au răspuns. Apoi, îşi dădu seama că se apropiau de ocean, deoarece aerul era mai curat şi copacii mai rari. Reclamele dădeau numărul de camere al hotelurilor, numeau barurile unde se putea bea cocteil şi a fost fericită cînd citi reclama hotelului lor, asigurîndu-se astfel că era *di lusso*. Apoi trenul se opri aici şi se termină şi călătoria. Era ruşinată şi timidă, dar Joe spuse *andiamo*, iar chelnerul care fusese atît de nepoliticos cu ei le coborî bagajele şi vru s-o ajute să-şi pună etola de nurci, dar Clementina îi mulţumi printre dinţi şi i-o smulse din mînă porcului. S-au îndreptat spre cea mai mare maşină pe care o văzuse ea vreodată şi care purta însemnele hotelului lor, şi s-au urcat împreună cu alţi călători, abţinîndu-se să vorbească în timpul drumului ca să nu-şi dea seama ceilalţi că nu vorbesc bine limba ţării.

Hotelul era într-adevăr *di lusso*. Urcară cu ascensorul, traversară holul acoperit cu un covor gros şi intrară într-o cameră frumoasă, acoperită toată cu covoare pluşate, cu toalete fără bideu. După plecarea chelnerului, Joe scoase din valiză o sticlă de whisky, sorbi o înghiţitură şi-o invită să se aşeze pe genunchii lui, dar ea îl amînă pentru mai tîrziu spunînd că lumina zilei

aduce ghinion şi ar fi mai bine să aştepte răsăritul lunii. Apoi spuse că ar dori să viziteze sălile restaurantului şi holurile. Se întreba dacă aerul sărat n-are să-i strice etola de nurci. Joe mai bău un whisky în timp ce ea privea oceanul, cu valurile albe de spumă năpustindu-se spre ţărm şi, pentru că nu le putea auzi spărgîndu-se din cauza geamurilor închise, avea impresia că totul se petrece în vis. Coborîră din nou continuînd să tacă, pentru că îşi dăduseră seama că era mai bine să nu vorbească în *la bella lingua* într-un hotel atît de luxos şi admirară barurile şi sălile de restaurant care erau foarte somptuoase. Apoi ieşiră pe faleza lată. Aerul era sărat şi mirosea ca la Veneţia a prăjeală, ceea ce-i amintea de sărbătoarea lui San Giuseppe la Roma. Într-o parte se întindea oceanul verde şi rece pe care-l traversase ca să vină în Lumea Nouă şi în partea cealaltă vedea tot felul de lucruri interesante. S-au dus pînă la o şatră de ţigani. Pe fereastra unei cocioabe era desenată o mînă care însemna că acolo stătea o ghicitoare şi, cînd i-a întrebat dacă vorbesc italieneşte, ţiganca a răspuns : *Si, si, si, non c'è dubbio*[1]. Joe i-a dat un dolar, iar Clementina s-a dus cu ţiganca după o perdea, unde aceasta i-a ghicit în palmă. Nu vorbea italieneşte, ci un amestec de spaniolă cu o limbă pe care nu o mai auzise niciodată şi nu înţelegea decît ici-colo cîte un cuvînt ca „marea" şi „călătoria". Nu-şi putea da seama dacă era vorba de o călătorie pe care o făcuse sau pe care avea s-o facă şi se supără

[1] Da, da, da, nu-i nici o îndoială (it.).

pe țigancă deoarece o mințise că știe italienește și-i ceru banii înapoi. Țiganca îi spuse că o blestemă dacă îi ia banii înapoi. Cunoscînd blestemele îngrozitoare ale țiganilor, renunță și se întoarse la Joe care o aștepta pe faleza pavată cu lemn. Porniră mai departe, pe drumul dintre oceanul verde și parcul de distracții, de unde venea miros de friptură, și tot felul de indivizi îi chemau să-și cheltuiască banii, zîmbindu-le și ademenindu-i ca niște diavoli. Se înseră îndată și luminile începură să se aprindă ca niște perle. În spatele lor se vedeau ferestrele trandafirii ale hotelului unde erau cunoscuți, unde aveau o cameră a lor care-i aștepta oricînd. Vuietul mării li se părea o explozie îndepărtată, undeva în munți.

În noaptea aceea Clementina se purtă ca o soție adevărată, iar dimineața Joe era atît de recunoscător încît îi cumpără o untieră de argint, o învelitoare pentru scîndura de călcat și o pereche de pantaloni roșii cu șireturi aurii. Știa că maică-sa ar fi certat-o tare dacă ar fi văzut-o îmbrăcată cu pantaloni și ea însăși ar fi scuipat în ochi la Roma pe oricare femeie atît de prost crescută încît să poarte pantaloni. Dar aici era altă lume, pantalonii purtați de femei era ceva obișnuit și nu era păcat să-i porți, așa că la plimbarea de după-amiază pe faleza de lemn își puse pantalonii roșii și etola de nurci. În prima sîmbătă plecară acasă, luni cumpărară mobila pe care o primiră marți, iar vineri își puse pantalonii roșii și se duse cu Maria Pelluchi în magazine, unde Maria îi traducea etichetele mărfurilor, iar Clementina părea o adevărată americană, de aceea lumea se mira că nu știe englezește.

Dar dacă nu cunoștea limba știa în schimb să se poarte ca și cînd s-ar fi născut acolo și învăță chiar să bea whisky fără să se înece și să tușească. Dimineața dădea drumul la toate mașinile din casă și privea la televizor învățînd cuvintele cîntecelor, iar după-amiezele venea Maria Pelluchi ca să urmărească împreună programele de televiziune. Seara le vedea cu Joe. Încercă odată să-i scrie maică-si despre lucrurile pe care le cumpărase, mult mai frumoase decît ale papii, dar își dădu seama că o astfel de scrisoare ar fi năucit-o, așa că nu-i mai trimise decît cărți poștale. Nu, nu se putea descrie cît de comodă și de interesantă devenise viața ei. În serile de vară, Joe o ducea la curse la Baltimore și nu văzuse niciodată ceva mai *carina* — căluții, luminile, florile și haina roșie a starterului cu cornul lui de vînătoare. În vara aceea s-au dus în fiecare vineri la curse și cîteodată chiar mai des, și într-o seară, îmbrăcată cu pantalonii roșii și bînd whisky, îl văzu prima oară pe *signorele* ei de cînd se certaseră.

Cînd îl întrebă ce mai face, ce fac ai săi, el răspunse scurt :

— Nu mai sîntem împreună. Am divorțat.

Privindu-l mai atent, nu-i putu citi pe față semnele despărțirii, dar văzu că nu mai e fericit. Desigur, Clementina avusese dreptate. Nu-i explicase oare că era un copil visător ?

Şi ea pierduse parcă ceva o dată cu el. După ce se despărţiră, deşi începea cursa, nu mai vedea decît zăpada albă şi lupii din Nascosta urcînd pe uliţa Cavour şi traversînd *piazza*, ca şi cînd ar fi fost blestemaţi să rătăcească prin întunericul vieţii. Amintindu-şi de frig şi de albul zăpezii şi de lupi, se întrebă de ce croise Dumnezeu atîtea drumuri în viaţă şi de ce-o făcuse atît de stranie şi diferită.

FEMEIA FĂRĂ ŢARĂ

În primăvara aceea am văzut-o între cursa a treia şi a patra la Campino cu contele de Capra, cel cu mustaţă, bînd Campari în restaurantul liniştit de la hipodrom, avînd în faţă munţii şi, mai departe, deasupra lor, masa întunecată a norilor cumulus care la noi acasă ar fi adus în cîteva ore o furtună cu fulgere şi trăsnete, dar aici nu prezenta nici o primejdie. Apoi, am văzut-o la Tennerhof în Kitzbühel, unde un francez cînta cîntece de cowboy în faţa unui public în care se afla şi regina Olandei. Dar pe munte n-am văzut-o niciodată şi nici nu cred că ştia să schieze. Se ducea acolo ca mulţi alţii numai să vadă lume şi să se distreze. După aceea am zărit-o la Lido şi din nou la Veneţia spre prînz, tocmai cînd mă suiam într-o gondolă ca să mă duc la gară, iar ea stătea pe terasa de la Gritti bîndu-şi cafeaua. Am văzut-o la sărbătorile din săptămîna patimilor la Erl. Dar nu la spectacol, ci la un han din sat, unde se poate lua masa în timpul pauzelor şi am mai văzut-o la expoziţia de cai în Piazza di Siena şi în aceeaşi toamnă la Tarvisio luînd avionul spre Londra.

Din partea ei te puteai aştepta la orice. Făcea parte dintre oamenii care rătăcesc neobosiţi, dar care noapte de noapte nu visează la altceva decît la sandvişuri cu şuncă, lăptuci şi roşii. Deşi născută într-un orăşel pierdut din nord, care trăia din activitatea gaterelor şi din producţia de linguri de lemn, un loc izolat unde se recrutează în general membrii unor societăţi internaţionale, hoinărelile sale erau pretutindeni. Tatăl ei era reprezentantul fabricii de cherestea, proprietatea familiei Tonkin. Această familie bogată are judeţe întregi, iar procesul lor de divorţ fusese urmărit de ziarele de senzaţie. Tînărul Marchand Tonkin s-a îndrăgostit de Anne în timp ce-şi făcea practica la fabrică. Era o fată obişnuită, cu o fire blîndă şi modestă — calităţi pe care nu le-a pierdut niciodată — şi la sfîrşitul anului s-au şi căsătorit. Deşi imens de bogaţi, cei din familia Tonkin erau foarte cărpănoşi şi tinerii trăiau modest într-un orăşel de lîngă New York, unde Marchand lucra în birourile familiei. Au avut un copil şi-au trăit liniştiţi şi mulţumiţi pînă într-o dimineaţă umedă din al şaptelea an de căsnicie.

Marchand avea o întîlnire la New York şi trebuia să ia un tren care pleca foarte devreme. Hotărîse să ia micul dejun la New York. Era aproape şapte cînd se despărţiră sărutîndu-se. Ea nu se îmbrăcase şi era încă în pat ascultînd cum încerca să pornească motorul maşinii pe care o foloseau pentru cursele la gară. Apoi, îl auzi deschizînd uşa de la intrare şi strigînd-o. Maşina nu voia să pornească şi o rugă să-l conducă cu Buickul la gară. Nu mai avea timp să se îmbrace aşa că-şi aruncă numai o jachetă pe spate şi îl duse la gară. Privită dinafară, părea decent îmbrăcată, dar mai jos de jachetă cămaşa de noapte era transparentă. Marchand îşi luă rămas bun sfătuind-o să se îmbrace cît mai repede. În drum spre casă, la răscrucea străzilor Hill şi Alewive Lane, a rămas în pană de benzină.

Maşina se oprise chiar în faţa casei familiei Bearden şi spera că o să-i dea nişte benzină sau măcar o haină. Aşa că începu să claxoneze într-una din ce în ce mai nervos pînă îşi aduse aminte că erau plecaţi la Nassau. Tot ce mai putea face acum era să aştepte, practic goală, în maşină, pînă va apărea vreo prietenă să-i vină în ajutor. Întîi a trecut cu maşina pe lîngă ea Mary Pym şi, deşi i-a făcut semne disperate, se pare că n-a observat-o. Apoi a trecut în goană Julia Weed conducîndu-l pe Francis la gară. Şi în sfîrşit, atras parcă de-o forţă magnetică şi fără să-l fi chemat nimeni, şi-a făcut apariţia Jack Burden, craiul tîrgului, care o întrebă dacă poate să-i fie de folos cu ceva. S-a urcat în maşina lui, ce putea face altceva, gîndindu-se tot timpul la lady Godiva şi la St. Agnes. Nenorocirea era că nu se putea trezi. Nu putea să facă trecerea de la somn la lumina zilei. Era o zi mohorîtă şi apăsătoare ca de coşmar, cu norii jos, deasupra pămîntului. Aleea din faţa casei lor era ascunsă de nişte arbuşti şi cînd a coborît din maşină s-a mulţumit cu atît şi a venit după ea pînă în holul

casei unde a violat-o. Marchand, care se întorsese să-şi ia servieta uitată, dădu peste ei.

Marchand a părăsit casa pentru totdeauna şi nu l-a mai văzut niciodată. A murit de un atac de inimă zece zile mai tîrziu, într-un hotel din New York. Socrii ei au dat-o în judecată revendicînd unicul lor copil. În naivitatea ei, la tribunal, Anne a dat toată vina pe ziua aceea umedă şi apăsătoare. Presa de scandal, legîndu-se de declaraţia ei : „N-a fost vina mea... ci a umezelii", şi-a bătut joc de ea, compunînd cîntecul „Umeda Isabela", care a devenit foarte popular. Ei i se părea că oriunde se duce aude acest cîntec :

„Umeda noastră Isabela
Îşi sărută băieţii
Doar dacă-i ziua jilavă
Iar cînd coboară jos de tot norii
Devine şi mai îndrăzneaţă."

În mijlocul procesului, renunţă la orice revendicare. Şi, înarmată cu o pereche de ochelari de soare, se îmbarcă incognito cu destinaţia Geneva, ca proscrisa unei societăţi care nu o judecase aşa cum se cuvenea, ci doar îşi bătea joc de ea.

Îşi atrăsese pe toţi împotriva ei, şi suferinţele ei erau de ordin sufletesc, amintirile-i amare chinuind-o fără încetare. După părerea ei, ar fi avut dreptul la iertare, dar nu s-a bucurat de acest lucru. Şi propria-i ţară îndepărtată, de dincolo de Atlantic, rostise împotriva ei o sentinţă crudă şi mult prea nedreaptă. Era pusă acum la stîlpul infamiei şi, pentru că avea într-adevăr un suflet cinstit, era profund revoltată. Expa-

trierea ei nu era de ordin cultural, ci moral. Încercarea de a deveni europeană nu era decît expresia dezaprobării ei faţă de tot ce lăsase în urmă în ţara ei. A rătăcit un timp de-a lungul şi de-a latul Europei. Dar pînă la urmă şi-a cumpărat o vilă în Tavola-Calda, unde-şi petrecea jumătate din an. Nu s-a mulţumit să înveţe de la italieni numai limba, ci şi văicăreala şi gesturile caracteristice. La dentist nu mai striga „ouch", ca în America, ci se văicărea ca în Italia „aiiee", şi învăţase să alunge elegant o viespe aşezată pe paharul cu vin. Expatrierea i se părea ca fiind doar dreptul ei dobîndit cu preţul unei suferinţe îngrozitoare, şi o enerva orice străin care vorbea limba italiană. Vila, privighetorile care cîntau în desişul stejarilor şi fîntînile din grădină erau minunate, mai ales cînd stătea sus pe terasă, cu părul ei platinat, la modă pe atunci la Roma, în aşteptarea invitaţilor pe care îi întîmpina cu următoarele cuvinte : *Ben tornati. Quanto piacere !*[1] Lipsea totuşi ceva. Era ca o reproducere bună cu micile greşeli care apar la mărire. Nu mai era ceva autentic. Ea nu aparţinea nici Americii nici Italiei.

Îşi petrecea mai tot timpul cu oameni care, ca şi ea, afirmau că sînt victimele unui climat moral opresiv şi mărginit. Inimile lor îşi luaseră zborul fugind de-acasă. Îşi plătea libertatea de mişcare cu singurătatea. Prietenii cu care aranjase să se întîlnească la Wiesbaden plecaseră fără să spună unde. Şi, deşi îi căută la Heidelberg şi München, nu-i mai văzu niciodată. Invi-

---

[1] Bine aţi venit ! Ce plăcere ! (It.).

tațiile la nunți și buletinul meteorologic de l posturile americane de radio („zăpadă în nord estul Statelor Unite“) o îmbolnăveau de dor. A continuat să se europenizeze dar, deși reușea d minune, rămăsese extrem de sensibilă la oric critică și detesta să fie confundată cu o turistă Într-o zi, la un sfîrșit de sezon în Veneția, s-a urcat într-un tren spre sud și a ajuns la Roma într-o seară fierbinte de septembrie. Aproape toată lumea dormea și singurele semne de viață erau autobuzele turiștilor ce mergeau neobosite de-a lungul străzilor ca niște mostre tehnice, asemănătoare cu canalele de scurgere și cablurile electrice. I-a dat portarului tichetul de bagaje vorbind cursiv italiana, dar portarul nici nu se uită la ea mormăind ceva despre americani.

— Oh, sînt atîția.

Cuvintele astea au scos-o din sărite și atunci s-a răstit la el.

— Nu sînt americană.

— Iertați-mă, *signora,* dar de unde veniți ?

— Sînt... grecoaică.

Enormitatea și, mai ales, tragedia minciunii au descumpănit-o total. Ce-am făcut ? Își reproșa fără cruțare. Pașaportul ei era verde ca iarba și călătorea sub protectoratul Statelor Unite. De ce își trădase propria identitate ?

A luat un taxi care a dus-o pînă la un hotel de pe Via Veneto. După ce și-a expediat bagajele sus, a intrat în bar să bea ceva. Nu era decît un american în tot barul. Avea părul alb și-un aparat pentru surzi. Era singur și se simțea singur. Pînă la urmă s-a întors către masa ei întrebînd-o politicos dacă nu era americană.

— Ba da.

— Cum de-ați învățat limba asta ?

— Trăiesc aici.

— Stebbins, se prezentă el, Charlie Stebbins din Philadelphia.

— Încîntată. Unde locuiți în Philadelphia ?

— Ca să spun drept, doar m-am născut în Philadelphia. N-am mai fost pe-acolo de patruzeci de ani. Căminul meu adevărat este la Shoshone, în California. I se spune poarta spre Valea Morții. Nevastă-mea este din London. London din Arkansas. Ha ! ha ! Fiică-mea a învățat în șase state : California, Washington, Nevada, Dakota de sud și de nord, Louisiana. Doamna Stebbins a murit anul trecut și m-am hotărît să văd și eu lumea.

Steagul american flutura parcă deasupra capului său albit și atunci își dădu seama că în America venise toamna.

— Pe unde ați fost ?

— Știți... e ciudat. Dar nici nu pricep prea bine. Agenția aia de voiaj din California mi-a fixat itinerariul. Mi-au spus că voi călători cu un grup de americani. Dar nici nu ne-am îndepărtat bine de țărm, că mi-am și dat seama că sînt singur. N-am să mai fac asta niciodată. Mi se întîmplă cîteodată să treacă zile întregi fără să aud măcar o vorbă rostită într-o limbă americană corectă. Mi se întîmplă să stau singur în cameră și să vorbesc tare numai din plăcerea de a-mi auzi limba. Am luat odată un autobuz de la Frankfurt la München și n-am găsit pe nimeni care să știe măcar o vorbă în englezește. Apoi am luat un alt autobuz de la München la

Innsbruck şi nici în ăsta n-am găsit pe nimeni care să ştie englezeşte. După aceea am plecat tot cu autobuzul de la Innsbruck la Veneţia. Şi nici aici n-am găsit pe nimeni cu care să pot vorbi, în cele din urmă însă, s-au suit nişte americani la Cortina. De hoteluri nu mă plîng. La hotel se vorbeşte de obicei englezeşte şi am stat în cîteva hoteluri foarte primitoare.

Aşa cum stătea pe scaunul înalt din faţa barului, străinul părea că-i adusese în dar lui Anne propria ei ţară. Părea foarte cinstit şi timid. Aparatul de radio era pe postul forţelor armate americane din Verona care tocmai transmitea cîntecul „Star Dust“.

— „Star Dust“, remarcă străinul, cred că-l cunoşti. A fost compus de-un prieten al meu, Hoagy Carmichael. Numai de pe urma cîntecului ăsta încasează anual şase-şapte mii de dolari. Sîntem prieteni buni, deşi nu l-am cunoscut personal niciodată. Ne cunoaştem din scrisori. Cred că vi se pare ciudat să ai un prieten pe care nu l-ai întîlnit niciodată, dar Hoagy îmi este într-adevăr prieten.

Lui Anne vorbele străinului i se păreau mai melodioase şi mai semnificative decît însăşi bucata care se transmitea la radio. Suprapunerea lor pe fondul melodiei, lipsa aparentă de sens şi ritmul în care fuseseră spuse îi aduceau aminte de muzica din ţara ei şi se vedea traversînd în copilărie movilele de rumeguş de lîngă fabrica de linguri în drum spre casa celei mai bune prietene pe care o avea atunci. Dacă se ducea după-amiază, trebuia uneori să aştepte la pasajul de nivel trecerea unui mărfar. Întîi se auzea

în depărtare un zgomot asemănător cu o pală bruscă de vînt şi apoi urma tunetul de fier şi zăngănitul ritmic al roţilor. Marfarele treceau pe-acolo în plină viteză, dezlănţuite ca o furtună. Citind din goană inscripţiile de pe vagoane se simţea emoţionată, nu pentru că ar fi reprezentat un final romantic de călătorie, ci mai mult. În zborul fulgerător al vagoanelor cu semne atît de deosebite, Southern Pacific, Baltimore & Ohio, Nickel Plate, New York Central, Great Western, Rock Island, Santa Fe, Lackawanna, Pennsylvania, Anne trăia realitatea ţării sale, imensă şi variată, exprimată de însăşi etichetele vagoanelor care-i vorbeau de cărbune, de petrol, de marile porturi deschise spre Ocean, şi totul se pierdea în cîteva secunde în ritmul monoton al roţilor.

— Nu plîngeţi, doamnă, nu plîngeţi.

Venise vremea să se întoarcă acasă şi, fără să mai stea pe gînduri, îşi luă biletul de drum. Cît mai repede. Cu avionul. Prima escală la Orly, apoi în seara următoare Idlewild. Tremura toată înainte de-a vedea ţărmul. Se întorcea acasă, acasă. Inima îi bătea gata să-i spargă pieptul. Cît păreau de curate şi de limpezi apele Atlanticului după atîţia ani. În lumina cenuşie a dimineţii, sub aripa avionului zburau insulele cu vechi nume indiene şi zărind casele standard, dispuse simetric, din Long Island, simţi o mare bucurie. Avionul a ocolit o dată pista şi apoi a aterizat. În tot timpul zborului se gîndise ce-o să comande în primul restaurant de la aeroport : un sandviş cu şuncă, lăptuci şi roşii. Coborînd din avion, strîngea emoţionată umbrela pari-

ziană şi poşeta din Siena. Înainte de a atinge pămîntul mult visat cu pantofii din Roma, auzi un mecanic care cînta în timp ce lucra la un avion DC 7 :

> *„Umeda noastră Isabela*
> *Îşi sărută băieţii"*

N-a mai părăsit aeroportul şi s-a urcat în primul avion spre Orly, întîlnindu-se cu sutele, miile de americani care cutreieră veseli sau trişti Europa, de parcă într-adevăr n-ar avea casă. Dau colţul însetaţi pe o stradă din Innsbruck şi apoi dispar. Trec un pod în Veneţia şi duşi sînt. Pot fi auziţi cerînd un sos picant într-o cabană de pe un masiv şi pot fi văzuţi rătăcind prin peşterile de pe malul mării, în apele din largul portului San Stefano, cu măşti şi labe de cauciuc. Toamna şi-a petrecut-o la Paris. A zărit-o şi Kitzbühel. Putea fi văzută în Roma la expoziţia de cai şi la Siena cu ocazia unei sărbători locale. Călătorea într-una visînd tot timpul la sandvişurile cu şuncă, lăptuci şi roşii.

ÎNTÎLNIRE

Pe tata l-am văzut ultima dată în staţia Grand Central. Ştiind că din Adirondacks, de la bunica, în drum spre cabana din Cape pe care o închiriase mama, voi trece prin New York, i-am scris tatălui meu că avînd o oră şi jumătate la dispoziţie între două trenuri aş dori să luăm masa împreună. Secretara mi-a răspuns că tata mă va aştepta la prînz la biroul de informaţii şi la douăsprezece fix l-am văzut croindu-şi drum prin mulţime. Pentru mine era un străin, pentru că mama divorţase de trei ani şi nu-l mai văzusem de atunci. Dar cînd l-am zărit, am simţit că mi-este într-adevăr tată, că sînt carne din carnea lui, că el întruchipează viitorul şi destinul meu. Ştiam că mai tîrziu voi semăna cu el, că va trebui să-mi aranjez viaţa în funcţie de înclinaţiile moştenite de la el. Era un bărbat voinic şi frumos şi eram grozav de fericit văzîndu-l. M-a bătut pe umăr strîngîndu-mi mîna.

— Noroc, Charlie ! Noroc, băiete ! Aş fi vrut să mergem la clubul meu, dar este tocmai pe Sixties Street şi, dacă vrei să prinzi trenul, cred că ar fi mai bine să mîncăm ceva pe aici pe-aproape.

M-a luat de umeri, iar eu l-am adulmecat așa cum miroase mama trandafirii. Mirosea a whisky, a loțiune de bărbierit, a cremă de ghete, a lenjerie de corp și a bărbat matur. Aș fi vrut să fim văzuți împreună. Aș fi vrut să fim fotografiați. Aș fi vrut să-mi rămînă ceva concret din această întîlnire.

Am ieșit din gară și am intrat într-un restaurant de pe o stradă laterală. Era devreme și sala era complet goală. Barmanul se certa cu un băiat de prăvălie, iar lîngă ușa bucătăriei stătea liniștit un chelner foarte bătrîn, îmbrăcat cu o jachetă roșie. Ne-am așezat și tata l-a chemat cu voce sunătoare.

— *Kellner,* strigă el. *Garçon! Cameriere!* Hei, tu! Purtarea sa gălăgioasă în restaurantul gol părea deplasată. Nu servește nimeni aici? strigă el. Ei, ei, apoi bătu tare din palme. Gestul acesta atrase atenția chelnerului care veni încet, tîrîndu-și pașii, spre masa noastră.

— M-ați chemat? întrebă el.

— Liniștește-te, liniștește-te, spuse tata. Dacă nu te deranjăm prea tare, am vrea două Beefeater Gibson.

— Nu-mi place să mi se bată din palme, răspunse chelnerul.

— Ar fi trebuit să-mi aduc fluierul. Am un fluier pe care-l aud numai chelnerii bătrîni. Și acum scoate carnețelul și creionașul și notează bine: două Beefeater Gibson. Repetă după mine: două Beefeater Gibson.

— Cred că ar fi bine să încercați în altă parte, răspunse liniștit chelnerul.

— Asta este una dintre sugestiile cele mai inteligente pe care le-am auzit vreodată. Hai, Charlie, hai s-o întindem de aici.

Am intrat în alt restaurant. De data asta tata a fost mai puțin gălăgios. După ce ni s-au adus băuturile, m-a întrebat de sezonul de baseball. Apoi, bătînd cu cuțitul pe muchea paharului gol începu să strige din nou.

— *Garçon! Kellner! Cameriere!* Hei! Putem să vă deranjăm cu încă un rînd?

— Ce vîrstă are băiatul? întrebă chelnerul.

— Asta nu te privește, se răsti tata.

— Îmi pare rău, domnule, dar nu pot să mai servesc nimic de băut băiatului.

— Ei bine, am să-ți dau o veste. Am să-ți dau o veste mare. Din întîmplare, ăsta nu-i singurul restaurant din New York. Au mai deschis unul chiar la colț. Hai, Charlie.

Tata a plătit nota și ne-am mutat în alt restaurant. Aici chelnerii purtau un fel de jachete roșii de vînătoare, iar pereții erau decorați cu tot felul de accesorii pentru călărie. Ne-am așezat și tata a început să răcnească din nou:

— Tallyhoo!.[1] Am vrea ceva la botul calului, adică două Bibson Geefeater.

— Două Bibson Geefeater? întrebă chelnerul zîmbind.

— Știi al dracului de bine ce vreau, se răsti tata furios. Vreau două Beefeater Gibson și încă repede. S-au mai schimbat lucrurile în bătrîna

[1] Strigătul cu care se îndemna haita de cîini la vînătoare.

Anglie, după cum spune prietenul meu, ducele. Să vedem ce dă Anglia în materie de cocteiluri.

— Nu sîntem în Anglia, răspunse chelnerul.

— Nu discuta cu mine. Adu comanda.

— Am crezut că vreţi să aflaţi în ce ţară sînteţi.

— Dacă există ceva pe lume ce nu pot suporta, sînt servitorii obraznici. Haide, Charlie.

Al patrulea local în care am intrat era italian.

— *Buon giorno*, urlă tata. *Per favore, possiamo avere due cocktail americani, forti, forti. Molto gin, poco vermut.*

— Nu ştiu italieneşte, răspunse chelnerul.

— Haide, haide, lasă fleacurile. Sînt sigur că înţelegi şi ştii al naibii de bine că-i aşa. *Vogliamo due cocktail americani. Subito.*

Chelnerul vorbi cu şeful său care veni şi se adresă tatii :

— Îmi pare rău, domnule, dar masa această este rezervată.

— E-n regulă, dă-ne altă masă.

— Toate mesele sînt rezervate.

— Am înţeles. Sîntem nedoriţi, nu-i aşa ? Ei bine, duceţi-vă dracului. *Vada all'inferno*. Să mergem, Charlie.

— Trebuie să prind trenul, i-am spus.

— Îmi pare rău, fiule. Îmi pare teribil de rău. Mă luă de umeri strîngîndu-mă la piept. Te conduc îndărăt la gară. *Măcar* dacă am fi avut timp să mergem la clubul meu.

— Nu-i nimic, tată.

— Să-ţi iau un ziar să citeşti în tren.

Apoi, ducîndu-se la chioşcul de ziare, se adresă vînzătorului :

— Scumpe domn, vreţi să fiţi atît de amabil şi să ne îndatoraţi cu unul din blestematele de ziare de zece cenţi din ediţia de seară ? Vînzătorul îi întoarse spatele privind atent coperta unei reviste. — Cer prea mult, scumpe domn, cer prea mult dacă vă rog să-mi vindeţi unul dintre exemplarele dumneavoastră dezgustătoare din presa de scandal ?

— Trebuie să plec tată, l-am rugat, pierd trenul.

— Nu, fiule, aşteaptă puţin, aşteaptă niţel pînă-i dau o lecţie individului ăsta.

— La revedere, tată, i-am spus în grabă coborînd scările ca să prind trenul.

Atunci l-am văzut pentru ultima dată pe tata.

FIDELA CLARISSA

Se încărca vaporul din cursa de seară pentru Vineyard Haven și în curînd șuierul sirenei avea să despartă oile de capre. Cel puțin așa vedea Baxter separarea localnicilor de pe insulă de turiștii care hoinăreau pe străzile din Woods Hole. Mașina lui, purtînd tichetul de traversare, era parcată ca toate celelalte lîngă chei. Baxter fuma stînd pe bara din față a mașinii. Agitația zgomotoasă din micul port părea să vestească sfîrșitul primăverii și sosirea verii pe țărmurile din West Chop, de peste Sound. Dar nici această semnificație, nici călătoria nu făceau vreo impresie asupra lui Baxter. Întîrzierea traversării îl plictisea și-l enerva. Cînd se auzi strigat pe nume se ridică ușurat în picioare.

Era bătrîna doamnă Ryan care-l striga dintr-o mașină prăfuită și se duse să stea de vorbă cu ea.

— Știam eu, spuse ea, că am să întîlnesc pe cineva din Holly Cove. Presimțeam. Sîntem pe drum de azi-dimineață de la nouă. Cînd am ieșit din Worchester ni s-au stricat frînele. Mă întreb dacă doamna Talbot o fi făcut curățenie. Astă vară mi-a cerut șaptezeci și cinci de dolari, dar i-am spus că n-am să-i dau atîta și nu m-aș mira să fi aruncat toate scrisorile mele la coș. Detest să mă întorc după o zi de drum într-o casă murdară, dar, ce să-i faci? Trebuie să iei lucrurile așa cum sînt. Putem să facem eventual curat și singure. Nu-i așa, Clarissa? întrebă ea întorcîndu-se spre tînăra de lîngă ea. O, iartă-mă Baxter. Desigur că n-o cunoști pe Clarissa. Clarissa Ryan, nevasta lui Bob.

Primul gînd al lui Baxter a fost că o fată ca asta n-avea ce căuta într-o mașină prăfuită. Merita ceva mult mai bun. Era tînără. Nu părea să aibă mai mult de douăzeci și cinci de ani. Roșcată, cu sîni frumoși, suplă și indolentă, părea să aparțină cu totul altei specii de oameni decît cea a bătrînei Ryan și a fiicelor sale ciolănoase și țepene.

— Fetele de la Cape Cod n-au piepteni. Se piaptănă cu oase de pește, își spuse Baxter. Dar părul Clarissei era bine aranjat, iar brațele-i erau albe ca laptele. Wood Hole și agitația de pe chei păreau s-o plictisească, ca și bîrfelile doamnei Ryan. Își aprinse o țigară.

Cînd bătrîna tăcu o clipă, întrerupîndu-și monologul nesfîrșit, Baxter reuși s-o întrebe pe noră-sa:

— Cînd vine Bob, doamnă Ryan?

— Nu vine de loc, răspunse frumoasa Clarissa. Este în Franța. E...

— E plecat în interese oficiale, o întrerupse bătrîna luîndu-i vorba din gură, ca și cînd Clarissa n-ar fi fost în stare să răspundă la o întrebare atît de simplă. Lucrează la proiectul acela celebru. Vine abia la toamnă. De altfel plec

și eu în Europa și-o las pe Clarissa singură. Sper, adăugă ea cu convingere, că are să-i placă insula. Tuturor le place. Sper că n-are să se plictisească. Sper că...

O întrerupse sirena feribotului, care își chema pasagerii. Una cîte una mașinile urcară pe punte și vasul începu să brăzdeze apele puțin adînci spre stațiunea de vară de pe insulă. Bînd o bere în cabină, Baxter le urmărea pe Clarissa și pe bătrînă care rămăsese afară, pe punte. De vreme ce n-o mai văzuse pînă atunci, probabil că Bob Ryan se însurase cu Clarissa iarna trecută. Nu înțelegea cum de intrase o astfel de frumusețe în familia lor. Era o familie de geologi amatori, care se preocupau și de viața păsărilor. Cînd erau prezentați vreunui străin nu uitau niciodată să spună cît sînt ei de pasionați de păsări și de roci. Vila lor, izolată la multe mile de orice altă așezare, fusese, așa cum spunea doamna Ryan, „transformată dintr-un hambar în 1922". Practicau velele, mersul pe jos sau crestele valurilor cu ajutorul unei scînduri. Organizaseră expediții la Cuttyhunk și Tarpaulin Cove. După părerea lui Baxter erau genul de oameni care puneau un accent prea mare pe sănătatea trupului și n-ar fi trebuit s-o lase singură pe Clarisa în vilă. O meșă de păr roșie ca flacăra îi lovea obrazul în bătaia vîntului și-și ținea picioarele foarte lungi încrucișate. Cînd feribotul a intrat în port, s-a sculat îndreptîndu-se spre ieșire. Vîntul sărat îi mîngîia fața. Baxter, care revenise pe insulă cu aceeași indiferență, și-a dat deodată seama că venise vara.

Baxter știa prea bine că trebuie să fie foarte prudent în dorința lui de a culege cît mai multe informații despre Clarissa. Cei din Holly Cove îl acceptau numai pentru că își petrecuse, de cînd se știa, toate vacanțele acolo. Era un bărbat plăcut, ba chiar frumos. Cele două divorțuri ale sale, viața lui cam dubioasă, causticitatea și aspectul lui latin îl făceau totuși, într-o oarecare măsură, antipatic vecinilor săi. Reuși totuși să afle că se măritase cu Bob Ryan în noiembrie și că era din Chicago. Mulți spuneau că este frumoasă și proastă. Asta-i ce a putut afla despre ea.

A căutat-o pe toate terenurile de tenis și pe toate plajele și n-a găsit-o. S-a dus de cîteva ori la plaja cea mai apropiată de vila lui Ryan, dar n-a găsit-o nici acolo. După cîteva zile a primit o invitație la ceai din partea doamnei Ryan. În mod obișnuit n-ar fi acceptat niciodată o astfel de invitație, dar în după-amiaza aceea zbură spre vila lui Ryan. Venise tîrziu. Mașinile prietenilor și vecinilor săi erau parcate lîngă casă. Le auzea vocile prin geamurile larg deschise spre grădină unde înfloriseră trandafirii agățători ai doamnei Ryan.

— Fii binevenit! îi strigă de departe doamna Ryan, în timp ce intra pe poartă. Asta-i petrecerea mea de adio. Plec în Norvegia. Îl conduse într-o cameră unde era înghesuită o mulțime de lume.

Clarissa servea ceaiul. Silueta ei se proiecta pe vitrinele pline cu obiecte geologice ale familiei Ryan. Avea brațele goale și Baxter le admiră în timp ce-i turna ceaiul.

— Fierbinte ?... Rece ?... Lămîie ?... Lapte ?...

Asta părea să fie tot ce avea de spus. Dar flacăra părului și albeața brațelor luminau fundalul obscur al camerei. Baxter se învîrtea fără rost în jurul mesei mîncînd un sandviș.

— Ați mai fost vreodată aici pe insulă, doamnă Clarissa ?

— Da.

— Vă duceți vreodată pe plaja de la Holly Cove ?

— E prea departe.

— După ce va pleca soacra dumneavoastră, dați-mi voie să vă conduc acolo cu mașina. Eu mă duc de obicei pe la unsprezece.

— Mulțumesc, răspunse ea plecîndu-și ochii verzi. Părea jenată și ideea că ar putea fi timidă îl înveseli pe Baxter. Mulțumesc, repetă ea, dar am mașina mea și... Ei bine, nu știu, nu știu...

— Despre ce discutați, îi întrebă doamna Ryan zîmbind în încercarea de a atenua brutalitatea cu care-i întrerupsese. Bănuiesc că nu vorbiți despre geologie, continuă ea, nici despre păsări, cărți sau muzică, pentru că ei nu-i plac lucrurile astea. Nu-i așa, Clarissa ? Haide, Baxter, și îl tîrî după ea tocmai în partea cealaltă a camerei, vorbindu-i despre creșterea oilor. Cînd a terminat, petrecerea era aproape pe sfîrșite. Clarissa nu mai era la locul ei și nici în cameră. Luîndu-și rămas bun de la doamna Ryan, Baxter îi spuse că speră să nu-i părăsească atît de curînd plecînd în Europa.

— Ba da, i-a răspuns doamna Ryan. La șase iau feribotul și mîine la prînz mă îmbarc din Boston pentru Europa.

A doua zi la zece și jumătate dimineața, Baxter se îndrepta spre vila familiei Ryan. I-a deschis ușa doamna Talbot care le făcea gospodăria și Clarissa fiind acasă l-a poftit înăuntru. Cînd a coborît, Clarissa i s-a părut mai frumoasă ca oricînd, deși părea stînjenită de prezența lui. I-a acceptat invitația de a o conduce la plajă fără pic de entuziasm.

— Bine, fie.

Cînd a coborît a doua oară avea un halat peste costumul de baie și o pălărie de plajă cu boruri foarte largi. În drum spre Holly Cove, a încercat să afle cum are de gînd să-și petreacă vacanța. Era foarte rezervată. Părea preocupată de ceva și se vedea că n-are chef de vorbă. După ce-au parcat mașina, au traversat alături dunele pînă la plajă, unde Clarissa s-a lungit pe nisip închizînd ochii. Cîțiva dintre prietenii și vecinii lui Baxter se opreau din cînd în cînd să mai schimbe o vorbă. Dar nici unul nu întîrzia prea mult, gonit de tăcerea Clarissei. Lui Baxter nu-i păsa însă.

Baxter intră în apă să facă o baie, dar Clarissa rămase pe plajă, înfășurată în halat. Cînd ieși din apă se întinse alături de ea pe nisip, urmărind vecinii și copiii lor. Femeile, datorită vremii frumoase, erau deja bronzate. Toate aveau bărbați și spre deosebire de Clarissa aveau și copii. În ciuda căsniciei și a nașterilor, se menținuseră la fel de drăguțe, sprintene și mulțu-

mite. În timp ce Baxter le admira, Clarissa se ridică şi-şi scoase halatul de baie.

Spectacolul oferit de ea era cu totul altceva şi-i tăie respiraţia. Clarissa era extrem de atrăgătoare datorită pielii ei foarte albe şi a faptului că, spre deosebire de celelalte femei care se simţeau bine în costumul de baie, ea se simţea ruşinată şi umilită fiind atît de dezbrăcată. Se îndreptă spre apă, ca şi cînd ar fi fost goală, şi la primul contact cu apa se opri brusc, pentru că spre deosebire de celelalte femei care se aruncau în apă ca nişte foci ea avea oroare de apa rece. Apoi, avînd de ales între ruşinea de a fi goală şi răceala apei, înotă cîţiva metri, după care ieşi din apă şi, înfăşurîndu-se repede în halatul de baie, se întinse pe nisip şi începu să vorbească pentru prima oară în dimineaţa aceea. După cît îşi amintea Baxter, era prima dată că vorbea cu căldură şi emoţie.

— Ştii că stîncile alea de colo au crescut mult de cînd nu le-am mai văzut.

— Poftim ?

— Pietrele de acolo, repetă Clarissa, au crescut foarte mult.

— Pietrele nu cresc.

— Ba da, ba da. Cum, nu ştiai ? Şi pietrele cresc. Mama are o piatră în grădină care a crescut cu vreo treizeci de centimetri în ultimii ani.

— Nu ştiam că şi pietrele cresc.

— Ei bine, află că şi ele cresc, afirmă hotărît Clarissa şi, căscînd, închise ochii. Părea că doarme. Cînd îi deschise din nou, îl întrebă pe Baxter cît e ceasul.

— Douăsprezece.

— Trebuie să plec. Am musafiri.

Baxter n-avea cum să se împotrivească, aşa că a fost nevoit să o conducă acasă. Ea tăcu tot drumul şi cînd o întrebă dacă-i dădea voie s-o mai conducă la plajă, îl refuză. Era o zi frumoasă şi fierbinte şi toate uşile caselor de pe insulă erau larg deschise, dar cînd îşi luă rămas bun, Clarissa îi închise uşa în nas.

A doua zi, Baxter a ridicat de la poştă toată corespondenţa şi ziarele Clarissei, dar cînd i-a dus-o acasă, doamna Talbot i-a spus că doamna Ryan e ocupată. În săptămîna aceea s-a dus la două petreceri mari, la care ar fi putut fi şi ea invitată, dar n-a întîlnit-o. Sîmbătă seara s-a dus la o serată dansantă, dată într-un hambar, şi, noaptea tîrziu cînd tocmai dansa „Zîna lacului" o descoperi pe Clarissa lipită de perete.

Era ca un tapet splendid. Mult mai frumoasă decît toate celelalte femei, frumuseţea ei îi intimida pe toţi bărbaţii. Imediat ce a putut să se descotorosească de partenera sa, Baxter s-a dus direct la ea. Şedea pe o ladă şi s-a plîns imediat.

— Nici n-ai pe ce să stai.

— Dansezi ?

— Ah, iubesc la nebunie dansul şi aş putea dansa toată noaptea fără-ntrerupere, dar ce văd eu aici nu-i dans, şi se crispă la auzul viorii şi al pianului. Am venit cu soţii Horton. Mi-au spus că-i vorba de o serată dansantă fără să mă prevină despre ce fel de serată e vorba. Nu-mi place de loc toată ţopăiala asta.

— Ţi-au plecat oaspeţii ? o întrebă Baxter.

— Care oaspeți ?
— Cei despre care mi-ai vorbit marți la plajă.
— Am spus eu că vin marți ? Mîine îi aștept.
— Pot să te conduc acasă ?
— Știi, am venit cu soții Horton...
— Lasă-mă, te rog, să te conduc acasă.
— Bine.
Baxter trase mașina în fața hambarului și dădu drumul la radio. Cînd se urcă în mașină, Clarissa trînti ușa cu putere. O conduse pe drumuri ocolite și cînd ajunse în fața casei stinse toate luminile. Îi privi mîinile încleștate pe poșetă.
— Mulțumesc foarte mult, spuse ea. M-am simțit groaznic toată seara și dumneata m-ai salvat. Am impresia că pur și simplu nu pot înțelege mentalitatea celor de aici. Am avut totdeauna o mulțime de parteneri la dans, dar în seara asta am stat pe lada aia tare aproape o oră și nu m-a invitat nimeni și nici măcar nu mi-a vorbit nimeni. M-ai salvat.
— Ești fermecătoare, Clarissa.
— Așa par, răspunse oftînd Clarissa. Nimeni nu știe cine sînt în realitate.
Găsi punctul slab unde putea să atace, gîndi Baxter, dacă reușea să-i flateze imaginea pe care și-o făurise despre ea însăși, cu condiția să ghicească că este în fond : mare actriță, campioană la traversarea Canalului Mînecii, moștenitoare de tron ? Apropierea ei din noaptea asta de vară trăda o acceptare care părea atît de puternică și năvalnică, încît Baxter era convins că avea de-a face cu o femeie a cărei fidelitate atîrna de un fir de păr.

— Cred că știu cine ești în fond, care ți-e adevărata personalitate, spuse Baxter lansîndu-se în atac.
— Nu, nu știi. Nimeni nu știe.
La radio se transmitea un cîntec trist de dragoste de la un hotel din Boston. Calendaristic, vara abia începuse, dar copacii acoperiți deja în întregime de frunze păreau să dovedească că erau în plină vară. Baxter o cuprinse de umeri și-o sărută brusc pe gură.
Clarissa îl îmbrînci brutal și coborînd repede din mașină se răsti la el :
— Ai stricat tot. Totul. Am știut de la început unde vrei să ajungi. Trîntind ușa mașinii, continuă să-i vorbească prin fereastră : Nu mai ai ce căuta pe-aici, Baxter. Prietenele mele sosesc mîine dimineață cu avionul de la New York și am să fiu prea ocupată ca să te mai pot vedea pînă la sfîrșitul vacanței. Bună seara.

Baxter știa că numai el era de vină, că se grăbise. Și era furios pe el însuși pentru că totuși se pricepea la afacerile astea. Se culcă iritat și trist și dormi prost. Se sculă deprimat, iar această stare de depresiune era accentuată de ploaia care biciuia dinspre nord-vest valurile mării. Lungit în pat, asculta ploaia și zgomotul izbindu-se de chei. Furtuna avea să pustiască insula. Plajele vor fi goale și lenjeria de corp se va lipi de piele din cauza umezelii. Sări brusc din pat și chemă la telefon aeroportul.

Avionul dinspre New York n-a putut să aterizeze şi nu mai era de prevăzut nici o cursă în ziua aceea. Se părea că furtuna îi făcuse jocul. La prînz se duse în sat şi cumpără un ziar de duminică şi o cutie de bomboane. Bomboanele erau pentru Clarissa. Dar nu se grăbea.

Probabil că umpluse frigiderul cu provizii, pregătise prosoapele şi aranjase programul picnicului. Dar prietenele îşi amînaseră forţat sosirea, iar ziua veselă pe care şi-o dorise se transformase într-o zi ploioasă şi plictisitoare. Desigur că putea să-şi vindece dezamăgirea în multe feluri, dar, după cele văzute la serată, Baxter îşi dăduse seama că se simţea dezorientată fără bărbat sau soacră, şi erau foarte puţine şanse ca vreunul din cunoştinţele ei să-i facă o vizită sau s-o invite la un aperitiv. Era aproape sigur că avea să-şi petreacă ziua ascultînd radioul şi ploaia, şi pînă la urmă va fi fericită de vizita oricui, chiar şi a lui Baxter. Dar trebuia să fie abil şi să aştepte mai întîi ca singurătatea şi plictiseala să-şi facă efectul. Era mai bine să aştepte, şi la apusul soarelui coborî cu cutia de bomboane la subţioară în faţa casei ei. Ferestrele erau luminate şi-i deschise chiar ea.

— Am vrut să le urez bun venit pe insulă prietenelor tale, începu Baxter. Eu...

— N-au venit, îl întrerupse ea. Avionul n-a putut să aterizeze şi-au fost nevoite să se întoarcă la New York de unde mi-au telefonat. Îmi făcusem atîtea planuri! Acum totul s-a schimbat.

— Îmi pare rău, Clarissa. Ţi-am adus ceva.

— O, ce frumoasă cutie! Ce cadou frumos! Ce...

Luînd cutia cu bomboane şi exclamînd, vocea şi expresia feţei sale erau sincere şi binevoitoare. Dintr-o dată însă se schimbă datorită hotărîrii neclintite de a rezista.

— Nu trebuia să te deranjezi.

— Pot să intru? o întrebă Baxter.

— Ştiu eu? Nu prea avem ce face.

— Putem juca o partidă de cărţi.

— Nu ştiu să joc cărţi.

— Pot să te învăţ.

— Nu. Nu, Baxter, pleacă. Tu nu înţelegi ce femeie sînt. Mi-am petrecut ziua scriindu-i lui Bob. I-am scris că m-ai sărutat noaptea trecută. Nu te pot primi în casă. Şi-i închise uşa.

După expresia de pe faţă, în momentul cînd i-a dat cutia cu bomboane, Baxter şi-a dat seama că-i plăceau cadourile. Îşi dădu seama că o poate cîştiga cu o brăţară ieftină de aur sau chiar numai cu un buchet de flori, dar Baxter era grozav de zgîrcit şi, deşi îşi dădea seama de utilitatea unui dar, nu se putea hotărî să cumpere ceva, aşa că mai aşteptă.

Furtuna a ţinut şi luni şi marţi, cînd spre seară a început să se potolească, iar miercuri după-amiază terenurile de tenis se uscaseră, permiţîndu-i lui Baxter să joace pînă tîrziu. Apoi, după o baie, şi-a schimbat hainele şi în drum spre casă s-a oprit să bea un cocteil la una din vecinele sale, o femeie măritată cu patru copii, care a început să discute cu el despre dragostea în căsnicie.

Era genul de discuţie cu ocheade şi insinuări pe care Baxter o cunoştea foarte bine şi-i înţelegea semnificaţia. Vecina lui era una din mamele atrăgătoare pe care Baxter le admirase pe plajă. Avea părul castaniu, braţe subţiri şi bronzate, şi dinţi sănătoşi. Deşi părea să urmărească cu mare atenţie părerile ei despre dragoste, imaginea albă a Clarissei i se contura stăruitor în minte, aşa că abandonă discuţia şi părăsi petrecerea îndreptîndu-se spre vila lui Ryan.

Din depărtare, casa şi liniştea ce domnea în grădină dădeau impresia de pustietate. Întîi bătu la uşă şi, neprimind nici un răspuns, sună. Clarissa îi răspunse într-un tîrziu de la o fereastră de sus.

— A, Baxter!

— Am venit să-mi iau rămas bun, Clarissa. Nu găsise ceva mai bun pentru moment.

— Ce spui, dragul meu? Stai puţin. Cobor.

— Plec, Clarissa, spuse el cînd îi deschise uşa. Am venit să-mi iau rămas bun.

— Unde pleci?

— Nu ştiu, răspunse el trist.

— Atunci intră, îl invită ea şovăind. Intră un moment. Cred că ne vedem pentru ultima oară, nu? Iartă deranjul. Domnul Talbot s-a îmbolnăvit luni şi doamna Talbot a trebuit să-l ducă la spital pe continent, aşa că n-am avut nici un ajutor. Am fost complet singură.

O urmă în salon, unde se aşeză. Era mai frumoasă ca oricînd. Vorbea în continuare despre problemele puse de plecarea doamnei Talbot. Focul de la baie se stinsese, iar casa se înfundase. Descoperise şi un şoarece în bucătărie, iar maşina de gătit nu funcţiona.

În liniştea casei, Baxter auzea picurînd undeva apa dintr-un robinet şi tic-tacul unei pendule. Lumina amurgului se proiecta prin fereastră pe geamul care proteja obiectele geologice colecţionate de familia Ryan. Observă totul cu răceală, fără să acorde mare valoare acestor amănunte. Cînd Clarissa epuiză subiectul doamnei Talbot, Baxter aşteptă un timp înainte de a vorbi.

— Soarele îţi străluceşte în păr.

— Poftim?

— Părul tău e plin de soare şi are o culoare splendidă.

— Nu mai este aşa de frumos cum era. Părul blond se închide cu timpul, dar n-am să-l vopsesc. Femeile n-ar trebui să-şi vopsească părul.

— Eşti atît de deşteaptă, murmură el.

— Crezi?

— Ce adică?

— Crezi că sînt inteligentă?

— Desigur. Eşti inteligentă şi frumoasă. N-am să uit niciodată seara cînd te-am întîlnit la îmbarcarea pe vapor. Nu voiam să viu pe insulă. Plănuisem să plec undeva spre vest.

— Nu cred că sînt inteligentă, răspunse ea cu amărăciune. Cred că sînt proastă. Toată lumea spune că sînt proastă. Şi Bob, şi mama lui, şi chiar şi doamna Talbot repetă că sînt proastă şi... Începu să plîngă. Îşi şterse apoi ochii în faţa oglinzii. Baxter se apropie de ea şi-i cuprinse umerii cu braţele.

— Lasă-mă în pace, îl respinse ea pe un ton mai mult disperat decît furios. Nimeni nu mă ia

în serios pînă nu mă ia în brațe. Se așeză din nou și Baxter se apropie de ea.

— Dar nu ești proastă, Clarissa. Ești inteligentă și ai o minte deosebită. M-am gîndit adesea la asta și cred că trebuie să ai o mulțime de idei personale interesante.

— Curios, exclamă ea, într-adevăr am o mulțime de păreri personale, dar nu îndrăznesc să le împărtășesc nimănui, iar Bob și maică-sa nu mă lasă niciodată să-mi spun părerea și mă întrerup mereu, ca și cînd le-ar fi rușine de mine. Totuși am și eu ideile mele. Cred că sîntem ca dinții unei roți. Am ajuns la concluzia că sîntem toți ca niște dinți de roată. N-ai impresia că sîntem ca dinții unei roți ?

— Da, desigur.

— Cred că sîntem ca dinții unei roți. Crezi că femeile ar trebui să muncească ? M-am gîndit mult la asta. După părerea mea, femeile măritate n-ar trebui să muncească, decît dacă sînt pline de bani. Chiar și atunci, îngrijirea unui bărbat răpește o groază de timp. Crezi că femeile ar trebui să muncească ?

— Care-i părerea ta ? se interesă Baxter. Mă interesează foarte mult ce gîndești.

— Ei bine, după părerea mea, răspunse ea timid, fiecare trebuie să-și plivească straturile. Nu cred că biserica sau curele de slăbire pot schimba totul. Avem un prieten care mănîncă o sută douăzeci de grame de carne la fiecare masă. Mănîncă cu cîntarul pe masă, ca să-și poată cîntări carnea. Masa capătă un aspect oribil și nu înțeleg la ce-i poate folosi asta. Eu cumpăr ceea ce-i convenabil. Dacă e șuncă, cumpăr șuncă.

Dacă e miel, cumpăr miel. Nu crezi că-i mai înțelept ?

— Cred că procedezi foarte inteligent.

— Să vorbim de educația progresistă. Nu-mi place. Cînd sîntem invitați la masă de Howard, copiii se învîrtesc tot timpul în jurul mesei pe triciclete. Cred că învață toate astea la școlile progresiste. Copiii trebuie să învețe ce să facă și ce să nu facă.

Soarele care-i luminase părul dispăruse, dar mai era încă destulă lumină în cameră pentru ca Baxter să poată observa că, încîntată de părerile ei, se aprinsese la față, iar ochii i se măriseră. Baxter o ascultă cu răbdare. Se lămurise că ea nu dorea altceva decît să fie luată drept ceea ce nu era și că biata fată era pierdută.

— Ești foarte inteligentă, spunea el din cînd în cînd. Ești atît de inteligentă.

Era atît de simplu...

PROFESOARA DE PIAN

Seton avea impresia că] totul fusese parcă rînduit dinainte, în momentul cînd deschisese în seara aceea uşa de la intrare şi traversînd holul ajunsese în salon. Scena asta nu fusese aranjată nici ca să-i facă plăcere nici ca un reproş obişnuit.

— Hello, strigă vesel Seton.

Atmosfera era încărcată cu suspine şi gemete. Scîndura de călcat era aşezată în mijlocul salonaşului şi Jessica, soţia lui, îi călca o cămaşă, ştergîndu-şi în acelaşi timp lacrimile. Lîngă pian ţipa micuţa Jocelin, iar alături pe un scaun plîngea cu suspine Milicent, fata lor cea mai mare, cu păpuşa stricată în braţe. Phyllis, mijlocia, în patru labe, scotea zegrasul dintr-un fotoliu cu o cheie de conserve. Prin uşa deschisă de la bucătărie pătrundeau nori de fum care, după miros, păreau să vină de la o pulpă de miel arsă.

Nu-i venea să creadă că-şi petrecuseră ziua într-o astfel de dezordine. Probabil că totul fusese plănuit şi realizat cu grijă, inclusiv arderea fripturii în cuptor în vederea sosirii sale. Avu chiar impresia că surprinde în ochii nevestei un sentiment de linişte interioară, în ciuda feţei descompuse de plîns, şi că privind în jur admira

punerea perfectă în scenă. Se simţea descumpănit, fără să-şi fi pierdut însă cu totul stăpînirea de sine şi, stînd în prag, calculă cu ultimele eforturi situaţia hotărîndu-se pentru un sărut, ca primă manevră, dar în timp ce se apropia de scîndura de călcat, Jessica îl opri cu mîna :

— Nu te apropia. Ai să te molipseşti de la mine, sînt groaznic de răcită.

O luă pe Phyllis de lîngă fotoliu, îi promise lui Millicent că-i repară păpuşa şi se duse în baie să schimbe scutecele copilului. Din bucătărie se auzeau blestemele nevestei care se lupta cu fumul ca să scoată friptura din cuptor.

Friptura era arsă. Cam tot aşa arătau şi celelalte feluri de mîncare : chiftelele, cartofii şi tartele cu mere. Seton simţi în gură un gust de cenuşă şi o greutate îi apăsa pe inimă, privind dincolo de farfuriile cu mîncare arsă faţa mohorîtă a Jessicăi, altădată plină de inteligenţă şi pasiune. După-masă o ajută la spălatul vaselor şi citi copiilor poveşti. Dar seninătatea angelică cu care îi urmăreau lectura şi încrederea în dragostea lor îl înduioşau, iar gustul fripturii arse i se părea mult mai amar. Mirosul de fum stărui multă vreme încă după ce s-au culcat toţi în afară de Seton. Stătea singur în salonaş amintindu-şi toate necazurile din trecut. După zece ani de căsnicie, Jessica continua totuşi să aibă pentru el un farmec neobişnuit, atît ca femeie cît şi ca om, dar în ultimii ani ceva grav şi misterios se ridicase ca un zid între ei. Friptura arsă nu era un accident, ci un fapt obişnuit. Ardea cotletele, cîrnaţii şi chiar curcanul de sărbători, şi i se părea că arde mîncarea în mod

intenţionat, ca şi cînd şi-ar fi exprimat prin asta toate resentimentele faţă de el. Nu era o revoltă împotriva muncii ingrate de fiecare zi. Toate încercările de a-i uşura munca, femei cu ziua şi maşini electrice, nu schimbaseră nimic. Nu erau, gîndea el, nici măcar resentimente, ci ceva asemănător cu transformările ce apar undeva în adîncul mării, ori cu un fel de dezlănţuire sexuală sau o revoluţie, de care poate ea nu-şi dădea seama şi care mocnea în interior sub o falsă aparenţă.

Nu voia să se despartă de Jessica. Dar cît mai putea îndura oare plînsul copiilor, privirile-i mohorîte, fumul mîncărurilor arse şi haosul din casă? Nu lupta numai împotriva discordiei, ci şi împotriva a ceea ce-i ameninţa stima faţă de el însuşi. În atare condiţii i se părea indecent să sufere la infinit. Ce putea să facă? Avea impresia că atît el cît şi Jessica aveau nevoie de o schimbare, de mişcare, de distracţii. Era poate şi o dovadă a lipsei sale de imaginaţie cînd, încercînd să descopere mijloacele prin care să-şi consolideze căsnicia, s-a mulţumit s-o ducă la restaurantul unde merseseră adesea, cu zece ani în urmă, cînd îi făcea curte. Dar nici asta nu era lucru uşor. O invitaţie directă i-ar fi adus un refuz la fel de direct şi de neplăcut. Trebuia să fie prudent. Trebuia s-o ia prin surprindere, dezarmînd-o.

Era pe la începutul toamnei şi zilele erau luminoase. Frunzele galbene cădeau pretutindeni. Puteai să le urmăreşti plutind încet de la orice fereastră şi chiar prin geamul uşii de la intrare. Seton lăsă să treacă cîteva zile aşteptînd o zi

excepţional de frumoasă şi cînd a fost vreme frumoasă i-a telefonat de la birou spre prînz. Ştia că venise femeia la curăţenie. Millicent şi Phyllis erau la şcoală, iar Jocelin probabil dormea, aşadar Jessica n-avea prea multă treabă. Poate chiar n-avea nimic de făcut şi stătea pe gînduri. Îi telefonă, deci, rugînd-o să vină în oraş să ia masa împreună. La început Jessica se codi spunîndu-i că n-are cu cine să lase copiii. Dar pînă la sfîrşit cedă. I se păru chiar că surprinde în vocea ei o urmă din tandreţea ei blîndă care-i plăcea atît de mult.

Se împlinea un an de cînd nu mai ieşiseră împreună în oraş, şi cînd plecă de la birou în seara aceea îndreptîndu-se spre centru, nu spre gară, îşi dădu seama de tăria obişnuinţei care făcea ca legătura lor să fie foarte puternică. Prea multe obstacole întîlniseră în viaţă şi totuşi ce uşor le-au trecut. Restaurantul unde aveau întîlnire, deşi modest, era bun. Curat, cu feţe de masă scrobite, mirosind a pîine proaspătă şi a mirodenii, părea anume pregătit ca să-i primească. Garderobiera îşi amintea de el, iar el îşi amintea entuziasmul cu care cobora în grabă scările la bar cînd era mai tînăr. Ce frumos mirosea totul! Barmanul proaspăt ras, în cămaşă albă, îşi luase tocmai postul în primire. Totul părea primitor şi plăcut. Totul strălucea, iar lumina ce i se revărsa pe umeri era aceeaşi ca acum zece ani. Cînd chelnerul şef veni să-i ia comanda urîndu-i bun venit, Seton îl rugă să-i aducă o sticlă de vin rece din vinul casei. Privi spre uşă, aceeaşi uşă la care se uita cu nerăbdare aşteptînd s-o vadă pe Jessica intrînd

cu părul albit de nea și o rochie nouă. Cu pantofii noi, cu vești bune, ori proaste, grăbită să se scuze că a întîrziat. Își amintea felul cum îl căuta din privire, felul cum stătea de vorbă cu garderobiera și cum traversa ușor holul, așezîndu-se apoi cu dezinvoltură și grație lîngă el și stînd mînă în mînă.

Deodată, auzi scîncetul unui copil. Cînd întoarse capul, Jessica tocmai intra pe ușă cu fetița cea mică în brațe care plîngea cu capul pe umărul ei. În urmă, veneau Phyllis și Millicent în costumașele lor uzate de iarnă. Era devreme și restaurantul nu se aglomerase încă. Intrarea lor și tabloul pe care-l formau nu era atît de spectaculos cum ar fi fost o oră mai tîrziu, pentru Seton însă era destul de șocant. Așa cum stătea în pragul ușii, cu copilul plîngînd în brațe și încadrată de cele două fetițe, Jessica nu lăsa de loc impresia că venise să se întîlnească cu soțul ei, ci că fusese nevoită datorită unor întîmplări neprevăzute să ia copiii și să-l acuze în public pe bărbatul care o nenorocise. Nu-l arăta direct cu degetul, dar apariția lor era dramatică și acuzatoare.

Seton se repezi îndată spre ea. Nu era genul de restaurant unde puteai să-ți aduci copiii, dar garderobiera a fost amabilă și le-a ajutat pe Millicent și pe Phyllis să se dezbrace, iar Seton o luă pe Jocelin în brațe și fetița tăcu.

— Femeia care trebuia să stea cu copiii n-a putut veni, îi explică Jessica fără să-l privească și întorcînd capul cînd o sărută. Li s-a dat o altă masă într-un salon din fund. Jocelin răsturnă un platou cu măsline. Masa a fost la fel

de tristă și de dezordonată ca și cele cu mîncărurile arse de acasă. La întoarcere copiii adormiră și Seton își dădu seama că greșise din nou. Greșise sau fusese din nou înșelat. Pentru prima oară își dădu seama că nu era vorba de o proastă dispoziție de moment a oricărei femei, ci pur și simplu de o trăsătură urîtă de caracter.

Obsedat de aceeași idee, continuă să încerce o împăcare invitînd familia Thompson la un cocteil într-o sîmbătă după-amiază. Știa prea bine că nu le convine invitația. Preferau să se ducă la soții Carmignol (toată lumea îi frecventa pe Carmignol) și trecuse mai bine de un an de cînd nu mai fuseseră la familia Seton. Casa lor purta pecetea unui fel de vot de blam social. Soții Thompson au venit totuși, din pură prietenie, dar numai în treacăt. Formau o pereche plăcută, iar Jack Thompson părea să se bucure de-o autoritate tandră asupra soției sale, situație pe care Seton o invidia. Cînd a anunțat-o pe Jessica de această invitație, n-a făcut nici un comentariu, dar nu era în salon cînd au venit. Și-a făcut apariția purtînd un coș cu rufe, și cînd Seton a invitat-o la un pahar i-a răspuns sec că n-are timp. Cei doi Thompson și-au dat seama că Seton are necazuri, dar nu-l puteau ajuta pentru că se grăbeau să ajungă la Carmignol. După ce-a instalat-o însă pe Lucy în mașină, Jack s-a întors la ușă și i-a vorbit cu atîta convingere, se vedea clar că o făcea din profundă simpatie și prietenie, încît Seton l-a ascultat cu atenție. I-a spus că își dă bine seama despre ce-i vorba și că trebuie să-și caute o preocupare, să se apuce de ceva în timpul liber,

de exemplu de pian. Trebuia să înceapă imediat să ia lecţii de pian, să se ducă la domnişoara Deming care-l va ajuta. Îşi luă rămas bun şi se urcă în maşină. Sfatul lui Thompson nu i se părea de loc ciudat. Era disperat şi obosit. În fond, ce sens mai avea existenţa lui ? Cînd s-a întors acasă, Phyllis atacase din nou fotoliul cu cheia de conserve, explicînd că pierduse o monedă de douăzeci şi cinci de cenţi în tapiserie. Jocelin şi Millicent plîngeau iar Jessica începuse să ardă mîncarea de seară.

Au mîncat viţel ars duminică, muşchi ars luni, iar marţi carnea era atît de arsă încît Seton nu şi-a putut da seama ce fel era. Se gîndi la domnişoara Deming şi îşi spuse că trebuie să fie o fată veselă care consola bărbaţii din împrejurimi sub pretextul lecţiilor de pian. Cînd îi telefonă însă, vocea ei era a unei babe. O lămuri că Jack Thompson îi vorbise despre ea, iar domnişoara Deming îl invită pentru a doua zi seara la ora şapte. Plecînd miercuri seara de acasă, îşi spunea că numai faptul de a putea fi preocupat şi de altceva în afară de grijile legate de slujbă şi casă reprezenta o relaxare. Domnişoara Deming locuia pe Bellevue Avenue, în partea cealaltă a oraşului. Numerele caselor erau invizibile şi Seton opri maşina la colţ, ca să caute apoi casa mergînd pe jos.

Era o seară de toamnă. Bellevue Avenue era una din acele străzi dosnice, cu case asemănătoare care făceau impresie bună dar care, datorită unui capriciu, erau decorate cu minarete în miniatură şi perdele din şiraguri de mărgele de

lemn, ca o amintire ciudată şi prost înţeleasă a îndepărtatelor moschei şi haremuri ale sîngerosului Islam. Tocmai în acest paradox consta farmecul acelor locuri. Strada era în decădere, dar într-o decădere graţioasă, îmbrăcată într-o vegetaţie bogată. În grădinile din spatele caselor înfloreau trandafiri şi păsările cîntau pe crengile brazilor. Cîţiva locatari greblau peluzele. Seton copilărise şi el pe o stradă asemănătoare şi era încîntat să întîlnească acum din întîmplare ceva ce aparţinea trecutului său. Soarele apunea, capătul străzii era scăldat deja într-o lumină roşie şi priveliştea ce se desfăşura în faţa lui îi provoca un gol în stomac, asemănător cu foamea. Dar nu era foame, ci o simplă năzuinţă spre o viaţă luminoasă.

Casa domnişoarei Deming n-avea verandă şi nu părea mai părăginită decît celelalte, deşi nu putea să-şi dea seama dacă nu era din cauza amurgului ce se lăsase. Pe uşă era prins un anunţ : BATEŢI ŞI INTRAŢI. Intră într-un vestibul în care nu era decît un cuier de lemn şi o bancă. Din acest antreu pornea o scară de lemn. În cealaltă cameră, un bărbat cam de aceeaşi vîrstă cu el stătea aplecat deasupra clapelor de la pian.

— Aţi venit prea devreme, strigă domnişoara Deming. Luaţi loc şi aşteptaţi.

Vorbea cu o resemnare atît de adîncă şi cu atîta dezgust, încît tonul vocii sale părea să-i spună lui Seton că-l aşteaptă ceva deprimant şi obositor. Se aşeză pe banca de sub cuier. Era jenat, palmele îi transpirau şi se simţea îngrozitor de mare faţă de casă, faţă de bancă şi de

situaţia în care se afla. Se gîndea cît de ciudată este viaţa asta, cu o nevastă care îşi ascundea farmecele, şi el care plănuia să înveţe să cînte la pian. Se simţea atît de stingherit, încît la un moment dat se gîndi să fugă. Poate să iasă în stradă, în Bellevue Avenue, şi să nu se mai întoarcă niciodată. Dar gîndul la harababura de acasă îl ţintui locului, resemnîndu-se cu ideea că aşteptarea este un început al eternităţii. Cît timp se pierde la dentist şi la doctor, aşteptînd trenul sau avionul sau stînd la coadă la telefon sau în restaurante! Îl încerca regretul că-şi pierduse anii cei mai frumoşi din viaţă aşteptînd şi că angajîndu-se de acum încolo să aştepte la lecţiile de pian ar putea să-şi risipească şi ultimii ani frumoşi ce-i mai rămăseseră. Se gîndi din nou să fugă, dar tocmai atunci se termină lecţia în camera de alături.

— N-ai exersat suficient, o auzi pe domnişoara Deming spunînd supărată. Trebuie să exersezi neapărat o oră pe zi, altfel nu faci decît să-mi răpeşti timpul de pomană. Elevul intră în antreu cu gulerul ridicat, aşa că Seton n-a putut să-i vadă faţa. Următorul, strigă domnişoara Deming.

În cămăruţa unde era pianina era şi mai puţin loc ca în hol. Domnişoara Deming abia se uită la el cînd intră. Era o femeie mică de statură. Părul castaniu cu fire albe era împletit într-o cunună subţire. Şedea pe o pernă de cauciuc cu mîinile în poală, mişcîndu-şi din cînd în cînd buzele cu scîrbă, ca şi cînd ar fi fost necăjită de ceva. Seton se aşeză stîngaci pe taburetul din faţa pianului.

— N-am luat niciodată lecţii de pian. Numai nişte lecţii de trompetă mai demult. Am închiriat odată o trompetă cînd eram în liceu...

— Să lăsăm asta.

Îi arătă pe pian un caiet de note şi-l rugă să facă o gamă. Degetele lui pe albul strălucitor al clapelor păreau enorme şi impudice. Se căzni să facă gama. Ea îl pocni de cîteva ori cu un creion peste degete. De alte cîteva ori îi corectă poziţia mîinii pe clape cu propriile-i degete, şi asta-i dădu ideea că viaţa ei era un coşmar populat cu mîini curate, murdare, păroase, lipsite de vlagă sau puternice, şi se gîndi că probabil din cauza asta îi era mereu scîrbă. La jumătatea lecţiei Seton lăsă să-i cadă mîinile pe genunchi. Lipsa lui de hotărîre a iritat-o şi i-a pus cu forţa mîinile la loc pe claviatură. Ar fi vrut să fumeze, dar deasupra pianului, pe perete, era fixat un anunţ care interzicea fumatul. La sfîrşitul lecţiei avea cămaşa udă pe spate.

— Te rog să vii data viitoare cu bani potriviţi. Pune banii în vaza de pe masă. Următorul.

Seton şi noul venit se întîlniră în antreu, dar străinul întoarse capul.

Seton era încîntat de sfîrşitul acestei încercări grele. Mergînd pe strada întunecată, imaginea sa de pianist, deşi caraghioasă, i se părea destul de plăcută. Se întreba dacă la plăcerile astea simple se referise Jack Thompson. Cînd a ajuns acasă copiii dormeau, iar el s-a apucat să exerseze. Domnişoara Deming îi dăduse să repete un exerciţiu de digitaţie la două mîini care avea şi o linie melodică şi Seton repetă conştiincios timp de-o oră. A exersat apoi în toate zilele

următoare, inclusiv duminică, sperînd sincer că la lecţia a doua profesoara îl va răsplăti cu un exerciţiu mai greu. În realitate, domnişoara Deming n-a făcut toată ora decît să-i critice digitaţia şi frazarea şi la sfîrşit îi recomandă să exerseze încă o săptămînă acelaşi exerciţiu. Spera că măcar după a treia lecţie are să-i dea altceva, dar plecă cu acelaşi exerciţiu.

Jessica nici nu se plîngea nici nu-l încuraja. Părea dezorientată de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Exerciţiul lui o călca pe nervi şi Seton îşi dădea seama de asta. Melodia simplă a exerciţiului se imprimă chiar şi în memoria copiilor. Devenise parte integrantă din viaţa lor, la fel de supărătoare şi de vătămătoare ca o boală infecţioasă. Ajunsese o obsesie care îl urmărea pe Seton toată ziua, indiferent dacă era bucuros sau necăjit. Seton nu-şi dăduse niciodată seama că această muncă, această obsesie făcea parte din arta de a învăţa să cînte la pian. Cînd se aşeza după masa de seară la pian, Jessica dispărea în grabă în camerele de sus. Părea intimidată de muzică. Sau poate îi era frică de ea. Chiar şi legătura dintre el şi exerciţiu era ciudată. Într-o seară, venind spre casă mai tîrziu ca de obicei şi trecînd prin faţa casei lui Thompson, auzi acelaşi exerciţiu enervant care se auzea pînă afară. Probabil că Jack exersa. Nu era nimic deosebit dar cînd trecu prin faţa casei lui Carmignol, auzi din nou acelaşi exerciţiu şi se întrebă dacă nu cumva are o iluzie auditivă provocată de propria lui obsesie. Noaptea era întunecoasă. Ajuns în pragul casei, i se păru că pierduse simţul realităţii, că lumea se

schimbă mai repede decît credem şi că el străbătea evenimentele din viaţa lui ca un înotător cu capul în apă.

La masa din seara aceea, Jessica nu arsese friptura. Îi servi mîncare bună şi-l servi cu o timiditate care-l îndemna să creadă că era pe punctul de a redeveni soţia lui de altădată. După-masă le citi copiilor şi apoi suflecîndu-şi mînecile se aşeză la pian. Cînd se duse la culcare, Jessica i se adresă rugător, şi datorită tonului blînd ochii ei păreau mai mari şi mai negri şi-i accentuau paloarea obişnuită a feţei.

— Nu vreau să mă amestec, şopti ea, ştiu că nu mă pricep de loc la muzică, dar n-ai putea oare s-o rogi pe profesoara ta să-ţi dea alt exerciţiu. Exerciţiul ăsta mă obsedează îngrozitor. Îmi sună toată ziua în urechi. Dacă ţi-ar putea da altă bucată.

— Te înţeleg. Am s-o rog.

O dată cu cea de a cincea lecţie, ziua se micşorase mult şi în josul lui Bellevue Avenue nu-l mai întîmpină nici un apus de soare aprins care să-i amintească de marile sale dorinţi şi speranţe. Bătu, ca de obicei, şi intră în casă simţind imediat un miros tare de tutun. Se dezbrăcă şi trecu în salonaş, dar domnişoara Deming nu era la locul ei pe perna de cauciuc. O strigă şi ea îi răspunse din bucătărie. Deschizînd uşa fu izbit de o scenă uimitoare. Doi tineri stăteau la masă fumînd şi bînd bere. Amîndoi aveau părul negru uns cu multă briantină şi foarte lins. Purtau jambiere de piele ca motocicliştii.

şi cămăşi roşii de vînătoare, iar comportarea lor era tipică pentru acei tineri care nu ţin seama de nimic.

— Te aşteaptă, iubito, spuse cu voce tare unul din ei, în timp ce domnişoara Deming închidea uşa în urma ei.

Seton surprinse cum expresia de bucurie şi de încredere de pe faţa ei dispăru fiind înlocuită de aspectul mohorît dintotdeauna.

— Băieţii mei, spuse ea oftînd.

— Stau pe-aproape? întrebă el.

— A, nu. Vin din New York. Îşi petrec cîteodată serile la mine. Îi ajut şi eu cînd pot, sărăcuţii de ei. Sînt ca şi copiii mei.

— Trebuie să fie plăcut pentru ei.

— Începe, te rog.

Orice urmă de căldură pierise din vocea ei.

— Soţia mea ar vrea să ştie dacă n-aţi putea să-mi daţi alt exerciţiu, unul nou.

— Toate vor acelaşi lucru, răspunse ea plictisită.

— Ceva mai puţin obsedant, pledă Seton.

— Nici unul din elevii mei nu s-a plîns vreodată de metoda mea. Dacă nu-ţi place, nu eşti obligat să vii. Desigur că domnul Purvis, de exemplu, a exagerat. Doamna Purvis este încă la spital, dar nu cred că-i vina mea. Vrei s-o îngenunchezi, nu-i aşa? N-ai venit pentru asta? Începe, te rog.

Seton începu să cînte, dar mai prost ca de obicei. Observaţiile sîcîitoare ale bătrînei îl năuciseră. În ce se băgase oare? Era vinovat? Ar fi trebuit poate să asculte de instinctul său care-l îndemnase să fugă atunci cînd venise întîia

dată. Intrase oare singur, trecînd cu vederea peste atmosfera apăsătoare de aici, într-o poveste de vrăjitorie, de obscenitate? Acceptase oare să ţină o femeie drăguţă sub ameninţarea prefăcută a nebuniei? Cotoroanţa vorbi acum blînd şi, gîndi el, răutăcios:

— Cîntă melodia uşor, uşor, uşor. Numai aşa îşi atinge ţinta.

Seton continuă să cînte, datorită unei conştiinciozităţi inconştiente, pentru că dacă ar fi protestat, aşa cum ar fi trebuit, aceasta ar fi confirmat numai realitatea coşmarului pe care îl trăia. Capul şi degetele lucrau independent de orice sentiment, şi în timp ce o parte din fiinţa sa era zguduită, alarmată şi plină de remuşcări, degetele continuau să execute melodia perfidă. Din bucătărie se auzea hohotul de rîs, zgomotul berei turnate în pahare şi tîrşîitul bocancilor pe pardoseala de mozaic. Vrînd probabil să rămînă mai repede singură cu băieţii, prietenii ei, domnişoara Deming întrerupse lecţia spre marea lui uşurare.

Se întreba dacă domnişoara Deming spusese într-adevăr ceea ce auzise el şi avea impresia că era atît de puţin probabil, încît fu cît pe ce să se oprească în drum spre casă şi să-l întrebe pe Jack Thompson, dar se stăpîni dîndu-şi seama că nu putea vorbi despre asta şi că n-ar fi fost în stare să-i povestească nimic. Lumea asta crudă în care bărbaţii şi femeile se luptau cu cruzime pentru a învinge şi în care cotoroanţele practică vrăjitoria nu era lumea în care îşi croise el dru-

mul în viață. Bătrîna trăia parcă pe o colonie de recife ale conștiinței care apărea în zorii cenușii și dispărea apoi la lumina puternică a zilei.

Cînd ajunse acasă, Jessica era în salon și în timp ce el își așeza notele pe suportul de la pian, observă o expresie de spaimă pe fața ei.

— Ți-a dat altă bucată? În afară de asta, ți-a mai dat alt exercițiu?

— Nu. Nu cred. Cred că nu sînt încă destul de pregătit. Poate îmi dă ceva nou data viitoare.

— Te-apuci să exersezi?

— Da.

— Renunță în seara asta, dragul meu. Te rog, renunță astă seară. Te rog, nu în seara asta, dragostea mea, și-i căzu în genunchi la picioare.

Regăsirea fericirii amîndurora îl făcu să se simtă îndreptățit de felul cum procedase. Se gîndea însă la domnișoara Deming cu dezgust și dispreț. Prins într-un vîrtej de mîncăruri bune și de dragoste, nu s-a apropiat de pian. Renunță la metodele ei. Se hotărîse să uite totul, dar miercurea următoare, o dată cu căderea serii se pregăti să se ducă la ea la ora obișnuită, ca să-și ia rămas bun. Ar fi putut să-i telefoneze. Jessica era neliniștită de plecarea lui, dar o potoli explicîndu-i că nu se ducea decît ca s-o anunțe că renunță la lecții. O sărută și ieși.

Era o noapte întunecoasă. Siluetele caselor turcești de pe Bellevue Avenue erau puțin luminate. Cineva ardea într-o curte frunze uscate. Bătu la ușa domnișoarei Deming și intră în antreu. Casa era în întuneric. Numai lumina din stradă se strecura prin ferestre.

— Domnișoară Deming, strigă el. Domnișoară Deming.

O chemă de trei ori. Scaunul de lîngă banca pianului era gol, dar prezența bătrînei se bănuia în fiecare lucru. Nu era acolo, adică nu răspunse la chemare, dar părea că stă în ușa bucătăriei, pe treptele scării, în întuneric, în fundul antreului, și zgomotul ușor care venea de sus părea să fie pasul ei.

Plecă acasă, dar nu trecuse nici o jumătate de oră și sosiră cîțiva polițiști rugîndu-l să-i însoțească. Ieși afară să nu audă copiii și făcu greșeala obișnuită de a protesta. În fond, nu era un om care respecta legea? Nu-și plătise oare totdeauna gazeta de dimineață? Nu respectase legile de circulație, nu se spăla zilnic, nu se ruga săptămînal, nu-și plătea regulat impozitele și nu-și onora facturile la fiecare zece ale lunii? În tot trecutul său nu exista nici o urmă, nici o bănuială de infracțiune. Atunci, ce voia poliția de la el? N-au vrut să spună, dar au insistat să-i însoțească și, pînă la urmă, se urcă în mașina poliției care-i duse tocmai în cealaltă parte a orașului, într-o fundătură, apoi pe un maidan unde așteptau alți polițiști. Era un loc ales parcă anume pentru acte de violență: pustiu, urît și departe de orice locuință, un loc de unde nu putea nimeni să-i audă strigătele de ajutor.

Zăcea la o intersecţie, ca o vrăjitoare. Avea gîtul frînt şi îmbrăcămintea sfîşiată în lupta pe care o dusese împotriva morţii. L-au întrebat dacă o cunoaşte şi el a răspuns afirmativ. L-au mai întrebat dacă văzuse cumva la ea nişte tineri şi Seton a răspuns că nu. Găsiseră numele şi adresa lui într-o agendă de telefoane de pe biroul ei. Seton le-a explicat că fusese profesoara lui de pian. Mulţumiţi de răspunsuri, i-au dat drumul.

VILELE LITORALULUI

În fiecare an închiriem o casă pe marginea mării şi, pe la începutul verii, ne îmbarcăm cu căţel şi purcel — noi, copiii, bucătăreasa, căţelul şi pisica — în maşină şi ne trezim, de obicei, pe înserat în faţa unei case complet necunoscute. După atîţia ani, expediţiile astea la malul mării continuă să fie pline de emoţii solemne. Toţi avem senzaţia că sîntem, aşa cum ne imaginăm în visele noastre, nişte emigranţi rătăcitori, sau cel puţin nişte călători sensibilizaţi de frămîntările drumurilor parcurse. Nu cercetez niciodată dinainte casele pe care le închiriem, aşa că, indiferent dacă este vorba de un castel de lemn cu turn, de-o casă masivă şi rece, de o vilă în stil Staffordshire, acoperită de sus pînă jos de trandafiri agăţători, sau de un conac în stilul colonial din sud, toate se proiectează pe lumina iradiată de mare şi transmit din primul moment chemarea puternică a necunoscutului. Cu cheile ruginite de aerul sărat al mării, luate de la vecini, deschizi uşa într-un vestibul cîteodată luminos, alteori întunecat, în acest început de vacanţă plină de speranţa unei lumi lipsite total de griji. Dar, poate chiar mai puternică decît acest sentiment, este senzaţia că ai

păşit direct în viaţa altcuiva. Închiriind casele prin intermediul agenţilor, n-am avut niciodată ocazia să tratez direct cu proprietarii şi n-am cunoscut decît amprenta lor fizică şi emoţională pusă pe toate lucrurile lăsate în urmă. Desigur. povestea întîmplărilor din viaţa noastră nu este scrisă în aer sau pe apă, dar, ca într-o cronică nescrisă, o regăseşti în urma paşilor pe duşumele, în mirosurile specifice din aer, în felul în care este mobilată casa şi în calitatea tablourilor. Atmosfera acestor case închiriate era la fel de diferită de la o casă la alta ca vremea de pe plajă. Găsim cîteodată de-a lungul lungilor coridoare o atmosferă de bunătate, de puritate şi curăţenie care ne mişcă pe toţi. Cineva a fost foarte fericit aici şi noi i-am închiriat fericirea, o dată cu plaja şi barca cu pînze. Alteori, atmosfera locului este misterioasă şi rămîne la fel de misterioasă pînă cînd plecăm, în august. Ne întrebăm cine ar putea fi doamna din porţelanul atîrnat în galeria de sus ? Al cui era scafandrul autonom ? Cui aparţineau cărţile Virginiei Woolf ? Cine ascunsese un exemplar din „Fanny Hill" în dulapul chinezesc ? Cum se cîntă la ţiteră ? Cine dormea în leagăn şi cine fusese femeia care dăduse cu ojă unghiile ghearelor de fontă de la picioarele căzii de baie ? Şi ce reprezenta acest moment în viaţa ei ?

Copiii aleargă cu căţelul spre plajă, în timp ce noi ne cărăm lucrurile în casă rătăcind parcă prin viaţa unor străini. Cui aparţineau pantalonii de piele ? Cine vărsase cerneală roşie (sau poate sînge) pe covor ? Cine spărsese geamul de la cămară ? Şi ce poţi să crezi cînd te trezeşti

în faţa unor rafturi încărcate cu cărţi ca „Fericirea în căsnicie", „Ghid ilustrat pentru fericirea sexuală în căsnicie", „Dreptul la o viaţă sexuală fericită" şi „Ghid pentru fericirea sexuală a soţilor" ? Dar de afară pătrunde vuietul mării ce zguduie din temelii faleza pe care este construită casa, făcînd să vibreze, cu fiecare val rostogolit, tencuiala şi lemnăria, şi, pînă la urmă, plecăm cu toţii spre plajă, doar pentru asta veneam, iar vila închiriată din vîrful falezei, cu toate luminile aprinse, este una din imaginile care şi-au păstrat actualitatea şi oportunitatea. Pescuind primăvara prin apele repezi din pădure, calci cîteodată întîmplător pe-o tufă de izmă şi parfumul ce se răspîndeşte pare să fie însăşi esenţa zilei. Plimbîndu-te pe Palatin, plictisit de-atîtea antichităţi şi de viaţă în general, vezi zburînd o bufniţă dintre ruinele palatului lui Septimius Severus şi, dintr-o dată, totul, ziua în sine şi oraşul desfrînat capătă sens. Stînd întins pe pat şi trăgînd din ţigară, sclipirea roşiatică luminează un braţ, un sîn sau o coapsă în jurul căreia pare să se învîrtească toate destinele lumii. Aceste frînturi de imagini sînt ca spuma fierbinte a celor mai frumoase sentimente ce ne aparţin şi, stînd în acest prim ceas pe plajă, s-ar părea că puteau aprinde focul din spuză. Seara încropim o mică petrecere în doi, trimitem copiii la culcare şi facem dragoste într-o cameră care miroase a săpun străin, deşi am luat toate măsurile pentru a îndepărta mirosurile proprietarilor, asigurîndu-ne astfel posesia deplină a locului. În plină noapte, uşa ce dă spre terasă se deschide brusc izbindu-se de pe-

rete, cu toate că nu se simte nici urmă de vînt, iar nevastă-mea exclamă pe jumătate adormită :

— De ce s-au întors, Doamne ? De ce s-au întors ? Ce naiba au uitat ?

Dintre toate casele închiriate, cel mai bine îmi amintesc de Broadmere, unde am ajuns, ca de obicei, cam pe la aceeaşi oră. Era o casă mare, albă, construită pe faleza dinspre sud cu vedere la ocean. Cheia am găsit-o la o bătrînă doamnă originară din sud, ce locuia într-o casă despărţită de a noastră de grădină. Descuind uşa, m-am pomenit într-un hol din care pornea răsucindu-se, o scară. Se părea că proprietarii, familia Greenwood, de-abia plecaseră în ziua aceea. De fapt, parcă plecaseră de un minut, două. Vasele erau pline cu flori, scrumierele cu mucuri şi pe masă rămăsese un pahar murdar. Ne-am adus bagajele în casă, am trimis copiii la plajă şi apoi am rămas s-o aştept pe nevastă-mea în salon. În aer plutea parcă agitaţia plecării lor precipitate. Simţeam că plecaseră în grabă şi împotriva voinţei lor şi că n-ar fi vrut să-şi închirieze vila. Camera avea o fereastră mare, cu vedere spre mare, dar în lumina amurgului părea mizeră, aşa că am aprins lumina. Becul era însă slab. Probabil că domnul Greenwood era un om zgîrcit şi meschin. Oricum ar fi fost, îi simţeam neobişnuit de puternic prezenţa. Pe o poliţă era un trofeu cîştigat cu zece ani în urmă la o regată. Majoritatea cărţilor erau din colecţia „Literary Guild". Am luat din raft biografia reginei Victoria. Coperta era ţeapănă, probabil nu citise nimeni cartea. În

spatele cărţilor era ascunsă o sticlă goală de whisky. Mobilierul era de calitate şi de bun gust, dar nu mă simţeam nici fericit şi nici la locul meu în camera aceea. În colţ era o pianină şi făcînd cîteva game mi-am dat seama că este dezacordată. Am căutat în bancheta din faţa pianinei să văd cam ce fel de muzică îi interesa. Am găsit cîteva partituri răzleţe şi încă două sticle goale de whisky. De ce nu arunca sticlele goale cum face toată lumea ? Poate că bea pe ascuns. Poate că asta explică şmecheria să scoată dopul fără zgomot ? Ştie să toarne în pahar fără ca sticla să atingă marginea paharului şi ca lichidul să se scurgă fără zgomot ? Tocmai atunci a intrat nevastă-mea cu o valiză goală pe care am dus-o în pod. Aici domnea ordinea şi curăţenia. Toate sculele şi cutiile cu vopsele erau etichetate şi puse la locul lor şi această ordine atît de deosebită de ceea ce văzusem în salon avea un aer de seriozitate şi probitate. Cred că-şi petrecea multă vreme în pod. Se însera şi m-am dus pe plajă lîngă ai mei.

Oceanul era în reflux şi coasta înspumată a valurilor forma o linie neîntreruptă şi sinuoasă ca o arteră pînă departe în josul ţărmului. Stăteam cu nevastă-mea înlănţuiţi într-o îmbrăţişare relaxată. Nu venim oare cu toţii aici, la ţărmul mării, ca perechi de îndrăgostiţi ? Şi femeia aceea drăguţă în costum de baie pentru viitoare mame, alături de soţul ei atît de frumos, şi bătrînii care-şi înmoaie în apă picioarele noduroase, şi puştii şi fetiţele care privesc aburii plutind deasupra oceanului ca o promi-

siune de viitoare iubire. După ce s-a întunecat şi a venit timpul de mers la culcare, i-am spus o poveste băieţelului meu cel mic, care dormea într-o cameră plăcută, orientată spre est, şi care era măturată, noaptea, de sclipirea regulată a unui far din depărtare. Am zărit ceva nedesluşit, o aţă sau un păianjen, şi m-am lăsat în genunchi să văd despre ce-i vorba. În colţ, aproape de nivelul duşumelei, o mînă stîngace de copil scrisese: „Tata e un şobolan. Repet. Tata e un şobolan". Mi-am sărutat băiatul şi ne-am dus cu toţii la culcare.

A doua zi, la deşteptare, m-a întîmpinat o zi frumoasă de duminică şi eram foarte bine dispus. Dar, învîrtindu-mă prin jurul casei înainte de masa de dimineaţă, am dat peste altă serie de sticle goale de whisky, ascunse, de data asta, în dosul unui arbust, şi m-a cuprins din nou, aproape cu disperare, sentimentul că sînt înconjurat de mizerie, sentiment trăit în ajun în salon. Greenwood mă tracasa, dar în acelaşi timp îmi stîrnea şi curiozitatea. Necazurile lui păreau inevitabile. La un moment dat, mi-a trecut prin cap să mă interesez în sat despre el, dar genul ăsta de curiozitate mi s-a părut indecent. Mai tîrziu i-am găsit fotografia într-un sertar de lenjerie. Sticla care proteja poza era spartă. Purta o uniformă de maior de aviaţie şi avea o faţă prelungă şi romantică. Frumuseţea lui bărbătească îmi plăcea la fel de mult ca şi trofeul cîştigat la regate. Dar asta nu putea alunga aerul de mizerie din casă. Casa nu-mi plăcea de loc şi mă scotea din sărite. Mai tîrziu am încercat să-l învăţ pe băiatul nostru cel mare să

meargă pe o scîndură pe creasta valurilor dar nu reuşea să-şi ţină echilibrul şi cablul care îl remorca, înfăşurat pe un tambur de pe plajă scîrţîia îngrozitor. Bineînţeles ne-am certat. După-amiază ne-am dus la cabana unde era barca cu pînze pe care o închiriasem o dată cu casa. Cînd am întrebat de barcă, paznicul a izbucnit în rîs. Barca nu mai fusese folosită de cinci ani şi putrezea liniştită în cabană. Eram foarte dezamăgiţi, totuşi nu eram supărat pe Greenwood pentru că era mincinos şi eram înclinat să-l tolerez aşa cum este, înţelegînd că era forţat de împrejurări să facă faţă, prin expediente dubioase, unui venit care scădea văzînd cu ochii. În seara aceea, citind una din cărţile sale, am observat că pernele canapelei pe care citeam erau nefiresc de tari, şi controlînd pe dedesubt, am descoperit trei reviste dedicate helioterapiei, pline cu fotografii în culori de bărbaţi şi femei care nu purtau altceva decît papuci de plajă. Furios am aruncat revistele în cămin şi le-am dat foc, dar ardeau greu pentru că erau tipărite pe hîrtie cretată. Mă întrebam de ce eram atît de obsedat de imaginea omului ăsta beţiv şi singuratic? În galeria de sus plutea un miros neplăcut, al unei pisici vagabonde sau poate al apei stătute într-o conductă de scurgere înfundată, dar mie mi se părea că miroase a sare amară. Am dormit foarte prost.

Luni ploua. Copiii coceau, în joacă, biscuiţi. M-am dus la plimbare pe plajă. După-amiaza am vizitat cu toţii muzeul local în care se aflau un păun împăiat, o cască de război germană, din primul război mondial, cu vîrf metalic ame-

nințător, o serie de șrapnele, o colecție de fluturi și cîteva fotografii vechi. Ploaia răpăia pe acoperișul muzeului. În noaptea aceea am avut un vis ciudat. Visam că mergeam spre Neapole la bordul vasului Cristofor Columb și că împărțeam cabina cu un bătrîn care nu apărea niciodată, deși lucrurile sale erau îngrămădite pe cușeta de jos : o pălărie unsuroasă, o umbrelă ponosită, un roman ieftin și o sticluță cu pilule laxative. Simțeam nevoia să beau ceva. Nu sînt bețiv dar în vis eram chinuit de o sete de bețiv. M-am dus la bar. Era închis. Barmanul își făcea socotelile și toate sticlele erau învelite în pergament. L-am rugat să mă servească totuși, dar mi-a răspuns că este foarte obosit și trebuie să se culce. L-am întrebat dacă nu-mi poate vinde o sticlă întreagă și m-a refuzat. Apoi, i-am explicat timid, era italian, că nu voiam sticla pentru mine ci pentru fetița mea. Auzind asta și-a schimbat pe loc atitudinea. Așa fiind situația, era dispus să-mi dea o sticlă pentru fetiță, dar voia să-mi dea o sticlă frumoasă și, după multă căutare, s-a întors cu una în formă de lebădă și plină cu lichior. I-am explicat că fetiței mele îi place numai ginul și pînă la urmă a scos o sticlă de gin pe care mi-a cerut zece mii de lire. Cînd m-am trezit, am avut senzația că am visat unul din visele lui Greenwood.

Miercuri am primit prima vizită. Era doamna Whiteside de la care luasem cheia casei. A sunat la ușă pe la cinci și ne-a adus o cutie cu căpșuni. Venise cu fetița ei de vreo doisprezece ani, Mary Lee. Deși doamna Whiteside era

foarte fardată, Mary Lee o întrecea de departe. Avea sprîncenele pensate, pleoapele vopsite și obrajii dispăreau sub stratul gros de pudră și de roșu de față. Am impresia că fardatul era singura ei distracție. Vrînd să aflu cîte ceva despre Greenwood, am primit-o plin de entuziasm. Intrînd în hol m-a întrebat :

— E o scară splendidă, nu-i așa ? Au făcut-o special pentru căsătoria fiicei lor, deși Dolores n-avea pe atunci decît patru ani. Dar și-o imaginau deja stînd luminată de fereastră, în capul scărilor, îmbrăcată toată în alb și aruncînd buchetul ei de mireasă domnișoarelor de onoare.

Am poftit-o în salon și i-am oferit un păhărel de sherry.

— Ne bucurăm că ați venit printre noi, domnule Ogden. Este așa de plăcut să vezi din nou copii zburdînd voioși pe plajă. Trebuie să recunosc însă că simțim lipsa soților Greenwood. Sînt niște oameni fermecători. Este prima oară cînd își închiriază vila, prima oară cînd nu stau pe litoral vara. El iubea foarte mult Broadmere. Era foarte mîndru de vilă. Mă întreb cum se simte departe de casă.

Dacă soții Greenwood erau atît de fermecători, mă întrebam care era persoana care bea pe ascuns.

— De fapt cu ce se ocupă domnul Greenwood? am întrebat eu în timp ce căutam să atenuez efectul acestei întrebări directe turnîndu-i din nou în pahar.

— Lucrează în domeniul fibrelor sintetice. Dar am impresia că vrea să-și găsească o ocupație mai interesantă.

Vorbele ei păreau o insinuare în direcţia care mă interesa pe mine.

— Vreţi să spuneţi că-şi caută altă slujbă ? am întrebat eu repede.

— N-aş putea să vă spun.

Părea să fie dintre bătrînele acelea care, deşi mai liniştite în aparenţă ca apele de sub un pod, au limba ascuţită şi îşi ascund cu prudenţă veninul. Şi părea că, datorită experienţelor dureroase prin care trecuse (îi murise bărbatul şi o ducea prost cu banii), ieşise din ritmul obişnuit al vieţii. Vreau să spun că am depistat, dincolo de vocea ei melodioasă, un accent de amărăciune corozivă. Pînă la urmă a băut cinci păhărele de sherry. Cînd s-a ridicat la plecare a oftat şi a spus :

— Sînt încîntată că am putut să vă urez bun venit printre noi. Este foarte plăcut să vezi din nou copii zburdînd pe plajă. Şi, cu toate că soţii Greenwood erau fermecători, aveau şi ei momentele lor grele. N-aş putea spune că-mi lipsesc certurile lor. Vara trecută s-au certat seară de seară. Şi ce nu-şi spuneau ! Erau, cum să zic, tare nepotriviţi. Îşi întoarse ochii spre Mary Lee sugerînd că ar fi putut să spună mai multe. Îmi place să lucrez în grădină, pe seară, cînd se potoleşte căldura, dar nu puteam ieşi din casă cînd se certau şi cîteodată eram nevoită să închid ferestrele ca să nu-i mai aud. Cred că n-ar trebui să vă povestesc toate astea, dar adevărul tot iese la lumină, nu-i aşa ? Se sculă şi traversînd holul continuă : Cum vă spuneam, am construit scara asta frumoasă pentru căsătoria fiicei lor dar sărmana Dolores s-a măritat la

primărie, însărcinată în luna a opta, cu un mecanic. Sînt încîntată că aţi venit printre noi. Haide, Mary Lee.

Într-un fel aflasem ceea ce voiam să ştiu. Cele spuse confirmau mizeria din casă. De ce eram oare aşa de mişcat de dorinţa acelui om de a-şi vedea fata măritată şi fericită ? Mi-i imaginam aşezaţi amîndoi în hol, după terminarea scării, cu Dolores jucîndu-se la picioarele lor. Stăteau probabil înlănţuiţi, zîmbind în lumina care pătrundea prin fereastra arcuită ca un simbol al bucuriei, curăţeniei şi fericirii. Şi ce se alesese din toate astea ? De ce se terminase totul printr-un dezastru ?

A doua zi ploua din nou şi bucătăreasa ne-a anunţat din senin, că soră-sa era pe moarte la New York şi trebuie să plece acasă. Nu ştiam să fi primit vreo scrisoare, sau vreun telefon, dar am condus-o totuşi cu maşina la aeroport. Înapoi nu m-am mai întors cu plăcere. Ajunsesem să urăsc casa. Am găsit un şah din material plastic şi am încercat să-l învăţ pe băiatul meu să joace, dar iar ne-am certat. Ceilalţi copii erau în pat citind reviste ilustrate. Eram furios pe toată lumea şi m-am hotărît, spre binele lor, să mă duc o zi-două la New York. Am inventat o treabă urgentă şi a doua zi dimineaţa nevastă-mea m-a condus cu maşina la aeroport. Mă simţeam bine zburînd departe de mizeria din Broadmere. La New York soarele ardea puternic şi era zăpuşeală, şi pînă şi mirosurile erau pline de vară. Am stat la birou pînă tîrziu şi, la plecare, m-am oprit într-un bar de lîngă gara centrală. După cîteva minute l-am văzut intrînd

pe Greenwood. Deşi înfăţişarea lui romantică era total ruinată, l-am recunoscut imediat după fotografia găsită în sertar. A comandat un Martini şi un pahar cu apă, bîndu-l mai întîi pe acesta, ca şi cînd apa îl interesa mai mult.

Îţi dădeai seama dintr-o singură privire că era unul din legiunea de indivizi care bîntuie ca stafiile Manhattanul, visînd la o nouă slujbă în Madrid, Dublin sau Cleveland. Avea părul pieptănat cu grijă, faţa arsă de soare şi sănătoasă a unui amator de baseball sau de curse, deşi îţi puteai da seama imediat, după tremurul mîinilor, că roşeaţa feţei era cauzată de alcoolism. Îl cunoştea pe barman şi au pălăvrăgit un timp împreună. Apoi, barmanul s-a dus la casă să-şi facă socotelile şi l-a lăsat singur, lucru care, după expresia feţei sale, l-a supărat. Fusese părăsit. Era tîrziu şi toate trenurile exprese sosite mai devreme s-au retras din gară, iar stafiile începeau să apară. Mă refer desigur, la stafiile în căutare de slujbă. Dumnezeu ştie de unde venea şi unde se ducea toată această liotă bine îmbrăcată de pierde-vară care, în ciuda faptului că semănau atît de bine unul cu altul alcătuind o adevărată familie, nici nu se gîndeau să-şi vorbească măcar. Aveau toţi acasă cîte o sticlă de whisky ascunsă în dosul colecţiei Literary Guild sau în bancheta din faţa pianului. M-am gîndit să mă prezint lui Greenwood, dar m-am răzgîndit. Îi luasem casa pe care o iubea şi era normal să nu se arate prea încîntat. Nu-i puteam ghici biografia, dar puteam să-mi imaginez apele în care se scăldase şi direcţia curentului.

Tatăl lui murise sau se sustrăsese de la obligaţiile în care plutea familia cînd Greenwood era încă mic. Nu este greu de depistat pe trăsăturile cuiva lipsa autorităţii părinteşti. Fusese poate crescut de mama şi mătuşa sa, absolvise o facultate (economică, cred) şi fusese ofiţer administrativ în timpul războiului. După aceea, nimic nu-i mai reuşise. Îşi pierduse fiica, dragostea nevestei, casa şi toată plăcerea de a munci. Dar nici una din pierderile astea nu putea justifica durerea şi dezorientarea sa totală. Cauza cea adevărată, profundă, n-o cunoştea nici el nici eu. N-o cunoştea nimeni. Era ceea ce dădea aerul acesta de mister cîrciumilor din toate gările mari ale lumii.

— Idiotule, se răstea Greenwood la barman, n-ai putea să-ţi faci niţel timp liber şi pentru mine?

Era prima notă de urîţenie sufletească, care nu era în fond decît începutul. Avea să devină extrem de meschin. Aşa ajungeau toţi strigoii ăştia, fie că erau mici, slabi, graşi, colerici, veseli, tineri sau bătrîni. Toţi ajungeau pînă la urmă acasă acuzînd portarul că nu este politicos, nevasta că este risipitoare, ţinînd predici copiilor nedumeriţi despre ingratitudine, ca apoi să adoarmă buştean, îmbrăcaţi, pe canapeaua din camera de musafiri. Dar nu asta mă tulbură. Ci imaginea lui stînd în holul nou al casei sale şi imaginîndu-şi-o pe fiică-sa îmbrăcată mireasă în capul scărilor. Nu schimbasem nici un cuvînt cu el. Nu-l cunoşteam, durerile şi necazurile lui rămîneau doar ale lui şi totuşi mă afectau atît de mult, încît simţeam că nu pot

sta singur în noaptea aceea. De aceea am petrecut-o cu o amărîtă care lucrează în birourile noastre. Dimineața m-am întors cu avionul pe litoral. Tot mai ploua și am găsit-o pe nevastă-mea spălînd vasele în bucătărie. Eram mahmur și mă simțeam îngrozitor de depravat, vinovat și murdar din cap pînă în picioare. Simțeam nevoia să fac o baie în mare și am rugat-o pe nevastă-mea să-mi dea costumul de baie.

— E pe aici pe undeva, răspunse ea îmbufnată. În cui sau sub pat. L-ai lăsat ud pe covorul din dormitor și l-am agățat la duș.

— Nu-i la duș, i-am spus.

— Atunci e pe-aici, pe undeva, zise ea. Te-ai uitat pe masa din sufragerie ?

— Ascultă, i-am răspuns, nu înțeleg de ce-mi vorbești de costumul meu de baie ca și cînd s-ar plimba așa, de unul singur, prin casă, bînd whisky, trăgînd vînturi și povestind anecdote unor oameni dubioși. Eu îți cer costumul meu de baie. Spunînd asta am strănutat, așteptînd ca ea să-mi ureze ca de obicei noroc, dar nu mi-a spus nimic. Și nici batistele nu le găsesc, am adăugat eu.

— Suflă-ți nasul într-un șervețel de hîrtie.

— Nu vreau să-mi suflu nasul în nici un fel de șervețel. Probabil că ridicasem tonul, pentru că am auzit-o pe doamna Whiteside chemînd-o pe Mary Lee în casă și închizînd o fereastră.

— Dumnezeule, ce plicticos poți fi în dimineața asta !

— Eu mă plictisesc de șase ani, am răspuns eu.

Am luat un taxi pînă la aeroport și în aceeași seară m-am întors în oraș. Eram căsătoriți de doisprezece ani, plus cei doi ani cît trăisem înainte de căsătorie, în total paisprezece ani încheiați, și n-am mai văzut-o niciodată din ziua aceea.

Scriu toate astea într-o altă casă de pe alt litoral, avînd alături altă nevastă. Stau pe un scaun care n-are nici vîrstă nici stil. Tapiseria miroase a mucegai. Scrumiera a fost șterpelită de la hotel Excelsior din Roma. Beau whisky într-un borcan de gem. Masa pe care scriu are un picior descleiat. Lampa e chioară. Magda, nevastă-mea, își vopsește părul. Și-l vopsește o dată pe săptămînă într-o culoare portocalie. Este ceață și, stînd lîngă un canal marcat cu geamandure, urechile-mi vîjîie de dangătul clopotelor mai rău ca într-o zi de duminică într-un sat pios oarecare. Geamandurile sînt prevăzute cu clopote de diferite tonuri : ascuțite, joase și unele care par să vină de undeva din adîncul mării. Magda m-a rugat să-i dau ochelarii și am profitat de ocazie să mă strecor lîngă ușă. Lumina care pătrunde prin ferestre pare materializată de ceață și am impresia că merg, șovăind, pe o rază de lumină. Țărmul este arcuit și pot vedea luminile de la alte vile nenorocite, blestemate, unde oamenii își clădesc un dram de fericire sau de mizerie care va fi închiriată altora în luna august sau anul viitor. Sîntem noi oamenii atît de legați unul de altul ? Trebuie oare neapărat să trecem cu forța povara de pe umărul nostru

pe al altora ? Să nu existe oare nici o scăpare de această suferinţă universală ?

— Unde-s ochelarii mei ? strigă Magda. De cîte ori trebuie să te rog să mi-i aduci ?

I-am dus ochelarii şi, după ce şi-a terminat de vopsit părul, ne-am băgat în pat. În plină noapte, uşa s-a deschis trîntindu-se de perete. Dar blînda mea soţie nu mai era lîngă mine să spună somnoroasă : „De ce s-au întors ? Ce naiba au uitat ?“

DE-AR MAI FI O DATĂ

Nu vreau să scot în evidenţă cu tot dinadinsul personajele negative din acest furnicar uriaş care este New Yorkul, însă, în fresca uriaşă pe care o reprezintă oraşul acesta în care trăim cu toţii se pot spune multe lucruri despre conservatori, despre paraziţi şi cei care nu reuşesc în viaţă dar se cramponează cu disperare de ea, despre lacomii de care ne izbim la tot pasul. Mă refer la grupul de aristocraţi calici din partea de sus a cartierului East Side, la bărbaţii distinşi, fermecători şi jerpeliţi care fac pe misiţii, şi la soţiile lor înfumurate, cu nurcile cumpărate din magazinele de mîna a treia şi blănurile mîncate de molii, cu pantofi de şopîrlă şi cu îngîmfarea cu care vorbesc cu portarii şi casieriţele din magazinele universale, cu bijuteriile lor de aur şi dîra de parfum „Je reviens“ şi „Chanel“ pe care o lasă în urmă. Mă gîndesc în special la Alfreda şi la Bob Beer care locuiau într-un apartament din East Side, care aparţinuse tatălui lui Bob, înconjuraţi de trofeele cîştigate la concursuri nautice, de fotografiile cu autograf ale preşedintelui Hoover, de mobila spaniolă şi de alte relicve din epoca de aur. Nu era un apartament grozav, cam vast şi

întunecos, dar era mai mare decît le permitea venitul lor. Îţi puteai da seama de asta după mutrele portarilor şi ale băieţilor de la lift cînd le spuneai la cine te duci. Cred că erau de luni de zile în urmă cu chiria, iar despre bacşişuri nici nu putea fi vorba. Tatăl ei, ca şi al lui Bob de altfel, pierduse milioane şi milioane de dolari. Toate amintirile ei erau încrustate cu motive vechi de aur: mizele enorme de la bridge-ul de deunăzi, dificultăţile întîmpinate la pornirea maşinii Daimler în zilele ploioase şi picnicurile la Brandywine petrecute cu fetele lui Dupont.

Era o femeie frumoasă, cu faţă prelungă, blondă ca toate femeile din Noua Anglie, culoare ce pare să fie mărturia unei subtile pretenţii la privilegii. Era imperturbabilă. În zilele ei bune lucrase pentru Steuben, la magazinul de porţelanuri de pe Fifth Avenue, şi apoi pentru Jensen, unde se certase revendicîndu-şi dreptul de a fuma. Trecuse la Bonwit şi de aici la Bendel. De Crăciun era la Schwarz, iar Paştele a prins-o la raionul de mănuşi al magazinului Sake. Între timp făcuse doi copii pe care îi lăsau în grija unei bătrîne scoţiene, moştenire din epoca de aur, ce părea să fie la fel de inadaptabilă ca şi ei.

Erau genul de oameni pe care-i întîlneşti pe peroanele gărilor şi la petreceri. Mă refer la peroanele aglomerate ale nodurilor de cale ferată din serile de duminică, primăvara, în staţiuni ca Hyannis, Flamington, Lake George sau Aiken şi Greenville; la Westhampton, pe vaporul pentru Nantucket, Stonington şi Pearl Harbor; sau chiar mai departe, la gara Paddington din Londra, la Roma sau pe vaporul de seară pentru Amsterdam. Îşi salutau zgomotos cunoştinţele peste capetele mulţimii, el în fulgarin alb cu baston şi pălărie, iar ea cu nurcile sau cu blana mîncată de molii. Şi petrecerile la care te întîlneai cu ei nu erau, în fond, prea diferite de gările, nodurile de cale ferată şi feriboturile unde puteau fi mereu văzuţi. Erau petreceri din cele la care găseşti puţină lume, băutură totdeauna proastă, petreceri unde vorbind şi bînd simţi un fel de oboseală palpabilă ce stinge orice urmă de sociabilitate, ca şi cînd legăturile de rudenie, cele sociale şi de şcoală care-i unesc pe toţi s-ar topi ca gheaţa din paharul pe care-l bei. Dar atmosfera nu dă atît impresia unei dizolvări sociale cît cea de schimbare socială, de restructurare, şi, de fapt, de veşnică mişcare, de eternă călătorie. Invitaţii par să fie adunaţi lîngă debarcaderul de pe chei sau pe peronul unei gări aşteptînd plecarea vasului sau a trenului. Dincolo de garderobiera care îţi ia pardesiul, dincolo de salon şi de uşa de incendiu se simte parcă o întindere de apă neagră învolburată cîteodată de furtună, se văd tăbliţele indicatoare de metal, luminile, se aude vîjîitul vîntului, scîrţîitul balamalelor, vocile oamenilor de pe bord şi şuieratul puternic al unui vapor de traversare a Canalului Mînecii ce se apropie.

Unul din motivele eternei prezenţe a soţilor Beer la petreceri şi în gări era faptul că se aflau în permanenta căutare a cuiva. Nu a unuia ca dumneata sau ca mine, ci o căutau pe marchiza

de Bath, sau căutau un port în plină furtună. Era firesc ca la petreceri să se uite cu atenție la cei din jur, toți făceau același lucru, dar să cercetezi atît de stăruitor fețele tovarășilor de călătorie de pe peroanele gărilor era cu totul altceva. Oriunde erau obligați să aștepte un sfert de ceas vreun mijloc oarecare de transport, cei doi scormoneau cu ochii mulțimea, priveau stăruitor fețele ascunse sub borurile pălăriilor sau în dosul ziarelor, căutînd pe cineva cunoscut.

Vorbesc de anii treizeci și patruzeci dinainte și după marele război, ani în care problemele lor financiare erau complicate de faptul că aveau copii mari care, bineînțeles, trebuiau trimiși la școli de elită costisitoare. Ca să iasă din încurcătură făceau lucruri de-a dreptul dezgustătoare: semnau cecuri fără acoperire, împrumutau o mașină de la cineva ca să-și petreacă week-end-ul și dacă intrau cu ea în șanț, o lăsau acolo căutîndu-și liniștiți drumul, fără să se mai ocupe de automobil. Deși aceste înșelătorii le-au scăzut atît creditul social cît și cel financiar, continuau totuși să acționeze bizuindu-se pe farmecul lor și avînd speranțe, era vorba de bătrînele lor mătuși bogate, Margareta din Philadelphia și Laura din Boston. Ca să fim drepți, erau într-adevăr fermecători. Oamenii erau încîntați de prezența lor pentru că, deși erau numai niște greieri îndujoșători într-o vară îmbelșugată, aveau totuși capacitatea de a reaminti altora lucruri plăcute; locuri plăcute, jocuri, mîncare și prietenie, iar zelul cu care își căutau prietenii pe peroanele gărilor se datora, poate, faptului că

nu căutau altceva decît lumea lor, singura pe care o înțelegeau.

Mătușa Margareta a murit, în sfîrșit, și iată cum am aflat acest eveniment important. Era primăvara și șeful meu cu nevasta plecînd în Anglia cu vaporul, m-am dus cu o cutie de țigări de foi și un roman istoric ca să-mi iau rămas bun de la ei pe vas. Îmi amintesc că era un vas nou plin de gură-cască care încercau s-o vadă pe Edna Ferber închisă cu cheia în bibliotecă și care admirau bazinele goale de înot și barurile pustii. Punțile erau supraaglomerate și fiecare cabină de clasa întîi era plină cu flori și cu cei care își petreceau prietenii bînd șampanie la unsprezece dimineața într-o zi mohorîtă mirosind din cauza apelor murdare ale portului New York. Mi-am făcut datoria față de șef și soție. Croindu-mi drum spre puntea principală, am trecut prin fața unei cabine din care se auzea rîsul școlăresc al Alfredei. Era o înghesuială cumplită, chelnerul turna într-una șampanie și, după ce am salutat pe toți cunoscuții, Alfreda m-a luat deoparte și mi-a spus: „Mătușa Margareta nu mai este printre cei vii, așa că am încercat să ne consolăm bînd puțin..."

Am băut și eu un pahar de șampanie și, în timp ce sirena avertiza vizitatorii să părăsească vasul cu un urlet asurzitor ca însăși chemarea vieții și aducînd oarecum cu mirosul îngrozitor al portului, privind la manifestările de despărțire mă întrebam cît timp are să le-ajungă averea lăsată de mătușa Margareta. Aveau niște datorii foarte mari și, cum cheltuiau banii

nebunește, cred că nici o sută de mii de dolari nu putea să le ajungă.

Se pare că ideea asta mi se înfipsese în cap și, în toamnă, la un meci de box între doi boxeri de categorie grea, care a avut loc la stadionul Yankee, mi s-a părut că l-am zărit pe Bob învîrtindu-se printre spectatori cu o tavă de binocluri de închiriat. L-am strigat în gura mare și, deși mi-am dat seama că nu era el, asemănarea era atît de mare încît am avut sentimentul că totuși era el, sau cel puțin că văzusem ceea ce-l aștepta în această lume de contraste sociale și economice atît de mari.

Aș vrea să pot spune că ieșind de la teatru în plină ninsoare am zărit-o pe Alfreda care vindea creioane pe Forthy-sixth Street și că noaptea tîrziu era nevoită să se întoarcă la Bob care zăcea muribund pe o saltea goală, într-un subsol din West Sise, dar asta ar însemna că sînt complet lipsit de imaginație.

Cînd vă povesteam că soții Beer erau genul de oameni pe care-i întîlnești mereu pe peroanele gărilor și la toate petrecerile, am uitat de plajă. Erau foarte acvatici. Cunoașteți genul. În lunile de vară, coasta nordică, începînd cu Long Island și pînă jos spre Maine, inclusiv insulele, pare transformată în holul imens al unei bănci de schimb. Stînd întinși pe nisip și privind vapoarele de pe Atlantic, apăreau cunoștințele din trecut, mai dese ca stafidele dintr-un cozonac. Venea un val, se înălța acolo unde apa era mai puțin adîncă și se spărgea lîngă Consuelo Roosvelt și domnul și doamna Dundas

Vanderbilt cu copiii din ambele căsătorii. Apoi venea alt val din dreapta și azvîrlea de pe salteaua de cauciuc direct pe nisip pe Lathrope Macy cu cea de-a doua nevastă a lui Emerson Crane și pe episcopul de Pittsburg, încins cu o cameră pneumatică. Și, în sfîrșit, cu zgomotul unui capac de cufăr trîntit, se spărgea alt val aducîndu-i pe soții Beer.

— Cu plăcere! Ce plăcere să te vedem...

Așa că marea și vara vor reprezenta decorul ultimei lor apariții, ultima lor apariție aici, în povestea noastră, bineînțeles. Să presupunem că sîntem într-un orășel din Maine și că ne-am hotărît să facem o plimbare cu familia, pe mare, într-o barcă cu pînze. Hangiul ne informează că există bărci de închiriat și, după ce ne-am împachetat sandvișurile, pornim spre debarcader. Am găsit pînă la urmă la zece dimineața într-o colibă de scînduri un bătrîn beat care avea o bărcuță de închiriat și care, după ce i-am lăsat o garanție și am semnat niște hîrtii murdare, ne-a remorcat pînă în larg și ne-a urat drum bun. Observînd între timp cît de prăpădită era barca, am strigat în urma lui, dar ajunsese prea departe ca să ne mai poată auzi. Scîndurile de la fund pluteau în apa ce intrase în barcă, iar buloanele cîrmei, strîmbă și ea, erau mîncate de rugină. Scripeții erau sparți și, după ce am pompat apa din barcă, am ridicat pînza constatînd că era putredă și găurită. Am reușit pînă la urmă îndemnați de nerăbdarea copiilor, să pornim spre una din insulele pe care aveam de gînd să luăm masa pe iarbă verde. După-masă am pornit-o către casă, dar vîntul deve-

nise mai puternic îndreptîndu-se spre sud-vest și barca noastră trosnea din toate încheieturile. Culmea, cartul velei de la babord s-a desprins înfășurîndu-se pe catarg. Am coborît pînza și am reparat cartul cu sfoară. Apoi ne-am dat seama că fusesem prinși de reflux și că eram antrenați cu viteză spre larg. Un timp, cartul reparat de noi a rezistat și am putut face față refluxului, dar cînd s-a rupt cartul de la tribord am dat de bucluc. Ne gîndeam la bătrînul din coliba de scînduri și la faptul că numai capul lui ametit de băutură știa unde sîntem. Am încercat să ne împotrivim refluxului vîslind cu scîndurile luate de pe fundul bărcii, dar n-am reușit. Cine credeți că ne-a salvat? Soții Beer!

Au apărut la orizont pe la asfințit, într-unul dintre acele iahturi cu cabine pe punte, lumini discrete și vaze cu trandafiri în cabine. La cîrmă se afla un marinar și Bob ne-a aruncat un cablu. Era mai mult decît o întîlnire cu niște prieteni. Ne salvaseră viața. Eram nebuni de bucurie. L-am lăsat pe marinar în bărcuța noastră și la zece minute după salvare beam cîte un Martini pe punte. Ne-au invitat să mergem la ei acasă la întoarcere. Puteam dormi la ei. Avusese loc o revoluție în viața soților Beer. Aveau casă și un iaht. Rămăsesem cu gura căscată și ne întrebam cum reușiseră să facă această minune. Bob a fost drăguț și ne-a explicat ce se întîmplase cu voce joasă și indiferentă.

— Am investit toți banii de la mătușa Margaret și de la mătușa Laura și puținii bani moșteniți de la unchiul Ralph, și în ultimii doi ani

toți acești bani s-au triplat. Am răscumpărat tot ce m-a interesat din ceea ce a pierdut tata. Iahtul e al meu și casa este nouă. Iată că se văd de aici luminile de la ferestre.

După-amiaza și oceanul, care ni se păruseră amenințători cînd pluteam în bărcuța cu pînze, se întindeau acum în jurul nostru cu o liniște miraculoasă și ne puteam bucura în voie de prezența totdeauna fermecătoare a soților Beer. Acum, cînd venise iarăși vara, ni se păreau mai atrăgători.

MARITO IN CITTÀ[1]

Acum cîțiva ani era foarte popular în Italia cîntecul *Marito in Città*. Era o arie la fel de simplă și de atrăgătoare ca și cîntecele populare ce se cîntă pe stradă. Cuvintele începeau cu : *La moglie ce ne va, marito poverino, solo in cittadina*[2] și descriau necazurile unui soț singur, tratînd subiectul ușor, într-o farsă, ca și cînd situația asta ar fi la fel de caraghioasă ca împiedicatul în sfoara unei undițe de prins păstrăvi. Domnul Estabrook auzise cînteoul pe vremea cînd vizitase Europa împreună cu soția sa (paisprezece zile ; zece orașe) și memorase perfect cuvintele și melodia. N-o uitase ; i se părea într-adevăr că n-o poate uita, deși contrazicea felul lui de a privi singurătatea.

Scena, în momentul cînd nevasta și cei patru copii au plecat la munte, avea farmecul tradițional și simplitatea decepționantă a scenelor asemănătoare de pe coperțile vechilor reviste ilustrate. Totul putea fi ghicit dinainte : dimineață de vară, mașină mare de șapte locuri, bagaje,

[1] Soțul în oraș (it.).

[2] Soțioara a plecat și bărbatul, bietul de el, e singur în orășel (it.).

copii cu privirea senină, mărunțiș pentru taxele de trecere, observații ceremonioase asupra anotimpului, un nou inel adăugat la vîrsta planetei. A dat mîna cu băieții, și-a sărutat nevasta și fetele și a privit în urma mașinii avînd sentimentul că era un moment crucial și, dacă ar fi avut capacitatea de a cerceta forțele ce intrau în acțiune, ar fi ajuns la niște concluzii vecine cu revelația. Știa că femeile și copiii din Roma, Paris, Londra și New York se îndreptau acum spre munte sau spre mare. Era o zi de lucru, așa că l-a încuiat pe Seamper, cățelul, în bucătărie și a plecat spre gară cîntînd : *Marito in città, la moglie ce ne va* etc. etc.

Se știe desigur foarte bine că melodia asta nu va depăși niciodată caracterul de farsă al cîntecelor de stradă, dar năzuințele domnului Estabrook erau ferme și vii, și merită să fie studiate. Cunoștea toată vasta literatură evanghelică consacrată singurătății și voia să profite de săptămînile de singurătate. Putea să-și șteargă telescopul și să observe stelele. Putea să citească. Putea să exerseze la pian variațiunile pe două voci ale lui Bach. Putea, ca expatriatul care pretinde că izolarea și cîteodată chinul înstrăinării îi permite să-și sondeze cu mare precizie sufletul, să se cunoască mai bine pe sine însuși. Ar putea să urmărească migrațiile păsărilor, viața din grădină și norii de pe cer. Avea o perspectivă clară a capacității sale de observație, ascuțită mai mult încă de aventura singurătății. Cînd s-a întors în prima seară acasă, descoperi că Seamper reușise să fugă din bucătărie și că dormise pe canapeaua din salon,

pe care o umpluse de noroi și de păr. Seamper, o corcitură, era favoritul copiilor. Domnul Estabrook certă cățelul și întoarse pernele canapelei. Apoi, trebui să rezolve o problemă rareori pomenită în literatura consacrată singurătății, și anume să-și astîmpere foamea. Și, fără să vrea, această problemă dădea situației o notă de comedie ieftină. *O, marito in città*. Se imagina în halat, manevrînd în grădină telescopul, dar nu vedea cine avea să hrănească acest personaj foarte sigur de sine.

Și-a prăjit niște ouă și a descoperit că nu le putea mînca. Atunci, și-a preparat cu mare grijă un cocteil și, după ce l-a băut, s-a întors din nou la ouă. Dar tot nu se putea atinge de ele. A mai băut un cocteil și le-a atacat din nou dintr-un unghi nou, dar degeaba. Erau la fel de respingătoare. L-a hrănit pe Seamper cu ele, iar el s-a dus cu mașina la restaurantul de pe marginea autostrăzii. Cînd a intrat, muzica era tot atît de asurzitoare ca într-o zi de paradă. O chelneriță așezată pe scaun punea niște perdele pe o bară.

— Vin imediat, spuse ea. Așezați-vă unde vreți.

S-a așezat la una din cele patruzeci de mese goale. De fapt, nu era decepționat de situația în care se afla. Se înconjurase totdeauna, în mod intenționat, de o mulțime de femei, bărbați și copii, și era normal ca în momentul acela să nu se simtă singur psihic, ci numai fizic. Analizînd repercusiunile spirituale și fizice pe care singurătatea le avea asupra oamenilor, i se părea ciudat că există un singur cuvînt care să de-

semneze atîtea sentimente și stări diferite. Se simțea singur și din cauza asta suferea. Mîncarea era neînchipuit de proastă. Nu-i aducea aminte de nimic și asta explica faptul că n-avea nici un fel de gust. Nu putu să mănînce. Lăsă friptura tare cu piper în farfurie și comandă o înghețată, ca să menajeze susceptibilitatea chelneriței. Mîncarea asta îi aduse aminte de toți cei care, datorită nepriceperii sau ghinionului, erau obligați să trăiască singuri și să mănînce așa în fiecare seară. Era înfiorător și, dezgustat, se duse să vadă un film la o grădină de vară.

În atmosferă mai stăruia încă lumina slabă a amurgului prelung de vară. Steaua dorinței era suspendată deasupra ecranului uriaș, ușor înclinată spre public și avînd un aer de amenințare, ca destinul. Estompate în lumina amurgului, figurile și animalele dintr-un desen animat se urmăreau pe ecran, săreau, dansau, cîntau și se dădeau peste cap. Reclama sforăitoare care precede filmul s-a încheiat o dată cu ultimele luciri ale amurgului și, la căderea nopții, începu să se desfășoare pe ecran un scenariu de o mare tîmpenie. Indignarea lui dublată de foame, plictiseală și singurătate era atît de puternică, încît se gîndea cu dispreț la oamenii care fuseseră obligați să scrie scenariul filmului și la actorii care munciseră din greu și fuseseră plătiți ca să repete aceste dialoguri stupide. Și-i imagina la sfîrșitul zilei de muncă, coborînd descurajați din mașinile lor în Baverly Hills. A rezistat eroic un sfert de oră și apoi s-a dus acasă.

Seamper se mutase de pe canapeaua demontată pe mătasea unui scaun, pe care o umpluse

17 — Fidela Clarissa — c. 132

toată de noroi și de păr. După ce a certat cățelul, Estabrook a început să ia toate măsurile de salvare a mobilierului, măsuri pe care avea să le repete seară de seară. Așeză scaunele tapisate cu mătase cu picioarele în sus pe canapea, puse un coș de hîrtii în fotoliul dublu din hol și așeză pe masa din sufragerie toate scaunele cu picioarele în sus, ca la restaurante cînd se spală pe jos după închidere. Așa cum arăta acum, cu luminile stinse și toate lucrurile întoarse pe dos, ordinea permanentă din casă părea serios amenințată, iar el se simțea ca o stafie venită să vadă cum se ruinase totul cu timpul.

Întins în pat, se gîndea, firește, la nevasta lui. Învățase din experiență că despărțirile trebuiau să fie înflăcărate de dragoste și cu două seri înainte de plecarea lor încercase s-o îmbrățișeze, dar doamna Estabrook era obosită. În noaptea următoare îi făcu din nou avansuri și se părea că-l acceptă, dar în loc să stea cu el, a coborît în bucătărie, a băgat patru pături în mașina de spălat, arzînd siguranța și inundînd pardoseala. Stînd dezbrăcat în pragul ușii de la bucătărie, se întreba de ce făcuse asta. Voia pur și simplu să-l evite. Privind-o cum șterge pardoseala, se gîndi că probabil a vrut și ea, ca orice nimfă, să alerge prin păduri, dar neputînd fugi mult și neavînd nici un fel de desiș prin apropiere, fusese obligată să se mulțumească cu păturile băgate în mașina de spălat. Nu-i trecuse niciodată prin minte că dorința ei de eschivare era la fel de puternică cu pasiunea lui de a o poseda. Această constatare îl

încînta oarecum, dar a fost singura mulțumire de care a avut parte în noaptea aceea.

Îi venea greu să-și închipuie un bărbat cochet și sigur de sine profitînd de singurătate și, de altfel, nici nu se așteptase să fie ușor. În seara următoare a repetat la pian pînă la ora unsprezece. Apoi și-a scos telescopul în grădină. Nu reușise să rezolve problema alimentării și într-o săptămînă slăbise mai mult de șapte kilograme. Cînd își strîngea cureaua, pantalonii se încrețeau ca o cămașă, așa că s-a dus cu trei perechi de pantaloni la curățătoria din sat. Trecuse ora închiderii, dar patronul disperat mai era acolo. Rupsese fețele de pernă cu dantelă ale doamnei Hazelton și pierduse cămășile de mătase ale domnului Fitch. Mașinile din atelier erau amanetate, sindicatul îl presa pentru polița de asigurare a sănătății și tot ce mînca, fie și iaurt, îl ardea pe gît. Îi răspunse cu disperare lui Estabrook :

— Nu mai am croitor, dar este o femeie pe Maple Avenue care face modificări, doamna Zagreb. Stă la colțul lui Maple Avenue cu Clinton Street. Are o firmă în fereastră.

Era o noapte întunecoasă cu mulți licurici. Maple Avenue [1] își merita numele și frunzișul stufos mărea întunericul de pe stradă. Casa din colț era din lemn și avea o verandă. Arțarii erau atît de deși, încît nici iarba nu mai creștea sub ei. În fereastră era într-adevăr un anunț : FACEM MODIFICĂRI. Sună și cineva îi răspunse să aștepte puțin. Era o voce veselă și puternică.

[1] Aleea arțarilor (engl.).

îi deschise ușa cu o singură mînă o femeie care ținea în cealaltă un prosop cu care își ștergea părul ud. Păru surprinsă cînd îl văzu.

— Poftiți înăuntru. Abia m-am spălat pe cap.

Trecînd printr-un hol mic, o urmă într-un salonaș.

— Aș vrea să-mi strîmtați niște pantaloni. Se poate ?

— Fac orice, răspunse ea rîzînd. Dar de ce ați slăbit, țineți regim ?

Aruncase prosopul, dar continua să-și usuce părul trecîndu-și degetele prin el. În timp ce vorbea, ea se plimba prin cameră, umplînd-o parcă cu neastîmpărul ei, ceea ce l-ar fi enervat dacă în locul ei ar fi fost altcineva. Ea însă se mișca cu grație și farmec, împinsă de o neliniște interioară.

— Nu țin regim.

— Sînteți cumva bolnav ? Grija ei era spontană și sinceră, ca pentru un vechi prieten.

— A, nu. Am încercat să-mi gătesc singur.

— O, săracul ! Vă cunoașteți măsurile ?

— Nu.

— Atunci trebuie să vi le iau.

Mișcîndu-se, agitînd aerul în jurul ei și scuturîndu-și părul, traversă camera și scoase un metru galben de croitorie dintr-un sertar. Ca să-i ia măsura peste piept își petrecu brațele pe sub haină în jurul lui de parcă l-ar fi îmbrățișat. Estabrook o luă în brațe lipindu-se strîns de ea. Se mulțumi să rîdă scuturîndu-și părul și-l îndepărtă ușor cu un gest ce părea mai mult o promisiune decît un refuz.

— Nu, nu. Nu în seara asta, dragul meu, nu în seara asta.

Se duse în partea cealaltă a camerei și de acolo îl privi afectuos, dar nehotărîtă, iar cînd Estabrook se îndreptă spre ea își scutură viguros capul plecat.

— Nu, nu. Nu în seara asta, vă rog.

— Dar pot să vă mai văd ?

— Desigur, dar nu astă-seară. Traversă camera și-i luă obrajii în palme. Acum, vă rog să plecați. Am să vă telefonez. Sînteți foarte drăguț, dar acum vă rog să plecați.

A ieșit din casă buimăcit, poticnindu-se dar avînd sentimentul că e cineva important. Nu stătuse cu ea decît trei minute, cel mult patru, dar ce se întîmplase oare între ei ? Cînd își dăduse seama de această bruscă potrivire în dragoste ? Din primul moment fusese ațîțat de vocea ei puternică și veselă. Ce determinase însă această atracție spontană și reciprocă, și ce se alesese din conștiința lui despre bine și rău, din dorința lui fierbinte de a fi cineva, un om puternic și, din proprie inițiativă, cast ? Era un membru foarte credincios al bisericii și era sincer devotat apărării credinței. Totuși, comisese un păcat de moarte. Conducîndu-și mașina pe sub umbra arțarilor în noaptea de vară, trăia, după cea mai minuțioasă examinare a conștiinței sale, un sentiment de plenitudine și generozitate și avea impresia că înțelege mult mai bine lumea. Acasă, se luptă cu niște ouă jumări, exersă la pian și încercă să doarmă. *O, marito in città !*

Era chinuit de amintirea decolteului doamnei Zagreb. Străduindu-se să adoarmă, blîndețea ei

fină și înmiresmată părea să plutească în jur și-l urmări și în somn. Se trezi cu impresia că-și îngropase fața în pieptul strălucitor de alb, ca marmora, al doamnei Zagreb, și care la atingerea buzelor sale însetate era atît de mîngîietor ca aerul unei nopți de vară.

Deși a făcut un duș rece dis-de-dimineață, pieptul doamnei Zagreb continua să-l urmărească, așteptîndu-l parcă în spatele perdelei din fața dușului. Se lipea de obrazul lui în timp ce se îndrepta cu mașina spre gară, citea ziarul peste umărul lui în timp ce mergea cu trenul de opt treizeci și trei, se legăna o dată cu el în timpul mersului și apoi în metro, și l-a urmărit în continuare în tot timpul lucrului. Avea senzația că înnebunește. Nici nu s-a întors bine acasă și, grăbit cum era, a căutat întîi numărul ei de telefon în agenda nevestei. Cînd și-a dat seama că făcea un lucru absurd, a căutat în cartea de telefon. I-a răspuns chiar ea :

— V-am făcut pantalonii. Puteți veni să-i luați oricînd. Și acum dacă doriți.

Îl chemase. A găsit-o în salon și ea îi întinse pantalonii. Se simți deodată intimidat și se întrebă dacă tot ce trăise cu o seară înainte nu fusese decît o farsă a imaginației sale. Timiditatea lui de acum era adevărată. Restul, pură imaginație. Iată, o croitoreasă văduvă întinzînd niște pantaloni unui bărbat singur și tomnatic într-o casă de lemn de pe Maple Avenue. Lumea era guvernată de bun-simț, pasiuni legalizate și dogme religioase. Doamna Zagreb clătină din cap. Acesta era deci stilul ei de comportare și n-avea nici o legătură cu spălatul pe cap și părul ud de aseară, pe care acum, uscat, îl îndepărta de pe frunte și-l aranja cu degetele.

— Dacă aveți timp să beți ceva, totul e pregătit în bucătărie.

— Cu multă plăcere, dar nu vreți să-mi țineți tovărășie ?

— Am să beau și eu un whisky cu sifon.

Trist, cu inima grea și un aer grav, prins într-unul dintre acele torente de simțire ce nu se exteriorizează niciodată, se duse în bucătărie și pregăti băutura. Cînd se întoarse cu paharele pline, o găsi întinsă pe sofa și se așeză lîngă ea. Cînd o săruta, se cufunda între buzele ei ca într-un vîrtej adînc care, răsucindu-se învolburat, îl trăgea la fund și-l făcea să uite totul. Limbajul folosit de îndrăgostiți nu pare să difere prea mult de la o țară la alta. Cu toții spunem cînd îi vorbim iubitei cu capul pe pernă: „Alo, alo, alo, alo, alo“, ca și cînd am purta o convorbire transoceanică interminabilă și tandră, iar femeia adulteră exclamă întotdeauna, luîndu-și amantul în brațe : „O, dragostea mea, de ce ești atît de înverșunat ?“ Ea i-a lăudat părul, gîtul și curbura spatelui. Mirosea vag a săpun, nu a parfum, și cînd i-a spus asta, ea i-a răspuns încetișor :

— Nu mă parfumez niciodată cînd fac dragoste.

Au urcat îmbrățișați scara îngustă pînă în camera ei, cea mai mare într-o casă mică, totuși mică și cu mobilă puțină, ca o cameră de cabană în timpul verii, cu mobilă veche vopsită în alb și un covoraș alb și roș. Supletea și șire-

tenia ei i se păreau semne de mare puritate. Avea impresia că nu întîlnise niciodată un spirit atît de pur, de elegant, de curajos și natural. Așa că au continuat să-și spună: „Alo, alo, alo", pînă la trei dimineața cînd l-a rugat să plece.

Cînd a pășit în grădina casei sale se făcuse aproape patru. Era lună nouă, aerul era blînd și lumina vaporoasă. Forma norilor amintea de o plajă, iar stelele erau risipite printre ei ca niște scoici sau pietricele aruncate pe țărm. Cîteva dintre florile de vară parfumau aerul, iar lumina vaporoasă îi trezea aproape aceleași senzații ca în adolescență. Acum, ca și atunci, încuraja apariția unei iubiri romantice. Dar ce se întîmpla cu credința lui? Călcase o poruncă sacră, o călcase de mai multe ori și prin aceasta comisese un păcat de moarte. Biserica putea să-i refuze grația spirituală, dar el nu putea să-și schimbe credința că doamna Zagreb întruchipa datorită calităților ei o puritate și o virtute neobișnuite. Dar dacă acestea erau sentimentele sale autentice, trebuia să plece din sînul bisericii făurindu-și o filozofie proprie despre bine și rău, trăindu-și viața lipsit de orice credință religioasă. Nu văzuse oare destui credincioși adulteri primind sfînta cuminecătură? Desigur. Era oare biserica numai o conveniență socială, un semn de slăbiciune și de ipocrizie, un mijloc de prevenire? Erau oare cuvintele mișcătoare rostite la cununii și înmormîntări doar niște obiceiuri la fel de puțin religioase ca obiceiul de a-ți scoate pălăria cînd te urci

cu o femeie în ascensorul de la „Brooks Brothers"? Botezat, crescut, și îndopat cu dogmă religioasă ideea că și-ar putea părăsi credința i se părea de neînchipuit. Această credință reprezenta pentru el miracolul vieții, garanția unei iubiri puternice, atotcuprinzătoare și incandescente ca lumina zilei. Trebuia poate să ceară ajutorului de episcop să restructureze cele zece porunci, să includă în rugăciunile lor anumite aluzii la generozitatea și dragostea care se nasc după împlinirea carnală?

Se plimba prin grădină conștient de faptul că ea îi dăruise măcar iluzia că joacă un rol important, de frunte, mai emoționant decît cel de comisar, hamal sau clovn, pe care îl joacă monogamii, și fără îndoială că laudele i se urcaseră la cap. Reprezenta oare admirația ei pentru curbura spatelui său doar specularea șireată, vicleană și nemiloasă a vanităților adînc înrădăcinate ale bărbaților? Cerul începuse să se lumineze și dezbrăcîndu-se să se culce, se privi în oglindă. Sigur. Toată admirația ei fusese o minciună. Burta îi atîrna deprimant. Nu cumva își revenise? Își supse burta, o lăsă liber studiindu-se din față și din profil. Apoi, se duse la culcare.

A doua zi era sîmbătă și își întocmi programul zilei. Trebuia să tundă iarba și gardul viu, să taie lemne și să vopsească obloanele. A lucrat bine dispus pînă la cinci, cînd a făcut un duș și a băut un cocteil. Plănuise să-și facă o omletă. Cerul fiind senin, se gîndise să-și scoată telescopul, dar după ce-și bău paharul se duse umilit la telefon și-o chemă pe doamna

Zagreb. Sună din sfert în sfert de oră, pînă se întunecă de tot și, neprimind nici un răspuns, se sui în mașină pornind spre Maple Avenue. Numai în dormitorul ei ardea lumina. În restul casei era întuneric. La umbra arțarilor era parcată o limuzină mare, purtînd în afară de număr și stema statului. Șoferul dormea în față la volan.

La împărtășanie a fost rugat să facă colecta și a făcut-o dar cînd a trebuit să se spovedească în genunchi n-a putut să admită că ceea ce făcuse era un păcat față de Dumnezeu. Suporta bine sarcina păcatelor sale, iar amintirea lor nu era de loc dureroasă. A improvizat singur un imn eretic de mulțumire, pentru fidelitatea și inteligența nevestei, pentru privirea senină a copiilor și trupul mlădios al amantei. Nu s-a împărtășit și cînd pastorul s-a uitat întrebător la el a fost gata să-i răspundă tare și direct: „Sînt un soț adulter și nici măcar nu mi-e rușine". Pînă la unsprezece a citit ziarele. Apoi a chemat-o pe doamna Zagreb care i-a răspuns că poate să vină oricînd. În zece minute a fost la ea și pînă a intrat în casă a strîns-o atît de tare în brațe încît i-au trosnit oasele.

— Am trecut aseară pe la tine.

— Mi-am închipuit, spuse ea. Cunosc o mulțime de bărbați. Te deranjează?

— De loc.

— Într-o zi am să scriu tot ce știu despre bărbați și-apoi am să ard în cămin tot ce-am scris.

— Dar n-ai cămin.

— Într-adevăr.

Toată seara și jumătate din noapte nu și-au mai spus decît: „Alo, alo, alo, alo".

Cînd s-a întors a doua zi seara acasă, a găsit o scrisoare de la nevastă-sa pe masa din hol. Avea impresia că-i putea vedea conținutul direct prin plic fără să-l mai deschidă. Îi explica probabil inteligent și calm că vechiul ei adorator Olney Pratt s-a întors din Arabia Saudită și a cerut-o de nevastă și de aceea îi cerea lui să-i redea libertatea, sperînd că va fi înțelegător. Ei se iubiseră dintotdeauna și ar fi fost necinstit să nu recunoască lucrul acesta. Era sigură că se vor înțelege în privința copiilor. Fusese un soț bun și răbdător, dar nu voia să-l mai vadă niciodată.

Ținea scrisoarea nevestei în mînă gîndindu-se că scrisul trăda feminitate, inteligență și o minte profundă. Era scrisul unei femei care-și cerea libertatea. Deschise scrisoarea pregătit să citească noutățile despre Olney Pratt, dar în loc de asta citi următoarele: „Scumpul și iubitul meu ursuleț, nopțile sînt teribil de reci și îmi lipsești..." Continua pe același ton pe două pagini pline. Nu terminase de citit cînd a sunat soneria de la intrare. Era vecina lor, Doris Hamilton.

— Știam că nu răspunzi la telefon și că nu-ți place să mănînci altundeva decît acasă, dar am hotărît că trebuie să mănînci măcar o dată ca lumea în luna asta și am venit să te răpesc.

— Știu eu...

— Lasă, lasă. Acum te duci frumușel sus și faci un duș în timp ce eu beau ceva. O să mîncăm homar rasol. Mătușa Molly ne-a trimis o

cantitate imensă de homari azi-dimineață și trebuie să ne dai o mînă de ajutor să-i mîncăm. După-masă, Eddie trebuie să se ducă la doctor, așa că poți să pleci cînd vrei.

Estabrook a făcut întocmai și cînd a coborît îmbrăcat pentru masă ea termina tocmai de băut și au plecat spre casa ei, fiecare cu mașina lui. Au mîncat în grădină, la lumina luminărilor. Spălat și îmbrăcat într-un costum ușor de doc, se simțea mulțumit de rolul pe care-l jucase nu de mult cu atîta pasiune. Nu era un rol principal, romantic, dar era totuși destul de important și de subtil. După-masă, Eddie s-a scuzat și a plecat la psihiatrul său pe care-l consulta de trei ori pe săptămînă, seara.

— Am impresia că n-ai mai văzut pe nimeni în ultima vreme și nu mai ești la curent cu noutățile, i se adresă Doris.

— Într-adevăr, n-am mai văzut pe nimeni.

— Știu. Te-am auzit cîntînd la pian. Ei bine, Lois Spinner l-a dat pe Frank în judecată și vrea să ia șapte piei de pe el.

— De ce?

— Trăia cu tîrfa aia dezgustătoare și oribilă. Băiatul lor cel mai mare, știi, Raph, un băiat admirabil, i-a prins împreună la restaurant. Imaginează-ți! Mîncau împreună. Nici unul dintre copii nu mai vrea să-l vadă în ochi.

— Au mai avut și alții amante, încercă el să spună împăciuitor.

— Adulterul este un păcat mare, îl contrazise ea veselă, și în multe țări se pedepsea pe vremuri cu moartea.

— Ești așa de pornită contra divorțului?

— A, nu! El nici n-avea intenția să se însoare cu scroafa aia. Credea că o să-și poată face mendrele umilindu-și și rănindu-și familia și apoi să se întoarcă liniștit acasă, după ce s-a săturat de ea. Nu el a fost cel care a vrut să divorțeze. A rugat-o mult pe Lois să nu divorțeze. Cred că a amenințat-o că se sinucide.

— Cunosc oameni care au știut să împace bine lucrurile împărțindu-și dragostea între nevastă și amantă.

— Eu nu cunosc pe nici unul care să fi reușit.

Nu se gîndise niciodată la acest adevăr necruțător.

— Adulterul, argumentă el, este un lucru obișnuit. Apare în literatură și în majoritatea filmelor și a pieselor de teatru. Avem și cîntece populare compuse pe tema asta.

— Nu cred că vrei să-ți confunzi viața cu o farsă franțuzească.

Era uimit de autoritatea cu care-i vorbea. Avea de-a face cu societatea plină de legi, necruțătoare și distinsă. Deodată, imaginea dormitorului doamnei Zagreb, a cărei sărăcie i se păruse atît de interesantă, îi reveni în minte scăldat într-o lumină nouă, defavorabilă. Își aminti că perdelele erau rupte și că mîinile care-l mîngîiaseră erau aspre și butucănoase. Promiscuitatea ce i se păruse a fi însăși întruchiparea purității i se părea acum o boală incurabilă. Bunătatea amabilă cu care-l înconjurase i se părea perversă și dezgustătoare, iar goliciunea ei, umilitoare. Îmbrăcat acum curat, în noaptea de vară, gîndurile i se întoarseră la doamna Estabrook,

senină și odihnită, conducîndu-și cei patru copii inteligenți și frumoși într-o galerie de artă imaginară. Adulterul furniza subiecte farselor și muzicii populare, fiind o adevărată nebunie și o pierdere a controlului.

— Ați fost foarte drăguți că m-ați invitat la voi. Acum trebuie să plec. Am să mai cînt puțin la pian înainte de culcare.

— O să te ascult. De aici, de la noi, se aude destul de bine.

Cînd a intrat în casă, suna telefonul.

— Sînt singură, spunea doamna Zagreb, și m-am gîndit că ți-ar face plăcere să bei un pahar cu mine.

S-a dus la ea în cîteva minute, cufundîndu-se din nou în adîncul mării și uitînd totul, la adăpost de necazurile vieții. La plecare însă, i-a spus că nu mai putea s-o vadă.

— Perfect, a spus. Și a adăugat : Te-a iubit cineva vreodată ?

— Da. Mi s-a întîmplat acum cîțiva ani. A trebuit să mă duc la Indianopolis să înființez un curs de perfecționare și am locuit la cei pe care-i instruiam. Asta făcea parte din obligațiile mele. Era acolo o femeie grozav de drăguță, care ori de cîte ori mă vedea începea să plîngă. Plîngea dimineața la micul dejun, seara la aperitiv și în tot timpul cinei. Era ceva îngrozitor. Desigur că a trebuit să mă mut la hotel și n-am putut spune nimic, nimănui, niciodată.

— Noapte bună, îi ură ea, noapte bună și adio.

— Noapte bună, draga mea, noapte bună și adio, răspunse el.

În seara următoare, tocmai cînd se uita prin telescop, l-a chemat nevasta la telefon. Ce bucurie ! Soseau a doua zi. Fiică-sa urma să-și anunțe logodna cu Frank Emmet. Voiau să se căsătorească înainte de Crăciun. Trebuia să facă fotografii, să dea anunțuri la ziare, să închirieze un cort, să comande vin etc. Băiatul său cîștigase toate regatele de bărci cu pînze ce avuseseră loc luni, marți și miercuri.

— Noapte bună, dragul meu, i-a urat nevasta la telefon, iar el s-a trîntit într-un scaun, fericit că se îndepliniseră atîtea din dorințele sale. Își iubea fata, îi plăcea Frank Emmet și îi plăceau chiar și părinții lui Frank, care erau bogați. Imaginea fiului său iubit luptînd din greu și aducînd cu ultima voltă victorios barca în fața arbitrilor îl umplea de bucurie. Și doamna Zagreb ? Ea n-ar fi știut să conducă o barcă, s-ar fi încurcat în vela mare, ar fi vomitat la fiecare voltă și ar fi leșinat în cabină de cum ar fi ieșit în larg. Și nici n-ar ști să joace tenis sau să schieze. Apoi, urmărit de privirile lui Seamper, dezordonă salonul. Puse un coș de hîrtii în fotoliul dublu, iar în sufragerie așeză scaunele ca la restaurante cînd se spală pe jos. Stinse apoi luminile. Traversînd casa întoarsă pe dos, îl trecură din nou fiori de spaimă. Privi dezordinea din jur și se duse la culcare cîntînd : *Marito in città, la moglie ce ne va, o, povero marito!*

O PRIVIRE ASUPRA LUMII

Scriu aceste rînduri în altă vilişoară de pe alt litoral. Paharele de gin şi de whisky au lăsat urme adînci, rotunde în lemnul mesei pe care scriu. Lumina este slabă. În faţă, pe perete, atîrnă o litografie colorată, înfăţişînd o pisicuţă cu o pălărie înflorată, care poartă o rochie de mătase şi mănuşi albe. Deşi miroase a mucegai, aerul îmi place. Este înviorător şi natural ca cel al apei stătute de pe fundul bărcilor sau ca briza pe uscat. Marea umflată de flux sub malul stîncos izbeşte pînă şi uşile vilişoarei şi scutură cu atîta putere zăvoarele, încît lampa de pe masă sare în sus. Sînt singur şi mă odihnesc după lanţul de evenimente care a început într-o sîmbătă după-amiază pe cînd îmi săpam grădina. La vreo trei picioare de suprafaţă, am găsit o cutie rotundă de tablă care putea fi foarte bine plină cu cremă de ghete. Deschizînd-o însă cu un briceag, am găsit un petic de hîrtie liniată, înfăşurat într-o bucată de muşama, avînd scris pe el următoarele cuvinte: „Eu, Nils Jugstrum, jur pe conştiinţa mea că am să mă spînzur dacă pînă la douăzeci şi cinci de ani n-am să fiu membru al clubului Gory Brook". Ştiam că acum douăzeci de ani erau ferme pe aici şi am presupus că unul din băieţii vreunui fermier, privind toată ziua la terenurile netezi şi verzi ale clubului de golf Gory Brook, făcuse acest jurămînt şi-l îngropase în grădină. Eram mişcat ca totdeauna de aceste mijloace de comunicare întrerupte, prin care se exprimă sentimentele noastre cele mai arzătoare. Notiţa scurtă, ca un impuls romantic de dragoste, părea să mă cufunde mai adînc în după-amiază.

Cerul era albastru. Evoca o muzică. In aer plutea mirosul ierbii pe care abia o cosisem şi asta mi-a amintit de promisiunile primului fior de dragoste din adolescenţă. Cînd la capătul unei curse de alergare te arunci sufocat în iarba de lîngă pista de zgură, zelul cu care priveşti peluza şcolii pare o promisiune pe care o vei respecta toată viaţa. Gîndindu-mă la astfel de lucruri paşnice, am observat că furnicile negre cîştigaseră războiul cu furnicile roşii şi cărau acum cadavrele de pe teren. Un prihor zbura urmărit de două gaiţe. Pisica pîndea cocoţată pe gardul viu de coacăze o vrabie. O pereche de grauri trecu ciugulindu-se drăgăstos în zbor, şi numai la un metru de mine o năpîrcă îşi lepăda pielea de iarnă. Am încercat nu atît spaimă sau frică, ci mai degrabă m-a surprins faptul că nu mă aşteptam la asemenea sfîrşit. La un pas de mine era veninul mortal, parte integrantă a pămîntului, ca şi apa din pîraie, şi totuşi nu-i dădusem pînă acum nici o atenţie. M-am dus în casă să-mi iau puşca, dar m-am întîlnit din nefericire cu căţeaua mea de vînătoare cea mai mare, care nu se obişnuise cu puşca şi la vederea ei a început să schiaune şi să latre, terorizată de in-

stincte şi neliniştî. La lătratul ei a coborît în goană scările cel de-al doilea cîine, un vînător înnăscut, capabil să găsească iepurele sau pasărea împuşcată şi urmat de doi cîini, unul lătrînd vesel şi altul speriat. M-am întors în grădină tocmai cînd vipera dispărea printr-o crăpătură din zid.

Apoi, m-am dus în sat să cumpăr sămînţă de iarbă şi la magazinul universal de pe Route 27 să cumpăr brioşele comandate de nevastă-mea. Cred că în zilele noastre ar fi nevoie de un aparat de filmat ca să poţi reţine toate impresiile culese într-o zi de sîmbătă după-amiază într-un magazin universal. Limba noastră este prea tradiţională, o acumulare a comunicării de-a lungul secolelor. În afară de forma cutiilor de paste făinoase nu era nimic tradiţional la raionul de patiserie. Aşteptam împreună cu alte cîteva persoane la rînd şi eram toţi ţinuţi în loc de un bătrîn cu o listă kilometrică, pe care am putut citi privind peste umărul său: şase ouă, aperitive. Observînd că-i citesc lista a lipit-o de piept cu gestul tipic al jucătorilor de cărţi prudenţi. Brusc cîntecul de dragoste transmis de difuzor s-a schimbat într-un chacha îndrăcit şi vecina de lîngă mine a început să-şi mişte umerii în ritmul muzicii şi a schiţat timid cîţiva paşi de dans.

— Îmi acordaţi un dans, doamnă? am întrebat.

Era o femeie ştearsă şi lipsită de atracţie, dar cînd am deschis braţele ca să-mi întăresc invitaţia a acceptat şi am dansat cu ea cîteva minute. Se vedea cît de colo că-i plăcea să danseze,

dar că aşa cum arăta n-avea prea mari şanse să-şi satisfacă plăcerea. S-a înroşit brusc, ca flacăra şi desprinzîndu-se din braţele mele s-a dus la o vitrină privind atentă nişte plăcinte Boston cu cremă. Aveam impresia că începusem bine şi în drum spre casă eram încîntat. În colţul străzii Alewives, m-a oprit sergentul. Trecea o paradă. În frunte mergea o fată cu cizmuliţe foarte înalte, purtînd un şorţ care-i punea în valoare coapsele frumoase. Avea un nas enorm, purta pe cap un chipiu înalt şi dirija fanfara cu un baston de aluminiu. Era urmată de o altă fată cu coapse mai pline şi mai frumoase care mergea cu bazinul atît de împins înainte încît spatele i se curba într-un mod ciudat. Purta ochelari şi părea grozav de plictisită de poziţia nefirească a trupului ei. O fanfară de tineri presărată ici şi colo de bărbaţi cărunţi încheiau coloana cîntînd: „Treceau chesoanele tunînd". N-aveau nici un fel de steaguri sau placarde şi nu-ţi puteai da seama de scopul paradei. Mie mi s-a părut grozav de caraghios şi am rîs tot drumul pînă acasă.

Dar nevastă-mea era tristă.

— Ce s-a întîmplat, draga mea?

— Am senzaţia îngrozitoare că nu sînt decît un personaj dintr-o comedie de la televiziune, răspunse ea. Ştiu că sînt drăguţă, bine îmbrăcată şi am copii buni şi plini de umor, dar mă urmăreşte totuşi sentimentul ăsta insuportabil că nu sînt decît o imagine în alb şi negru pe care o poate anula oricine răsucind pur şi simplu un buton al televizorului.

Nevastă-mea se întristează adesea, pentru că tristeţea ei nu este o tristeţe adevărată, profundă şi îndurerată, pentru că durerea ei nu este o durere zdrobitoare. E mîhnită pentru că mîhnirea ei nu e sfîşietoare şi cînd îi spun că părerea ei de rău că nu poate trăi o tristeţe adevărată poate să reprezinte o nuanţă nouă în spectrul durerilor omeneşti, nici asta n-o consolează. Cîteodată mă gîndesc să mă despart de ea. Îmi pot imagina viaţa fără ea şi copii, mă pot lipsi de prieteni, dar nu-mi pot părăsi peluzele şi grădinile mele, nu mă pot despărţi de panourile portalului pe care l-am reparat şi pictat cu mîna mea. Nu pot să divorţez de aleea pavată cu cărămizi ce şerpuieşte pînă la grădina trandafirilor. Şi astfel, deşi lanţurile mele sînt făcute din peluze şi vopsea reuşesc să mă lege de aceste locuri pînă la moarte. I-am fost totuşi recunoscător nevestei-mi pentru tot ce-mi spusese atunci, afirmînd că viaţa ei exterioară i se părea doar un vis. Energiile neinhibate ale imaginaţiei creaseră magazinul universal, vipera şi biletul din cutia de cremă de ghete. În comparaţie cu ale ei totuşi, cele mai nebuneşti visuri ale mele aveau precizia unui registru contabil dublu. Îmi plăcea să cred că viaţa noastră exterioară este un vis şi că în visurile noastre regăsim virtuţile conservatorismului. Am intrat în casă unde am prins-o pe femeia care face curat cu ziua fumînd o ţigară egipteană furată şi potrivind bucăţelele rupte ale unei scrisori culese din coşul de hîrtii.

În seara aceea am luat cina la Gory Brook şi am verificat lista membrilor căutînd numele lui Nils Jugstrum, dar nu l-am găsit şi mă întrebam dacă se spînzurase şi pentru ce? Acolo toate erau ca de obicei. Gracie Masters, singura fată a directorului milionar al societăţii de pompe funebre, dansa cu Pinky Townsend, care fusese eliberat pe cauţiune de cincizeci de mii de dolari după ce fusese arestat şi acuzat de fraude la bursă. Cînd s-a stabilit cauţiunea a scos cei cincizeci de mii de dolari din portofel. Am dansat cîteva dansuri cu Millie Surcliffe. S-a cîntat „Rain", „Moonlight on the Ganges", „When the Red Red Robin comes", „Bob, Bob Bobbin Along", „Five Foot Two, Eyes of Blue". „Carolina in the Morning" şi „The Sheik of Araby". Părea că dansăm pe mormîntul prejudecăţilor sociale. Deşi scena era cu totul revoluţionară, cînd se va naşte oare Lumea Nouă? A doua serie de dansuri a cuprins „Lena from Palesteena", „I'm Forever Blowing Bubbles", „Louisville Lou", „Smiles" şi din nou „Red Red Robin". Ultimul cîntec era într-adevăr foarte săltăreţ şi ne-a făcut să ţopăim serios, dar în timp ce-şi suflau saliva din instrumente după ce au terminat, muzicanţii ne dezaprobau şi dădeau compătimitor din cap văzînd că dansăm într-un stil atît de demodat. Millie s-a întors la masa ei, iar eu am rămas lîngă uşă întrebîndu-mă de ce îmi tresare inima ori de cîte ori dansatorii părăsesc ringul la pauză şi mă simt atît de mişcat cînd văd lumea plecînd de pe plajă, în timp ce umbra malului stîncos se întinde pe nisip şi deasupra apei, ca şi cînd la plecarea lor ar lua cu ei energia şi nepăsarea vieţii înseşi.

Mă gîndeam că timpul ne despoaie fără milă de privilegiile spectatorului şi, pînă la urmă, descoperim că perechea care vorbeşte tare într-o franţuzească stîlcită în holul hotelului Grande Bretagne din Atena sîntem chiar noi. Altcineva ne-a luat locul din spatele palmierilor crescuţi în vase uriaşe în colţişorul nostru liniştit din bar şi, expuşi astfel cu forţa în văzul lumii, căutăm alte locuri bune de observaţie. Ceea ce voiam să descopăr atunci nu era înlănţuirea faptelor, ci ceva esenţial, ca ciocnirile de neînţeles ale unor întîmplări ce pot duce la exaltare sau la disperare. Voiam să asigur legitimitatea visurilor mele într-o lume atît de haotică. Toate astea însă nu mă indispuneau şi am dansat, am băut şi-am spus anecdote la bar pînă pe la ora unu, cînd ne-am dus acasă. Am dat drumul la televizor şi am privit un program de reclamă care, ca tot ce văzusem în ziua aceea, mi se părea grozav de nostim. O tînără cu accent de mahala întreba :

— Vă supără mirosul unei blăni ude ? O capă de zibelină de cincizeci de mii de dolari udată de o ploaie torenţială poate să miroasă mai urît ca un cîine bătrîn de vînătoare după ce a urmărit o vulpe printr-o mlaştină. Nimic nu miroase mai urît ca nurca udă. Uneori numai puţină ceaţă poate face ca blănurile de mouton doré, oposum, pisică sălbatică, jder şi altele mai puţin costisitoare, dar la fel de utile, să miroasă mai urît decît o cuşcă de leu prost aerisită de la grădina zoologică. Evitaţi aceste neplăceri prin aplicaţii uşoare de Elixirool înainte de a îmbrăca haina...

Şi ea aparţinea lumii de vis şi i-am spus-o tare înainte de a închide televizorul. Am adormit scăldat în lumina lunii şi m-am visat pe o insulă.

Nu eram singur şi se pare că ajunsesem acolo cu o barcă cu pînze. Îmi amintesc că eram ars de soare şi pipăindu-mi obrazul mi-am dat seama că aveam o barbă de cîteva zile. Insula era undeva în Pacific. În aer plutea un miros greu de ulei de gătit rînced, ceea ce însemna că mă aflam pe-aproape de coasta chineză. Acostasem în plină după-amiază şi se părea că n-aveam mai nimic de făcut, de aceea rătăceam pe străzi. Localitatea fusese parcă ocupată de forţele noastre armate sau servise ca bază de aprovizionare pentru armată, deoarece multe dintre firme erau scrise într-o englezească stricată. *Crews Cutz* [1] am citit la un bărbier oriental. În multe magazine erau expuse sticle cu imitaţii de whisky american, scris *whikky*. Neavînd ce face m-am dus la un muzeu local, plin cu arcuri, cîrlige de undiţe primitive, măşti şi tobe. Apoi m-am dus la un restaurant să comand mîncare. Mă exprimam greu în limba băştinaşilor, dar ceea ce mă uimea era faptul că ştiam totuşi limba, ca şi cînd aş fi studiat-o cîndva, în trecut, înainte de-a acosta. Mi-aduc aminte cu precizie fraza pe care i-am spus-o chelnerului : *Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego*. Chelnerul a zîmbit şi m-a felicitat. Iar cînd m-am trezit din vis, amănuntul cu limba locală făcea să-mi stăruie în minte imaginea insulei însorite,

[1] Tuns soldaţi (engl.).

oamenii de acolo şi muzeul local. Mă gîndeam cu melancolie la băştinaşii calmi şi prietenoşi şi la viaţa lor liniştită.

Duminica a trecut ca un vîrtej plăcut cu o serie de petreceri şi cocteiluri, dar în noaptea aceea am avut alt vis. Se făcea că stăteam la fereastra dormitorului vilei din Nantucket, pe care o închiriam cîteodată. Priveam spre sud, de-a lungul plajei. Văzusem plaje mai frumoase şi mai ales albe, cu nisipul mai fin, dar cînd priveam nisipul auriu şi cotul ţărmului aveam senzaţia că, dacă voi privi mult timp, mi se va dezvălui ceva necunoscut. Cerul era înnorat şi apa cenuşie. Era duminică, deşi n-aş putea spune de unde ştiam asta. Se făcuse tîrziu şi de la han se auzeau zgomotele plăcute ale farfuriilor puse pe masă, în timp ce familii întregi cinau în vechea sală de mese din scînduri. Privirea mi-a fost atrasă de o figură singuratică care se apropia mergînd pe plajă. Părea a fi un preot sau un episcop. Avea o cîrjă episcopală, purta mitră, sutană şi un stihar pentru slujba cea mare. Veşmintele sale erau bogat brodate cu aur şi fluturau din cînd în cînd în vînt. Era bărbierit proaspăt. În lumina slabă nu-i distingeam trăsăturile feţei. Zărindu-mă la fereastră m-a salutat ridicînd mîna şi spunînd : *Porpozec, ciebis nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego.* Apoi plecă grăbit prin nisip, ajutîndu-se de cîrjă ca de un baston şi împiedicîndu-se în veşmintele sale largi. A trecut prin faţa ferestrei mele şi a dispărut după malul stîncos care închide golful.

Luni am lucrat, iar marţi dimineaţa m-am trezit pe la patru dintr-un vis în care jucam *touch-football*[1]. Eram în echipa cîştigătoare. Scorul era de optsprezece la şase. Era o partidă duminicală de amatori, pe peluza unui cunoscut, iar nevestele şi fetele noastre ne priveau de pe margine, aşezate la mese încărcate cu băuturi. Jocul s-a sfîrşit cu evadarea unuia dintre jucătorii noştri şi, cînd după o alergare lungă a marcat eseul, o blondă înaltă, Helen Farmer, s-a ridicat în picioare organizînd galeria femeilor : „Ra, ra, ra !“ strigau ele. *Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego.* „Ra, ra, ra !“

Nimic din toate astea nu m-a surprins. Intr-un fel, era exact ceea ce-mi dorisem. Nu reprezintă oare setea de descoperiri forţa de neînvins din om ? Repetarea acestei fraze mă făcea să trăiesc emoţia descoperirii. Faptul că fusesem în echipa învingătoare mă făcea fericit şi am coborît vesel la gustarea de dimineaţă. Din păcate însă şi bucătăria noastră se integrează în ţara visurilor. Pereţii roz, lavabili, neonul, aparatul de televiziune băgat în perete (la care se spuneau şi rugăciuni) şi florile artificiale din ghivece îmi dădeau nostalgia visului meu şi cînd nevasta mi-a întins creta şi tăbliţa magică pe care scriam întotdeauna ce doream să mîncăm, am scris : *Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego.* Ea a început să rîdă întrebîndu-mă ce înseamnă. Cînd am repetat fraza — se pare că într-adevăr era singurul lucru pe care-l

---

[1] Fotbal american (engl.).

doream — a început să plîngă și mi-am dat seama după amărăciunea din plînsul ei că ar fi bine să mă odihnesc. Doctorul Howland mi-a dat un calmant și în aceeași după-amiază am luat avionul spre Florida.

Acum e tîrziu. Beau un pahar cu lapte și am luat un somnifer. Văd o femeie frumoasă îngenunchind într-un lan de grîu. Are părul lung și des, castaniu deschis, iar poalele rochiei sînt la fel de lungi. Îmbrăcămintea ei este foarte demodată, pare să fie dinainte de a mă naște, și mă întreb cum de pot fi atît de atras de o străină îmbrăcată într-o rochie pe care a purtat-o probabil bunica. Totuși pare reală. Mai reală decît Tamiami Trail, situat la patru mile mai spre est, cu stațiunile sale Smorgorama și Giganticburger, mai reală decît străzile dosnice din Sarasota. N-o întreb cine este. Știu ce mi-ar răspunde. Dar ea începe să zîmbească și să vorbească înainte de-a putea eu fugi : *Porpozec ciebie...* Și atunci fie mă trezesc de disperare, fie mă deșteaptă ploaia bătînd în frunzele palmierilor și mă gîndesc la fermierul care auzind zgomotul ploii își întinde oasele zdrobite de muncă și zîmbește la gîndul că ploaia cade pe salată, pe varză, pe fîn și ovăz, pe păstîrnac și porumb. Mă gîndesc la instalatorul de apă care, trezit de ploaie, visează la o lume în care canalele sînt curățate ca prin farmec. Canale cu îndoituri în unghi drept, canale curbe, canale înfundate de rădăcini și canale ruginite care gîlgîie descărcîndu-și apele în mare. Cred că ploaia ar putea să trezească și pe o bătrînă doamnă care se întreabă dacă nu și-a uitat cartea „Dombey and Son" în grădină. Sau poate a uitat șalul. Acoperise oare scaunele ? Și știu că ploaia va trezi și pe niște îndrăgostiți și că zgomotul ei li se va părea că face parte din forța care-i aruncase unul în brațele celuilalt. Atunci mă ridic în capul oaselor și strig în gura mare :

— Valoare ! Dragoste ! Virtuți ! Milă ! Splendoare ! Gingășie ! Înțelepciune ! Frumusețe !

Cuvintele astea par să capete culorile pămîntului și pronunțîndu-le crește în mine speranța și mă simt în sfîrșit împăcat și mulțumit în plină noapte.

OCEANUL

Am început acest jurnal pentru că mă simt în pericol și n-am alt mijloc să-mi notez temerile. Nu le pot comunica poliției, veți vedea de ce, și nici nu mă pot încrede în prieteni. Evident că în ultima vreme am scăzut mult în ochii mei, mi-am pierdut o bună parte din rațiune și compasiune, dar de vină este în parte această incertitudine dureroasă care mă dezarmează. S-ar putea să fie numai vina mea. Să vă dau un exemplu. Aseară m-am așezat la masă cu Cora, nevastă-mea, la șase și jumătate. Fata noastră e plecată de acasă și mîncăm în bucătărie, pe o masă împodobită cu un acvariu cu peștișori aurii. Aveam șuncă rece, salată și cartofi. Nici n-am apucat să bag salata în gură că a trebuit s-o scuip.

— Desigur, spuse Cora, știam că așa o să se întîmple. Ți-ai uitat bidonașul cu benzina de brichetă în cămară și l-am confundat cu cel de oțet.

După cum spuneam, a cui era vina ? Am fost totdeauna un om ordonat, punîndu-mi lucrurile la locul lor, iar pe de altă parte, dacă ar fi vrut să mă otrăvească, n-ar fi fost atît de proastă încît să încerce cu benzină. Dacă n-aș fi uitat benzina de brichetă în cămară, nu s-ar fi întîmplat nimic. Dar lăsați-mă să continui. În timpul mesei s-a dezlănțuit o furtună. Cerul s-a întunecat și a început să plouă cu găleata. Imediat ce-am terminat masa, Cora a luat o manta de ploaie și o bonetă de duș verde și a ieșit să stropească grădina. Am urmărit-o prin geam. Indiferentă la rafalele de ploaie, stropea cu grijă peluza, oprindu-se atentă asupra porțiunilor arse de soare. Mi-era teamă că au să rîdă vecinii de ea. Vecina de alături o să telefoneze imediat celei de la colț, anunțînd-o că doamna Cora Fry își stropește grădina pe un potop ca ăsta. De frică să nu fie bîrfită, mi-am luat umbrela și am ieșit și eu, dar în timp ce mă apropiam de ea mi-am dat seama că n-aveam destul tact. Ce puteam să spun ? Că o cheamă o prietenă la telefon ? N-avea nici un fel de prietenă. Totuși am încercat.

— Hai în casă, dragă, s-ar putea să trăsnească.

— Mă îndoiesc tare mult, îmi răspunse ea în cea mai muzicală voce pe care i-o cunoșteam. Vorbea artificial, pițigăiat.

— N-ar fi mai bine să aștepți să treacă ploaia ?

— Nu mai ține mult. Furtunile sînt totdeauna de scurtă durată.

M-am întors în casă la adăpostul umbrelei și mi-am turnat un pahar de whisky. A avut dreptate. N-a trecut nici un minut și furtuna a încetat, iar ea a continuat să ude iarba. În ambele împrejurări a avut oarecare dreptate, dar asta nu-mi putea alunga neliniștea, sentimentul obscur că mă paște un pericol.

O, lume, lume, lume sucită și ciudată ! Cînd au început oare necazurile mele ? Scriu în casa mea din Bullet Park. E ora zece dimineața. Astăzi e marți. Vă puteți întreba pe bună dreptate ce caut în Bullet Park într-o zi de lucru. Dintre bărbați nu erau acasă la ora aceea prin împrejurimi decît trei preoți, doi invalizi și un bătrîn ciudat de pe Turner Street. De jur împrejur plutea liniștea și seninătatea locurilor de unde tensiunea senzuală dispăruse, în afară de a mea și a celor trei pastori. De ce nu m-am dus la birou ? Cu ce mă ocup ? Ce fac ? Am patruzeci și șase de ani, sînt sănătos tun, bine îmbrăcat și cunosc mai bine ca oricine procesul de fabricație și modul de desfacere al produsului Dynaflex. Unul dintre necazurile mele principale este faptul că par atît de tînăr. Am șaptezeci și cinci de centimetri în jurul taliei și părul negru ca pana corbului, iar cînd povestesc cuiva ocazional prin baruri sau în tren că am fost vicepreședintele departamentului de desfacere și primul secretar al președintelui societății Dynaflex, nimeni nu mă crede pentru că par atît de tînăr.

Domnul Estabrook, președintele societății Dynaflex și într-o oarecare măsură protectorul meu, era pasionat de grădinărie. Într-o după-amiază, în timp ce-și admira florile, a fost înțepat de un bondar veninos și a murit în drum spre spital. Aș fi putut să preiau eu funcția sa, dar am preferat să rămîn în sectorul fabricației și desfacerii. Apoi, directorii, inclusiv eu, desigur, am votat fuzionarea cu societatea Milltonium Ltd. și l-am ales președinte pe Eric Penumbra, șeful firmei Milltonium. Pentru fuzionare am votat

cu rezerve, fără să le dau în vileag, și am făcut aproape totul pentru alegerea lui Penumbra. Aprobarea acționarilor conservatori și încăpățînați căzuse în sarcina mea și am reușit să-i conving, unul cîte unul. Faptul că lucrasem pentru Dynaflex încă de la terminarea liceului și nu schimbasem serviciul niciodată le inspira încredere. La cîteva zile după fuzionare, Penumbra m-a chemat la el.

— Ei, spuse el, s-a terminat.

— Da, s-a terminat.

Credeam că mă felicită pentru că reușisem să-i conving pe acționarii recalcitranți, treabă pentru care am fost nevoit să străbat toată țara și să fac și două drumuri în Europa. Nimeni altul n-ar reuși acest tur de forță.

— S-a terminat, repetă tăios Penumbra. Cît timp îți trebuie să te cari ?

— Nu înțeleg.

— Cît dracu îți trebuie să te cari de-aici ! se răsti Penumbra. Ești depășit. Nu ne putem permite să ținem oameni ca tine în întreprindere. De aceea te întreb încă o dată : cît timp îți trebuie să te cari de-aici ?

— Cam o oră.

— Ei bine, îți dau timp pînă la sfîrșitul săptămînii. Dacă îndrăznești să-mi trimiți secretara, o dau afară. Ai noroc cu carul. Cu pensia, preavizul și acțiunile tale cîștigi aproape cît mine fără să miști un deget. S-a ridicat apoi de la birou, a venit spre mine și m-a luat de umeri strîngîndu-mă afectuos : Nu fi necăjit. Toți sîntem depășiți mai devreme sau mai tîrziu. Sper

că-mi voi ţine firea la fel de bine ca şi tine cînd are să-mi vină rîndul.

— Sper din toată inima, i-am răspuns şi am ieşit din birou.

M-am încuiat la toaletă şi am plîns. Am plîns pentru necinstea lui Penumbra, pentru destinul societăţii Dynaflex, pentru viitorul secretarei mele, o fată trecută, inteligentă, care scria nuvele în timpul liber, am plîns amar din cauza naivităţii mele, pentru lipsa mea de intuiţie şi pentru că eram strivit de mărunţişurile vieţii. După vreo jumătate de oră, mi-am şters lacrimile şi m-am spălat. Mi-am luat toate lucrurile personale din birou, m-am suit în tren şi o dată ajuns acasă i-am povestit totul Corei. Eram, desigur, furios, iar ea părea speriată. Apoi a început să plîngă, aşezîndu-se la masa ei de toaletă care-i fusese în tot timpul căsniciei noastre zidul plîngerii.

— N-ai de ce să plîngi. Avem o grămadă de bani, vagoane de bani. Putem vizita Japonia sau India, putem vedea catedralele englezeşti.

Ea a continuat să plîngă şi, după-masă, am chemat-o pe fiica noastră, Flora, care locuieşte la New York.

— Îmi pare rău, tăticule, mi-a spus Flora după ce i-am spus despre ce este vorba. Îmi pare nespus de rău şi te înţeleg, aş vrea să te văd, dar nu chiar acum. Adu-ţi aminte, mi-ai promis să mă laşi în pace.

Alt personaj care evoluează pe scena familiei mele este soacra mea, Minnie, o femeie blondă de vreo şaptezeci de ani, cu vocea dogită şi plină pe faţă de cicatricele lăsate de operaţiile estetice.

Poate aţi văzut-o dumneavoastră flecărind de zor la Neiman-Marcus sau în holul oricărui Grand Hotel. Minnie utilizează cuvîntul şic, atribuindu-i înţelesuri foarte diferite. Despre sinuciderea soţului său în 1932 Minnie spune că „aruncatul pe fereastră era pe atunci foarte *şic*". Cînd unicul său fiu a fost dat afară din liceu pentru purtări scandaloase şi a plecat să trăiască la Paris cu un bărbat mult mai în vîrstă, Minnie a spus: „Ştiu că este revoltător, dar se pare că e grozav de *şic*". Cît despre felul provocător de a se îmbrăca afirmă că „este groaznic de incomod, dar teribil de *şic*". Minnie este dură şi leneşă, iar Cora, singura ei fată, o urăşte. Cora şi-a axat viaţa pe principii diametral opuse celor adoptate de maică-sa. Este iubitoare, serioasă, liniştită şi bună. Cred că pentru a-şi apăra virtuţile, în realitate capacitatea ei de a spera, Cora a fost forţată să inventeze o poveste în care Minnie nu mai este de loc ceea ce este, ci o doamnă distinsă şi înţeleaptă care-şi vede de broderii. Se ştie cît de convingătoare şi înşelătoare pot fi poveştile cu care încercăm să ne minţim singuri.

După ce-am fost concediat de Penumbra, m-am învîrtit toată ziua următoare pe lîngă casă fără rost. Fiindu-mi interzis accesul în birourile societăţii Dynaflex, am descoperit, surprins, că n-aveam unde să mă duc în altă parte. Clubul meu e de fapt un fel de braserie pentru colegiul învecinat şi n-are nimic din exclusivitatea normală a unui club. Am dorit totdeauna să citesc cărţi bune şi acum se părea că sosise timpul să-mi satisfac această dorinţă. M-am instalat în

grădină cu un volum al lui Chaucer şi am reuşit că citesc o jumătate de pagină. Era o muncă prea grea pentru un om de afaceri. Mi-am petrecut restul dimineţii săpînd salata, ceea ce l-a supărat pe grădinar. Prînzul luat cu Cora a fost umbrit de o încordare neînţeleasă. După-masă Cora a tras un pui de somn şi, intrînd în bucătărie să-mi iau un pahar cu apă, am descoperit că şi servitoarea făcea acelaşi lucru. Dormea tun cu capul pe masă. Liniştea casei la ora aceea mi-a făcut o impresie extrem de ciudată. Dar lumea cu toată diversitatea şi distracţiile ei îmi stătea la dispoziţie, aşa că am chemat New York-ul şi am reţinut locuri la teatru pentru seara. Deşi nu-i prea plăcea tearul, Cora m-a însoţit totuşi. După aceea ne-am dus să luăm masa la St. Regis. Cînd am intrat, orchestra cînta ultimul număr din program, înainte de pauză. Toţi trompetiştii erau în picioare, steagurile fluturau, iar toboşarul cu zîmbetul crispat izbea nebuneşte în tot ce-i cădea la îndemînă. În mijlocul ringului de dans, Minnie îşi fîţîia de zor fundul dînd zdravăn din picioare şi pocnind din degete. Dansa cu un peşte amărît care privea într-una disperat peste umăr ca un boxer care ar fi aşteptat din clipă în clipă ca antrenorul să întrerupă partida, scutindu-l astfel de o tortură. Era îmbrăcată foarte ţipător, avea o expresie îngrozitor de descompusă şi o mulţime de oameni se distrau pe socoteala ei. Cum am mai spus, Cora îşi crease o mamă imaginară demnă şi întîlnirile astea cu Minnie, care o readuceau la realitate, erau crude. Bineînţeles că am plecat imediat, iar Cora n-a mai scos un cuvînt pînă acasă.

Minnie trebuie să fi fost frumoasă pe vremuri. De la ea moştenise Cora ochii atît de mari şi linia impecabilă a nasului. Minnie ne vizita de două-trei ori pe an. Desigur că, dacă şi-ar fi anunţat vizitele, am fi avut timp să încuiem casa şi să plecăm. Talentul ei de a o face pe Cora să sufere e uimitor, desăvîrşit şi distrugător, şi ştiind aceasta reuşea cu destulă şiretenie să-şi facă apariţia pe neaşteptate. A doua zi după-amiază am încercat să-l citesc pe Henry James în grădină, iar pe la cinci am auzit o maşină oprindu-se în faţa casei. Aproape imediat după aceea a început să plouă, aşa că am intrat în casă. În salon am găsit-o pe Minnie stînd lîngă fereastră. Era întuneric, dar nimeni n-aprinsese lumina.

— Ia te uită, Minnie! am exclamat. Ce plăcere, ce surpriză plăcută! Să-ţi aduc ceva de băut.

Am aprins lumina şi, cînd colo, era Cora. S-a întors încet spre mine cu o privire acuzatoare, de totală neîncredere. Mi-ar fi putut zîmbi, dacă n-aş fi ştiut că am rănit-o profund, dacă nu i-aş fi simţit emoţia scurgîndu-se ca sîngele dintr-o rană.

— Îmi pare teribil de rău, draga mea, teribil de rău. N-am putut să-mi dau seama.

Ea ieşi repede din cameră. Era întuneric. S-a întunecat aşa de tare imediat după aceea, încît a început să plouă.

— Îmi pare teribil de rău, dar a fost numai vina întunericului și a ploii, am continuat să strig în urma ei.

Am auzit-o urcînd scările și închizînd apoi ușa de la camera noastră.

Cînd ne-am întîlnit în dimineața următoare, noaptea nu ne-am văzut de loc, mi-am dat seama din privirea ei bănuitoare că era convinsă de faptul că m-am prefăcut a o confunda cu Minnie numai din răutate. Și cred că era tot atît de profund rănită cum am fost atunci cînd Penumbra spusese că sînt depășit. Din acel moment, vocea ei s-a schimbat cu o octavă mai sus și-mi vorbea, cînd binevoia s-o facă, pe un ton plictisit și muzical, iar privirea ei era din ce în ce mai întunecată și mai acuzatoare. Dacă aș fi fost absorbit de munca mea și m-aș fi întors obosit seara acasă, poate că n-aș fi observat nimic. În situația de acum însă, cînd nu mai aveam nici o ocupație, îmi era imposibil să stabilesc un echilibru normal între impresii și observații. Mi-am continuat programul de lecturi serioase, dar mai mult de jumătate din timp mi-l petreceam urmărind zbuciumul ei și haosul din casă. De patru ori pe săptămînă venea o femeie să facă curat timp de o jumătate de zi, dar de cînd am prins-o ascunzînd gunoiul sub covoare și moțăind în bucătărie am devenit nervos. N-am zis nimic, însă relațiile dintre noi se înrăutățeau văzînd cu ochii. Aceeași poveste și cu grădinarul. Dacă stăteam să citesc pe peluză, începea să tundă iarba de sub scaunul meu. Apoi îi trebuia o zi întreagă, fiind plătit cu patru dolari ora, ca să tundă peluzele, deși știam din

proprie experiență că toată treaba putea fi făcută mult mai repede. Cît despre Cora, mi-am dat seama cît de goală și izolată era viața ei, lipsită de orice prietenie. Nu lua niciodată masa în oraș. Nu juca niciodată cărți. Se mulțumea să aranjeze florile în vaze, să stea la palavre cu femeia din casă, sau să se odihnească atunci cînd nu se ducea la coafor. Cele mai mici fleacuri începuseră să mă irite. Și îmi ieșeam din sărite și mai tare din cauza acestei irascibilități absurde. Mă enervau pînă și pașii ușori și inocenți ai Corei cînd umbla prin casă fără rost. Eram jignit chiar și de felul ei de a vorbi: „Ar trebui să încerc să aranjez florile. Ar trebui să încerc să-mi cumpăr o pălărie. Ar trebui să încerc să-mi fac părul. Trebuie să încerc să fac rost de un roman polițist". Ridicîndu-se de la masă spunea de multe ori: „Am să încerc să fac puțină plajă". Dar de ce toți acești „ar trebui" și „să încerc"? Soarele își revărsa cascada de lumină asupra terasei pline cu tot felul de scaune și șezlonguri confortabile, iar Cora de îndată ce se întindea într-unul din ele adormea tun. Cînd se trezea, spunea: „Trebuie să încerc să nu mă prindă soarele prea tare" și, intrînd în casă: „Am să încerc să fac o baie".

Într-o seară m-am dus la gară să asist la sosirea trenului de șase treizeci și doi cu care mă întorceam de obicei de la birou. Am oprit mașina în spatele șirului lung de mașini, conduse în majoritate de nevestele celor ce se întorceau de la slujbă. Eram grozav de surescitat, deși n-așteptam pe nimeni, iar toate femeile din jurul meu nu-și așteptau decît bărbații. Totuși, aveam

impresia că toată lumea așteaptă ceva mult mai important. Toți păreau niște actori pregătiți pentru ridicarea cortinei. Peter și Hary stăteau rezemați de taxiurile lor. Lîngă ei aștepta cîinele vagabond Airdale al familiei Bruxton. Domnul Winters, împiegatul, vorbise cu Louisa Balcon, diriginta oficiului poștal, care locuia la a doua stație. Ei erau, deci, actorii acestei așteptări, colportorii bîrfelor ce constituiau în fond spectacolul. Eram cu ochii pe ceas. Trenul intră în gară și după cîteva clipe o avalanșă de oameni se revărsă pe peron îndreptîndu-se spre ieșire, nerăbdători să ajungă cît mai repede acasă. Erau atît de simpatici, încît am rîs de plăcere. Iată-i. Scunzi și înalți, bogați și săraci, înțelepți și nebuni, prieteni și dușmani. Toți ieșeau pe ușă cu un pas atît de ușor, cu ochii atît de strălucitori, încît mi-am dat seama că trebuie să revin printre ei. Am să mă apuc pur și simplu de lucru. Această hotărîre m-a înveselit și, ajuns acasă, buna mea dispoziție îmi păru contagioasă. Cora vorbea în sfîrșit, după atîtea zile, pe un ton plin și cald, dar cînd i-am răspuns s-a mulțumit să precizeze pe un ton muzical că vorbea cu peștișorii. Prin urmare, zîmbetul ei frumos de care nu mai aveam parte de mult era destinat peștișorilor din acvariu și mă întrebam dacă nu părăsise lumea asta cu luminile, orașele și contradicțiile sale pentru un vas de sticlă, din care-și făcuse un castel idiot. Privind-o aplecată drăgăstos deasupra vasului cu peștișori, am avut impresia clară că privea tînjind după altă lume.

A doua zi dimineață m-am dus la New York și am telefonat unui prieten care apreciase totdeauna activitatea mea de la Dynaflex. M-a rugat să trec pe la el la birou spre prînz, probabil pentru a lua masa împreună. Cînd ne-am întîlnit, i-am spus că vreau să lucrez din nou și i-am cerut sprijinul.

— Știi, mi-a răspuns, știi că nu-i chiar așa de simplu cum pare. În primul rînd nu trebuie să te aștepți la simpatia celorlalți colegi. Toți știu cît de generos a fost Penumbra cu dumneata. Aproape fiecare dintre noi ar vrea să-și găsească alt post mai bun. Vreau să-ți spun că există și o anumită invidie firească. Oamenii nu sînt dispuși să ajute pe unul care o duce mai bine ca ei. Și mai este ceva. Penumbra vrea să nu mai apari în lumea afacerilor. De ce, nu știu, dar este un fapt sigur și dacă cineva te-ar ajuta s-ar pune rău cu Milltonium. Și ca să terminăm cu lucrurile neplăcute, mai ești și al naibii de bătrîn. Președintele nostru are douăzeci și șapte de ani. Cea mai mare firmă concurentă are un șef care n-a împlinit încă treizeci. Așa că, de ce nu te bucuri de viață? De ce nu te distrezi? De ce nu pleci într-o călătorie în jurul lumii?

Apoi l-am întrebat foarte uimit dacă investind în firma sa un capital de, să zicem cincizeci de mii de dolari, nu mi-ar putea găsi un post corespunzător. Zîmbi larg, cu toată gura. Totul părea atît de simplu.

— Aș fi fericit să-ți iau banii, răspunse el, dar... în ceea ce privește postul, îmi pare rău, dar...

Apoi intră secretara să-i spună că întîrziase de la masă.

M-am oprit în colţul unei străzi cu aerul că aştept schimbarea stopului. În realitate n-aşteptam nimic. Eram dezorientat, pierdut. Aş fi vrut să improvizez un panou portativ dublu, ca cele pentru reclamă, pe care să-mi trec toate necazurile. Necinstea, nerecunoştinţa lui Penumbra, tristeţea Corei, insultele primite de la femeia din casă şi de la grădinar, şi cu cîtă cruzime fusesem exclus din cursul normal al vieţii din cauză că tinerii fără experienţă erau la modă. Mi-aş fi atîrnat panourile pe umeri şi m-aş fi plimbat în sus şi în jos, prin faţa bibliotecii publice, de la nouă dimineaţa pînă la cinci după-masă, punînd la dispoziţia celor interesaţi şi o literatură suplimentară. Aş fi vrut să provoc un viscol, un uragan, să imit bubuitul tunetului ; aş fi vrut să fiu un adevărat spectacol.

Apoi am intrat într-un restaurant de pe o stradă laterală ca să beau ceva şi să mănînc. Era unul dintre acele restaurante unde bărbaţii vin singuri să mănînce pescărie şi citesc gazetele de seară şi unde, în ciuda luminilor discret colorate şi a muzicii în surdină, pluteşte în atmosferă un aer de revoltă. Chelnerul şef era un tip repezit, provenit de pe Corso din Roma. Mergea ţanţoş, călcînd apăsat pe tocurile pantofilor italieni şi săltînd mereu din umeri, ca şi cînd i-ar fi alunecat haina. Vorbi răstit cu barmanul care-i şopti apoi altui chelner :

— Îl omor ! Într-o zi am să-l omor !

— Amîndoi, şopti chelnerul, să-l omorîm împreună.

Fata de la garderobă se amestecă şi ea în această discuţie şoptită. Şi ea voia să-l omoare pe şef. Conspiratorii s-au împrăştiat la întoarcerea şefului, dar atmosfera de revoltă persista. Am băut un cocteil şi am comandat o salată. Atunci mi-a ajuns la ureche vocea unui tip din separeul alăturat. Nu puteam decît să ascult. Tot n-aveam nimic de făcut.

— M-am dus la Minneapolis. Trebuia să mă duc şi nici n-am ajuns bine la hotel că a şi sunat telefonul. Voia să-mi comunice că s-a stricat arzătorul de la boiler. Eu în Minneapolis, iar ea mă cheamă tocmai din Long Island, ca să-mi spună că-i defect arzătorul de la boiler. Am întrebat-o de ce nu cheamă un instalator şi drept răspuns a început să plîngă. Şi a plîns cincisprezece minute la telefon numai pentru că o sfătuisem să cheme instalatorul. În Minneapolis există un magazin foarte bun de bijuterii şi i-am cumpărat o pereche de cercei cu safire. M-a costat opt sute de dolari. Nu-mi pot permite un astfel de lux, dar nici nu-mi pot permite să nu-i fac cadouri. Adică nu că mi-ar fi greu să cîştig opt sute de dolari, pot s-o fac în cinci minute ; dar după cum bine spune perceptorul meu, nu pot încasa decît o treime din cît cîştig, aşa că o pereche de cercei de opt sute de dolari mă costă cam două mii. Oricum, i-am cumpărat şi i-am oferit cînd m-am întors acasă. Apoi am plecat la prietenii noştri Barnstable, la o petrecere. Cînd ne-am întors a descoperit că pierduse un cercel. Nu ştia unde-l pierduse şi nici nu-i păsa. N-a vrut nici măcar să-i întrebe pe Barnstable dacă nu l-au găsit pe undeva pe jos. Nu voia să-i

deranjeze. Cînd i-am spus că asta înseamnă să arunci banii pe fereastră, a început să plîngă, spunîndu-mi printre suspine că safirele sînt niște pietre reci, pietre care exprimă răceala mea sufletească față de ea, că nu pusesem nici un pic de dragoste în cadoul ăsta, că nu era dăruit din toată inima, că nu făcusem altceva decît să-i cumpăr dintr-un magazin oarecare, că nu avusesem nici un gînd afectuos pentru ea. Am întrebat-o atunci dacă nu vrea cumva să-i fac niște cercei cu mîna mea, dacă n-ar vrea să urmez niște cursuri serale la o școală de arte și meserii pentru a învăța cum se fac brățări cu filigran de argint. Forjate. Știi cum. Fiecare lovitură ușoară de ciocan fiind un semn de dragoste și afecțiune. Pentru numele lui Dumnezeu, asta voia? Și iar am dormit o noapte în camera de oaspeți...

Mîncam și ascultam. Așteptam o replică din partea comeseanului care-i asculta confidențele. Un semn de compătimire sau de aprobare, dar nu se auzea nimic. La un moment dat m-am întrebat dacă nu cumva vorbea singur. Mi-am lungit gîtul după peretele separeului, dar nu l-am putut vedea. Era prea departe, ascuns într-un colț.

— Are și ea venituri personale, continuă povestitorul nevăzut. Eu plătesc impozitele pentru ele și toți banii ei se duc pe îmbrăcăminte. Are sute de rochii și pantofi, trei haine de blană și patru peruci. Patru! Cînd îmi cumpăr și eu un costum de haine, spune că sînt risipitor. Și doar trebuie să mă îmbrac ca lumea, nu mă pot duce la birou ca un golan. Orice cumpăr reprezintă

pentru ea o risipă. Anul trecut mi-am cumpărat o umbrelă. Risipă. Acum doi ani, un pardesiu. Risipă. Nu pot să-mi iau nici măcar un disc, de frică să nu-mi aprind paie în cap că sînt risipitor. Din salariul meu, imaginează-ți! Din salariul meu nu pot să mănînc șuncă la gustarea de dimineață decît duminică. Șunca e o risipă. Dar ar trebui să vezi notele ei de plată a telefonului. Are o prietenă, o colegă de școală cu care a împărțit aceeași cameră. Cred că s-au înțeles foarte bine. Locuiește la Roma. Mie nu-mi place. A fost măritată cu un băiat foarte bun, un prieten de-al meu pe care a reușit să-l distrugă. S-a ratat. Cum îți spuneam, acum locuiește la Roma și Vera o cheamă toată ziua la telefon. Luna trecută convorbirile ei cu Roma au costat peste opt sute de dolari. Așa că i-am spus: „Vera, dacă vrei să stai de vorbă cu prietena ta atît de mult, de ce nu te duci cu avionul pînă la Roma? Ar fi mult mai ieftin". Dar ea mi-a răspuns că nici nu se gîndește, că urăște orașul ăla atît de zgomotos și de murdar.

Știi, cînd mă gîndesc la trecutul meu și al ei îmi dau seama că situația aceasta are rădăcini mult mai adînci. Bunica mea era o femeie foarte emancipată și a luptat mult pentru drepturile femeilor. La treizeci și doi de ani, mama s-a înscris la facultatea de drept. Apoi și-a luat licența. N-a profesat niciodată. Afirma că făcuse dreptul ca să fie mai aproape de preocupările tatii. În realitate n-a făcut decît să distrugă, să distrugă total pînă și ultima urmă de tandrețe ce mai rămăsese între ei. Tot timpul era plecată, iar cînd stătea acasă studia pentru

examene. N-auzeam altceva decît : „Ssst ! Mama învaţă..." Tata era singur. Dar sînt atîţia bărbaţi singuri. Nimeni nu recunoaşte însă. Cine spune adevărul ? Te întîlneşti cu un prieten vechi pe stradă. Arată înfiorător, groaznic. E cenuşiu la faţă, cheleşte şi-i tremură mîinile. Îi spui vesel : „Charlie, Charlie, arăţi grozav". Iar el îţi răspunde tremurînd din toate mădularele : „Nu m-am simţit niciodată mai bine. Niciodată". Şi-apoi vă vedeţi fiecare de treburile voastre.

Îmi dau seama că nu-i uşor pentru Vera, dar ce pot să fac ? Pe Dumnezeul meu, cîteodată mi-e frică de ea, mi-e teamă că o să-mi dea cu ceva în cap în timp ce dorm. Nu pentru că aş fi vinovat cu ceva, ci pur şi simplu pentru că sînt bărbat. Cred că femeile de astăzi sînt cele mai nefericite fiinţe din istoria lumii. Adică se găsesc în plin ocean. Am prins-o, de exemplu, pupîndu-se cu Peter Barnstable în cămară, în seara cînd m-am întors de la Minneapolis şi cînd ne-am dus apoi în vizită, unde şi-a pierdut cercelul. La înapoiere, înainte de a observa lipsa cercelului, i-am cerut explicaţii întrebînd-o ce rost avea să se pupe cu Peter Barnstable. Mi-a răspuns foarte emancipată că nu i se poate cere nici unei femei să se limiteze la un singur bărbat. Şi-atunci am întrebat-o dacă teoria asta mi se aplică şi mie. Dacă îi este permis să se pupe cu Peter Barnstable, nu puteam s-o şterg şi eu cu Mildred Renny la locul de parcare ? Mi-a răspuns că atribui semnificaţii josnice ideilor ei. Că am un fel de a gîndi atît de murdar, încît nu poate discuta cu mine. Apoi am observat

pierderea cercelului şi a început scena cu safirele, cu răceala lor şi apoi...

Coborî vocea pînă la şoaptă şi în acelaşi timp o femeie din alt separeu a început să bîrfească zgomotos un prieten comun, aşa că n-am mai auzit nimic. Eram foarte curios să-l văd pe cel care vorbise, aşa că am cerut chelnerului nota de plată. Cînd am ieşit însă din separeu şi m-am uitat în cea vecină, individul plecase şi n-am să ştiu niciodată cum arăta.

Ajuns acasă, am băgat maşina în garaj şi am intrat prin bucătărie. Cora prepara nişte cotlete. Într-o mînă ţinea o cutie de insecticid mortal. Din cauza miopiei nu pot fi sigur, dar am avut impresia că presăra insecticid pe cotlet. Cînd m-a auzit a tresărit şi, pînă să-mi pun ochelarii, pusese cutia cu insecticid pe masă. De vreme ce mai greşisem o dată din cauza miopiei, nu voiam să regret greşeala, dar insecticidul era totuşi pe masă şi n-avea ce căuta acolo. Conţinea un procent ridicat de otravă ce acţionează asupra sistemului nervos.

— Ce naiba faci ?

— Cam ce crezi că fac ? răspunse ea pe acelaşi ton ascuţit.

— Am impresia că ai presărat insecticid pe cotlete.

— Ştiu că nu-ţi par prea deşteaptă, dar te rog să crezi că am suficientă minte ca să ştiu ce fac.

— Dar ce faci cu insecticidul ?

— L-am presărat pe trandafiri.

Într-un fel eram alarmat, alarmat şi speriat.

Îmi dădeam seama că mîncarea presărată abundent cu insecticid putea să-mi fie fatală. Puteam să mor dacă mîncam cotletele. Mai extraordinar era faptul că după mai bine de douăzeci de ani de căsnicie n-o cunoşteam destul de bine pe Cora ca să-mi dau seama dacă era sau nu în stare să mă omoare. Mai degrabă aş fi avut încredere într-un comisionar necunoscut, sau într-o femeie venită pentru prima dată să facă curat, decît în Cora. Se pare că nici un vînt precumpănitor nu reuşise să alunge fumul bătăliei din convieţuirea noastră. Mi-am preparat un Martini şi-am trecut în salon. Puteam să scap foarte uşor de primejdie. Puteam să iau masa la restaurantul clubului de golf. Gîndindu-mă mai bine cred că n-am plecat din cauza pereţilor albaştri din salon. Era o cameră frumoasă şi prin ferestrele largi se vedea peluza, cîţiva copaci şi cerul. Ordinea din odaie părea să influenţeze comportarea mea. Dacă lipseam de la masă aş fi stricat rînduiala perfectă a lucrurilor, iar dacă plecam la club bănuielile mele ar fi crescut umbrindu-mi speranţa. Şi eram hotărît să sper. Pereţii albaştri din salon aveau importanţă în viaţa mea şi aş fi comis o trădare ducîndu-mă în oraş să mănînc singur o friptură la club.

La masă am mîncat un cotlet. Avea un gust ciudat, dar ajunsesem în stadiul în care confundam anxietăţile mele cu realitatea. Noaptea mi-a fost rău, dar putea foarte bine să fi fost de vină numai imaginaţia mea. Am stat o oră în baie, chinuit de o indigestie îngrozitoare. Cora părea că doarme, dar cînd m-am întors am observat că avea ochii deschişi. M-am alarmat, iar a doua zi mi-am pregătit singur gustarea de dimineaţă. Masa de prînz a pregătit-o femeia. Ea n-avea nici un motiv să mă otrăvească. Am continuat să-l citesc pe Henry James în grădină, dar pe măsură ce se apropia ora mesei eram din ce în ce mai speriat. M-am dus în cămară să-mi prepar un cocteil. Cora pregătise masa, dar în momentul acela ieşise din bucătărie. Lîngă bucătărie avem o debara pentru mături şi perii în care m-am ascuns trăgînd uşa după mine. Apoi am auzit paşii Corei. Se întorcea. Insecticidul pentru trandafiri îl ţine într-un dulap în bucătărie. Am auzit-o deschizîndu-l, apoi paşii ei în grădină şi zgomotul pe care-l făcea împrăştiind praful pe trandafiri. Cînd s-a întors, n-am auzit-o punînd insecticidul la loc în dulap. Privind prin gaura cheii, cîmpul meu vizual era limitat. Cora stătea cu spatele la mine şi n-am putut să-mi dau seama ce presăra pe carne: sare şi piper sau otravă. A plecat din nou în grădină, iar eu am ieşit din debara. Insecticidul nu era pe masă. Cînd m-a chemat la masă, am intrat în sufragerie prin salon.

— Nu-i aşa că-i cald? am întrebat-o aşezîndu-mă la masă.

— Ce să-i faci? răspunse Cora, nu poţi să te simţi bine cînd te-ascunzi în debara.

Am înţepenit pe scaun aplecîndu-mă deasupra farfuriei, am mormăit ceva şi am mîncat. După-masă m-am dus în grădină. Eram disperat şi aveam neapărat nevoie de ajutorul cuiva. M-am gîndit la fiică-mea. Trebuie să vă

spun că Flora absolvise Villa Mimosa la Florenţa şi părăsise colegiul Smith în primul an de studii ca să trăiască într-o casă din partea de jos a East Side-ului cu un degenerat sexual. Îi trimiteam lunar o sumă de bani şi-i promisesem s-o las în pace, dar datorită situaţiei în care mă aflam m-am simţit îndreptăţit să-mi calc cuvîntul. Credeam că văzînd-o, aş putea s-o conving să se întoarcă acasă. I-am telefonat spunîndu-i că trebuie s-o văd. Mi-a răspuns prietenos şi m-a invitat la ceai pentru ziua următoare.

A doua zi am mîncat în oraş şi am stat toată după-amiaza la club jucînd cărţi şi bînd whisky. Flora îmi dăduse toate indicaţiile necesare şi-am luat pentru prima oară, de nu mai ştiu cînd, metroul. Totul era foarte ciudat. Voisem de multe ori s-o vizitez pe fata mea şi să-l cunosc pe bărbatul care era dragostea ei cea mare şi, în sfîrşit, mi se îndeplinea dorinţa. Îmi imaginam totdeauna această întîlnire la un club. Băiatul era de familie bună. Flora era fericită, cu faţa strălucind de fericirea fetelor cînd cunosc prima dragoste. Băiatul, serios, dar nu exagerat ; inteligent, frumos şi cu atitudinea plină de încredere a celor ce sînt pe punctul de a face carieră. Îmi dădeam seama de neghiobia acestor visuri, dar nu fuseseră oare chiar atît de vulgare şi deşarte încît meritau să fie contrazise de realitate, punct cu punct ? Scena întîlnirii se modificase. Nu mai avea loc într-un club, ci în cea mai nenorocită mahala din oraş, iar tînărul serios

era înlocuit cu un degenerat cu barbă. Aveam prieteni ale căror fiice se măritaseră cu băieţi onorabili din familii onorabile. În metroul supraaglomerat am fost cuprins întîi de invidie şi apoi de revoltă. De ce trebuia ca dintre toţi, tocmai eu să fiu lovit de o astfel de năpastă ? Îmi iubeam fata. Dragostea mea era pură, puternică şi firească. Şi deodată mi-a venit să plîng. Toate căile îi fuseseră deschise. Văzuse cele mai frumoase peisaje. Se bucurase, cred, de societatea celor mai capabili oameni care puteau să-i dezvolte însuşirile.

Cînd am coborît din metro, ploua. Am urmat indicaţiile ei şi, trecînd printr-o mahala, am ajuns la o casă de raport. Clădirea avea vreo optzeci de ani. Două coloane de marmoră sprijineau un frontispiciu roman. Avea şi-un nume. Se numea Raiul. Am şi văzut îngerul cu sabia de foc şi perechea goală cu ochii plecaţi acoperindu-şi cu mîna părţile ruşinoase. Masaccio ? Asta a fost cînd am vizitat-o la Florenţa. Am intrat, aşadar, în Rai ca un înger al răzbunării. Dar dincolo de fronton m-am trezit într-un coridor la fel de strîmt ca cele din submarine, iar forţa iluminatoare a spiritului meu, totdeauna puternică, scădea vertiginos în lumina săracă a lămpilor primitive din hol. Visez adesea scări ce urcă la nesfîrşit, dar cele pe care le urcam acum păreau exasperant de ireale. Urcînd, am auzit o discuţie în spaniolă, apa trasă la un closet, muzică şi lătrat de cîini.

Sub imperiul furiei, sau poate al băuturii de la club, am urcat într-un suflet trei sau patru etaje, după care m-am oprit brusc, sufocat, încercînd umilit să-mi recapăt suflarea. Abia după cîteva minute am fost în stare să-mi continui foarte încet urcuşul. Flora îşi fixase o carte de vizită pe uşă. Am ciocănit.

— Servus, tată, mă întîmpină ea voioasă, iar eu am sărutat-o pe frunte.

Cel puţin atîta lucru bun, proaspăt şi puternic îmi rămăsese. Am fost inundat brusc de amintirea tuturor momentelor fericite petrecute împreună. Uşa de la intrare dădea într-o bucătărie şi dincolo de ea era altă cameră.

— Să ţi-l prezint pe Peter.

— Noroc, spuse Peter.

— Încîntat de cunoştinţă, domnule, i-am răspuns.

— Uite ce am făcut, interveni Flora. Nu-i divin ? Tocmai am terminat. A fost ideea lui Peter.

Nu făcuseră decît să cumpere un schelet cu articulaţiile metalice de la un magazin cu obiecte medicale şi să lipească ici şi colo cîte un fluture pe suprafaţa oaselor lustruite. Am recunoscut cîteva feluri de fluturi pe care-i admirasem şi eu în tinereţe, dar mi-am adus aminte că pe vremea aceea nu-mi puteam permite luxul de a-mi cumpăra. Pe claviculă era lipit un Catagramme Astarte, un Sapphira într-o orbită şi un grup de Appia Zarinda pe pubis.

— Splendid, am exclamat, splendid, încercînd să-mi ascund dezaprobarea.

În comparaţie cu preocupările utile ale vieţii, priveliştea acestor oameni maturi lipind fluturi costisitori pe oasele lustruite ale unui sărman necunoscut mă enerva la culme. M-am aşezat pe un scaun de pînză şi i-am zîmbit Florei.

— Cum te simţi, draga mea ?

— Splendid, tată. Splendid.

M-am stăpînit să fac comentarii asupra felului cum era îmbrăcată şi pieptănată. Era îmbrăcată în negru, iar părul îi cădea drept, fără urmă de cochetărie. Nu-mi puteam da seama ce urmăreşte cu costumul sau uniforma asta lipsită de gust. Părea o manifestare a lipsei de consideraţie pentru sine însăşi ; părea o ţinută de doliu sau de penitenţă, o afirmare făţişă a indiferenţei pentru mătăsurile cu care-mi plăcea atît de mult să văd îmbrăcate femeile. Dar de ce dispreţuia îmbrăcămintea fină ? Costumul lui Peter era şi mai îngrozitor şi mă întrebam dacă băiatul nu-i italian de origină. Deşi pantofii erau efeminaţi şi haina foarte scurtă, părea mai degrabă un vagabond de pe străzile Londrei din secolul trecut decît un personaj de pe Corso. Şi asemănarea s-ar fi potrivit, dacă n-ar fi fost părul. Purta barbă şi mustaţă, iar părul îi cădea cîrlionţat pe umeri, amintind un actor în rol de apostol obscur dintr-o piesă religioasă proastă. N-avea o figură efeminată, ci delicată, care trăda o totală lipsă de responsabilitate.

— Vrei o cafea, tată ? m-a întrebat Flora.

— Nu, mulţumesc, draga mea. N-ai ceva de băut ?

— N-avem nimic.

— N-ar vrea Peter să fie atît de amabil şi să-mi cumpere ceva ?

— Cred că da, interveni Peter şi mi-am spus că probabil era voit nepoliticos.

I-am dat o hîrtie de zece dolari rugîndu-l să-mi cumpere nişte whisky Bourbon.

— Nu cred să aibă Bourbon.

— Atunci ia Scotch.

— Pe aici se bea mai mult vin.

L-am fixat atunci cu o privire „binevoitoare", care îmi trăda gîndul că aş putea pune pe cineva să-l omoare. După cîte ştiam se mai găseau asasini plătiţi şi aş fi angajat unul să-i înfigă un cuţit în spate sau să-i dea brînci de pe un acoperiş. Zîmbetul meu era larg şi ucigător, aşa că băiatul şi-a pus un pardesiu verde, altă schimonoseală, şi a ieşit.

— Nu-ţi place ? m-a întrebat Flora.

— Îl dispreţuiesc.

— Dar, tată, nici nu-l cunoşti.

— Draga mea, dacă l-aş cunoaşte mai bine i-aş suci gîtul.

— E foarte bun şi sensibil. E foarte generos.

— Văd că-i foarte sensibil.

— E cel mai bun om pe care l-am întîlnit vreodată.

— Îmi pare bine, dar să vorbim despre tine. N-am venit aici să vorbesc de Peter.

— Dar trăim împreună, tată.

— Am auzit. Dar am venit aici să-mi vorbeşti de tine, de planurile tale şi aşa mai departe. N-am să mă opun proiectelor tale, oricare ar fi ele. Vreau numai să le cunosc. Nu

poţi să-ţi petreci toată viaţa lipind fluturi pe schelete. Vreau numai să ştiu ce ai de gînd să faci cu viaţa ta.

— Nu ştiu, tată. Şi a ridicat ochii spre mine. Nimeni din generaţia mea nu ştie.

— Nu mă interesează părerea generaţiei tale. Mă interesează numai părerea ta. Te întreb ce vrei să faci cu viaţa ta. Te întreb care sînt ideile, visurile şi speranţele tale.

— Nu ştiu, tată. Nimeni din generaţia mea nu ştie.

— Aş vrea să-i dai la dracu' pe ceilalţi din generaţia ta. Cunosc cel puţin cincizeci de fete de vîrsta ta care ştiu exact ce vor. Vor să devină profesoare de istorie, editoare, doctoriţe, neveste şi mame. Vor să facă ceva folositor.

Peter s-a întors cu o sticlă de Bourbon dar nu mi-a dat restul. M-am întrebat dacă era lacom sau uitase pur şi simplu. N-am spus nimic. Flora mi-a adus un pahar şi apă şi i-am invitat şi pe ei să bea.

— Noi nu prea bem, mi-a răspuns Peter.

— Mă bucur. Cît ai fost plecat am discutat cu Flora despre planurile ei. Adică mai precis, am descoperit că n-are nici un fel de proiecte şi, dacă-i aşa, am de gînd s-o iau cu mine acasă în Bullet Park pînă se va hotărî.

— Eu rămîn cu Peter.

— Să presupunem că Peter ar trebui să plece. Să presupunem că Peter ar primi o ofertă interesantă, de exemplu o şedere de şase luni sau un an în Europa. Ce-ai face în cazul ăsta ?

— Tată ! Nu poţi să-mi faci una ca asta, nu-i aşa ?

— Ba da. Mai mult ca sigur că da. Aş face orice aici pe pămînt sau în cer, numai să-ţi vii în fire, să te trezeşti. N-ai vrea să pleci în Europa, Peter ?

— Nu ştiu. Pe faţa lui nu apăruse nici un semn de bucurie, dar se părea că-l interesează.

— Dacă vrei să pleci în Europa, aş fi fericit să-ţi plătesc toate cheltuielile.

— Nu ştiu, murmură Peter. Am mai fost în Europa. Am cutreierat-o aproape toată.

— Totuşi mai reflectează. Cît despre tine, Flora, vreau să mergi cu mine acasă. Vino măcar pentru o săptămînă sau două. Nu-ţí cer decît atît. Peste zece ani ai să-mi reproşezi că nu te-am ajutat să ieşi din încurcătura asta. Peste zece ani ai să-mi spui : „Tată, tată, de ce m-ai lăsat să-mi risipesc anii cei mai frumoşi într-o mahala murdară ?“ Nu pot să suport ideea că peste zece ani ai să mă învinuieşti că nu te-am forţat să mă asculţi.

— Nu vreau să merg acasă.

— Nu poţi rămîne aici.

— Pot, dacă vreau.

— N-am să-ţi mai dau bani.

— Pot să-mi găsesc o slujbă.

— Ce fel de slujbă poţi găsi tu ? Nu ştii să baţi la maşină, nu ştii să stenografiezi, nu cunoşti nici măcar cele mai simple lucruri despre funcţionarea unei instituţii, nu poţi fi nici măcar telefonistă.

— Pot să găsesc un post de contabilă.

— Dumnezeule, am răcnit eu. Dumnezeule ! După toate lecţiile de vele, de schi, după toate reuniunile şi balurile la care te-am dus, după

anul petrecut la Florenţa şi lungile vacanţe la mare, după toate astea să descopăr că nu vrei să devii altceva decît o prăpădită de contabilă din clasele de jos, a cărei singură bucurie este să se ducă o dată sau de două ori pe an la un restaurant chinezesc de mîna a patra cu alte zece contabile prăpădite şi să se ameţească din două cocteiluri dulci Mannhattan.

M-am rezemat de speteaza scaunului şi mi-am turnat un whisky. Simţeam un junghi în inimă. Durerea era ascuţită şi credeam că am să mor, nu chiar atunci în scaunul de pînză, ci cîteva zile mai tîrziu, în Bullet Park, sau poate într-un pat confortabil de spital. Ideea nu mă îngrozea, ci dimpotrivă era o consolare. Voi muri şi, eliberată de tensiunea prezenţei mele în viaţa ei, singura, unica mea fiică va putea în sfîrşit să-şi aranjeze viaţa. Dispariţia mea bruscă o va trezi prin durere şi frămîntări. Moartea mea o va maturiza. Îşi va continua studiile, va intra într-un club, a cărui revistă o va edita, se va împrieteni cu fete din clasa ei socială şi se va căsători cu un tînăr inteligent şi de viitor, purtînd probabil ochelari, şi va creşte trei sau patru copii zdraveni. Va regreta. Da, da, şi durerea asta bruscă îi va deschide ochii asupra inutilităţii unei vieţi petrecute într-o mahala sordidă cu un neisprăvit.

— Du-te acasă, tată, spuse Flora plîngînd. Du-te acasă, tată, şi lasă-ne în pace ! Te rog. du-te acasă, tată.

— Am încercat totdeauna să te înţeleg. Aveai obiceiul, pe vremea cînd stăteai cu noi în Bullet Park, să încarci picupul automat cu pa-

tru sau cinci discuri, pentru ca imediat ce începea muzica să pleci din casă. Nu reuşeam să înţeleg de ce făceai asta. Pînă într-o seară cînd, ieşind din casă să te caut, în timp ce străbăteam peluza însoţit de muzica ce se auzea prin ferestrele larg deschise, am înţeles de ce puneai muzică şi apoi plecai de acasă. Făceai lucrul ăsta pentru că îţi plăcea să auzi muzica ce venea din casă, pentru că îţi plăcea să te întorci la casa din care izvora muzica. Nu crezi că te-am înţeles ? N-aveam oare dreptate ?

— Du-te acasă, tată. Te rog, du-te acasă.

— Şi nu-i vorba numai de tine, Flora. Am nevoie de tine. Am foarte mare nevoie de tine.

— Du-te acasă, tată.

Şi m-am dus.

Am mîncat ceva în oraş şi am ajuns acasă pe la zece. Auzind-o pe Cora făcînd baie sus, m-am mulţumit să fac un duş în baia de lîngă bucătărie. Cînd am urcat, Cora îşi peria părul în faţa oglinzii. Am uitat să vă spun că este frumoasă şi că o iubesc. Are părul blond-cenuşiu, sprîncenele negre, buzele pline şi ochii îi sînt atît de uimitori de mari, luminoşi şi atrăgători, atît de frumos conturaţi încît am impresia cîteodată că ar putea să-i scoată şi să-i pună ca semn într-o carte sau să-i lase pe masă. Albul ochilor bate în albastru, iar albastrul irisului este neobişnuit de intens. Fără a fi înaltă, este o femeie graţioasă. A fumat şi fumează întruna, dar ţine ţigara cu atîta stîngăcie încît dă impresia că este începătoare. Braţele, picioarele, bustul, totul la ea este proporţionat, armonios. O iubesc

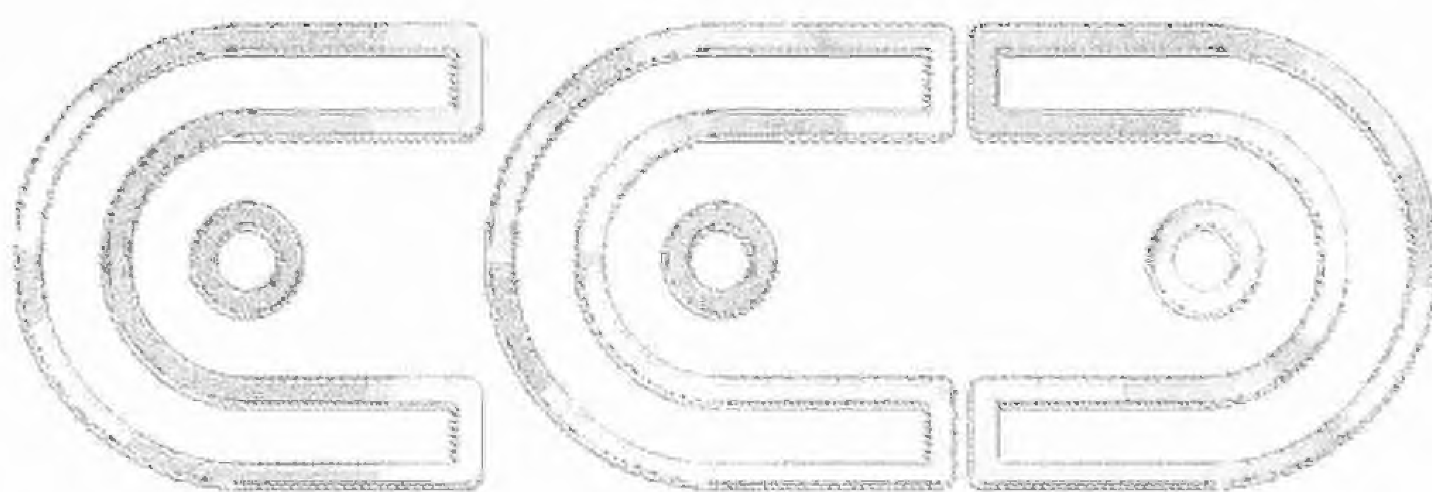
şi iubind-o îmi dau seama că dragostea nu este un sentiment raţional. Nu mă aşteptam şi nici nu doream să mă îndrăgostesc cînd am văzut-o pentru prima oară la o nuntă la ţară. Cora era una dintre domnişoarele de onoare. Nunta era organizată în grădină. Orchestra, compusă din cinci persoane îmbrăcate în smoching, era ascunsă printre leandri. Din cortul ce servea drept oficiu, aşezat pe deal, puteai auzi chelnerii de ocazie cum aranjează bateriile cu vin la gheaţă. Cora era a doua în ordinea intrării şi purta unul dintre acele costume bizare create pentru nunţi, ca şi cînd sfînta taină a căsătoriei şi-ar fi arogat un loc unic şi misterios în istoria luxului. După cîte îmi amintesc, purta o rochie albastră cu tot felul de zorzoane, şi o pălărie cu boruri largi, dar fără calotă, îi împodobea părul strălucitor. Traversă ezitînd peluza pe tocurile înalte, cu faţa plecată, timidă şi ruşinată, asupra buchetului de flori albastre, şi cînd ajunse la locul ei îşi ridică privirea zîmbind sfioasă invitaţilor. Atunci am fost izbit prima dată de frumuseţea şi imensitatea ochilor ei şi am avut întîia oară impresia că i-ar putea scoate şi pune în buzunar. „Cine e ?“ am întrebat tare. „Cine e ?“ „Ssst“ făcu cineva printre dinţi. Eram vrăjit. Inima şi sufletul meu îşi luaseră zborul. N-am mai văzut absolut nimic din ceremonia căsătoriei şi, cînd s-a terminat, am traversat în goană peluza şi m-am prezentat singur. N-am mai vrut să ştiu de nimic pînă n-a consimţit, un an mai tîrziu, să se mărite cu mine.

Acum, admirînd-o în timp ce se pieptăna, inima și sufletul meu și-au luat din nou zborul. Acum cîteva zile credeam că se refugiase în apa din acvariu. O suspectasem de tentativă de crimă. Cum puteam îmbrățișa cinstit și cu toată pasiunea trupului și minții mele pe cineva pe care-l bănuiam de crimă ? Nu îmbrățișam oare numai disperarea ? Era oare numai o pasiune obscenă ? Văzusem oare atunci, cu ani în urmă, la nuntă, în loc de frumusețe numai cruzime în ochii ei imenși ? Mi-o imaginasem un peștișor auriu, o criminală și, acum cînd am luat-o în brațe, era o lebădă, o scară, o fîntînă, granița nepăzită spre paradis.

M-am sculat la trei dimineața teribil de trist, dar luptînd în același timp împotriva tristeții, nebuniei, melancoliei și disperării. Voiam să analizez victoria, regăsirea iubirii, tot ce știam că este decent, luminos și limpede în mine. Apoi, de undeva din adîncul meu se înălță cuvîntul dragoste, dorința intensă de a iubi. Părea că dragostea se scurge din mine ca un fluid abundent, precum apa, în toate sensurile și cuprinzînd totul : pe Cora, pe Flora, prietenii și vecinii mei, pe Penumbra. Ortografia obișnuită nu putea cuprinde această revărsare formidabilă și se făcea că scriam cu cretă cuvîntul dragoste pe toți pereții. Scriam dragoste pe scări, dragoste pe ușa cămării, dragoste pe cuptor, pe mașina de spălat rufe și pe cana de cafea, pentru ca atunci cînd Cora ar fi coborît dimineața să poată citi peste tot dragoste, dragoste, dragoste. Apoi vedenia s-a proiectat pe o pajiște verde și un pîrîu zglobiu și strălucitor. Pe malul său se înșirau căsuțe de lemn acoperite cu stuf și un turn pătrat de biserică. Îmi dădeam seama că sînt în Anglia. Urcînd pajiștea, am ajuns pe ulițele satului și am început să caut căsuța unde mă așteptau Cora și Flora. Părea că se făcuse o încurcătură. Nu le cunoștea nimeni. Am întrebat la poștă, dar nici cei de acolo nu le cunoșteau. Apoi mi-a dat prin minte că ar putea fi la conac. Ce prost fusesem ! Am ieșit din sat coborînd tot pe o pajiște spre o casă în stil georgian, unde mă întîmpină un valet poftindu-mă în casă. Moșierul era primitor. Vreo douăzeci și cinci-treizeci de persoane beau sherry în hol. Am luat și eu un pahar de pe o tavă, căutîndu-le în același timp, din ochi, pe Cora și pe Flora. Dar nu erau acolo. Apoi, mulțumind gazdei, am traversat pajiștea îndărăt spre lunca pîrîului zglobiu și lungindu-mă în iarbă am fost cuprins de un somn dulce.

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

de

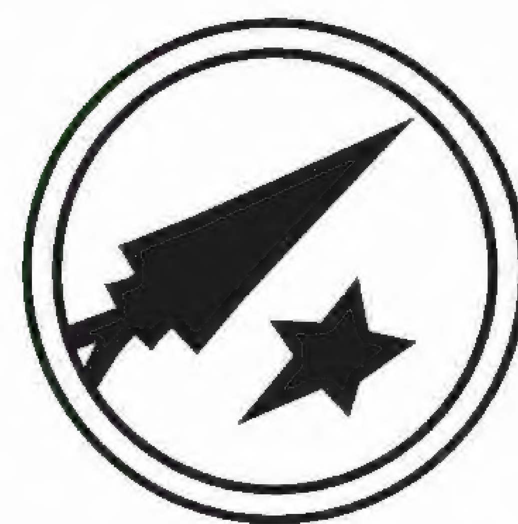
Anonim

și

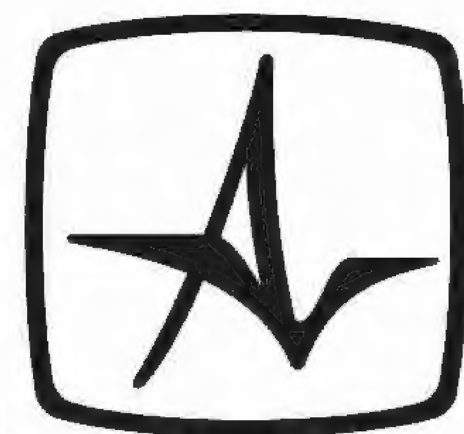
CAT Graur

Antwerpen

2024

